

ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଅଧ୍ୟୟନମାଳା

Tribal Language Study Series

Volume-XIII

ମୁଣ୍ଡାରୀ
MUNDARI

ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଏକାଡେମୀ

ଆଦିବାସୀ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ

ଓଡ଼ିଶା ସରକାର

ACADEMY OF TRIBAL DIALECTS & CULTURE

TRIBAL WELFARE DEPARTMENT

Government of Orissa

ମୁଣ୍ଡାରୀ

(ବ୍ୟାକରଣ, ରଚନାବଳୀ, ଶବ୍ଦକୋଷ)

ସଂଳକକ :

ଡଃ ପରମାନନ୍ଦ ପଟ୍ଟେଲ

ଶ୍ରୀମତୀ ସୁମତୀ ହିପାଠୀ

ମୁଦ୍ରକ :

ମହାଦେବ ମୁଣ୍ଡାରୀ, (ଭୁଲହର)

ଜନ୍ ଭଲଲସ୍ତ୍ରମ୍ ବୋଦ୍ରା, (ବୁଝା)

ମାଜରାଏ ମୁଣ୍ଡା, (ବୋଧ)

ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ :

ଶରଣେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ର

ଆହବାସୀ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଏକାଡେମୀ

ଭୁବନେଶ୍ୱର

୧୯୯୩

ACKNOWLEDGEMENT

The study was carried out with financial assistance from
The Ministry of Welfare (T. D.), Govt. of India in 1990-91

MUNDARI

Compilation : Dr. Paramananda Patel
Smt. Sunita Tripathy

Informants : Mahadev Mundari, Phuljhar
Jhon William Bodra, Kutra
Mangray Munda, Bonai

Supervisor : Khageswar Mahapatra

Academy of Tribal Dialects & Culture

Tribal Welfare Department, Government of Orissa

Adivasi Exhibition Ground, Bhubaneswar - 751009

1993

Price : Rupees Fifty Five Only

Printed at : Bholanath Press, 1201/1601, Bomikhal, Bhubaneswar - 751010

ଭୂମିକା

ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଆଦିବାସୀ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ ପ୍ରଚ୍ଛଦିତ ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଏକାଡେମୀ ପକ୍ଷରୁ ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଶିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ସହାୟକ ପୁସ୍ତିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ଏକ ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ କୋଦାନ, ଓରୁଠି, ଡ଼ିଡ଼ାସୀ, କୁଇ ଓ ଗାନ୍ଧାରୀ ଭାଷା ଉପରେ ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଗାଦକା, କୁଆଙ୍ଗ, ଖଡ଼ିଆ, କୋୟା ଓ କଞ୍ଚିଆ ସଭିଏଁ ଭାଷା ଉପରେ ପୁସ୍ତିକା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି ।

ପ୍ରକଳ୍ପର କୃତ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ହୋଇ, ବାଧୁଡ଼ି, ବଣ୍ଡା, ମୁଣ୍ଡାଝା ଓ ତରାଶିଆ କେ (ବୁଢ଼) ଭାଷା ସଂସ୍କୃତି ନିମ୍ନଲିଖିତ ଧରଣର ପୁସ୍ତିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ ପାଇଁ ଉପାଦାନ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇଛି ।

୧ । ବ୍ୟାକରଣ

୨ । ରଚନା (ଲେଖ, ପ୍ରବନ୍ଧ, ଗୀତ, ଚଉପଞ୍ଚାଳୀ ଇତ୍ୟାଦି)

୩ । ଶବ୍ଦକୋଷ : (କ) ଆଦିବାସୀ ଭାଷା - ଓଡ଼ିଆ / ଇଂରାଜୀ

(ଖ) ଓଡ଼ିଆ - ଆଦିବାସୀ ଭାଷା

ଏହି ପୁସ୍ତିକାଗୁଡ଼ିକ ନିଜ ବ୍ୟବହାରୀ ଭାଷା ଶିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ସରଳ ଭାବରେ ଲେଖାଯାଇଛି । ଏହା ଉଭୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଅଣ-ଆଦିବାସୀ ଲୋକଙ୍କ ବ୍ୟବହାର ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ।

ପ୍ରସ୍ତୁତ 'ମୁଣ୍ଡାଝା' ଭାଷା ପୁସ୍ତିକାର ଉପାଦାନ ସଂଗ୍ରହ ଓ ବିଶ୍ଳେଷଣ ପ୍ରଣୟନ କରିବାକୁ ତା' ପରମାନନ୍ଦ ପଟ୍ଟେଲ ଏବଂ ଶ୍ରୀମତୀ ସୁଜାତା ସିଂଘାଠୀ । ଏସବୁରେ ଲୋକର ଆଦିବାସୀ ଭାଷା-ସହାୟକ ହେଉଛି ଶ୍ରୀ ମହାଦେବ ମୁଣ୍ଡାଝା, ଜିନ୍ ଉଲ୍ଲସ୍ ମିଶ୍ର ଓ ମାଜୁରୀ ମୁଣ୍ଡା । ଏଥିପାଇଁ ଏମାନେ ଆମର ଧନ୍ୟବାଦାର୍ହି ।

ଅଣା କରାଯାଏ ଯେ, ଏହା ଅଗ୍ରଣ ଲୋକଙ୍କର ସଂସ୍କୃତିଗତରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଖରେ ହେବ ।

ଏସବୁ ଏକ ଉପଯୋଗୀ ପ୍ରକଳ୍ପର ପ୍ରସ୍ତୁତିପାଇଁ କୃତଜ୍ଞତା ପତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ଏକାଡେମୀ ପକ୍ଷରୁ ପ୍ରମାଣିତ ହେଉଥିବା, ଉପ-ସହାୟତା ଓ ସଂଗ୍ରହକାରୀଙ୍କ ନିକଟରେ ଅମେ ଦୃଷ୍ଟି ।

ସୂଚନା

ଏହି ପୁସ୍ତିକାରେ ମୁଗ୍ରାସ ରାସାର କଥାଗୁଡ଼ିକ ଓଡ଼ିଆ ଲିପି ତଥା ରୋମାନ୍ ଲିପିଭିତ୍ତିକ ଅନ୍ତର୍ଜାତକ ଧ୍ବନିତାତ୍ତ୍ଵିକ ଲିପି (I. P. A.) ମାଧ୍ୟମରେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରାଯାଇଛି । 'ମୁଗ୍ରାସ' ରାସାର ଉଦ୍ଦାରଣ ଦୈନିକ୍ତ୍ୟ ଧରଣାବଦ୍ଧ ନମନ୍ତେ 'ବ୍ୟାକରଣ' ଅନ୍ତର୍ଗତ 'ଧ୍ବନିତାତ୍ତ୍ଵ' ଅନୁଚ୍ଚେଦକ ଅନୁଦରଣାୟ । ଅବଶ୍ୟ ଉଦ୍ଦାରଣେତ ଦୈନିକ୍ତ୍ୟ ତୁଟାଇ ଓଡ଼ିଆ ଲିପିରେ ମଧ୍ୟ ଏହି କଥା ଗୁଡ଼ିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରାଯିବାର ପ୍ରୟତ୍ନ କରାଯାଇପାରେ । ଯେତେ ରାସା ଶିକ୍ଷା ନମନ୍ତେ, ଧ୍ବନିତାତ୍ତ୍ଵିକ ଲିପି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନୁକୂଳ ବୋଲି ବିଦେଶେତ ହେଉଥିବାରୁ ଏଭଳି ଏକ ରାସା ଶିକ୍ଷା ପଢ଼ାୟୁକ ପୁସ୍ତିକାରେ ଓଡ଼ିଆ ଲିପି ପରିକର୍ତ୍ତେ ରୋମାନ୍ ଲିପି ଗ୍ରହଣ ଦରବାର ଉପାଦେୟତା ସ୍ଵୀକାର୍ଯ୍ୟ ।

ସଂକେତ ବ୍ୟାଖ୍ୟା :

- (ମସିରେ ସ୍ଵଳେ) ଶବ୍ଦସୀମା
- (ସୂଚରେ ସ୍ଵଳେ) ଉପସର୍ଗ
- (ପରେ ସ୍ଵଳେ) ପର ପ୍ରତ୍ୟୟ
- = ଶ୍ରେଣୀର
- + ପୁରୁଣର
- / ବିକଳ
- ( ) ସଂଯୋଜକ ବା ଅପସାରକ
- ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ
- ? ବସର୍ଗ
- ୨ ଡ
- ୩ ଛ
- ୧ ଡ
- ୮ ବ
- ୯ ଛ
- ୩ ଡ
- ୦ ଡ

ବ୍ୟାକରଣିକ ସୂଚନା :

n. - ବିଶେଷ୍ୟ, pro. - ଦର୍ଦ୍ଦନାମ, adj. - ବିଶେଷଣ
 v. - କ୍ରିୟା, pre. - ଅପ୍ୟୟ, c. - ସଂଯୋଜକ

ସୂଚୀ

ପ୍ରଥମ ଭାଗ : ବ୍ୟାକରଣ

୧: ଧ୍ବଜତତ୍ତ୍ଵ :

- ୧ । ସ୍ଵଳମ ପୂର୍ତ୍ତା ୨ । ସ୍ଵଳମ ସମ୍ବନ୍ଧର ବର୍ତ୍ତାକରଣ ୩ । ସ୍ଵଳମ ବଚରଣ
- ୪ । ସ୍ଵଳମ ନିର୍ଦ୍ଦାରଣର ବୈଷମ୍ୟ ପ୍ରଦର୍ଶକ ପ୍ରମାଣ ୫ । ସ୍ଵର ଅନୁକ୍ରମ
- ୬ । ସଂସ୍କୃତ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ୭ । ଅକ୍ଷର

୨: ରୂପତତ୍ତ୍ଵ :

- ୧ । ରୂପିମ୍
  - ୧.୧. ସରଳ ପ୍ରାଚସଦଳ ୧.୨. ବ୍ୟୁତ୍ପାଦତ ପ୍ରାଚସଦଳ ୧.୩. ଯୌଗିକ ପ୍ରାଚସଦଳ
- ୨ । ପ୍ରତ୍ୟୟ
  - (କ) ବଚନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟୟ (ଖ) ବ୍ୟୁତ୍ପାଦକ ପ୍ରତ୍ୟୟ
- ୩ । ସଂଜ୍ଞାପଦ
  - ୩.୧. ପ୍ରାଣୀବାର୍ତ୍ତା ବିଶେଷ୍ୟ ୩.୨. ଅପ୍ରାଣୀବାର୍ତ୍ତା ବିଶେଷ୍ୟ
  - ୩.୧.୧. କ୍ରିୟା ୩.୧.୨. ବଚନ ୩.୧.୩. କାରକ
  - ୩.୩. ସଂଜ୍ଞାମ
  - (୧) ସ୍ଵରୂପବାର୍ତ୍ତା (୨) ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (୩) ପରିମାଣବାର୍ତ୍ତା (୪) ପ୍ରଶ୍ନମାର୍ତ୍ତା
- ୪ । ବିଶେଷଣ
  - (୧) କୋଟୀ (୨) ନିର୍ଦ୍ଦାରକ (୩) ପରିମାଣାପୂର୍ବକ (୪) ସଂଖ୍ୟାବାଚକ
- ୫ । ବିଧି
  - (୧) ସମାପିତା ବିଧି (୨) ପ୍ରାଚସଦଳ ସଂଗଠନ (୩) ସକର୍ମକ ଓ ଅକର୍ମକ ପୂରକ ପ୍ରତ୍ୟୟ
  - (୪) ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଧି ପୂରକ (୫) କାଳ (୬) ଅବସ୍ଥା (୭) କାଳ ପୂରକ ପ୍ରତ୍ୟୟ
  - (୮) ସ୍ଵରୂପ ପୂରକ ପ୍ରତ୍ୟୟ (୯) ବଚରଣ (୧୦) ନାସ୍ତିବାଚକ ବିଧି
  - (୧୧) ବୃତ୍ତି (୧୨) ସଂଗଠନ ପ୍ରକ୍ରିୟା
- ୬ । ନିପାତ
- ୭ । ବିଧି ବିଶେଷଣ

୩: ବାକ୍ୟ ସଂରଚନା :

୪: ପରିଶିଷ୍ଟ : (ସମାପିତା ବିଧିପଦ - ନମୁନା ରୂପାବଳୀ)

ଦ୍ଵିତୀୟ ଭାଗ : ରଚନାକଳା

ତୃତୀୟ ଭାଗ : ଶବ୍ଦକୋଷ

- (କ) ମୁଦ୍ରାଣ - ଓଡ଼ିଆ / ଇଂରାଜୀ - ପାଠ୍ୟ
- (ଖ) ଓଡ଼ିଆ - ମୁଦ୍ରାଣ - ପାଠ୍ୟ

ସୂଚିପତ୍ର

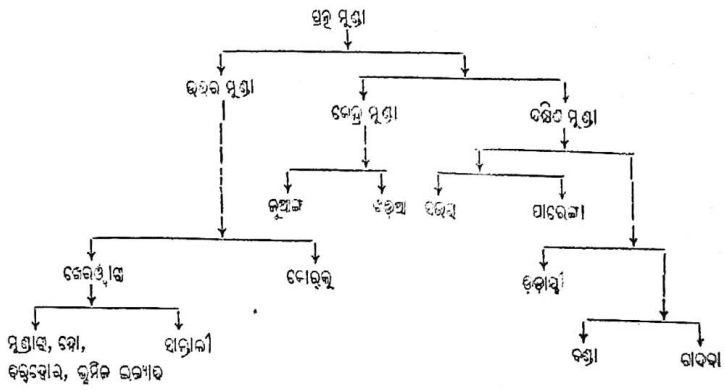
ପୃଷ୍ଠା	ପାଠ	ଅଛ	ହେବ	
21	10	ଉମେ	ଉ	
	11	ଉମେ ଦୁହେଁ	ଉମେ / ଉମେ ଦୁହେଁ	
	14	/ -ini? /	/ -i? /	
31	22	ଗୋଟାଟ	ଗୋଟାଏ	
32	4	ଝସ୍ତା	ଝିସ୍ତା	
	5	ସେ କୌଣସି	ୱ:କ:ୱ: ସେ କୌଣସି	
	6	ୱ:କ:ୱ:	ୱ:କ:କ:	
	10	/ tag /	/ tan /	
	12	ୱ:କ:କ:	ୱ:କ:ୱ:	
35	7	ବତରଣ	ୱ:କ:ୱ: ବତରଣ	
36	3	ସାଲସଲ	ସାଲସଲୁ	
38	25	ୱ:କ:ୱ:	ୱ:କ:ୱ:ୱ:	
	28	ସୁଁ ଯିବ	ସୁଁ ଯାଉଛୁ	
	28	ଯିବନାହିଁ	ଯାଉନାହିଁ	
	29	ଦେବ	ଦେଉଛୁ	
	29	ଦେବନ	ଦେଉନ	
			ୱ:କ:ୱ:ୱ:	ୱ:କ:ୱ:ୱ:
39	4	ୱ:କ:ୱ:ୱ:	ୱ:କ:ୱ:ୱ:	
40	14	ୱ:କ:ୱ:ୱ:	ୱ:କ:ୱ:ୱ:	
42	21	ଝସ୍ତା	ଝିସ୍ତା	
45	1	ଦେବ	ଦେଉଛୁ	
	2	ଦେବନାହିଁ	ଦେଉନାହିଁ	
	13	omaim	omai?me	
	14	omaia	omai	
48	12	Grammar Phonology Phonology grammar and vocabulary		
	23	Out Linest	Out Line of	
	24	Tragar Munshiram	Tragar, Munshiram	
	25	N. D.	New Delhi	
	27	N. D.	New Delhi	
	31	Missan	Misson	
	34	BBSR	Bhubaneswar	
	51	2	କକରୁ? ମକ	କକରୁ? ନକ

ଉପନିର୍ମାଣିକା

ଓଡ଼ିଶାରେ ବସବାସ କରୁଥିବା ବାସିନ୍ଦା ପ୍ରକାର ଜନଜାତ ମଧ୍ୟରୁ ମୁଣ୍ଡା ଅନ୍ୟତମ ସଂଖ୍ୟା ଗଣ୍ୟ ଜନଜାତ । ୧୯୮୯ ଜନଗଣନା ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏହି ମୁଣ୍ଡାମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ୩,୯୮,୯୩୭ ; ଏହାଛଡ଼ା ସମଗ୍ରା କରୁଥିବା ମୁଣ୍ଡାମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ୮୪,୭୭୭ ଅଟେ । ଓଡ଼ିଶାର ସୁନ୍ଦରଗଡ଼, ସମ୍ବଲପୁର ଓ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଓ କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା ଅଞ୍ଚଳରେ ଏମାନେ ବହୁଳ ଭାବରେ ବସବାସ କରନ୍ତି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ, ଚିତ୍ରାବର ରାସ୍ତା ଓ ସିଂହଭୂମି ଅଞ୍ଚଳ, ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ଓ ଆସାମର ସ୍ଥାନୀୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ସଂପ୍ରଦାୟ ଉଣା ଅଧିକ ଦେଖାଯାଏ ।

ନୂତନତର ଶବ୍ଦର ବହୁ ସଂଖ୍ୟା ସମାଜବାଦରେ ଏହି ମୁଣ୍ଡାମାନଙ୍କର ଆଦି ବାସନ୍ତୀ ହେଉଛି ସୁଦୂର ଉତ୍ତର-ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳ । ଆଦିମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବିଭାଜିତ ହୋଇ ଏମାନେ ବିମଣ୍ଡ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣ-ପୁଞ୍ଜାଞ୍ଚଳକୁ ଚାଲି ଯାଇଥିବା ସମ୍ଭବତଃ ମାଲ ଅଞ୍ଚଳର ଦୁର୍ଗମ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ବସବାସ କରି ରହିଲେ । ମାତ୍ର ଶତାଧିକ ବର୍ଷପୂର୍ବରୁ ଓଡ଼ିଶା ମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବିଭାଜିତ ହୋଇ ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ପଞ୍ଚ କଳା ପରିବେଷିତ ହୋଇ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଚାଲିଯାଇଥିବା ସତ୍ତ୍ଵେତ୍ତେ ବସବାସ କଲେ ।

ମୁଣ୍ଡାମାନେ ନିଜକୁ “ହୋଡ଼ୋ” ହୋଇଥିବା ପରିବେଷିତ ହୋଇଥିଲେ । ‘ହୋଡ଼ୋ’ ଅର୍ଥ ମଣିଷ । ଶବ୍ଦର ସ୍ଵର ‘ମୁଣ୍ଡା’ ନାମକରଣ ଅର୍ଥୀ ପ୍ରଦତ୍ତ । ଗାଳ କଥା ଗୁଡ଼ାରେ ‘ମୁଣ୍ଡା’ ଅର୍ଥ କଣେ ଧଳ ଓ ମାଲ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବୁଝାଏ ; ସଙ୍କଳ୍ପର ସମ୍ଭାବନା ମୁଣ୍ଡ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବୁଝାଏ । ନୂତନତର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଏମାନେ ପ୍ରୋତୋ-ଅସ୍ତ୍ରୋଲୋଇଡ଼ ଗୋତ୍ରୀ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଏମାନଙ୍କର ନିଜସ୍ଵ ଭାଷା ମୁଣ୍ଡା ଭାଷା । ତେବେ ‘ମୁଣ୍ଡା’ ନାମକରଣ ମଧ୍ୟ ଆଦି ସତ୍ୟ ମନେହୁଏ । କାରଣ, ମୁଣ୍ଡାମାନେ ନିଜ ଭାଷାକୁ ‘ହୋଡ଼ୋ ଜର’ ବୋଲି କହୁଥାନ୍ତି । ଏମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜସ୍ଵ ଭାଷା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଗୋତ୍ରୀୟ ଗ୍ରାମରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସଂପ୍ରଦାୟ ସହ ସାଥୀ ଭାଷାରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଥାନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡାମାନଙ୍କ କଥର ଭାଷା ମୁଣ୍ଡା ଭାଷା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଭାଷାଗୋତ୍ରୀ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥାନ ନିଜ ନିଜ ମଧ୍ୟରେ ପୂଜିତ କରାଯାଇଛି ।

ଏହି ମୁଣ୍ଡାଣ ଭାଷାର ବ୍ୟବହାର 'ବୋଲ' ପ୍ରକଳ୍ପ—'ହାହା', 'ନାଗୁଣ', 'ତମଣଆ', 'କେର' । 'ହାହା' ମୁଣ୍ଡାଣ
ଦା'ର ମୌଳିକତା ବଳାୟ ରଖିଥିବା ବେଳେ ଅନ୍ୟ ତନୋଟି ବୋଲ ଅପରାପର ଭାଷାଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଭାବ ହେଉ ମିଶ୍ର ବୋଲର ରୂପ
ଧାରଣ କରିଛି ।

ମୁଣ୍ଡା ଭାଷା କ୍ଷେତ୍ରୀର ଶବ୍ଦ ଓ ବ୍ୟାକରଣିକ ସଂରଚନା ତଥା ଧୂଳ ଭରଣାୟ ଅର୍ଥ୍ୟ ଓ ଡ୍ରାକ୍ଟ ଭାଷାଠାରୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର । ଏହି
ଭାଷା ଗୋଷ୍ଠୀର ବ, ଚ, ଟ, ପ ଆଦି ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣସୂତ୍ରକ ଅର୍ଦ୍ଧ ଉଦାଶିତ ହୋଇଥାଏ । ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୁଣ୍ଡାଣ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର
ଏକାଂଶ ନ ଥାଏ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ ଉଦାଶିତ ହେବାବେଳକୁ ତାହାହିଁ ଶବ୍ଦାଂଶ ରୂପେ ଉଦାଶିତ ହୁଏ । ଏହି ଭାଷାରେ ସ୍ୱରଧୂଳର
ପଦୋଚ୍ଚାରଣ ଅଧିକ ଓ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଧୂଳ ମଧ୍ୟରେ ନାଚଲ୍ୟ ଧୂଳର ପ୍ରଭାବ ବିଶେଷ ଲକ୍ଷଣୀୟ । ମୁଣ୍ଡାଣ ଶବ୍ଦର ମୂଳ ରୂପରେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗ
କରାଯାଇ ନୂତନ ଶବ୍ଦ ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ । ଶବ୍ଦର ପ୍ରତ୍ୟୟ ଓ ମର୍କରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗ କରି ଅର୍ଥରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅଣାଯାଇଥାଏ ।
କୌଣସି ଶବ୍ଦ ସଂସ୍କୃତ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବେଳ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ନ ଥାଏ । ମୁଣ୍ଡାଣ ଭାଷାରେ ସଂଶ୍ଳେଷାତ୍ମକ ଭାଷା (agglutinative
language) ର ସମସ୍ତ ଲକ୍ଷଣ ଦେଖାଯାଏ ।

ମୁଣ୍ଡାଣରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଶବ୍ଦକୁ ସଠିକ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣାକରଣ କରିବା ଅସୁବିଧା । ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ପ୍ରାପରାଦିତ ଶ୍ରେଣୀ
ବିଶେଷ ନେଇ ବିଶେଷ୍ୟ, ବିଶେଷଣ କିମ୍ବା କ୍ରିୟା ହୁଏତରେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରେ । ପ୍ରସଙ୍ଗ ଅନୁସାରେ ଶବ୍ଦର ପ୍ରକାଶିତ ଭାବ
ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ।

ମୁଣ୍ଡାଣରେ ଲିଖିତ ସାହିତ୍ୟ କହୁଲେ ସୋମାନ୍ ତଥା ଦେବନାଗରୀ ଲିପିରେ ଅନେକ ଲୌକିକ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଙ୍ଗୀତ
ଉପଲବ୍ଧ ହୁଏ । ରେଭରଣ୍ଡ ଡେ. ହୁଏମେନଙ୍କ ଖୋଜିଲ ଖଣ୍ଡରେ ପ୍ରକାଶିତ (Encyclopaedia Mundarica) ଏହି ଭାଷା
ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଏକ ମହାନ ସମ୍ପଦ । ମୁଣ୍ଡାଣର ନିଜସ୍ୱ ଲିପି ନ ଥିବାରୁ ତାଙ୍କର ମୌଖିକ ପରମ୍ପରା ସବୁ ସଂରକ୍ଷିତ ହୋଇ ଇଂରାଜୀ ଓ ହିନ୍ଦୀ
ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି । ବିହାର ଲେକୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ମୁଣ୍ଡାଣମାନଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀ ଦ୍ୱିତୀୟ ହୋଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଭାଷା-ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ
ଆଧିବୃତ୍ତି କୌଣସି ଧର୍ମୀ ହୋଇନାହିଁ । ବ୍ୟାକରଣ, ଶବ୍ଦକୋଷ ଇତ୍ୟାଦି ହିନ୍ଦୀ ଓ ଇଂରାଜୀରେ ଉପଲବ୍ଧ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ
ଓଡ଼ିଶାର ମୁଣ୍ଡାଣମାନଙ୍କର ବୋଲି ଉପରେ କୌଣସି ପୁସ୍ତିକା ନ ଥିଲା ।

ଏହି ପୁସ୍ତିକା ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟତଃ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାର କଟାଳ ସବ୍ଡିଭିଜନ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଲହରୀପଡ଼ା/ଲୋଇଡ଼ା ଅଞ୍ଚଳ ଏବଂ
ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ସଦର ସବ୍ଡିଭିଜନ ଅନ୍ତର୍ଗତ ବୃତ୍ତି/ଭୁଣା ଅଞ୍ଚଳକୁ ଅଧ୍ୟୟନ-କ୍ଷେତ୍ର ହୁଏତରେ ନିଷିଦ୍ଧା । ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ମୁଣ୍ଡାଣମାନଙ୍କ
ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଷା ସାତ୍ତ୍ୱ ହୋଇଥିବାରୁ ଶବ୍ଦକୋଷ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ସାତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରକଳ୍ପେ ମଧ୍ୟ ମୁଣ୍ଡାଣ ଶବ୍ଦ ହେ ପ୍ରକଳ୍ପ କରାଯାଇଛି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ
ଅଞ୍ଚଳରେ ମଧ୍ୟ ମୁଣ୍ଡାଣ ଭାଷା ସମ୍ପର୍କିତ ଅପରାପର ଭାଷାର ସଂସ୍କୃତ ହେଉ ରୂପ ବୈକଳ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ଆର୍ଯ୍ୟ ଭାଷା ଅନୁକରଣରେ
ସଂସ୍କୃତ ବ୍ୟବହାରରେ ମାନ୍ୟତା ଦେଇ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକଳ୍ପ ବର୍ଣ୍ଣମାନ ଦେଖାଯାଏ । ଯଥା : ରୁ / ଅମ୍ / ରୁମେ / ରୁମେ ବୁହେ
ଅବେନ୍, ରୁମେମାନେ / ଅପଣ / ape / ପ୍ରକୃତର ପ୍ରତ୍ୟାୟ କ୍ରିୟା ପଦରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷତ କରାଯାଇଛି ।

ପ୍ରଥମ ଭାଗ

(ବ୍ୟାକରଣ)

ଧ୍ୱନି ତତ୍ତ୍ୱ

୧:୧: ସ୍ୱଳିମ୍ ସୂଚୀ :

ମୁଣ୍ଡାଘ ଶ୍ୱପାର ମୂଳଧ୍ୱନି ସମୂହ ନିମ୍ନଲିଖିତ ସ୍ୱଳିମ୍, ରୂପରେ ସମତୁଲ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଧ୍ୱନି ମାଧ୍ୟମରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ।

ମୁଣ୍ଡାଘ ସ୍ୱଳିମ୍	ସମତୁଲ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଧ୍ୱନି	ଉଦାହରଣ
ସ୍ୱର		
i	ଇ	itil (ଇତିଲ) — ତିଲି
u	ଉ	ଉପାଲ - Upal — ଉପା
a	ଆ	ଆଇଟ୍ - aig — ମୁଁ
e	ଏ	ଏଡ଼ିବାଲ - etbar — ଉଡ଼ିବାଲ
o	ଓ	ଓମ୍ - om — ଦେବା
ଠ	ଅ	ଅଡ଼ା - oṛa — ଘର

ଦ୍ୟକ୍ତନ :

p	ପ	ପାଲଟି - palaṭi — ଅରଣ
b	ବ	ବୁଲୁଗ୍ - bulug — କୁଣ୍ଡ
m	ମ	ମାରିମାର୍ - marmar — ବସ୍ତୁ
t	ତ	ତୁହୁଡ଼ - tuhuṛ — ପୁତୁଣ୍ଡ ମୂଷା
d	ଦ	ଦଦାଡ଼ dodari — ଦରଦୋଳ
n	ନ	ନିର - nir — ଚୌକି
ṭ	ଟ	ଟଗର - ṭagor — ଟଗର ପୁଲ
ḍ	ଢ	ଢାକୁ - ḍaku — ଡକାସୁତ

ପୁରାଣ ସ୍ଵରମ୍	ସମତୁଲ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଧ୍ଵନି	ଉଦାହରଣ
s	ସ	ସୁନୁମ୍ - sunum — ତେଲ
l	ଲ	ଲଓଁ - lowa — ଡ଼ମିରି
r	ର	ରକ - rok — ମାଛ
c	ଚ	କାଲମ - calom — ଲୁଗା
j	ଜ	ଜକ - joko — ଖଟା
r	ଡ଼	ହୋଡ଼ୋ - horo — ମଣିଷ
k	କ	କାନାଲି - kanaili — ଭଗ୍ନ
g	ଗ	ଗିଟିଲ - gitil — ବାଲି
g	ଝ	ସାଗ୍ଗା - saggā — ଛତା
h	ଝ	ହାକୁ - haku — ମାଛ
?	ଝ	ମାଃ - ma? — ବଧକରଣ
w	ଓଁ	ଲଓଁ - lowa — ଡ଼ମିରି
y	ସ୍ଵ	ସ୍ଵାପାମ୍ - yapam — ଶାନ୍ତ କରଣ

ଆଦିଏ ଶ୍ଵରୀ ପ୍ରକାରରେ କେତେକ ମହାପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଆକାର ଶବ୍ଦରେ ଉଦାହରଣ ହୋଇଅଛି । ମାତ୍ର ଏହା କ୍ଷୁଦ୍ର ବୃତ୍ତ ।

୧:୨:୦: ସ୍ଵଳମ୍ ସମୂହର ବର୍ଗୀକରଣ :

୧:୨:୧: ସ୍ଵଳ ବିଭାଜ୍ୟ ସ୍ଵଳମ୍ :

(କ) ଅଷ୍ଟଭୁଜ

ସ୍ଵର ଧ୍ଵନି :

	ଅକ୍ଷର	ମଧ୍ୟ	ପଶ୍ଚାତ୍
ଉଚ୍ଚ	i		u
ମଧ୍ୟ	e	o	o
ନିମ୍ନ		a	

ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଧ୍ବନି :

	ଓଷ୍ଠ୍ୟ	ଦନ୍ତ୍ୟ	ବର୍ଣ୍ଣ୍ୟ	ମୂର୍ଦ୍ଧନ୍ୟ	ତାଳବ୍ୟ	କଣ୍ଠ୍ୟ	ନାଳବ୍ୟ
ଶ୍ବରୀ	ଅଦୋଷ	p	t		ç	k	ʔ
	ସଦୋଷ	b	d	ð	j	g	
ହସର୍ଣ୍ଣୀ		s					h
ନାସିକ୍ୟ	m	n		ɳ		ŋ	
ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ			l				
କର୍ମିତ			r	ɽ			
ଅର୍ଦ୍ଧସ୍ପର	w				y		

୧:୨:୨: ସୁକ୍ଷ୍ମ ବିଭାଜ୍ୟ ସ୍ବନିମ୍ :

ଅନୁନାସିକତା	- (°)	ଚିହ୍ନିତ
ଦର୍ପଣ	(-)	„ ସ୍ବରଧ୍ବନି ଉପରେ
ସହୃତ	(-)	„ ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟରେ

୧:୩:୦: ସ୍ବନିମ୍ମାନଙ୍କର ବିତରଣ :

ସ୍ବର ଧ୍ବନି :

ସ୍ବନିମ୍	ଆଦ୍ୟ	ମଧ୍ୟ	ଅନ୍ତ୍ୟ
i	ini? - ସେ	kitaj - କେନ୍ଦ୍ର	kokorni - କରତା
u	uun - ବୃତ୍ତ	kuɟum - ଜାତ	ranu - ଉତ୍ତମ
e	eɟga - ମା	seta - ବୃତ୍ତର	ote - କମି
o	oroɟɟ - ବଳାଭବା	jom - ଶାଢ଼ୀ	mo - ଗୁରୁତା

ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଧ୍ୱନି :

p	pusi - ବଳେଇ	laprai - ନଡ଼ି ବା	
b	boa - ଦଳଅ	sabal - ଶାବଳ	sa7b - ରଞ୍ଜାଲବା
t	towa - ଦୁଧ	seta - କୁକୁର	—
d	daru - ଗଛ	sendra - ଶିକାର	cipud - ମୁଠାଇବା
ʈ	ʈenda? - ପେନ ଚାଡ଼ିବା	jaʈi - ଚଢ଼େଇ	—
ɖ	ɖobo - ଗଣିରେ ବୁଢ଼ାଇବା	ɖunɖu - ଧଣ୍ଡ଼ପାତ	—
c	ca7dra - ବୁଦ୍ଧ	roco - ଗୁଣ୍ଡ କଣିକା	—
j	janum - ବଣ୍ଡା	liju - ବଜାଇବା	nij - ଅନାବୁଦ୍ଧ କଣିକା
k	kode - ମାଣ୍ଡିଅ	haku - ମାଛ	—
g	gara - ପୋଷଣ	haga - ବଇ	bigg - ଘାସ
n	nu - ପିଇବା	ranu - ଔଷଧ	susun - ନାଚ
ɳ	—	seɳa - ସିଅଣା	—
m	mid - ଏକ	omon - ଗଳାବେକା	sunum - ଚୋର
ɳ	—	egga - ମା	bag - ନାହିଁ
r	ranu - ଔଷଧ	hora - ବସ୍ତା	duar - ଦ୍ୱାର
ɽ	—	gara - ପୋଷଣ	—
l	loco - ବେତ	kuila - କୋଇଲ	marsal - ଅଳ୍ପଅ
s	sig - ସୂର୍ଯ୍ୟ	pusi - ବଳେଇ	—
h	hoʈam - ବୁଢ଼ା	raha - ଅଟକିବା	—
ʔ	—	du7b - ବସିବା	mo? - ଡୁଲିବା
w	—	lowa - ଉମିର	—
y	yapam - ଶାଖା କଣିକା	—	—

ଟିପ୍ପଣୀ :

- (୧) ସମସ୍ତ ସ୍ୱରଧ୍ୱନି ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନରେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୋଇଥା'ନ୍ତି ।
 (୨) r, n ଏବଂ ଶ ବ୍ୟତୀତ ସମସ୍ତ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଧ୍ୱନି ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୋଇଥା'ନ୍ତି ।
 (୩) ସମସ୍ତ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଧ୍ୱନି ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୋଇଥା'ନ୍ତି ।
 (୪) କେବଳ b, d, j, ଗ, n, m, ଙ, r, l ଓ ? ଅନ୍ତ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୁଅନ୍ତି ।

୧:୪ ସ୍ୱଳ୍ପମ୍ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣର ବୈଷମ୍ୟ ପ୍ରଦର୍ଶକ ପ୍ରମାଣ : (ନକ୍ଷା)

ସ୍ୱର ବୈଷମ୍ୟ :

	i	u	e	a	o
i		1			2
u					3
e	4	5			6
a	7	8	9		10

ଅର୍ଦ୍ଧ ସ୍ୱର ବୈଷମ୍ୟ :

	w	y
i		11
u	12	

	t	ʈ	k	b	d	ɖ	g	c	j	s	h	n	ɳ	ŋ	l	r
p	13	14	15	16				17								
t		18	19		20			21								
ʈ			22			23		24								
k							25	26			27					
b					28	29	30		31							
d						32	33		34							
ɖ							35		36							
c									37							
j							38									
s											39					
m												40		41		
n													42	43		
l										44	45					
r										46	47				48	49

ଉଦାହରଣ :

(କ) ସ୍ଵର ବୈଷମ୍ୟ :

i / u	- ili - ମିଳି	uli - ଅମ୍ଳ
i / o	- ig - ମୂ	og - ବହୁକା
e / i	- sen - ଶିବା	sig - ଦଳ
e / u	- ne - ଏକ	nu - ପିଲାକା
e / o	- here - ଚରୁ	horo - ମଣିଷ
u / o	- ro - ଗୋଡ଼ା	ru - ପିଟିକା
a / u	- ar - ଏକ	ur - ଚମଡ଼ା
a / e	- kaṭa - ଗୋଡ଼	keṭe? - ଘୋଡ଼ା
a / o	- ma - କାଟିକା	mo - ଡିଲିକା
a / i	- bag - ବହୁ ନ ପାରିକା	big - ସାପ

ଅକ୍ଷର ସ୍ଵର ବୈଷମ୍ୟ :

u / w	nu - ପିଲାକା	nawa - ନୂଆ
i / y	misi - ଚଢ଼ିତା	mayom - ଚଢ଼

ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବୈଷମ୍ୟ :

p/t	pe - ଭୁଣ୍ଡେ	te - ଅମଳ
p/t	poko - ଡିଲିକା	ṭoko - ଏକପ୍ରକାର ବାଲ୍ୟ
p/k	paṭa - ଅମ୍ଳ ଖାଦ୍ୟ	kaṭa - ଗୋଡ଼
p/b	paka - ଗୋଡ଼ାକା	baka - ବକ
p/c	paḡ - ଧଡ଼କର ବକାଟ ଗୋଲିକା	caḡ - ଚୁରକା
t/t	katu - କୁଣ୍ଡ	kaṭu - ଚନ୍ଦ୍ରର ଶେଷଭାଗ

t/k	ta-ro - ଦରବଟିଆ	ka-ro - ଦଳ
t/d	ta? - ଅଡ଼କୁ	da? - ପାଣି
t/c	ti - ଭାତ	ci - କ'ଣ
t/k	tum - ଅନ୍ତରାଳ	kum - ଛେଳ ବନଡ଼ା
t/d	tundu - ଶେଷ	dundu - ଧନ୍ତ ଘାସ
t/c	to? - ଭାତରେ ଝିଲି ପଡ଼ିବା	co? - ଭୁଲିବା
k/g	kati - ଶ୍ରେଣୀ ପିଠା	gati - ସାଥ
k/c	ko? - ଏକ ପ୍ରକାର ଚଢ଼େଇ	co? - ଭୁଲିବା
k/h	katu - ଭୁଣ	hatu - ଗାଁ
b/d	biri - ଲୁହା ଶିଳ୍ପ	diri - ପଥର
b/d	bag - ଖେଳରେ ଅଭିଷେକ ଦେବା	dag - ଲମ୍ବା ବାରିଶ
b/g	bara - ବାଘିବା	gara - ନଦୀ
b/j	bag - ଖେଳରେ ଅଭିଷେକ ଦେବା	jag - ଭାଡ଼
d/d	dag - ନିପାତ	dag - ଲମ୍ବା ବାରିଶ
d/g	da? - ପାଣି	gra? - ଯୋଡ଼ିବା, ସିଲେଇ କରିବା
d/j	da? - ପାଣି	ja? - ବଦଳାମ
d/g	dari - ଝରଣା, ନାଳ	gori - ମାଙ୍କଡ଼
d/j	dari - ଝରଣା	jari - ମାନ୍ଦା (ସ୍ତ୍ରୀ)
c/j	co? - ଭୁଲିବା	jo? - ଶୀତଳ ମାରିବା
j/g	jari - ମାନ୍ଦା	gari - ମାଙ୍କଡ଼
s/h	ser - ଚଢ଼ାଇବା	her - ଭୁଣିବା
m/n	mũ - ନାକ	nũ - ପିଇବା
m/g	sasam - ଶୁଣାଳ	sasag - ବୁଲବୁ
n/n	sena - ଦିବା	seenã - ସିଆଣା
n/g	sim - ଭୁଲିବା	sig - ଭୁଲିବା

l / s	la? - କାଟିବା	sa? - ଅରକୁ
l / h	loɾo - ଶିଳ୍ପକରଣ	hoɾo - ମଣିଷ
r / s	ra? - ଡାକବା	sa? - ଅରକୁ
r / h	roɾo - ଆଠା କଞ୍ଚନ	hoɾo - ମଣିଷ
r / l	ra? - ଡାକବା	la? - କାଟିବା
r / ɾ	gara - ଦେବତା ପ୍ରଦତ୍ତ ଅଶୋକ	gara - ନଦୀ

ଏକତରଫା ପ୍ରାୟତଃ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଦେବା ତା ନୈମିତ୍ତିକ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଥାଏ।

a / ā	maṇḍi - ବୁଢ଼ଲ	māṇḍi - ବୁଢ଼ଲ ଭାଷଣ
e / ē	sena - ଯିବା	sēṇa - ସୁଆଣ
i / ī	ḍig - ବୋହୂନେବା	ḍīg - ବୁଢ଼ାଯିବା
o / ō	ol - ଲେଖିବା	ōl - ଯାହା ଲେଖାଯିବ
u / ū	busu? - ନଡ଼ା	būsu - ମୁଣ୍ଡା

୧:୫: ସ୍ଵର ଅନୁକ୍ରମ : (Vowel Sequence)

oa	-	ja - ଚର୍ଚ୍ଚ
ai	-	aig - ମୁଁ
au	-	auri - ଚଥାପି ପ୍ରସ୍ତୁତ ବୁଝେ
ae	-	aera - ଏକ ପ୍ରକାର ମାଛ
ia	-	iam - ଅକ୍ଷର ପ୍ରକାଶ କରବା
ii	-	japii? - ବୁଝିବା
iu	-	iur - ଡ଼ା
ui	-	dubui - ଶିଶୁ
uu	-	uun - ଛତୁ

ue	-	abuem - ଧୋଇବା
eo	-	neota - ଅମରଣ କରିବା
ea	-	eaggra - ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରିବା
eo	-	eon - ଉଠିବା
oa	-	oaggi - ଭେଦ ରାଜବା

୧:୭: ସଂଯୁକ୍ତ ବ୍ୟଞ୍ଜନ : (Consonant Cluster)

(କ) ଦୁଇ ଧ୍ବନି ବିଶିଷ୍ଟ :

dc	-	କାଦୁ - kadcu - ଝଟ
dg	-	ପାଦଗା - padga - ସମର୍ଥ
dk	-	ଦୁଦକା - dudka - ପଲ୍ଲୀ
dl	-	କାଦଲମ୍ - cadlom - କୁଡ଼ିଆ
ds	-	କାଦସୋମ୍ - kadsom - ଦୁଦା
kl	-	ବାକ୍‌ଲା - bakla - ଗଛର ଛେକ
kt	-	ପୋକ୍‌ତା - pokta - ପୋଖରୀ / ସରକ
kr	-	କୋକ୍‌ରୋ - kokro - ପକ୍ଷୀ
gr	-	ସୁଗ୍ରା - sugra - ସୁନ୍ଦର
lb	-	ବାଲ୍‌ବାଲ୍ - balbal - ଝାଲ
lc	-	ପେଲ୍‌କା - pelca - ଚମିରୋଇ କିଣେଇ
lg	-	କୁଲ୍‌ଗିଆ - kulgia - ଉତ୍ସାହ
lk	-	ତାଲ୍‌କା - talka - ପାଠକ
lm	-	ତିଲ୍‌ମିଗ୍ - tilmig - ଚାଉଳ
lp	-	ଅଲ୍‌ପୁଗ୍ - alpug - କୁଆଁରୀ
lt	-	ହେଲ୍‌ଟା - helṭa - ଦାସିଣୀ ପୁଅ

mb	-	ରିମ୍ବିଲ - rimbil - ମେଘ
mc	-	କାମ୍ପା - camca - ଗୋଘା
mg	-	କାମ୍ପାର - camgar - କୁରୁ
mp	-	କାମ୍ପିଆ - campia - ଗୋହରିଶିଖ
mt	-	ଇମ୍ପା - imta - ସେତେବେଳେ
nd	-	ଦୋନ୍ଦୋ - dondo - ମୂର୍ଖ
nh	-	ବିନ୍ହୋ - binhor - ଦେଲା (ସାପୁଆ)
nj	-	ସାନ୍ଜୁ - sanju - ଭିତରେ ରଖିବା
nk	-	ଏନ୍କା - enka - ସେହୁପରି
ns	-	ବାନ୍ସିଜାନୁମ୍ - bansijanum - ବନ୍ଦୀ ବଘା
nt	-	କାନ୍ତା - kanta - ଚୋରୁଣା
pl	-	ଡିପ୍ଲି - dipli - ଉମ୍ଭ
pr	-	ଲୁପ୍ରି - lupri - ଅଠା (ଗହର)
ps	-	କାପ୍ସୋମ୍ - kapsom - ଚୁକା
rd	-	ସୁରବୁଦ୍ - Surbud - ବୋହେଲକା
rg	-	ଉର୍ଗୁମ୍ - Urgum - ଉତ୍ତମ
rh	-	କୋରା - corha - ଚୋର
rj	-	ଜାର୍ଜି - jargi - ଝଡ଼
rk	-	କାର୍କୋମ୍ - carkom - ଚଝଡ଼ା
rm	-	ସିରମା - sirma - ଅକାଶ
rn	-	ସାର୍ନା - Sarna - ଅଦିବାସୀ ଧର୍ମର ପ୍ରଧାନ ପୁଜା
rp	-	ସୁରପୁଦ୍ - surpud - ଗୋଠିବା
rt	-	ସାର୍ଟେ - sarte - ଚୋରପୋଡ଼ା
gc	-	ଡିଗ୍‌କ୍‌ଆ - digcua - ଏକ ପ୍ରକାର ଚର୍ଚ୍ଚା
gg	-	ସେଗ୍‌ଜେଲ୍ - seggel - ଚର୍ଚ୍ଚା

?s	-	ପାସୁର - pa'sur - ପନ୍ଦା
sk	-	ଏସ୍କାର - eskar - ଏକାକୀ
sr	-	ହେସ୍ତୋ - hesro - ମିଛୁଆ
tk	-	ଆଟ୍କାର - atkar - ଅନୁଭବ କରିବା
tb	-	ଏତ୍ବାର - etbar - ରକ୍ଷାକାର
nd	-	ଲଣ୍ଡା - laṇḍa - ହସିବା
hr	-	ଅଚିନ୍ହାର - acinhar - ଅପରିଚେ

(ଖ) ଚିନିତ୍ରଣ ବିଶିଷ୍ଟ :

ndr	-	ସେନ୍ଦ୍ରା - sendra - ଶିକାର
ggr	-	କ୍ଲାଗ୍ଗ୍ରା - claggra - କାମିନୀ ଲୋକ
mbr	-	ଜୁମ୍ବ୍ରି - jumbri - କୃଷଣ
mbr	-	କୁମ୍ବ୍ରି - kumbri - କୁରୁଳା

୧:୭: ଅକ୍ଷର :

ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଵରମ୍, ଅକ୍ଷରସ୍ଵର ଗୁଣକୁ ଏକ୍ଷର ଅକ୍ଷରରେ ଏକାଧିକ ସ୍ଵରମ୍, ରହି ପାରିବ । ସାଧାରଣତଃ ସ୍ଵର ଧ୍ଵନିଗୁଣ୍ଡିକ ଅକ୍ଷରସ୍ଵର । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅକ୍ଷର କେନ୍ଦ୍ରରେ ଗୋଟିଏ ସ୍ଵରଧ୍ଵନି ଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶବ୍ଦ ବା ରୂପିମ୍, ଏକ ବା ଏକାଧିକ ସ୍ଵରମ୍, ସହଯୋଗରେ ଘଟିତ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ମୁଣ୍ଡାକ୍ଷର ସମାଧେ ନମ୍ ଲିଖିତ ସ୍ଵରମ୍, ପମ୍ ଶ୍ଵର ଅକ୍ଷର ଲିଖିତାୟ । (ସଂକେତରେ ସ୍ଵରଧ୍ଵନିଗୁଣ୍ଡିକ ନମନ୍ତେ / ଅ / ଏବଂ ବ୍ୟକ୍ତନ ଧ୍ଵନି ନମନ୍ତେ / ଉ / ବ୍ୟବହୃତ ।)

ଏକାକ୍ଷରକ :

ଅକ୍	-	ub - ବାଳ
କଅ	-	jo - ଜଳ
କଅକ	-	jo? - ହାତୁ କରିବା

ଦୁଇ ଅକ୍ଷର ବିଶିଷ୍ଟ :

ଅ - ଅ	-	au - ଅଣିବା
ଅ - କଅ	-	uku - କୁହବା
ଅ - କଅକ	-	udub - କହବା

କଥ - ଅ	-	bai - ଭାଷଣ କରବା
କଥ - କଥ	-	bulu - ପଲ୍ଲୀ
କଥ - ଅକ	-	tain - ଦୂରବା
କଥ - କଥକ	-	bulug - ଲୁଗା
ଅକ - କଥ	-	egga - ମା
ଅକ - କଥକ	-	umbul - ଭୂସା
କଥକ - କଥ	-	dondo - ପରିତ୍ୟାଗ କରବା
କଥକ - କଥକ	-	seggel - ଝାଁ

ତାଳି ଅକ୍ଷର ବିଶିଷ୍ଟ :

ଅ - ଅ - କଥ	-	auri - ଚାପି ନୁହେଁ
ଅ - ଅ - କଥକ	-	aosan - ସୁନ୍ଦରସାଧ୍ୟା
ଅ - କଥ - ଅ	-	apia - ତଳ
ଅ - କଥ - କଥ	-	asadi - ବିଭକ୍ତ / ଅବସାଦ
ଅ - କଥ - ଅକ	-	alea? - ଅମର
ଅ - କଥ - କଥକ	-	eperag - ଗୋଲମାଲ
ଅ - କଥକ - କଥ	-	arandi - ବାନ୍ଧ
ଅ - କଥକ - କଥକ	-	okondo? - ମୁଣ୍ଡକୁ ଉଠାଇ ଧରିବା
କଥ - ଅ - କଥ	-	baira - କାଳ
କଥ - ଅ - କଥକ	-	saitan - ଦୁଃଖ
କଥ - କଥ - ଅ	-	balaē - କଣ୍ଠ
କଥ - କଥ - କଥ	-	rasika - ଓହ୍ଲି ହେବା
କଥ - କଥ - ଅକ	-	balaen - ବ୍ୟାଘ୍ର ହେବା
କଥ - କଥ - କଥକ	-	tutukun - ଅଗ୍ନି
କଥ - କଥକ - କଥ	-	salaggi - ବେଢ଼ା

ଅଜ - କଅ - ଅ	-	eggao - ମା'ମଧ୍ୟ
ଅଜ - କଅ - କଅ	-	oṅḍoka - ନରବଳ
ଅଜ - କଅ - ଅଜ	-	inkua? - ସେମାନଙ୍କର
ଅଜ - କଅ - ଅଅଜ	-	eggate? - ଚା'ର ମାଆ
ଅଜ - କଅଜ - କଅ	-	enbanṭa - ବରଂ
କଅଜ - କଅ - କଅ	-	kumbuṛu - ଚୋର
କଅଜ - କଅଜ - କଅ	-	nimnagge - ଘଷେଣୁ
କଅଜ - କଅଜ - ଅଜ	-	pampalad - ପ୍ରକାଶଣ

କ୍ଷୁଦ୍ର ଅକ୍ଷର, ପାଞ୍ଚ ଅକ୍ଷର ବିଶିଷ୍ଟ ଶବ୍ଦ ମୁଣ୍ଡାଞ୍ଚ ଭାଷାରେ ନାହିଁ କହିଲେ ଚଳେ । ତେଣୁ ଏଠାରେ ତାର ଉଦାହରଣ ଦିଆଯାଇ ପାରିନାହିଁ ।

୨:୦: ରୂପତତ୍ତ୍ୱ :

୨:୧: ରୂପିମ୍ :

ଧ୍ୱଜ ସଂଯୋଗରେ ଚିତ୍ତ ଶବ୍ଦ ଭାଷାର ମୂଳ ରୂପାଦାନ । ମାତ୍ର ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ପରସ୍ପର ସହ କିପରି ନିୟମାନ୍ୱିତ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଲେ ସ୍ୱରର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଶୁଣି ଓ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ, ତାହା ଭାଷାର ବ୍ୟବହାର ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ । ବ୍ୟବହାରରେ ରୂପିମ୍ କୁ ଏକ ଅର୍ଥବୋଧକାରୀ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅଂଶ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ । ରୂପିମ୍ ମୂଳରୂପରେ ଅବା ଏକ ବା ଏକାଧିକ ରୂପିମ୍ ର ସମଷ୍ଟିରେ ଶବ୍ଦର ସଂଯୋଗ ହୋଇଥାଏ । ରୂପିମ୍ ସମଷ୍ଟି ମୂଳ ଓ ଅନେକ ରୂପାଦାନ ଦ୍ୱିବିଧ । ମୂଳ ରୂପିମ୍, ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ବେଳେ ଅବକ ରୂପିମ୍ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରୂପ ସଂଯୋଗରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ ।

ରୂପତତ୍ତ୍ୱ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଶବ୍ଦ ସାଧାରଣତଃ ସରଳ, ଯୌଗିକ ଓ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ବିଦିଷ୍ୟ । ଏହା ଏକ ବା ଏକାଧିକ ମୂଳ ରୂପିମ୍ ଅବା ଏକ ମୂଳ ରୂପିମ୍ ଓ ଏକ ଅବକ ରୂପିମ୍ କିମ୍ବା ଏକାଧିକ ଅବକ ରୂପିମ୍ ର ସମଷ୍ଟି । ଏହି ପ୍ରକିୟାର ନିୟମିତ ଅଂଶ ହେଉଛି ପ୍ରାଚୀନତା । ଏଗୁଡ଼ିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମୂଳ, ବ୍ୟୁତ୍ପାଦକ ବା ବକ ଭାବରେ ଏବଂ ବ୍ୟବହାରରେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବୈଶେଷ୍ୟ, ବୈଶେଷ୍ୟ, ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ, ବିସ୍ତାପ, ଅବ୍ୟୟ ଇତ୍ୟାଦି ପଦ୍ଧତିରେ ବିଭକ୍ତ ।

ପ୍ରାଚୀନତା, ରୂପ ବିଭକ୍ତି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଦିଷ୍ୟ :

- (କ) ସରଳ ପ୍ରାଚୀନତା (Simple Stem)
- (ଖ) ବ୍ୟୁତ୍ପାଦକ ପ୍ରାଚୀନତା (Derivative)
- (ଗ) ଯୌଗିକ ପ୍ରାଚୀନତା (Compound)

୧:୧: ସରଳ ପ୍ରାଚୀପଦକ :

ଏହା ଶୋଷିତ ମୁକ୍ତ ରୂପିମକୁ ନେଇ ଗଠିତ ।

bir - ଜଙ୍ଗଲ, buru - ଝଟ, jo - ଫଳ

daru - ଘର / କାଠ, dia - ଦୀର୍ଘ, apu / aba - ବାପ ଜଣ୍ୟ

୧:୧:୨: ରୂପପ୍ରାଚୀପଦକ :

ପ୍ରକୃତ ବା ପ୍ରାଚୀପଦକ ଓ ରୂପପ୍ରାଚୀପଦକ ପ୍ରତ୍ୟୟର ଉପାଦାନ ନେଇ ଗଠିତ ।

(କ) ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଜନରେ —

/ a - / + nu (ସିଦ୍ଧା) = anu - ପିଆଇବା

(ଗ) ଅନ୍ତ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଜନରେ —

punđi (ଧନା) + a? = punđia? — ଏକ ଧନାଜିନିଷ

her (ରୁଣିବା) + ea = herea — ଘାହା ରୁଣାଯିବ

(ଗ) ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଜନରେ — (-pv-) *

marag (ବଡ଼) + pv = maparag — ବହୁତ ବଡ଼

nel (ଦେଖିବା) + pv = nepel — ଦେଖାଦେଖି

(*) ଘର ପ୍ରଥମ ପୁର ପରେ - p - ବସିବାକ୍ଷଣି ପୂର୍ଣ୍ଣ ପୁର ପରେ ଆଗମ ହୋଇଥାଏ । (v-ପୁରକର୍ତ୍ତା)

୧:୧:୩: ଯୌଗିକ ପ୍ରାଚୀପଦକ :

ଏକାଧିକ ପ୍ରାଚୀପଦକ ବା ଦୁଇଟି ପ୍ରକୃତ ସଂଯୋଜନରେ ଯୌଗିକ ପ୍ରାଚୀପଦକ ଗଠିତ ହୁଏ । ଦୁଇଟି ପ୍ରକୃତ ସଂଯୁକ୍ତ ପଦ ପ୍ରାଥମିକ ଯୌଗିକ ପ୍ରାଚୀପଦକ ତଥା ଦୁଇଟି ପ୍ରାଚୀପଦକ ସଂଯୁକ୍ତ ପଦ ପରବର୍ତ୍ତୀକ ଯୌଗିକ ପ୍ରାଚୀପଦକ (Secondary) ।

(କ) ବିଶେଷ୍ୟ + ବିଶେଷ୍ୟ

med (ଅତି) + mura (ଘାମୁକା) = medmura - ମୁର୍ଦ୍ଧ

mü (ନାକ) + unđu (ଗାତ) = müunđu - ନାକଗୁଡ଼ା

(ଗ) ବିଶେଷ୍ୟ + କ୍ରିୟା

sig (ପୂର୍ଣ୍ଣ) + tur (ଉଦୟହେବା) = sigitur - ପୂର୍ଣ୍ଣତର

simko (ଚୁକ୍ତୁଡ଼ା) + ra? (ଡାକବା) = simkora - ଚୁକ୍ତୁଡ଼ାଡ଼ା, ପ୍ରହର

(ଗ) ହିସା + ହିସା

hara (ହରିବା) + rakab (ରକିବା) = hara-rakab — ହୋବନ

kaji (କଜିବା) + kul (କୋଳବା) = kaji-kul — ଖବର

(ଘ) ହିସା + ବିଶେଷ୍ୟ

susun (ନାଶବା) + haria (ବିଶେଷଣ) = susunharia — ନାଶୁଆ, ଲାଙ୍ଗୁର

୨:୨:୦: ପ୍ରତ୍ୟୟ :

(କ) ବିଭକ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟୟ :- ଏହି ପ୍ରତ୍ୟୟ ଲିଙ୍ଗ, ବଚନ, କାରକ, କାଳ, ବୃତ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟାକରଣିକ ସବର୍ଣ୍ଣ ତଥା ବାକ୍ୟର ସଂସର୍ଗ ସୂଚୀତ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରାଚୀନକାଳରୁ ପ୍ରଚଳିତ ହେଉଥିବା ଶବ୍ଦମାନଙ୍କୁ କୁହାଯାଏ ।

(ଖ) ବ୍ୟୁତ୍ପାଦକ ପ୍ରତ୍ୟୟ :- ପ୍ରକୃତ ବା ପ୍ରାଚୀନକାଳରୁ ନୂତନ ଶବ୍ଦ ଗଠନ କରିବା ପାଇଁ ଏହି ପ୍ରତ୍ୟୟର ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କ୍ଷମେ ଏ ସବୁର ଉଦାହରଣ ଦିଆଯିବ ।

୨:୩: ସଂଜ୍ଞାପଦ : (Substantive)

ସମ୍ବନ୍ଧିତ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଓ ପରସ୍ପର ସମ୍ବନ୍ଧ କରୁଥିବା ସମସ୍ତ ଧାତୁ ସଂଜ୍ଞାପଦ । ପ୍ରାଣୀବାଚୀ ବିଶେଷ୍ୟ, ଅପ୍ରାଣୀବାଚୀ ବିଶେଷ୍ୟ ଓ ସୂକ୍ଷ୍ମବାଚୀ ଅବ୍ୟୟମାନ ଉଦାହରଣ ଏହା ହିଁ ହୁଏ ।

୨:୩:୧ ପ୍ରାଣୀବାଚୀ ବିଶେଷ୍ୟ-

ମୁଣ୍ଡାରି ଭାଷାରେ ଜୀବଜନ୍ତୁ ଥିବା ସମସ୍ତପ୍ରାଣୀ ପ୍ରାଣୀବାଚୀ । ଏହାବିଚାର ଚନ୍ଦ୍ର, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଚାନ୍ଦ୍ର, ଅକାଶ, ମେଘ, ପାଣି, ପତଳ ତଥା ବୃକ୍ଷପତ୍ର, ଦେବାଦେବୀ ଇତ୍ୟାଦି ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଣୀବାଚୀ । ବୋଧହୁଏ ଯାହା ଚଳନଶୀଳ, ତାହା ପ୍ରାଣୀବାଚକ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ ।

ଉଦାହରଣ :-

- caṇḍuu - ଚନ୍ଦ୍ର, sigboṅṅa - ସୂର୍ଯ୍ୟ, sirma - ଅକାଶ, rimiil - ମେଘ
- hoyo - ଚାନ୍ଦ୍ର, da - ପାଣି, debta, debi - ଦେବାଦେବୀ ।

ବିଶେଷ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧ ସଂଜ୍ଞା ଓ ଅବ୍ୟୟମାନ ପଦ ହିସାବରେ ବଚନ ସମ୍ବନ୍ଧ ହୋଇଥାନ୍ତି, ମାତ୍ର ଜଙ୍ଗଲ ପଦରେ ଏହା ହୋଇନଥାଏ ।

୨:୩:୨ - ଅପ୍ରାଣୀବାଚୀ ବିଶେଷ୍ୟ

ଅପ୍ରାଣୀବାଚୀ ବିଶେଷ୍ୟ ବଚନ ପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ ପ୍ରାଣୀବାଚୀ ପକ୍ଷ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସମ୍ବନ୍ଧ କରି ନଥାଏ ତଥା ହିସା ସଦୃଶରେ ମଧ୍ୟ ସାଧାରଣତା ସୂଚୀତ ହୋଇ ନଥାଏ । ତେଣୁ ଛଳ ବିଶେଷରେ ସୁଦୂରରେ ଦୃଷ୍ଟିରେ ସାଧାରଣତା / କୋ / ko / ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗ ହୋଇଥାଏ ।

ଭଦ୍ରାହରଣ — ପ୍ରାଣାବାଚୀ :— inko buruteko senkena — ସେମାନେ ବଡ଼କୁ ଯାଉଥିଲେ ।

ଅପ୍ରାଣାବାଚୀ :— bulugko, Cauliko ad sunumko kiriggeme —

କୃଷି, ଖୁସି ଅଥା ଚେଲି କର୍ତ୍ତା ।

ଏହି ବିଶେଷ ପଦର କ୍ରମ, ବଚନ ଓ କାରକଯୋଗରେ ଶବ୍ଦ ଗଠନ ସଂସ୍କୃତିରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖିଥାଏ ।

୨:୩:୧:୧: କ୍ରମ :

ମୁଖ୍ୟତଃ ପ୍ରାଣୀର କ୍ରମ ବ୍ୟବହାରରେ ସଂଗଠନରେ କୌଣସି ଦୃଷ୍ଟି ଦା ପ୍ରକୃତ କରେ ନାହିଁ । କେତେକ ସ୍ଥଳରେ କ୍ରମ କେତେକ ନିମ୍ନମତେ ତିନୋଟି ପଦରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୁଏ ।

(କ) ଶାବ୍ଦିକ ସଂକଳନ ଯଥା :- ପ୍ରକୃତ ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗରେ :-

/ aba / - ବାପା	/ dada / - ବଡ଼ ଭାଇ
/ egga / - ମା	/ dai / - ବଡ଼ ଭଉଣୀ
/ hāfā / - ବଳଦ	/ hañjar / - ଶୁଖିଲା
/ guṇḍi / - ଗାଈ	/ hanar / - ଶାଶୁ

(ଖ) ଶବ୍ଦ ପ୍ରକୃତ କ୍ରମରେ ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗରେ :-

/ saṇḍi / - ଅଣ୍ଡିଆ	/ saṇḍisim / - ଅଣ୍ଡିଆ ବୁକୁଡ଼ା
/ egga / - ମା	/ eggasim / ମା ବୁକୁଡ଼ା
/ koṛa / - ଘୁଅ	/ koṛahon / - ଘୁଅ ପିଲା
/ kuṛi / - ଝିଅ	/ kuṛihon / - ଝିଅ ପିଲା

ଏହି କ୍ରମରେ ଶବ୍ଦ ସଂକଳନରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗ ଛୋଟପାରେ :-

/ simsaṇḍi / — ଗଞ୍ଜା
/ honkoṛa / — ଘୁଅ ପିଲା
/ honkuṛi / — ଝିଅ ପିଲା

(ଘ) କ୍ରମ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଗ୍ରହଣରେ ପ୍ରକୃତ ସଂଯୋଗରେ :-

/ i / ପ୍ରକୃତ	
/ dhagra / - ଘୁଆ	/ bhagina / - ଭଗିନୀ
/ dhagri / - ଘୁଆ	/ bhagini / - ଭଗିନୀ

/ boꝛu / - ବଡ଼ ବାପା   / mosa / - ମଉଷା

/ boꝛi / - ବଡ଼ ମା'   / mosi / - ମାଉସୀ

ଏହାଛଡ଼ା ଅଧିକାଂଶା ଶବ୍ଦରେ କେତେକ ରୂପର ଲିଙ୍ଗ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖାଯାଏ ।

/ in / ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଗରେ :

/ gomke / - ମାଲକ   / gomkain / - ମାଲକାଣୀ

/ kisan / - କୃଷି   / kisanin / - କୃଷିଣୀ

/ ola / ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଗରେ :—

ବଧବା   -   raṇḍi   ମୃତଦାର   -   raṇḍola

ri ପ୍ରତ୍ୟୟରେ ଅଲଂକାର ପାଇଁ ମଧ୍ୟ କେତେକ ପ୍ରକାରେ ଲିଙ୍ଗ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୁଏ ।

ରୁଣ୍ଡମାନଙ୍କ ବାନବଳା   -   munda   ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ବାନବଳା   -   mundri

୨:୩:୧:୨: ବଚନ :

ମୁଣ୍ଡାଭାବେ ସମ୍ବୃତ ପରି ଚିନୋଟି ବଚନ ରୂପ ପ୍ରଚଳିତ । ଏକବଚନରେ କୌଣସି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବଚନ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଲାଗେନାହିଁ ।

ପ୍ରାଣୀଭାବୀ ଦ୍ୱିବଚନ ପାଇଁ / kiḡ / ଓ ବହୁବଚନ ପାଇଁ / ko- / ପର ପ୍ରତ୍ୟୟ ସ୍ୱରୂପ ହୁଏ ।

/ hoꝛo /   -   / hoꝛokig /   -   / hoꝛoko /

ମଣିଷ   ଦୁଇଟି ମଣିଷ   ଅନେକ ମଣିଷ

ଅପ୍ରାଣୀଭାବୀ ପାଇଁ ବିଶେଷ୍ୟ ରୂପର ଦ୍ୱିବଚନରୁ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ - ko ପରପ୍ରତ୍ୟୟ ପ୍ରୟୋଗ ହୁଏ ।

ଦୁଷ୍ଟାନ୍ତ ରୂପ :—   bulugko   cauliko   ad   sunumko   kiriggeme.

ନିଷ୍ଠ   ସ୍ୱଭାବ   ଅନ୍ତ   କେଲି   କଣ ।

୨:୩:୧:୩: କାରକ :

ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଓ ପରସର୍ଗ ଯୋଗେ କାରକ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରାଣୀବାଚୀ ଦ୍ଵିବଚନ ଓ ବହୁବଚନ ପାଇଁ
/ - kig / ଓ / - ko / କର୍ତ୍ତା ପରେ ଯୋଗ ହୋଇଥାଏ ।

	ପ୍ରତ୍ୟୟ	ପରସର୍ଗ
କର୍ତ୍ତା	ଃ, - e	—
କର୍ମ	ଃ	—
କରଣ	ଃ, - te	—
ସଂପ୍ରଦାନ	ଃ	—
ଅପାଦାନ	- ete, - ote	/ ete /
ସମ୍ମୁଖ	/ - ren /, / - roa? /	—
	/ - to?ren /, / - reni /	—
ଅଧିକରଣ	ଃ	/ re / te / ote /
ସମ୍ବୋଧନ	/ - a /, / - hoi /, / - na /, / - pa /	

କର୍ତ୍ତା, କର୍ମ ଓ ସଂପ୍ରଦାନ କାରକର ପ୍ରତ୍ୟୟ ଶୁଦ୍ଧ ସ୍ଵାଧୀନ ନାହିଁ । ତେବେ ଅଧିକ ଗଣା ପ୍ରଭବରେ ଘନ ବଚନରେ କର୍ତ୍ତା
ସ୍ଥାନରେ / - e / ର ପ୍ରୟୋଗ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ :

କର୍ତ୍ତା : (- e) miḍ hature miḍ kisan-e taikena —
(ଘୋଡ଼ିଏ ଚାଁରେ ବୁଝିଟିଏ ଥଲ) ଏଠାରେ kisan-e

କରଣ : ti-te kami me — ଦ୍ଵାରେ କାମରେ ।

ଅପାଦାନ : / - ete /, / - ote /, / ate / — ଏକ ଅର୍ଥରେ କାବୁଟୁ ହୋଇଥାଏ ।

ne daru ate jo uḍ? len - a — ଏହି ଗଛରୁ ଖଲ ପଡ଼ିଲା ।

ପରସର୍ଗ ପ୍ରୟୋଗ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ “ଠାରୁ” ପରି ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇଥାଏ ।

ସମ୍ବନ୍ଧ :

/ - a / - ramaa kuṛi sita toni — ରାମଙ୍କ ପତ୍ନୀ ସୀତା ।

/ - ren / - rañci ren muṇḍa — ରଞ୍ଜନ ମୁଣ୍ଡା ।

/ ren / ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମ୍ବନ୍ଧର ସମ୍ବନ୍ଧ ସୂଚକ କରେ । ତେବେ ସମ୍ବନ୍ଧ ସହ ସମ୍ବନ୍ଧର ସଂପର୍କ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିଥାଏ ।

ଯଥା :- manguren kuṛi — ମାଙ୍କୁର ସ୍ତ୍ରୀ

/ - ta?ren /, / - ta?ren / : ଏହା କୁଟୁମ୍ବିତା ସଂପର୍କ ତଥା ଗୃହସାଧକ ପଶୁ ଧର୍ମୀ ସହ ସଂପର୍କ ସ୍ୱର ପ୍ରକାଶ କରିଥାଏ ।

ଯଥା :- (କ) marag saheb ta?ren honko—କଡ଼ ସାହେବଙ୍କର ସ୍ୱପମାନେ ।

(ଖ) basuta?ren guṇḍiko — ବାସୁର ଗାଣ୍ଡୁଡ଼ାକ ।

/ - raa? /, / - rea /

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସହ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଂପର୍କ ସୂଚକ କରେ,

ଯଥା : birraa? daru — ଜଳକର ଗଛ

ଅଧିକାରଣ :

/ re /, / te /, / ote /

ଯଥା : miḍ hature miḍ kisane taikena—

ଗୋଟିଏ ଗାଁରେ ଗୋଟିଏ ବୃକ୍ଷୀ ସ୍ତମ୍ଭ । ଏଠାରେ / hatu-re / (ଗାଁରେ)

ଅଧିକାରଣ ସ୍ୱରକୁ ସୂଚକ କରେ । ସେହିପରି / te /, / ote / ର ପ୍ରୟୋଗ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ।

ସମ୍ବନ୍ଧାଧିକ :

/ - a /, / - hoi /, / - na /, / - ga /

ଉଦାହରଣ : (କ) ନିକଟ୍ ସ୍ଥାନକୁ ସମ୍ବନ୍ଧାଧିକ ପାଇଁ (ସୂଚକ) / - a /, / - hoi / ପ୍ରୟୋଗ ହୁଏ ।

ama-a moggglu hijume — ଆମର ମଠକୁ ଏଆଡ଼େ ଆ !

(ଖ) ନିକଟ୍ ସ୍ଥାନ ସ୍ତ୍ରୀ ଦେବ ପ୍ରତି / - na / ପ୍ରୟୋଗ ହୁଏ ।

ḍpuna nondi hijume — ଏ ନନ୍ଦୀ ଆ !

(ଗ) ନିକଟ୍ ବଡ଼ ପ୍ରତି / - ga / ସମ୍ବନ୍ଧାଧିକ ।

/ aba ga / — ହେ ବାପା ! ଭଲ୍ୟାସ ।

୨:୩:୩: ସର୍ବନାମ

୨:୩:୩:୧ ପୁରୁଷବୀରୀ ସର୍ବନାମ ପ୍ରାଚପଦକ :

ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ

ଏକବଚନ	/ - ig /	ମୁଁ		
ଦ୍ୱିବଚନ	/ - lag /	-	(ଶ୍ରେଣୀଗ୍ରହଣ)	ଅମେଦୁର୍ଦ୍ଦି — ମୁଁ ଓ ତୁମେ
	/ - lig /	-	(ଶ୍ରେଣୀଗ୍ରହଣ)	,, — ମୁଁ ଓ ସେ
ବହୁବଚନ	/ - bu /	-	(ଶ୍ରେଣୀଗ୍ରହଣ)	ଅମେମାନେ — ମୁଁ ଓ ତୁମେମାନେ
	/ - le /	-	(ଶ୍ରେଣୀଗ୍ରହଣ)	,, — ମୁଁ ଓ ସେମାନେ

୨ୟ ପୁରୁଷ :

ଏକବଚନ	/ - m /	ତୁମେ
ଦ୍ୱିବଚନ	/ - ben /	ତୁମେ ଦୁହେଁ
ବହୁବଚନ	/ - pe /	ତୁମେମାନେ

୩ୟ ପୁରୁଷ :

ଏକବଚନ	/ - ini? /	ସେ
ଦ୍ୱିବଚନ	/ - kig /	ସେ ଦୁହେଁ
ବହୁବଚନ	/ - ko /	ସେମାନେ

ଏହି ପରେ ପୁରୁଷବୀରୀ ସର୍ବନାମ ପ୍ରାଚପଦକ କର୍ତ୍ତା ଛନ୍ଦରେ ଦ୍ୟବଦୃଶ ନ ହୋଇ କର୍ତ୍ତା ଓ କର୍ମ ପ୍ରତ୍ୟୟ ହ୍ରାସବଳେ ପ୍ରସ୍ତୋତ ହୁଏ । ମାତ୍ର / a- / ପୂର୍ବ ପ୍ରତ୍ୟୟରୁ ହେବାମାନେ କର୍ତ୍ତା ହ୍ରାସବଳେ ପ୍ରସ୍ତୋତ ହୁଏ । ସର୍ବନାମିକ ବାକ୍ୟରେ ଉପସ୍ଥେତି ପୁରୁଷବୀରୀ ସର୍ବନାମ ପ୍ରାଚପଦକ କ୍ରିୟାପଦକରେ ମଧ୍ୟ କର୍ତ୍ତା ବା କର୍ମ ହ୍ରାସବଳେ ପ୍ରସ୍ତୋତ ହୁଏ ।

ଉଦାହରଣ : / aig sentana / ମୁଁ ଯାଉଛି
 / aig sentanaig / ମୁଁ ଯାଉଛି
 ମାତ୍ର / sentanaig / - (ଯାଉଛି)

ବାକ୍ୟରେ କର୍ତ୍ତା ' ମୁଁ ' ର / ଅ - / ପୂର୍ବପ୍ରତ୍ୟୟ ଉଦ୍ଧୃତ ହୋଇଛି ।

ଅପୁରୁଷବୀରୀ ସର୍ବନାମ—ମୁଣ୍ଡାଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀରେ / a- / (ଏଇ)କୁ ଏକମାତ୍ର ଅପୁରୁଷବୀରୀ ସର୍ବନାମ ହ୍ରାସବଳେ ଉଦ୍ଧୃତ କରାଯାଇପାରେ ।

୨:୩:୩:୨ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ସଂଜ୍ଞାମ :

/i? / ପରପ୍ରତ୍ୟୟ ଦେହାନ୍ତରେ ଏହା ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ସଂଜ୍ଞାମ ରୂପ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ବିଶେଷଣ ପ୍ରାଣୀବାଚୀରେ / - kig / ଓ / - ko / ପ୍ରାଚପଦକ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ । ଅପ୍ରାଣୀବାଚୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ସଂଜ୍ଞାମ ପାଇଁ / a- / ଅସ୍ୱରୂପବାଚୀ ପରପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ମାତ୍ର ଏହାର ପ୍ରତ୍ୟୋଗ ନଥିବାର ଜଣାଯାଏ ।
ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ :-

/ ne / - ଏହ (ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ)

/ en / - ଦେହ (ଅତୁଳବର୍ତ୍ତୀ)

/ hon / - ଦେହ (ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ)

ଅନୁସୂଚୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ :-

(ଚ) (ପ୍ରାଣୀବାଚୀ)

ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ବିଶେଷଣ	ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ସଂଜ୍ଞାମ			
	ଏକବଚନ	ଦ୍ୱିବଚନ	ବହୁବଚନ	
/ ne / + / i? /	/ ni? / - (ଏ)	/ nikig /	/ neko /	/ niku /
/ en / + / i? /	/ ini? / - (ଘ)	/ inkig /	/ enko /	
		/ enki? /	/ enku /	
/ hon / + / i? /	/ hini? / - (ଙ)	/ honki? /	/ honko /	

(ଝ) ଅପ୍ରାଣୀବାଚୀ

/ ne / + / a /	/ nea / - (ଏ)	/ nea /	/ nea /
/ en / + / a /	/ ena / (ଘ)	/ ena /	/ ena /
/ hon / + / a /	/ hona / - (ଙ)	-	-

ଅନୁସୂଚୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ସଂଜ୍ଞାମ :-

ଏହି ସଂଜ୍ଞାମ ମଧ୍ୟ ଅନୁସୂଚୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ପ୍ରାଚପଦକରୁ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।

- (୧) ଅନୁସୂଚୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ସଂଜ୍ଞାମ / -i? / ପରପ୍ରତ୍ୟୟ ଦେହାନ୍ତରେ ।
- (୨) / -a? / ଅସ୍ୱରୂପବାଚୀ ଥିବା କିନ୍ତୁ ସ୍ୱରପାଇଁ ଦେହାନ୍ତକ ହୁଏ ।
- (୩) ଏକବଚନ / ja - e / ସ୍ୱରୂପକେ / -ge / ପରମାଣବବାଚୀ ପରସର୍ବ ଶୁଦ୍ଧ କରାଯାଏ ।

ଭବାଦ୍ଭବ :- /sa -e/ + /ge/ - /jaege/ - (କେତକଣେ)

ଅନିଶ୍ଚୟବାଚୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ପ୍ରାତିପଦକ ରୂପ :

/oko/ - କେତକଣେ	}	ପ୍ରାର୍ଥାବାଚୀ
/jeto/ - କେତ		
/ja/ - କୌଣସି		

/oko/	}	(କୌଣସି) - ଅପ୍ରାର୍ଥାବାଚୀ
/jetan/		
/jan/		

ପ୍ରାର୍ଥାବାଚୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକରେ /n/ ପରପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଜିତ ହୋଇ ଅପ୍ରାର୍ଥାବାଚୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ପ୍ରାତିପଦକ ରୂପ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ ।

୨.ନୀ:ନୀ:ନୀ: ପରମାଶବାଚୀ :

/eta?/ - (ଅନ୍ୟ) /isu/ - (ବହୁତ) /tara/ - (ଅନେକ)

/hudig/ - (ଅଳ୍ପ) /onḍo/ - ବେଶି ଇତ୍ୟାଦି ।

କେବେ ଏମାନେ ସମୟ ବିଶେଷରେ /re/ ପରମାଶବାଚୀ ପରସର୍ଗ ସମ୍ମତ କରାଆଁନ୍ତି ଅବା ସୁକରାହୁଏ ହୋଇଆଁନ୍ତି ।

ଭବାଦ୍ଭବ :- /tara - tara/ (ଅନେକାନେକ)

/isu - pura/ ବହୁତବେଶି ଇତ୍ୟାଦି ।

୨.ନୀ:ନୀ:୪: ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ :

ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ରୂପ /oko/ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ପ୍ରାତିପଦକ ରୂପେ ମଧ୍ୟ ସୃଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ ।

ଏବଂ ସି ସିଦ୍ଧା ଏହି /oko/ ସହ ନିଶ୍ଚୟବାଚୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ /ni?/ ପରପ୍ରତ୍ୟୟ ଦ୍ଵାରାକରି ସଂଯୋଜିତ ହୁଏ ତଥା /ni?/ର /i/ ଲୁପ୍ତ ହୋଇ /n/ ଅପମ ହୁଏ ବୋଲି ଦର୍ଶନ୍ତି ।

ତଥା :- /okon/ /okon kig/ /okonko/

କେତେପରି ଅନିଶ୍ଚୟବାଚୀ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ନିତ୍ୟମେ /e/ ପରପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଜିତରେ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । ମାତ୍ର ଦ୍ଵିବଚନ ଓ ବହୁବଚନ ପାଇଁ /kig/ ଓ /ko/ ସୂଚକ ହେବା ପୂର୍ବରୁ - ta - / ଅନ୍ୟପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୁକ୍ତ ହୁଏ ।

ଭବାଦ୍ଭବ :- /okoe/ /oko - e - d - kig/ , /oko - e - ta - ko/

ତେବେ ପ୍ରଶ୍ନଚାରୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ / ti / ପ୍ରାପ୍ୟତର ସହ ଅନ୍ତର ଦେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ରୂପ ପ୍ରୟୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

/ - kan /   / - teka /   / imin /   / - iminag /

ଉଦା :- / ci / + / kan / — / cikan / — କ ପ୍ରକାର

/ kan / + / a? / — / kana? / — କ'ଣ

/ ci / + / leka / — / cilekan / — (କରକମଳ)

/ ci / + / imin / — / cimin / — ନେତେକତ

/ ci / + / iminag / — / ciminag / — କେତେ ।

୨:୪: ବିଶେଷଣ :

ଯାହା ବିଶେଷ୍ୟକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରେ ତାହା ହିଁ ବିଶେଷଣ । ମୁଣ୍ଡାଞ୍ଚ ସ୍ଵରାଜ ଯେ କୌଣସି ମୁକ୍ତଧାରୀ ସଂଜ୍ଞା, ବିଶେଷଣ କିମ୍ବା ବିଦ୍ୟା ପଦଚାରୀ ହୋଇପାରେ । ତଥାପି ବିଶେଷଣର ରୂପାଦାନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ନିମ୍ନରେ ଦର୍ଶାଯାଇପାରେ ।

ରୂପାଦାନ ପ୍ରକ୍ରିୟା :

ସଂଜ୍ଞା ରୂପରେ / -n / ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ବିଶେଷଣ ରୂପ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।

/ bugi / - / bugin / — ସୁନ୍ଦର

/ edka / - / edkan / — କୌଣସି

ପୁଲଂ / wala / , / - an / , / - i / ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ବିଶେଷଣ ରୂପ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ ।

/ bis / - / biswala / — (ବିଷୟର)

/ bisi / - / bision / — (ବିଷୟର)

/ bihar / - / bihari / — କାନ୍ଦବିଶେଷ୍ୟ

/ gono tog / - / gono togan / — ମୂଲ୍ୟବାନ ଇତ୍ୟାଦି ।

୨:୪:୨: କୋଟୀ (Degree) :

କିମ୍ପା ସହ ମୁଣ୍ଡାଞ୍ଚର ମଧ୍ୟ ବିଷୟ କୋଟୀ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ । (୧) ସାଧାରଣ କୋଟୀ (Common Degree) (୨) ତୁଳନାତ୍ମକ କୋଟୀ (Comparative Degree) (୩) ଅତିଶୟ କୋଟୀ (Superlative Degree) ।

୨:୪:୨:୧: ସାଧାରଣ କୋଟୀ :

/ marag / - ବଡ଼,   / salagi / — ଛୋଟ

/ punḍi / - ଧନୀ,   / hambal / — ଖରା, / herem / — ମିଠା ଇତ୍ୟାଦି ।

୨:୪:୧:୨: ଭୂଲନାମ୍ବକ କୋଟୀ :

(କ) / -no? / ପର ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗରେ ଏହା କ୍ଷମ୍ଭନ୍ନ ହୁଏ ।

ଉଦା :- maragno? - ଅପେକ୍ଷାକୃତ ବଡ଼

puṇḍino? - ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଧନୀ

(ଖ) / -ate / ଯୋଗରେ ମଧ୍ୟ ଭୂଲନାମ୍ବକ କୋଟୀ କ୍ଷମ୍ଭନ୍ନ ହୁଏ ।

ଉଦା :- sadomate hatie maraga - ସୋଡ଼ାଠାରୁ ହାତ ବଡ଼ ଅଟେ ।

୨:୪:୧:୩: ଅଭିଶପ୍ତ କୋଟୀ :

(କ) / -utar / ସଂଯୋଗରେ

ଉଦା :- maragutar - ସବୁ ବଡ଼, salagiutar - ସବୁଠୁ ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟବ ।

(ଖ) / soben / ଭୂଲନା ବନ୍ଧବା ପୁଂସବୁ ବସିଥାଏ ।

soben jontuko ate hati a maraga - ସବୁ ଜନ୍ତୁଠାରୁ ହାତ ବଡ଼ ଅଟେ ।

(ଗ) / isu- / ନିପାତ ସଂଯୋଗରେ

/ pura / - ବେଶି → isupura - ବହୁତ ବେଶି

/ -pv- / ଅନ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଗରେ

/ marag / - ବଡ଼ → /maparag / - ବହୁତ ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟବ ।

୨:୪:୨: ନିର୍ଦ୍ଦାରିକ ବିଶେଷଣ :

ଯାହା ବର୍ଣ୍ଣନା ନ କରି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି, ବସ୍ତୁ, ସ୍ଥାନ ଭାଗ୍ୟବକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରେ ।

(କ) ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରାମିକ :

(୧) ପୂର୍ଣ୍ଣାକାରୀ :

ପୂର୍ଣ୍ଣାକାରୀ ସଂଜ୍ଞାନାମରେ / -a? / ପରପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଗରେ ଦେଲେ କ୍ଷମ୍ଭନ୍ନ ହୁଏ ।

/ aiga? / - ମୋର, / ama? / - ତାଙ୍କର

(୨) ପ୍ରଶ୍ନାକାରୀ :

/ okon /, / okon / / cikan / - (କ'ଣ)

/ cikanreo? / / cikanmente / - କାହିଁକି

/ okonre /, / okonte / - କେଉଁଠି

/ cuila /, / coila / - କେତେବେଳେ

/ okoe / - (କଏ) / celo / - (କ ପ୍ରକାର)

/ okoa? / - (କେଉଁ)

(୩) ପରିମାଣପୂର୍ଣ୍ଣ :

(କ) ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣାଣ୍ଠନ :

/ saben / - ସମସ୍ତ, / pura / - କୃତ୍ରିମ ଭାଷଣ

(ଖ) ଅଂଶବାଚକ :

ସଂଖ୍ୟାବାଚକ ଶବ୍ଦ ର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ରୂପରେ / sa / ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଏ ।

/ mid / + / sa / - / misa / ଅରେ

ସେକ୍ସଟର : / barsa / - ଦୁଇଅର

/ apisa / - ଚନ୍ଦ୍ରଅର

/ upunsa / - ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣଅର ଭାଷଣ

(୪) ସଂଖ୍ୟାବାଚକ (ପୁଞ୍ଜିରୂପ)

୧। / mid / - ଏକ

୧୧। / gelmid / - ଏକାକୀ

୨। / baria / - ଦୁଇ

୧୨। / gelbaria / - ଦ୍ଵାକୀ

୩। / apia / - ତିନି

୧୩। / gelapia / - ତିନାକୀ

୪। / upunia / - ଚାରି

୧୪। / gelupunia / - ଚାରିକୀ

୫। / moŋea / - ପାଞ୍ଚ

୧୫। / gelmoŋea / - ପାଞ୍ଚକୀ

୬। / turuya / - ଛଅ

୧୬। / gelturua / - ଛାଟକୀ

୭। / ea / - ସାତ

୧୭। / gelba / - ସାତକୀ

୮। / irilia / - ଅଠ

୧୮। / gelirilia / - ଅଠକୀ

୯। / areya / - ନଅ

୧୯। / gelareya / - ନେଇକୀ

୧୦। / geloya / - ଦଶ

୨୦। / midhisi / - ଦଶକୀ

ଦଶ୍ୟା ବାଚକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ରୂପ :

/mid /,	/mi / - ଏକ	/e /	- ପାଠ
/bar /	- ଦୁଇ	/erol /	- ଅଠ
/api /	- ତିନି	/are /	- ନଅ
/upu /	- ଚାରି	/gel /	- ଦଶ
/monē /	- ପାଞ୍ଚ	ଦେହପକ	
/turi /	- ଛଅ	/gelmid /	- ଏକାଦଶ ଇତ୍ୟାଦି . . . . .

୨:୫:

କ୍ରିୟା :

ପ୍ରାଥମିକ କଥା : ମୁଣ୍ଡାରି କ୍ରିୟାରୂପ ଅନେକତା ବେଳେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟାକ୍ଷ ଯୋଗ୍ୟ । “ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ପାଠପଢ଼କ ଶ୍ରୀମତୀ ବେଳେ ବେଳେ, ବେଳେକାଳେ କିମ୍ବା ରୂପରେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇପାରେ ।” ଶାଳ ଏଠିକି ନୁହେଁ ଏହି ରୂପରେ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ କ୍ରିୟା ରୂପ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପାଇଁ ଭିନ୍ନ ରୂପ ଦେଖାଯାଏ । ଉଦାହରଣେ କାଟିବା ରୂପର ପ୍ରସ୍ତାବ ହେଲା — /maa / - ଭୁଲିବାରେ କାଟିବା, /horo / - ଭୁଲିବାରେ କାଟିବା, /ir / - ଦାଆରେ କାଟିବା, /loɔɔb / - କଢ଼ିରେ କାଟିବା, /huo / - ଦାନ୍ତରେ କାଟିବା, /gid / - ମାଂସ କାଟିବା, /topɔɔg / - ଆବଶ୍ୟକ ମୂଢ଼ାବକ କାଟିବା, /ɔɔndui / - ଦୁଇଗଡ଼ି କଣି କାଟିବା ଇତ୍ୟାଦି ।

କ୍ରିୟା ସମ୍ପର୍କ ଓ ଅନୁକ୍ରମ ଭେଦରେ ଦ୍ୱିତୀୟ । ଉଦାହରଣ ଅନୁକ୍ରମ କାଳ/ଅଭିମୁଖ୍ୟ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ମଧ୍ୟ ଉନ୍ନତ କରନ୍ତୁ ।

କ୍ରିୟାଧାତୁ ନିମ୍ନ ପ୍ରକାରରେ ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇପାରେ ।

- (୧) ଯେ କୌଣସି ଧାତୁ ଯଦି ଅଭିମୁଖ୍ୟ / କାଳ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଉନ୍ନତ କରେ ତେବେ ତାହା କ୍ରିୟାଧାତୁ ।
- (୨) ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ ଅନୁକ୍ରମ ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଉନ୍ନତ କରେ ତାହା କ୍ରିୟାଶବ୍ଦ ।
- (୩) ଯେ କୌଣସି ଶବ୍ଦ ଯଦି କୃତରୂପ ବେଳେକାଳେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଉନ୍ନତ କରେ ତାହା ମଧ୍ୟ କ୍ରିୟା ଶବ୍ଦ । ତେବେ ପ୍ରଥମ ଓ ଦ୍ୱିତୀୟ ସମାପିତା କ୍ରିୟା ହୋଇଥିବା ବେଳେ ତୃତୀୟ ଅସମାପିତା କ୍ରିୟା ପର୍ଯ୍ୟାୟକୁଳ ।

କ୍ରିୟା ପଦ ବଚନାର ଭିନ୍ନ ହେଲେ କ୍ରିୟା ପ୍ରାପ୍ୟତକ ଏବଂ ଏହା ସହଜ କ୍ରିୟା ନିଶ୍ଚଳାତ୍ମକ ପ୍ରତ୍ୟୟର ସଂଯୋଜନରେ ଏହା ନିଶ୍ଚଳ । ନିମ୍ନରେ ସମାପିତା ଓ ଅସମାପିତା କ୍ରିୟା ଭେଦରେ ଏହାର ବିସ୍ତୃତ ଅନେକତା କରାଯାଉଛି ।

୨:୫:୨ ସମାପିତା କ୍ରିୟା ପଦ :

ସମାପିତା କ୍ରିୟାପଦ ଗଠନର ଉପାଦାନ :

- (୧) ପ୍ରାପ୍ୟତକ - (Base)
- (୨) କାଳ - (Tense)
- (୩) ଅଭିମୁଖ୍ୟ - (Aspect)
- (୪) ଭାବ - (Mood)
- (୫) ସ୍ୱରୂପ-ବଚନ - (Person-number)

ସମାପିକା କ୍ରିୟାପଦ ଗଠନର ସୂତ୍ର :

ପ୍ରାଚୀନପଦ + [(ଅଭିମୁଖ୍ୟ + କାଳ) + ବୃତ୍ତି] + ପୁରୁଷ-ବଚନ

ଏହି ଉପାଦାନ ଅନୁସାରେ କ୍ରିୟାପଦ ନିମ୍ନମତେ ନିଶ୍ଚୟ ହୋଇପାରେ ।

- (କ) ଧାତୁ + ପୁରୁଷ-ବଚନ
- (ଖ) ଧାତୁ + କାଳ + ପୁରୁଷ-ବଚନ
- (ଗ) ଧାତୁ + ଅଭିମୁଖ୍ୟ/କାଳ + ବୃତ୍ତି + ପୁରୁଷ-ବଚନ
- (ଘ) ଧାତୁ + ଅଭିମୁଖ୍ୟ/କାଳ + ପୁରୁଷ-ବଚନ

୨:୫:୧:୧ କ୍ରିୟା ପ୍ରାଚୀନପଦକ :

କ୍ରିୟା ପ୍ରାଚୀନପଦ ମୌଳିକ ମୂଳ ରୂପ ହୋଇପାରେ କିମ୍ବା ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟାକରଣିକ ପଦରେ — ଯଥା : ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଗ ଅଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ପଦବର୍ତ୍ତନ ହୋଇ ବ୍ୟୁତ୍ପାଦିତ ହୋଇପାରେ । ନିମ୍ନରେ ଏହାର ଉପ-ବିଭାଗ ଗୁଡ଼ିକୁ ଦର୍ଶାଉଛି ।

- ୧। ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ (Causative)
- ୨। ପାରସ୍ପରିକ (Reciprocal)
- ୩। ହିତକାରୀ (Benefactive)
- ୪। କର୍ମାର୍ଥକ (Passive)
- ୫। ପୁନରୁଚ୍ଚ (Iterative)
- ୬। ଲଘ୍ବାର୍ଥକ (Intensive)
- ୭। ସୌମିକ (Compound)

୨:୫:୧:୨ କାଳ :

ମୁଣ୍ଡାଣୀ ଭାଷାରେ କାଳ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ନାହିଁ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁତ୍ପାଦ ହେବନାହିଁ । ଏହା ଅଭିମୁଖ୍ୟ ସହ ପ୍ରକାଶ ପାଏ ।

୨:୫:୧:୩ କାଳ/ଅଭିମୁଖ୍ୟ ସୂଚକ :

ଅଭିମୁଖ୍ୟ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟ ବା ସଂସ୍ଥାର ସୂଚକ ଦେଇଥାଏ । କାଳ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ମୁଣ୍ଡାଣୀ ଭାଷାରେ ଉପଲବ୍ଧ ହେଉ ନ ଥିବାରୁ ଅଭିମୁଖ୍ୟ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ କ୍ରିୟାସୂତ୍ରରେ ଯୋଗ ହେବା ମାତ୍ରେ ତାହା କେବଳାଳିନ ଅପେ ସୂଚକ ହୋଇଥାଏ ।

୨:୫:୧:୪ ପୁରୁଷ-ବଚନ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ :

ଏଠାରେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଉପଲବ୍ଧ । ଏହା ଚଳ ପୁରୁଷକୁ ତଥା ଚଳ ବଚନକୁ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରେ । ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ ଦ୍ୱିବଚନ ଓ ଦତ୍ତବଚନ ପାଇଁ ଅନ୍ତର୍ଭାବୀ (inclusive) ଓ ବ୍ୟାକରଣିକ (exclusive) ଦ୍ୱିବଚନ ରୂପ ଅଛି ।

ପୁରୁଷ	ଏକ ବଚନ	ଦ୍ୱି ବଚନ	ବହୁବଚନ
ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	୧	୧ (ଅନ୍ତର୍ଭା)	୧ (ଅନ୍ତର୍ଭା)
		୧ (ବ୍ୟାବର୍ତ୍ତକ)	୧ (ବ୍ୟାବର୍ତ୍ତକ)
ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ	୨	୨	୨
ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ	୩	୩	୩

ନିମ୍ନରେ ପଢ଼ନ୍ତୁ ଉଦାହରଣ ସହ ଆଲୋଚନା କରାଯାଉ ।

୨:୪:୨: ପ୍ରାଣପଦକ ସଂଗଠନ :

୧। ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ : (Causative)

(ଚ) ସମସ୍ତ ଏକାନ୍ତରକ ସମ୍ପର୍କିକ ଧାତୁର ବ୍ୟକ୍ତନ ପୂର୍ବରୁ / a - / ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ ପଦ୍ଧତି (ପ୍ରାଣପଦକ) ନିର୍ମିତ ହୋଇଥାଏ ।

/ jom / (ଖାଇବା) + / a - / = / ajom / ଖୁଆଇବା

/ nũ / (ସିଲବା) + / a - / = / anũ / ସିଆଇବା ଭେଦ୍ୟ

(ଙ) / - rika / (କେବା) ପରସର୍ବ ଐତିହାସିକ ରୂପରେ ଧାତୁ ପରେ ଯୋଗ ହୋଇ ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ କ୍ରିୟା ନିର୍ମିତ କରାଯାଏ ।

/ landa / ଚାହିବା + / - rika / = / landarika / ଚାହାଇବା

/ inug / ଖେଳବା + / - rika / = / inugrika / - ଖେଳାଇବା

/ maa / କାଟିବା + / - rika / = / maarika / - କଟାଇବା ଭେଦ୍ୟ

୨। ପାରସ୍ପରିକ (Reciprocal) :

/ - PV - / ଆଲ୍ୟାପ୍ତରୂପ ସଂଯୋଜନରେ ପାରସ୍ପରିକ ରୂପ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥାଏ ।

[P - ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟୟ + V (ସ୍ୱରକର୍ତ୍ତୃ) (ପୂର୍ବରେ) = -PV-]

-P- ଧାତୁ ମଧ୍ୟରେ ଯୁକ୍ତ ହେବା କ୍ଷଣି ପୂର୍ବ ସ୍ୱରର ଅଂଶ ହୋଇଥାଏ ।

ଯଥା - / dal / କାଟିବା + / -PV- / = / dapa / କଟାକେ ହେବା

/ om / - ଦେବା + / -PV- / = / opom / ଦେଖାଦେବା ସେହିପରି

/ sam / → / sapam / ଧନ୍ୟବା, / nel / → / nepel / ଦେଖା ଦେଖି

/ kani / → / kapani / କୁହାକୁହ, / jom / → / jopom / ଖୁଆଖୋଇ

୩। ହିତକାରୀ (Benefactive) :

ସମ୍ପର୍କିକ ଧାତୁରେ / -a- / ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଜନ ହୋଇଥାଏ । ଏହା ସଂପ୍ରଦାନ କାରକର ବ୍ୟେଷ୍ଟ ସ୍ୱରକୁ ପ୍ରକାଶ ଦେଇ କେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରକୃତି ସଂଗଠକ ରୂପିନ ଅପେକ୍ଷା ଯୌଗ କର୍ମି ପୂର୍ବକ ରୂପିନ କୃତ୍ୱା ଯୁକ୍ତ ସଂଗତ ବୋଧାନ୍ୱୟ ।

/ am sadom'g emama / ଭ୍ରମକୁ ଗୋଟିଏ ଘୋଡ଼ା ଦେବ ।
ଏଠାରେ / emma / ଧାରରେ / -a- / ଯୁକ୍ତ ହୋଇ / emama / ହୋଇଛି ।

(୪ ଓ ୫) । ଦୁର୍ବଳତା ଓ ଲଗ୍ନାତ୍ମକ (Iterative & Intensive) :

ଏ ଉଭୟେ ପ୍ରମାଣ ଧାରକୁ ନିଶ୍ଚୟ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ପଥା : / biri / ଦୌଡ଼ିବା → / biribiri / ଜୋରରେ ଦୌଡ଼ିବା

/ tekoe / ଗ୍ରେହେଇବା → / tekoetekoe / ଗ୍ରେହେଇ ଗ୍ରେହେଇ ଚାଲିବା

/ kudur / ଡେଇଁ ନାଦେବା → / kudur kudur / ଡେଇଁ ଡେଇଁକା ଭାଲ ମିଶାଇ ନାଦିବା

ଏହାଛଡ଼ା ଧାରର ପ୍ରଥମ ଅକ୍ଷର ଦ୍ୱି-ରୂପରେ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏହି ପ୍ରକୃତ ନିଶ୍ଚୟ ହୋଇଥାଏ ।

/ dal / ବାଡ଼େଇବା → / dadal / ବାରମ୍ବାର ବାଡ଼େଇବା

ଧାରର ପ୍ରଥମ ସ୍ୱର ଯଦି ହେଲେ ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ ହୋଇଥାଏ ।

/ nir / - ଦୌଡ଼ିବା → / niir / ବା / nir / - ଦୌଡ଼ିଦେବା

/ nel / - ଦେଖିବା → / neel / ବା / nēl / - ଦେଖି ଦେବା

୭ । ଯୌଗିକ ପ୍ରକୃତ : (compound)

ଏକାଧିକ ଧାର ସଂଯୋଗରେ ଗଠିତ ଧାର ପ୍ରକୃତ । ପ୍ରଥମଟି ନିର୍ଦ୍ଦାୟକ କିମ୍ବା ସଂଜ୍ଞାପଦ ହୋଇଥିବାବେଳେ ଶେଷ ପ୍ରକୃତ ଉପରା ନିର୍ଦ୍ଦାୟକ । ଏଥିରେ ପ୍ରଥମଟି ଅପମାପିକା ରୂପ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ବେଳେ ଶେଷ ପ୍ରକୃତ ଅପମାପିକା ନିର୍ଦ୍ଦାୟକର ରୂପରୂପ ଗ୍ରହଣ କରେ । ପ୍ରଥମଟିର ଅର୍ଥ ଯୌଗିକ ଧାର ପ୍ରକୃତରେ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଭାବେ କରୁଥିବା ବେଳେ ଦ୍ୱି-ପଦ୍ୟୁକ୍ତି କେବଳ ସେହି ଅର୍ଥର ଅନୁପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ଯୌଗିକ ପ୍ରକୃତ ଚଳନାଟି ବର୍ଣ୍ଣରେ ବୁଝାଯାଏ ।

(କ) ଦୁଇଟି ଧାରର ଯୌଗିକ ଯୌଗିକ ପ୍ରକୃତ ହୁଏ । ଏକ ପ୍ରକୃତ ଦ୍ୱାରା ଅନେକ ସୂକ୍ଷ୍ମତମ ଭାବର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ହେଉଥିବାରୁ ମୂଳ ଅର୍ଥ ବ୍ୟାପକ ପ୍ରକୃତ ହେବା କୌଣସି ଅର୍ଥ ସଂପର୍କିତ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଧାରର ସଂଯୋଗ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ।

/ koji / କଥା + / itug / ବାହାରକରିବା = / koji itug / ବହୁଅର୍ଥ କଥା ବାହାର କରିବା

/ koji / କଥା + / losur / ବାଣ୍ଟିବା = / kojilosur / ବଡ଼ ବାଣ୍ଟିବା

/ koji / କଥା + / la / କହୁବା = / kojila / ଭଲ ଭାବେ କହିବା

/ kota / ଗୋଡ଼ + / abur / ସଂଗ୍ରହଣ = / kotaabur / ଗୋଡ଼ ସଂଗ୍ରହଣ

(ଖ) ଜପାତ ବା ପରସ୍ପର ଯୁକ୍ତରେ ନିଶ୍ଚୟ ଯୌଗିକ ପ୍ରକୃତ । ଏହି ଜପାତ ଅର୍ଥ ପରସ୍ପର ଯୋଗରେ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ।

/ tab / ବା / ba'a / ର ଚର୍ଚ୍ଚା କେତେ ଅର୍ଥ ନଥବା ଦେଖି ହିସାବକୁ ସହ ମିଶ୍ର ଅର୍ଥ ବ୍ୟାପକ କରାଯାଏ ।

ଉଦା : / hiju? / ଆସିବା + / ba'a / = / hiju?ba?ame / ସ୍ଥିତ ଆସ

ଦେହପରି / seno? / ଯାଅ + / tab / = / seno?tabme / ସ୍ଥିତ ଯାଅ

/ rika / ଭଲସ୍ଥ ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ ଓ ଅନୁରୋଧ ବାନ୍ଧୁ କରାଯାଏ ।

କ୍ଷୟରେ ପୁତ୍ର ହେବା ଶୁଣି ଏହା ଜାଣିବା କଥା ଅନୁମତ ରାବ ପ୍ରକାଶ କରେ ।

ଉଦା : / sen-rika-kom / ଯିବାକୁ ଦଅ / ସେମାନେ ଯାଆନ୍ତୁ ବୋଧ

/ dari / ଗଣବା ଅର୍ଥରେ

/ durag-dari-aig / - ମୁଁ ଗାଢ଼ ପାରେ ।

ସେହିପରି ;

/ cada / ଶେଷ କରିବା ଅର୍ଥରେ → / olcada / - କେଡ଼ି ସାରିବା

/ idi / - / nir-idi / ଦୌଡ଼ିଦେବା

/ bara / - / nir bara / ଏଆଡ଼ ସେଆଡ଼ ଦୌଡ଼ିବା

(କ) ପୁନରୁତ୍ଥ ଯୌଗିକ : ପ୍ରକୃତର ପୁନରୁତ୍ଥ ହେଲେ ଯଦିତ ହୁଏ ।

ତେବେ ଦ୍ଵିତୀୟ ପ୍ରୟୋଗର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସଂପର୍କିତ ହୋଇଥାଏ ।

reō - ceō — ଓଁ ବୁଁ କରବା

/ bara - bori / — ସମାନ ସମାନ ଭାଗ କରିବା

/ dukur - cukur / — ପୁରୁ ପାମ୍ ହେବା

/ roko - boko / — ଚରଣର ହୋଇ ଉଠିବା (ମାଁ କୋଳକୁ)

(ଘ) କର୍ମକାରୀ (Passive)

/ -o? / ପରପ୍ରୟୋଗ ସଂଯୋଜନରେ କର୍ମକାରୀ ପ୍ରକୃତ ହେବୁ ହୁଏ ।

ତେବେ ଅଗ ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ଏହା କେବଳ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ ।

ଉଦା : / miōd morag oṛa? bai-o?-tan-a/ ଦୋଷାଟ ବଡ଼ ସର ନିଆର କରାଯାଉଛି ।

/ em-o?-aig / — ମୋ ଦ୍ଵାରା ଦତ୍ତହେବ ।

/ okon / ଓ / len / ଅତଳ କାଳରେ ରହିଥାଏ ।

/ hirakudre isu marag bando bai okona /

ହରାହୁରେ କଡ଼ ବଜାଟିଏ ହୋଇଛି ।

/ em len aig / ମୋ ଦ୍ଵାରା ଦତ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

୨:୪:୩ ସକର୍ମକ ଓ ଅକର୍ମକ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ :

ମୁଣ୍ଡାସରେ ସକର୍ମକ କ୍ରିୟା ପାଇଁ / -d / ପରପ୍ରତ୍ୟୟ ଲଗୁଥିବା ବେଳେ ଅକର୍ମକ କ୍ରିୟା ପାଇଁ / -m / ପରପ୍ରତ୍ୟୟ ସୂଚକ ହୋଇଥାଏ ।

ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ରିୟା ସୂଚକ

ଯେ କୌଣସି କ୍ରିୟା ପଦ / -a / ପରପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗ ହେବାକ୍ଷଣି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତା ବୋଧ ହୋଇଥାଏ ।

୨:୪:୪ କାଳ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ :

କାଳ ଦ୍ୱି ବିଧି । ଅଗତ ଓ ଅତ-ଅଗତ । ମୁଣ୍ଡାସ ଭାଷାରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବେ କାଳ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ନାହିଁ କହିଲେ ଚଳେ । ତେବେ ଅଗତ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ ସମୟର ସୂଚନା ରହୁଛି । ଅଭିମୁଖ୍ୟ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସହ ଏହା ସମାନ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ । ଅଭିମୁଖ୍ୟ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ କ୍ରିୟାଧାରୁ ସହ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷାତ ହେବାମାତ୍ରେ କେଉଁ କାଳର ତାହା ଆପେ ବ୍ୟକ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

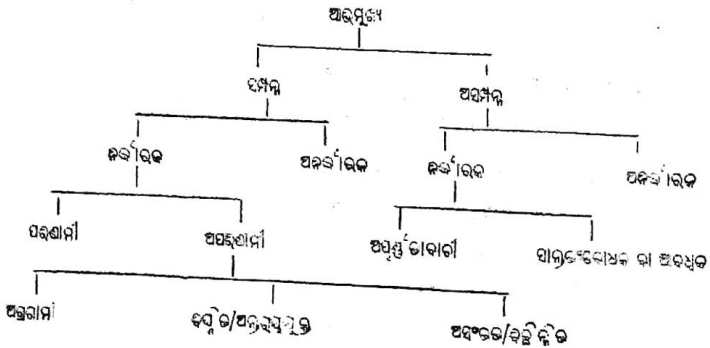
ତେବେ / tag /କୁ ନିଶ୍ଚୟବାଚୀ ବର୍ତ୍ତମାନକାଳ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ହିସାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରେ ।

ଉଦାହରଣ — / aig sen-tan-a / ମୁଁ ଯାଉଛି ।

୨:୪:୫ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ :

ଅଭିମୁଖ୍ୟ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସପନ୍ନ ଓ ଅସପନ୍ନ ରେଦରେ ଦ୍ୱି ବିଧି ଏହାର ପୁଣି ନିର୍ଦ୍ଧାରକ ଓ ଅନିର୍ଦ୍ଧାରକ ଏପରି ଦ୍ୱି ବିଧି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ।

ନିମ୍ନରେ ଏହି ବିଭାଗୀକରଣର ଏକ ନକ୍ସା ଦିଆଲେ ।

ଅସଞ୍ଜନ ଆର୍ତ୍ତମୁଖ୍ୟ :

(କ) ଅନର୍ତ୍ତାରିକ

ମୁଣ୍ଡାଣ କିମ୍ବା ରୂପର ସ୍ଵର ସିଦ୍ଧ ଶବ୍ଦକୁ ଚୁଟାଇଥାଏ । ସାଦିକ ସତ୍ୟ, ଚେତନତା, ପ୍ରକୃତ, ସ୍ଵଭବ, ପ୍ରଥାକୁ ଏହା ପ୍ରକାଶ କରାଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ : / horoko gojoa / - ମଣିଷ ମରେ

/ horoe itu?a / - ମଣିଷ ଚନ୍ଦ୍ରାକରେ

/ munda ko go?e okon topokoa / - ମୁଣ୍ଡାମାନେ ତାଙ୍କ ମୁତ ଶରୀର ଘୋର ହତନ୍ତ । ଇତ୍ୟାଦି . . . .

(ଗ) ନର୍ତ୍ତାରିକ :

(i) ଅସଞ୍ଜଣ୍ଡ ଉପାତୀ ସକର୍ମକ ସାମାନ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଇମୁଖ୍ୟରେ /jɔ/ କା /da/ କିମ୍ବାଧାରୁ ପୂର୍ବରୁ ବସେ ।

(ii) ସାନ୍ତତ୍ୟ ବୋଧକ ବା ଅବଧିକ ବର୍ତ୍ତମାନ /ɔkɔ/ କିମ୍ବା ପରେ ପରେ ସକର୍ମକରେ /-d / ଯୁକ୍ତ ହୋଇ /ɔkɔd / ରୂପରେ ତଥା ଅକର୍ମକ କିମ୍ବାରେ /-n / ଯୁକ୍ତ ହୋଇ /ɔkon / ରୂପରେ ବସେ ।

ସଞ୍ଜନ ଆର୍ତ୍ତମୁଖ୍ୟ :

(କ) ଅନର୍ତ୍ତାରିକ : / ke / ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୁକ୍ତରେ ସଂପନ୍ନ ଅଇମୁଖ୍ୟ ଅନର୍ତ୍ତାରିକ ରୂପ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । ସକର୍ମକ ପାଇଁ /-d / ଓ ଅକର୍ମକ ପାଇଁ /-n / ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

(ଗ) ନର୍ତ୍ତାରିକ : ଏହା ମୁଖ୍ୟତଃ ଦ୍ଵିବିଧ

(i) ପରଶାମୀ ! /ɔkɔ / ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଜନାରେ ଏହା ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ । ସକର୍ମକ ଓ ଅକର୍ମକ ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସ୍ଵରୂପ ମଧ୍ୟ କରାଥାଏ ।

(ii) ଅପରଶାମୀ : ଏହା ତ୍ରିବିଧ

(a) ଅରଶାମୀ - ଏହାପାଇଁ /le / ପ୍ରତ୍ୟୟ ଲିଖିତାଏ ତଥା ସକର୍ମକ ଓ ଅକର୍ମକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

(b) ବିଦ୍ଵିତ : / ke / ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ଏହା କେବଳ ଅକର୍ମକ /-n / ପ୍ରତ୍ୟୟ ସ୍ଵରୂପ କରାଥାଏ ।

(c) ଅସନ୍ତ୍ରା / ବିଦ୍ଵିତ୍ଵିତ : / jɔ / ପରପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ଏହା କେବଳ ଅକର୍ମକ /-n / ପ୍ରତ୍ୟୟ ସ୍ଵରୂପ କରାଥାଏ । କେବେ ଏହା ନିସାଧିତ ହୁଏତରେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ ।

୨:୪:୭: କାଳ ସୂଚକ :

କାଳ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ମୁଣ୍ଡାଂଶରେ ନାହିଁ କହିଲେ ତଳେ । ଏହା ଅଭିମୁଖ୍ୟ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସହ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଅବଶ୍ୟ / tan / କୁ କାଳ ସୂଚକ ହୁଏତରେ କେହି କେହି ଭ୍ରମଣ କରନ୍ଥାନ୍ତି । ମାତ୍ର / tan / ନପାତ ହୁଏତରେ ଅଧିକ ସୂଚି ସୂଚି । ଇତ୍ୟନ୍ତ କାଳ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରତ୍ୟୟ ନଥାଏ ତେବେ ବିଶୁଦ୍ଧ ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ / ଠ / ସୂଚକ, କିମ୍ବା ରୂପ ସାଜକୁ ପୁଂଲିଙ୍ଗାଦି / -a- / ସୂଚି ହୋଇଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ — / sen-a-ig / ସୁଁ ଯିବି ।

ନମୁନାରେ ଅଭିମୁଖ୍ୟ / କାଳ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସମୂହର ଏକ ସୂଚୀ ପ୍ରଦତ୍ତ ହେଲା ।

- ୧। ନିତ୍ୟ ପ୍ରକୃତ ସରଳ ବର୍ତ୍ତମାନ — / ଠ / ସରମିତ ଓ ଅରମିତ
Indeterminate present
- ୨। ଅନିଶ୍ଚୟତା ସରଳ ବର୍ତ୍ତମାନ — / jad / ସରମିତ
Indefinite present
- ୩। ବିଶୁଦ୍ଧ ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରକାସ — / tan / ସରମିତ ଓ ଅରମିତ
Definite present
- ୪। ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୀପ — / okod / ସରମିତ
Continuative present / okon / ଅରମିତ
- ୫। ସରଳ ଭୂତ — / ଠ / + / taiken / ସରମିତ ଓ ଅରମିତ
Simple past
- ୬। ବିଶୁଦ୍ଧ ଭୂତ ପ୍ରକାସ — / tan / + / taiken / ଅରମିତ
Definite past / jad / + / taiken / ସରମିତ
- ୭। ସାର୍ଭ ଭୂତ ସାଧାରଣ — / ken / ଅରମିତ
Completive indeterminative / ked / ସରମିତ
- ୮। ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅସ୍ତରାମୀ ଭୂତ — / len / ଅରମିତ
Determinative / led / ସରମିତ
- ୯। ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରକାସ ଭୂତ — / okon / + / taiken / ଅରମିତ
Determinative (Resultative) / okod / + / taiken / ସରମିତ
- ୧୦। ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବସ୍ତୁତ ଭୂତ — / ken / + / taiken / ସରମିତ ପାଇଁ
Completive interruptive
- ୧୧। ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅସନ୍ତ ଭୂତ — / jan / ଅରମିତ
Indefinite past

ସମସ୍ତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କାଳ ସହ / taiken / ପ୍ରତ୍ୟୟ ସୂଚି ହୋଇ ଅବତରାଳ ସୂଚୀତ ହୋଇଥାଏ ।

୨:୪:୮ ପୁରୁଷ ସ୍ୱରୂପ ପ୍ରତ୍ୟୟ :

ପୁରୁଷ	ଏକବଚନ	ଦ୍ୱିବଚନ	ବହୁବଚନ
ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	/ -ig /	/ -lag / / -lig /	/ -bu / (inclusive) / -le / (exclusive)
୨ୟ ପୁରୁଷ	/ -m /	/ -ben /	/ -pe /
୩ୟ ପୁରୁଷ	/ -e /	/ -kig /	/ -ko /

ବିଭାଗଣ :-

- ୧। ନିତ୍ୟ ପ୍ରବୃତ୍ତ ବର୍ତ୍ତମାନ : / Ø /
- ଯଥା : / hoꞤoko gojo?a / ମଣିଷ ମରେ ।
- ୨। ଅନିଶ୍ଚୟକାରୀ ସରଳ ବର୍ତ୍ତମାନ : / jad /
 ନିର୍ଦ୍ଦୀବକର୍ମ : / miṭha + ig + kirig + jad + a / - ମିଠାଇ କଣେ
 ସଜ୍ଜବକର୍ମ : / ini-e-itu-jaa?-i-a / ସେ ମୋତେ ପଢ଼ାଏ ।
 (jad ପରେ ଯଦ୍ୱା କର୍ମ ପ୍ରତ୍ୟୟର ପ୍ରଥମ ବର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ରେଣୀ ହୁଏ ତେବେ /jad/ ର ଦ ଲେଖ ପାଇ
 / a? / ଆଗମ ହୋଇ / jaa? / ହୁଏ ।
 / ne-hon-ko lag itu jad-ko-a / - ଏ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଆମେ ଦୁହେଁ ପଢ଼ାଉ ।
- ୩। ବିଶ୍ୱତ୍ୱ ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରବାହ : / tan /
 ଭବାହରଣ : / aig sen-tan-a / - ମୁଁ ଯାଉଛି ।
- ୪। ବର୍ତ୍ତମାନ ସମାପ : / oka / -d ବକର୍ମ
 -n ଅବକର୍ମ
 ଭବାହରଣ :
 ଅବକର୍ମ : / aṭ-boje-ate ne-tal-re lag dub oka-n-a /
 ଆଠଟାରୁ ଏଠାରେ ଆମେ ଦୁହେଁ ବସିଛୁ ।
 ବକର୍ମ : ନିର୍ଦ୍ଦୀବ କର୍ମ : / kolkota lag lel oka-d-a /
 କଲକତା ଆମେ ଦୁହେଁ ଦେଖିଅଛୁ ।
 ସଜ୍ଜବକର୍ମ : / miṃd kupi tisig-e neota oka-d-ig-a /
 ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ମୋତେ ଆଜ୍ଞା ନିମନ୍ତେ ଦେଇଛି ।
- ୫। ସରଳ ଭୂତ : / Ø + taiken /
 ଭବାହରଣ : miṃd hature miṃd kisan-e taiken-a
 ଖେଳାଏ ଘାରେ ସ୍ୱର୍ଗୀଣିଏ ଥିଲା ।

(୭) ବକ୍ତୃତା ପ୍ରକାଶ : tan - taiken (ଅକର୍ମକ)

jad - taiken (ଉକର୍ମକ)

ଅକର୍ମକ - / sen-o? tan-lag-taiken-a / ଅମେ ଦୁହେଁ ଯାଇଥିଲୁ ।

ଉକର୍ମକ - / dagri-ko sibil sibil-ko god-jad-ko-taiken-a /

ଯୁବଜମାନେ ମଧୁର ମଧୁର ଖଳ ଚୋରୁଥିଲେ

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ : / ne upisar-ko hoṛo jḡor itu jad-ko-lag-taiken-a /

ସେ ଅଧିକମାନଙ୍କୁ ଅମେ ଦୁହେଁ ମୁଣ୍ଡାଘ ଝଷା ଖଡ଼ାଉଥିଲୁ ।

(୭) ପ୍ରାବୁତ ସାଧାରଣ : / ke / - d

- n

ଉକର୍ମକ : / lel ke-d ko aig / ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖିଲି ।

/ ked / ଓ a- / ମଧ୍ୟରେ କର୍ମସ୍ଥାନରେ ଉଡ଼ / ig / (ମୋତେ) ବା / i / (ସେ) ବସେ ତେବେ

/ ked / ର ଉକର୍ମକ ପ୍ରତ୍ୟୟ / d / ଲେପହୋଇ / e / , / i / ସଂସ୍କରଣେ ଆସି / i? / ହୋଇଥାଏ - / kei?ig / ।

ଅକର୍ମକ : / aig hiju? le-n-a / ମୁଁ ଅସିଲି ।

(ପ୍ରାବୁତ ସାଧାରଣ ଅକର୍ମକ ରୂପରେ / ken / ବଦଳରେ / len / ହୁଏ ।)

/ tad / , / ta / + / ked / ଘୌରିକ ରୂପରୁ ନିଷ୍ପନ୍ନ / ta / ଅବଧାରକ ବୃତ୍ତି ସହ ପ୍ରାବୁତ ସାଧାରଣ ଉକର୍ମକ / ked / ଯୁକ୍ତ ହୋଇ / ke / ଲେପ ପାଇଥାଏ ଏବଂ / tad / ହୋଇଥାଏ । / tad / ଓ / a / ମଧ୍ୟରେ କର୍ମ ପ୍ରତ୍ୟୟ / ig / ବା / i / ବସିଲେ / d / ଲେପ ହୁଏ ଏବଂ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଵର / ଚ / ଅବଧାରକ ହୋଇ / tao? / ହୋଇଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ : କର୍ମାଦି ଉକର୍ମକ : / en marag daru lagma? bati tad-a /

ସେହି ବଡ଼ ଗଛକୁ ଅମେ ଦୁହେଁ କାଟି ଦେଲୁ ।

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଉକର୍ମକ : (i) / sig bogga sigi candu? ad ipil ko e sirjao-tad-ko-a /

ସିଗ୍‌ଗ ବୁଝ, ତହୁ ଓ ଗାଲୁଗଣଙ୍କୁ ସର୍ଜନା ଦେଲେ ।

(ii) / honme koṛa bo?re sojete e to-tao?-ig-a /

କାରି ପୁଅ ମୋ ମୁଣ୍ଡକୁ ବାଡ଼ରେ ପିଟିଲେ ।

(୮) ସଂପନ୍ନ ଅନ୍ତରାମୀ ପୁଣ୍ଡରୁତ : /le / -d
-n

(i) ଏଠାରେ କେନ୍ଦ୍ରବିତୀ ଠିକ୍ ହେବ ଯେ /len/ ଅକର୍ମକ ରୂପ କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଦ୍ୟା ଧାତୁରେ ବେଦକ ଲାଗିଥାଏ । ଯଥା :

/hiju? / - ଅସିବା, /teba? / ବା /seter / - ପହଞ୍ଚିବା, /jonam / - ଜନ୍ମିବା
/itug / - ବାହାରିବା / dumdu?r / - ବୁଝିବା, /ser / - ଚରକିବା, /hoba / - ହେବା,
/iir / - ପଢ଼ିବା, /mo / - ଚିଲିକା । ଏହାଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଅକର୍ମକ ବିଦ୍ୟା ଧାତୁରେ /len/
ବଦଳରେ /ken/ ଲାଗିଥାଏ । ପ୍ରାଗ୍ଭୂତ ସାଧାରଣ ଓ ସମ୍ପନ୍ନ ଅନ୍ତରାମୀ ଭୂତ ପାଇଁ ଏହାକୁ ବୈଷୟିକ ।

(ii) ପ୍ରାଗ୍ଭୂତ ସାଧାରଣ ବିଦ୍ୟା ଅଭିମୁଖ୍ୟ/କାଳପରି ସମ୍ପନ୍ନ ଅନ୍ତରାମୀ ଭୂତ ସକର୍ମକ ରୂପପାଇଁ /led / ଓ /a /
ମଝିରେ କର୍ମ ସ୍ଥାନରେ ଯଥା /ig / ବା /i / (ମୋତେ ବା ସେ) ବସେ କେବେ /led / ବା /d / କ୍ଷେପ
ହୋଇ /e /, /i / ହୋଇଥାଏ ।

ଅକର୍ମକ : (କ) /bar sirma sidae rañcite ig-sen-ken-a /
ବୁଲବର୍ଷ ଜଳେ ମୁଁ ବସି ଯାଇଥିଲି ।

(ଖ) /ram ojodhyare?e jonom-len-a /
ରାମ ଅଯୋଧ୍ୟାରେ ଜନ୍ମି ଥିଲେ ।

ସକର୍ମକ : (କ) ନର୍ଜୀବ /bhubonesbor lag lel-led-a /
ଭୁବନେଶ୍ୱର ଅମେ ବୁଝେଁ ଦେଖିଥିଲି ।

(ଖ) ସନକ (i) /ea kalasren korahonko ad kurihonko hisabig itu
led-ko-a / ଅସୁମ ଛେପାଁ ପୁଅ ଓ ବିଅ ପିଲାକୁ ମୁଁ ଗଣିତ ପଢ଼ାଇଥିଲି ।

(ii) /seno? jan candu? jila gomke e-ra? kui-li-ig-a /
ଶେଷ ମାସ ପାଇଁ ନିଜା ପାହେକ ମୋତେ ପଠାଇଛନ୍ତି ।

୧ । ସମ୍ପନ୍ନ ପ୍ରବାକ ଭୂତ : /okon / + /taiken / ଅକର୍ମକ

/okod / + /taiken ସକର୍ମକ

ବର୍ତ୍ତମାନ ସମ୍ପର/okod/ରେ ସକର୍ମକ ଓ ଅକର୍ମକ ଉଭୟ ପାଇଁ /taiken/ ପୁରୁ ହୋଇ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ : ଅକର୍ମକ : /upun saleka sambalpute sen-okon-n-lag-taiken-a /
ଭୁବନେଶ୍ୱର ହେବ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣକୁ ଅମେବୁଝେଁ ଯାଇଥିଲି ।

ସକର୍ମକ : ନର୍ଜୀବ : khondadhhar saragi lel-okon-d-lag-taiken-a
ଖଣ୍ଡାଧାର ପ୍ରପାତକୁ ଅମେ ବୁଝେଁ ଦେଖିଥିଲି ।

/sobena? ol-e-ben metad-kig sobena? ol-oko-d-kig-taiken-a-ti /
ଯାହା ସବୁ ସେ ଦୁହିଁକୁ ଲେଖିବାକୁ କହିଥିଲି ସେ ସବୁ ସେମାନେ ଲେଖିଥିଲେକ ?

ଉତ୍ତର : / ne soea hakuko o koe kirig-oko-d-ko-e-taiken
ଏ ସବୁ ମାଛକୁ କଏ କରି ଆଣିଥିଲ ?

୧୦। ଦମନ ଚମ୍ପୂର ଭୂତ : / ken-taiken /
/ hisi sirma sida puri kajate sen-ken-lag-taiken-a /
କୋଡ଼ଏ ଦଣ୍ଡ ତଳେ ଆମେ ଦୁହେଁ ପୁଣି ଚାଲିଗଲି (ଗୋଡ଼ରେ) ଯାଇ ଆସୁଥିଲୁ ।
/ inug ken-ko-taiken-a. / - ସେମାନେ ଖେଳ ଆସୁଥିଲେ ।

୧୧। ଦମନ ଅସନ୍ନତ ଭୂତ : / jan /
(i) ଅକର୍ମକ : / hasu jan-aig inate ka-ig hiju dali-jan-a /
ଜରରେ ପଡ଼ିଗଲି ତେଣୁ ଆସି ପାରିଲି ନାହିଁ ।
(ii) ସକର୍ମକ : / bhir taiken-a inate saman kaig ar dali-jan-a /
ଇଡ଼ିଥିଲି ତେଣୁ ସମାନ ଆଣି ପାରିଲି ନାହିଁ ।

୧୨। ବିଶୁଦ୍ଧ ଭବିଷ୍ୟତ : ଭବିଷ୍ୟତ କାଳ ପାଇଁ ସେପରି କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସୂଚକ ନାହିଁ । ଧାର୍ତ୍ତ + ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣାକାରୀ
ପ୍ରତ୍ୟୟ + ପୁରୁଷ-ବଚନ ଦ୍ୱାରା ଏହା ନିଶ୍ଚୟତ ହୋଇଥାଏ ।

କ୍ୱଦାହରଣ : / sen - a - ig / ମୁଁ ଯାଇପାରେ ।
sen - a - ko }
inku - sen - a } ସେମାନେ ଯାଇପାରନ୍ତି ।
en + ko = enko > inku ହୋଇଥାଏ ।

ସକର୍ମକ ଧାର୍ତ୍ତର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କର୍ମରେ / e / ସୂଚକ ହେଲେ ଏହା ଧାର୍ତ୍ତ ଓ / a / ମଧ୍ୟରେ ଲାଗିଥାଏ ।

ଯଥା : / led - e - a - ig / - ମୁଁ ଏହା ଦେଖିବି ।
ଏହା ବିକା ସଙ୍ଗେ କର୍ମ ପାଇଁ ଏହା ପୁରୁଷକାରୀ ସଂଜ୍ଞାକର୍ମ କର୍ମ ସହଜ କରାଯାଏ ।
/ ra? - me - a - ig / ମୁଁ ତାକୁ ଡାକିବି ।

୨:୪:୯: ନାସ୍ତି ବାଚକ :

/ ka / ରୂପିନ କର୍ତ୍ତା ପୂର୍ବରୁ ପୁରୁଷୋଚ୍ଚ ନାସ୍ତି ବାଚକ ହୋଇଥାଏ ।
ଯଥା :
/ aig sentana / ମୁଁ ଡିକି → / kaig sentana / ମୁଁ ଡିକି ନାହିଁ ।
/ om am tanaig / ମୁଁ ତୁମକୁ ଦେବି → / kaig om am tana / ମୁଁ ତୁମକୁ ଦେବି ନା ।

/ omo? tanam / ରୁମକୁ ଦଆ ହେବ → / kamomo? tana / ରୁମକୁ ଦଆ ହେବ ନାହିଁ ।

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ତର ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଯେ କାନ୍ଦା ବିଜ୍ଞାନ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଏହାର ବିସ୍ତୃତ ଉଦାହରଣ ଦିଆଯାଇଥିବାରୁ ଏଠାରେ ସବୁ ଉଦାହରଣ ଦର୍ଶାଯାଇନାହିଁ ।

୨:୫:୧୦: କୃତ୍ରି (mood)

କୃତ୍ରି ମାଧ୍ୟମରେ କର୍ତ୍ତାର କର୍ମ ପ୍ରତି ମନୋରାଜ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଏ । ଏହା କିମ୍ବା ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ । ମୁଖ୍ୟତଃ ସ୍ଵରାରେ କୃତ୍ରି (mood) ନିମ୍ନ ପ୍ରକାରେ ଧର୍ମଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ ।

(୧) ନିଷ୍ଠାପୂର୍ଣ୍ଣ କୃତ୍ରି :— ଷ

ଏଥିପାଇଁ କୌଣସି ପୂର୍ବକ ନାହିଁ । ଏହା କିମ୍ବା ଆରମ୍ଭର ସହ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥାଏ ।

(୨) ଅବଧାରକ କୃତ୍ରି :— / to / ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ ।

(୩) ଅନୁଜ୍ଞା କୃତ୍ରି :— ସେପରି କୌଣସି ପୂର୍ବକ ପୂର୍ବକ ନାହିଁ ।

ତେବେ ୧ୟ ପୁରୁଷ ପୂର୍ବକ ପ୍ରତ୍ୟୟ / -m / , / -ben / ଓ / -pe / ମାଧ୍ୟମରେ ଦ୍ୟୁତ୍ଵ କିମ୍ବା ପୂର୍ବକ ପ୍ରତ୍ୟୟ / -a / ଲେପ କର ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥାଏ ।

(୪) ସମ୍ପ୍ରଦାନ କୃତ୍ରି :— ଏଥିପାଇଁ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ପୂର୍ବକ ନଥିବାର ଜଣାଯାଏ । ତେବେ କେଣ ବାବଦର ପ୍ରତ୍ୟୟ / -te / ତଥା / redu / ବା / re / ଓ / du / କ୍ଷମାତ ସମ୍ପ୍ରଦାନ ପୂର୍ବକ ହୁଏତରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଏଥିପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଦ୍ୟୁତ୍ଵ କିମ୍ବା ପୂର୍ବକ ପ୍ରତ୍ୟୟ / -a / ଲେପ ହୋଇଥାଏ ।

(୫) ଲଜ୍ଜାର୍ଥକ କୃତ୍ରି :— / -ko- / କୁ ଏହି କୃତ୍ରି ପୂର୍ବକ ହୁଏତରେ ନିଆଯାଏ । ତେବେ ଅନୁଜ୍ଞା ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ /alo/ ଲିପିଥାଏ ।

(୬) ଅନୁସନ୍ଧ୍ୟ କୃତ୍ରି :— / re / କୁ ଏହାର ପୂର୍ବକ ହୁଏତରେ ଛଦ୍ମକ ଦେଖାଯାଇ ପାରେ ।

କୃତ୍ରି ପ୍ରକାଶର ସୂତ୍ର :

ନିଷ୍ଠାପୂର୍ଣ୍ଣ କୃତ୍ରି :— ଧାତୁ + କୃତ୍ରି + ପୁରୁଷ-ବଚନ

ଉଦାହରଣ — / agu- e - tan - a - ig / ପୁଁ ଆସେ / ଅପ୍ରାପ୍ତ ।

ଅବଧାରକ କୃତ୍ରି :— ଧାତୁ + କୃତ୍ରି / ଆରମ୍ଭର + ପୁରୁଷ-ବଚନ

ଉଦାହରଣ : — / ciṭi - ol - ta - am / ତୁମେ ଚି ଲେଖ ।

ଅନୁଜ୍ଞା କୃତ୍ରି :— ଧାତୁ + କୃତ୍ରି / ପୁରୁଷ-ବଚନ

ଉଦାହରଣ — / hiju? - ṣ - / ତୁମେ ଆସ ।

ସପ୍ତଚକ୍ର ବୃତ୍ତି :

(i) ଧାତୁ + ବୃତ୍ତି + ପୁରୁଷ-ବଚନ

ଉଦାହରଣ : / daʔ-ka-hijuʔ-re-du . . . / ବର୍ଷା ଯଦ ନ ଆସେ . . .

(ii) ଧାତୁ + ଅଭିମୁଖ୍ୟ + ବୃତ୍ତି + ପୁରୁଷ-ବଚନ

/ sɔmbɔlpur renko hijuʔ-akan-re-du . . . /

ସମ୍ବଲପୁରର ଲୋକେ ଯଦ ଆସନ୍ତି . . . ।

ଇଚ୍ଛାର୍ଥକ ବୃତ୍ତି :

ଧାତୁ + ବୃତ୍ତି + ପୁରୁଷ-ବଚନ

ଉଦାହରଣ : / kami-ka-ig / ମୁଁ ଗମ କରେ ।

ଅନୁନୟ ବୃତ୍ତି :

ଧାତୁ + ଅଭିମୁଖ୍ୟ + ବୃତ୍ତି + ପୁରୁଷ-ବଚନ

/ sɔmbɔlpur renko hijuʔ + akan + re . . . /

ସମ୍ବଲପୁରର ଲୋକେ ଯଦ ଆସନ୍ତି ତେବେ . . . ।

୨:୫:୧୧: ସଂଗଠନ ପ୍ରକ୍ରିୟା :

ସଂଗଠନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ କ୍ରିୟାର ମୁଖ୍ୟ ଉପାଦାନ ନିମ୍ନମତେ ଦର୍ଶାଯାଇ ପାରେ ।

(କ) କୃତ ପ୍ରତ୍ୟୟ : ଧାତୁର ରୂପାନ୍ତରଣ ତଥା ପ୍ରାଚସଦକ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ

ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ - / ɔ- /

ପାରସ୍ପରିକ - / -p- /

କର୍ମାର୍ଥକ - / -oʔ /

ଅସଂବାଚୀ - -n /

(ଗ) କର୍ତ୍ତା ପ୍ରତ୍ୟୟ : ଅଭିମୁଖ୍ୟ / କାଳ ସୂଚକ

ଅନିର୍ଦ୍ଧାରକ ସ୍ୱରକ ସ୍ୱର : / ɔ /

ଅସଂସ୍ଥିତାବାଚୀ : / -ɔko /

+ / ge / (ସଂସ୍ଥିତ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକୃତ୍ୟ)

ପାନ୍ତ୍ରୀ ବୋଧକ : - / -ja /

ନିଷ୍ପତ୍ତି ବାଚୀ : - / -tan /

ଅସ୍ତରାମୀ : - / -te /

ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିବାସ - / -ko / ଅସଂସ୍ଥିତ ଅଘଟରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକୃତ୍ୟ

(ଗ) ଚର୍ଚ୍ଚିତ ପ୍ରତ୍ୟୟ : ବୃତ୍ତି ସୂଚକ

ଲକ୍ଷାର୍ଥକ : - / ka- /

ଅବଧାରକ : - / -ta- /

ନିଷ୍ପତ୍ତାର୍ଥକ / ଷ /

ଅନୁଜ୍ଞା : / -me /, / -ben /, / -pe / (ଯଦୁ ପ୍ରତ୍ୟୟ)

(ଘ) ଅନ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟୟ : ସକର୍ମକ ଓ ଅକର୍ମକ ନିର୍ଦ୍ଧାରକ

ସକର୍ମକ / -d /

ଅକର୍ମକ / -n /

(ଙ) ବର୍ଣ୍ଣା ଓ କର୍ମ ସୂଚକ :

ସଂଜ୍ଞା — (ବର୍ଣ୍ଣା ପ୍ରତ୍ୟୟ ଓ ପଦ୍ମପ୍ରତ୍ୟୟ) - / ig /, / lag /, / lig /, / bu /, / le /, / m /
/ ben /, / P /, / e /

(କର୍ମ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଓ ପଦ୍ମପ୍ରତ୍ୟୟ) - / kig /, / ko /, / i /

ନିର୍ଦ୍ଧାରକ — (ପ୍ରତ୍ୟୟ କର୍ମ) / -e /

(ଚ) ସୂକ୍ଷ୍ମତା ବାଚୀ : - / -a /

୨:୭:୧: ନିପାତ (Particle) :

କିମ୍ବା ପ୍ରାଚୀନକାଳୀନ ନିର୍ଦ୍ଧାରକ ସହାୟକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ବା ଅନ୍ୟ କେତେକ ବୃତ୍ତିମୟ ବାଚ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରକ ସହାୟକ ବୃତ୍ତିମୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରକ ବାଚ୍ୟ । ନିମ୍ନରେ ଏମାନଙ୍କୁ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ସମ୍ବୋଧନାୟକ : / aba / (ପିତୃଭୃତ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ପାଇଁ)

/ omona / (ଶ୍ରେଣୀ ବର୍ଣ୍ଣାକୁ ଦେଖି ସମ୍ବୋଧନ)

/ ela / (ଶ୍ରେଣୀମାନଙ୍କୁ ଡାକିବା)

ଅନ୍ୟାୟକ : / enamente / ଏକାଧି ପାଇଁ

/ enerebole / ତଥାପି

/ enreo / ବ୍ୟକ୍ତି

/ mente / - ବ୍ୟକ୍ତି

/ enbad / - ବ୍ୟକ୍ତି / etaga / - ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଦୀପ୍ତକଳ୍ପ :— / ar / (ଏକ, ଅର୍ଥ) / ad / - ଏକ

ଅସ୍ପର୍ଶବୋଧକ :— / idu / କଏ ନାଶେ

ଦମ୍ଭାଦନାସ୍ପର୍ଶକ :— / ida / - (ବୋଧହୁଏ) / dati / - (ପାରେ)

durag datiaig / ଗଠ ଗଢ଼ାପାରେ ।

/ ja? / - ବୋଧହୁଏ ।

ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ :— / ti / କଣ

ଅସ୍ତ୍ରୀଭିବାଚକ :— / a? / / i? / — / darutana? / ଗଛ ଅଟେ - ନିର୍ଜୀବ

/ horotoni? / - ମଣିଷ ଅଟେ - ସଜୀବ

୨:୭:୨: ପରସ୍ପର :-

ସରଳ ପରସ୍ପର / re / ଓ / te / ଶୁଦ୍ଧ କରି ସ୍ତ୍ରୀରତା ତଥା ଗତଭବ ସୂଚକ ଭାବେ ।

/ aerre / - (ପଛରେ, ଆଗରେ, ସାମନାରେ)

/ taiom - re / - (ପଛକୁ - ପରେ)

/ cetan - re / - (te) - ଭାଷରେ

/ latar - re / (te) - ତଳେ

/ bitar - re / (te) - ବାହାରେ

/ japa - re (te) - ଆଗପାଖେ

/ talare / (ମଧ୍ୟରେ) (ଉପରେ)

/ hora - te / (ଦ୍ୱାରା)

/ lagri - te / (ପାଇଁ)

/ joka - te / (ଦ୍ୱାରା)

୨:୭:୦: କି ସ୍ତ୍ରୀ ବିଶେଷଣ :

/ simkora? / - (ପାହାନ୍ତୁଆ - ଭୁଲୁଣା ଭଳି), / siggihosur / - ସୁଖୀନୀ

/ sigpada / - ଖୁସୀଭାବେ / ଅନୁମାନକ ବଦ ଅଠକା ବେଳ

/ ayub / - ବ୍ୟାଧି

/ nida / - (ରୁଚି)

/ tarsag / - ଅପରାଧ / talanida / - (ଅଧାର୍ଯ୍ୟ)

/ basogda? siggi / - ଅପରାଧ ଚାଟାପାଟି ଯେତେବେଳେ ଦୀକ୍ଷା ସମୟ ପାଇଁ ଶ୍ରେୟେଇ ଜମନ୍ତେ ପାଣି ଉତ୍ତମ କରାଯାଏ । (ଅଧ୍ୟାୟ)

୩:୦: ବାକ୍ୟ ସଂରଚନା

୩:୧: ସ୍ଵାଧୀରଣ ପଦକ୍ରମ

ମୁଣ୍ଡାଳୀ ବାକ୍ୟ ପ୍ରଥମତଃ ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ । ପ୍ରଥମ ଅଂଶ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଓ ଅପରଟି ବିଧେୟ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ବିଷୟ, ବିଧେୟ ହେଉଛି କରୁତା । ବାକ୍ୟରେ ପାଞ୍ଚାଳଣ କ୍ରମ ହେଉଛି ପ୍ରଥମେ ରହେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ତାପରେ ରହେ ବିଧେୟ । ମାତ୍ର ମୁଣ୍ଡାଳୀ ପଦକ୍ରମରେ ଏହାର ଅନେକ ପ୍ରକରେ ବ୍ୟବହାର ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ । ଜମ୍ମରେ ଏହାର କେତେକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦର୍ଶାଉଲ ।

(କ) (i) କଣ୍ଠି-କର୍ମ-କିୟା

kupulko maṅdiko jomtana - କୃତ୍ରିୟମାନେ ଶ୍ଵତ ଖାଉଛନ୍ତୁ ।

(ii) କଣ୍ଠି-ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷକର୍ମ-ପରୋକ୍ଷ କର୍ମ-କିୟା

kupulko maṅdi setakora omadkoa
କୃତ୍ରିୟମାନେ ଶ୍ଵତ କୁକୁରକୁ ଦେଲେ ।

(ଖ) କର୍ମ-କଣ୍ଠି-କିୟା

maṅdim jomtana - ଶ୍ଵତ ତୁମେ ଖାଉଛ ।

(ଗ) କିୟା-କଣ୍ଠି

jomtanaig - ଖାଉଛ ମୁଁ ।

(ଘ) କିୟା-କର୍ମ-କଣ୍ଠି

lel jad neaig - ଦେଖୁଛ (ତୁମକୁ) ମୁଁ ।

(ଙ) କର୍ମ-କିୟା କଣ୍ଠି

maṅdi jom tanam - ଶ୍ଵତ ଖାଉଛ ତୁମେ ।

୩:୨: ବାକ୍ୟ ରୂପ

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାଷାର ଶେଷ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବଦଳ ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ଶ୍ଵାରେ ବାଦ୍ୟ ଦେଖା । ଧୂଳର ପାର୍ଶ୍ଵ ସମାପ୍ତାରରେ ଶବ୍ଦ ଦେଖା ହୁଏ । ଶବ୍ଦକୁ ବ୍ୟବହାର ଅନୁସାରେ ପୁରାସ୍ଥିତ କରାଯାଏ ଏବଂ ଶବ୍ଦରୁ ପଦକ୍ରମ । ସେହିପରି କେତେକ ପଦ ପାଞ୍ଚାଳ୍ୟରେ ବାକ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥାଏ । ମୁଣ୍ଡାଳଣ ଭାଷାରେ ବାକ୍ୟକୁ ପ୍ରଥମତଃ ଦୁଇ ବର୍ତ୍ତରେ ବିଭାଜିତ କରାଯାଇପାରେ, ପୁରୁଷାଦିତ ବାକ୍ୟ ଓ ଅପୁରୁଷାଦି ବାକ୍ୟ ।

ସଂଯୋଜକ :- / ar / (ଏକ, ଅଇ) / ad / - ଏକ

ଅସ୍ପୃଶ୍ୟକୋଷକ :- / idu / କବ ନାଶେ

ସମ୍ଭାବନାପୁତ :- / ida / - (ବୋଧହୁଏ) / dati / - (ପାରେ)

durag datiaig / ଗୀତ ଗାଇପାରେ ।

/ ja? / - ବୋଧହୁଏ ।

ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ :- / ti / କଣ

ଅଗ୍ନି ହୁବାଚକ :- / a? / / i? / - / darutana? / ଗଛ ଅଟେ - ଜର୍ନୀବ

/ horotoni? / - ମଣିଷ ଅଟେ - ସମ୍ଭବ

୨:୭:୨: ପରସ୍ପର :-

ସରଳ ପରସ୍ପର / re / ଓ / te / ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରି ସ୍ଥିରତା ତଥା ଗତିସ୍ୱର ସୂଚକ କରେ ।

/ aerre / - (ପଛରେ, ଅଗରେ, ସାମନାରେ)

/ taiom - re / - (ପଛକୁ - ପରେ) (

/ cetan - re / - (te) - ଉପରେ

/ latar - re / (te) - ତଳେ

/ bitar - re / (te) - ବାହାରେ

/ japa - re (te) - ଅଭିପାତେ

/ talare / (ମଧ୍ୟରେ) (ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ)

/ hora - te / (ଦ୍ୱାରା)

/ lagri - te / (ପାଇଁ)

/ joka - te / (ସହ)

୨:୭:୦: କ୍ରିୟା ବିଶେଷଣ :

/ simkora? / - (ଗାହାନ୍ତୁଅ - ଭୁବୁଡ଼ା ହେବା), / siggihosur / - ସୂକ୍ଷ୍ମ

/ sigpada / - ଗାଧୁଆବେଳ / ଅନୁମାନିତ ସମ ଅଂଶ ବେଳ

/ ayub / - ବ୍ୟାଧି

/ nida / - (ବନ୍ଧି)

/ tarsag / - ଅପରାଧ / talanida / - (ଅଧାରଣ)

/ basogda? siggi / - ଅପରାଧ ଚାଟାପାଟି ଯେତେବେଳେ ବ୍ୟାଧି ସମୟ ପାଇଁ ବୋଧେଇ ନିମନ୍ତେ ପାଣି ଉତ୍ସୁକ କରାଯାଏ । (ଅଧ୍ୟୟନ)

୩:୦: ବାକ୍ୟ ସଂରଚନା

୩:୧: ସାଧାରଣ ପଦକ୍ରମ

ମୁଗ୍ଧାବା ବାକ୍ୟ ପ୍ରଥମତଃ ବୃତ୍ତ ରୂପରେ ବରଜ୍ଜ । ପ୍ରଥମ ଅଂଶ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଓ ଅପରଟି ବିଷୟ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ବିଷୟ, ବିଷୟ ହେଉଛି ବକ୍ତବ୍ୟ । ବାକ୍ୟରେ ସାଧାରଣ କ୍ରମ ହେଉଛି ପ୍ରଥମେ ରହେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ତାପରେ ରହେ ବିଷୟ । ମାତ୍ର ମୁଗ୍ଧାବା ପଦକ୍ରମରେ ଏହାର ଅନେକ ପ୍ରକାର ବ୍ୟବହାର ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ । ନିମ୍ନରେ ଏହାର କେତେକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦର୍ଶାଉଛି ।

(କ) (i) କଣ୍ଠା-କର୍ମ-କିସା

kupulko maṅdiko jomtana - କୁଣ୍ଠିଆମାନେ କ୍ଷତ ଖାଉଛନ୍ତି ।

(ii) କଣ୍ଠା-ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷକର୍ମ-ପରୋକ୍ଷ କର୍ମ-କିସା

kupulko maṅdi setakora omadkoa
କୁଣ୍ଠିଆମାନେ କ୍ଷତ ବୁକୁରକୁ ଦେଲେ ।

(ଖ) କର୍ମ-କଣ୍ଠା-କିସା

maṅdim jomtana - କ୍ଷତ ଭୂମି ଖାଉଛି ।

(ଗ) କିସା-କଣ୍ଠା

jomtanaig - ଖାଉଛି ମୁଁ ।

(ଘ) କିସା-କର୍ମ-କଣ୍ଠା

lel jad neaig - ଦେଖୁଛି (ଭୂମିକୁ) ମୁଁ ।

(ଙ) କର୍ମ-କିସା-କଣ୍ଠା

maṅdi jom tanam - କ୍ଷତ ଖାଉଛି ଭୂମି ।

୩:୨: ବାକ୍ୟ ରୂପ

ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଂସାର ଶେଷ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଭବନ ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ସତ୍ୟରେ ବାଧ୍ୟ ହେଉଛି । ଧୂଳିର ସାଥୀକ ପମାହାରରେ ଶବ୍ଦ ନଈ ହୁଏ । ଶବ୍ଦକୁ ବ୍ୟାକରଣ ଅନୁସାରେ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଏ ଏବଂ ଶବ୍ଦରୁ ପଦକ୍ରମ । ଯେଉଁପରି କେତେକ ପଦ ସାହାଯ୍ୟରେ ବାକ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଏ । ମୁଗ୍ଧାବା ଭାଷାରେ ବାକ୍ୟରୁ ପ୍ରଥମତଃ ବୃତ୍ତ ବନ୍ଧରେ ବିଷୟାନ୍ତର ପଦସାଧାରଣରେ, ପୁନର୍ବାର ବାକ୍ୟ ଓ ଅପରାଧ ବାଧ୍ୟ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପ ବାକ୍ୟ ସୁଲଭ ସରଳ, ଯୌଗିକ ଓ ଜଟିଳ ରୂପରେ ହିଁ ହୁଏ । ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଉପବାକ୍ୟର ସଂରଚନା ଭିତ୍ତିରେ ଏକକ ଉପବାକ୍ୟର ଗଣନା କରାଯାଇଥାଏ । ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସଂଗଠନକ ଅଂଶ ହେଉଛି ଉପବାକ୍ୟ । ଏହା ହେଉଛି ବକ୍ତବ୍ୟର ଉଚ୍ଚତମ ଏକକ, ଯାହାକି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅନୁବାଚକ ପରିଭାଷା ମଧ୍ୟରେ ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଉପବାକ୍ୟର ପ୍ରକାରଭେଦ ମୁଖ୍ୟତଃ ଦ୍ୱିତୀୟ (୧) ମୂଖ୍ୟ ଉପବାକ୍ୟ (୨) ଅନ୍ତର୍ଗତ ଉପବାକ୍ୟ । ମୂଖ୍ୟ ଉପବାକ୍ୟ ରଚନାର ବିପ୍ଳାବ ବିନା ନିରପେକ୍ଷ ଭାବେ ରହିପାରେ, କିନ୍ତୁ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଉପବାକ୍ୟ ବେଦନ ଏକ ବିପ୍ଳାବିତ ରଚନା, ଅର୍ଥାତ ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପ ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ରହିପାରେ । ସରଳତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଉପବାକ୍ୟ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଯଦି ଦୁଇ ବା ଅଧିକ ଉପବାକ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ହୋଇ କୃତ୍ରିମ ରଚନାର ଅଂଶଭୂତ ହୁଏ ବା ହେଲେ ଏହା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଉପବାକ୍ୟ ଭାବେ ପରିଗଣିତ ହୁଏ ।

ଉପବାକ୍ୟର ଫାଗଠନକ ବିଶେଷରେ ପରିଚ୍ଛେଦ ହୁଏ ପଦବ୍ୟୟ । ମୁଖ୍ୟତଃ ତିନି ପଦବ୍ୟୟ ରହିଛି । ଏହା ବାକ୍ୟ ବିଜ୍ଞାନ ଦୃଷ୍ଟି କୋଣରୁ ସ୍ୱଳ୍ପ ଭାବରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ - ନାମିକ ପଦବ୍ୟୟ (nominal phrase) ବିଶେଷଣାତ୍ମକ ପଦବ୍ୟୟ (adjectival phrase) ହିଁ ସ୍ତ୍ରୀ ବିଶେଷଣାତ୍ମକ ପଦବ୍ୟୟ (adverbial phrase) ଏବଂ ହିଁ ସ୍ତ୍ରୀ ପଦବ୍ୟୟ (verbal phrase) ।

୩:୨:୧: ସରଳ ବାକ୍ୟ

ଏହାର ରଚନା ଏକମାତ୍ର ଉପବାକ୍ୟ, ଯାହାକି ଏକ ମୂଖ୍ୟ ଉପବାକ୍ୟ । ଏହାର ସଂରଚନା ଆଦୃତ ରଚନା ପ୍ରକାର ହେଉଛି ବିଦେଶୀ - ବିଧେୟ ରୀତି । ବିଧେୟର ଗୁଣ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହା ସରଳ ବାକ୍ୟ ସମ୍ପର୍କିତ ଓ ଅନିର୍ଣ୍ଣିତ ହିଁ ସ୍ତ୍ରୀ ସଂଯୋଜନାତ୍ମକ ହୋଇପାରେ ।

ସୁଲଭ ଏହି ସରଳବାକ୍ୟ ସୁଶିଳ୍ପକାର — ବକ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରଧାନ, ପ୍ରଶ୍ନ ବାଚୀ, ଆଦେଶାତ୍ମକ ଓ ଅନୁଜ୍ଞା । ପ୍ରତ୍ୟେକକର ସୂକ୍ଷ୍ମ ନିକସ୍ତ ସରଳବାକ୍ୟ ସୂଚକ ଏବଂ ଅନୁଜ୍ଞାନ ରହିଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବାକ୍ୟ ତିନି ବାଚ୍ୟରେ ଯଥା - କର୍ତ୍ତୃବାଚ୍ୟ ବିନା କୌଣସି ସୂଚକରେ, କର୍ମବାଚ୍ୟ / ୦? / ତଥା ଅସ୍ୱାର୍ଥକ / ୧୫ / ପରିପ୍ରକାସ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଅସ୍ୱିକାରକ ତଥା ନାସ୍ତିବାଚକ ବାଚ୍ୟ ହୋଇପାରିବ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହି ସରଳବାକ୍ୟ ସମୂହର ଏକ ଉଦାହରଣ ନିମ୍ନରେ ଦର୍ଶାଗଲା ।

ବକ୍ତବ୍ୟବାଚୀ ପ୍ରଶ୍ନ ବାଚୀ

ପ୍ରକାର	କର୍ତ୍ତୃ			କର୍ମ			ଅସ୍ୱାର୍ଥକ					
	ଅସ୍ତି	ନାସ୍ତି	ଅସ୍ତି	ନା	ଅସ୍ତି	ନା	ଅସ୍ତି	ନା	ଅସ୍ୱାର୍ଥକ			
ସମ୍ପର୍କିତ	୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨
ଅସମ୍ପର୍କିତ	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪
ସଂଯୋଜନାତ୍ମକ	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬

ଆଦେଶାତ୍ମକ ଅନୁଜ୍ଞା

ପ୍ରକାର	କର୍ତ୍ତୃ			କର୍ମ			ଅସ୍ୱାର୍ଥକ					
	ଅସ୍ତି	ନାସ୍ତି	ଅସ୍ତି	ନା	ଅସ୍ତି	ନା	ଅସ୍ତି	ନା	ଅସ୍ୱାର୍ଥକ			
ସମ୍ପର୍କିତ	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪
ଅସମ୍ପର୍କିତ	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬

- ୧ । Omam tanaig — ମୁଁ ଭ୍ରମକୁ ଦେବ ।
୨ । kaig omamtana — ମୁଁ ଭ୍ରମକୁ ଦେବ ନାହିଁ ।
୩ । omo? tanam — ଭ୍ରମକୁ ଦଥା ଯାଇପାରେ ।
୪ । kam omo?tana — ଭ୍ରମକୁ ଦଥା ଯାଇନପାରେ ।
୫ । omen tana — ଭ୍ରମେ ନିଜେ ଦଥ ।
୬ । kam omentana — ଭ୍ରମେ ନିଜେ ନ ଦଥ ।
୭ । omam-tanaigti — ମୁଁ ଭ୍ରମକୁ ଦେବ କି ?
୮ । kaig omamtanati — ମୁଁ ଭ୍ରମକୁ ଦେବ କି ?
୯ । omo? tanamti — ଭ୍ରମକୁ ଦଥାଯାଇ ପାରେ କି ?
୧୦ । kam omo?tanati — ଭ୍ରମକୁ ଦଥାଯାଇ ପାରେନି କି ?
୧୧ । omen tanamti — ଭ୍ରମେ ନିଜେ ଦଥ କି ?
୧୨ । kam omen tanati — ଭ୍ରମେ ନିଜେ ଦଥନ କି ?
୧୩ । omaime — ଏହା ମୋର ଦଥ ।
୧୪ । olom omaia — ଏହା ମୋର ଦଥ ନି ।
୧୫ । omo? me — ଦଥା ଯାଇପାରେ ।
୧୬ । olom omo? — ଦଥାଯାଇ ନପାରେ ।
୧୭ । omenme — ନିଜକୁ ଦଥ ।
୧୮ । olom omen — ନିଜକୁ ଦଥନ ।
୧୯ । omai kom — ଦୟାପୂର୍ବକ ମୋର ଦଥ ।
୨୦ । olom omaiko — ଦୟାପୂର୍ବକ ମୋର ଦଥନ ।
୨୧ । omo? kom — ଦୟାପୂର୍ବକ ଦଥାଯାଇପାରେ ।
୨୨ । olom omo?ko — ଦୟାପୂର୍ବକ ଦଥାଯାଇ ନପାରେ ।
୨୩ । omen kon — ଦୟାକରି ନିଜକୁ ଦଥ ।
୨୪ । *olom omenko — ଦୟାକରି ନିଜକୁ ନ ଦଥ ।
୨୫ । sen tanaig — ମୁଁ ଯାଏ ।
୨୬ । kaig sentana — ମୁଁ ଯାଏନି ।
୨୭ । seno? tanaig — ମୁଁ ଯିବାକୁ ଦେଉଛି ।
୨୮ । kaig seno?tana — ମୁଁ ଯିବାକୁ ଦେଉନି ।

- ୨୯ । senen tanaig — ମୁଁ ଜଳେ ଯାଏ ।
 ୩୦ । kaig senentana — ମୁଁ ଜଳେ ଯାଏନି ।
 ୩୧ । sentanaig ci — ମୁଁ ଯିବି କି ?
 ୩୨ । kaig sentanaci — ମୁଁ ଯିବନି କି ?
 ୩୩ । /seno? tanaigci / — ମୁଁ କଣ ଯିବାକୁ ହେଉଛି ।
 ୩୪ । /kaig seno?tanaci / — ମୁଁ କଣ ଯିବାକୁ ହେଉନି କି ?
 ୩୫ । /senentanaigci / ମୁଁ ଜଳେ ଯିବି କି ?
 ୩୬ । /kaig senen tanaci / — ମୁଁ ଜଳେ ଯିବନି କି ?
 ୩୭ । /senme / — ଯାଅ ।
 ୩୮ । /olom sena / — ନୟାଅ ।
 ୩୯ । /seno?me / — ଯାଇପାରି ।
 ୪୦ । /olom seno? / — ଯାଇ ନପାରି ।
 ୪୧ । /senen me / — ଜଳେ ଯାଅ ।
 ୪୨ । /olom senen / — ଜଳେ ନୟାଅ ।
 ୪୩ । /senkom / — ଦୟା ପୁଞ୍ଜର ଯାଅ ।
 ୪୪ । /olom senko / — ଦୟାକରି ନୟାଅ ।
 ୪୫ । /seno?kom / — ଦୟାକରି ଯାଇପାରି ।
 ୪୬ । /olom seno?ko / — ଦୟାକରି ଯାଇ ନପାରି ।
 ୪୭ । /senenkom / — ଅନୁକୃଷ୍ଟ ପୁଞ୍ଜର ଜଳେ ଯାଅ ।
 ୪୮ । /olom senenko / ଦୟାକରି ଜଳେ ଯାଅନା ।
 ୪୯ । /bugin ae / — ସେ ଭଲ ଅଟେ ।
 ୫୦ । /kae buginae / ସେ ଭଲ ନୁହେଁ ।
 ୫୧ । /bugino?ae / — ସେ ଭଲ ହୋଇଛି ।
 ୫୨ । /kae bugino?a / — ସେ ଭଲ ହୋଇନାହିଁ ।
 ୫୩ । /buginenae / — ସେ ଜଳେ ଭଲ ଅଟେ ।
 ୫୪ । /kae buginena / — ସେ ଜଳେ ଭଲ ନୁହେଁ ।
 ୫୫ । /buginae ci / — ସେ ଭଲ ଅଟେ କି ?
 ୫୬ । /kae buginaci / — ସେ ଭଲ ନୁହେଁ କି ?

*୭। / bugino?aeci — ସେ ଭଲ ହେଇଛି କି ?

*୮। / kae bugino?aci / — ସେ ଭଲ ହୋଇଛି କି ?

*୯। / buginenaeci / — ସେ କିଲେ ଭଲ କି ?

୧୦। / kae buginenaci / — ସେ କିଲେ ଭଲ ହୁଏ କି ?

ଉପରୋକ୍ତ ମୂଳ୍ୟ ଉପବାକ୍ୟ ମତେ, ସର୍ବନିକ ବାକ୍ୟ ଉଭୟ ପ୍ରକାଶ ଓ ପଦ୍ମେଷ କର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ । ମାତ୍ର ଅର୍ଥନିକ ବାକ୍ୟ ପଦ୍ମେଷ କର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରେ ।

୩:୨:୨ ଯୌଗିକ ବାକ୍ୟ

ଏକାଧିକ ସ୍ୱରଣ ଉପବାକ୍ୟ ଥିବା ବାକ୍ୟକୁ ଯୌଗିକ ବାକ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଏଠାରେ ଏକାଧିକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଦ୍ୟାଥାଏ କିନ୍ତୁ କଣ୍ଠା ଭୁବଳ ଏକ ହୋଇପାରେ ଅବା ଭିନ୍ନ ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରେ । ଯୌଗିକ ବାକ୍ୟ ସଂଯୋଜକ ବ୍ୟବହାର ହୋଇପାରେ । ସଂଯୋଜକ ଭୂଷ ସବୁ ସମାନାଧିକରେଣ ଉପବାକ୍ୟରେ ପାଧ୍ୟାଗଣ୍ୟ ସୂକ୍ତ ହୋଇଥାଏ । କିମ୍ପରେ ସଂଯୋଜକ ଓ ସଂଯୋଜକ ବ୍ୟବହାର ଦୁଇଟି ଯୌଗିକ ବାକ୍ୟର ଉଦାହରଣ ଦର୍ଶାଗଲା ।

କିମ୍ପ ସଂଯୋଜକରେ : / nerepeigtaina, ampe parkanpe /

ଏଠାରେ ମୁଁ ରହୁଛି, ତୁମେ ଯାଇପାରି ।

ସଂଯୋଜକରେ : / ape kajikeda ar aig sen-o-jana / - ତୁମେ ତାକଲ ତେଣୁ ମୁଁ ଗଲା ।

୩:୨:୩ କଟିଳ ବାକ୍ୟ :

ଏକ ମୂଳ୍ୟ ଉପବାକ୍ୟ ଏବଂ ଏକ ବା ଏକାଧିକ ଅକ୍ଷିତ ଉପବାକ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଠିକ ହୋଇଥାଏ । କଟିଳ ବାକ୍ୟରେ ଏକମାତ୍ର କଣ୍ଠା ତଥା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପବାକ୍ୟ ବିଦ୍ୟା ଥାଏ । ଅକ୍ଷିତ ଉପବାକ୍ୟ ସାଧାରଣତଃ, ବିଦ୍ୟାଗଣ୍ୟତ, ସାପେକ୍ଷତା, ସମ୍ବନ୍ଧମୂଳକ ସ୍ୱରଣ ସଂକଳନ, ବିଶେଷତ ଅବା ବିଦ୍ୟାତ୍ମକ ବିଶେଷ୍ୟ ରକ୍ତ୍ୟତ ବ୍ୟବହାରରେ କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଂଯୋଜକର ଉପାଦାନ ଦ୍ୱାରା ମୂଳ୍ୟ ଉପବାକ୍ୟ ସହ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ : / en kisan mid ote taiken ente tiulaoko keti tan taikena /

ସେ ଚାଷୀର ଗୋଟି କମି (ସିଲ) ଯାହାକୁ କେବେ ସୁଧ କରି ନ ଥିଲା । ଏଠାରେ ସଂଯୋଜକ / ente /

୩:୩:୦ ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ବାକ୍ୟ :

ଏକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପବାକ୍ୟର ସମସ୍ତ ରଚନା ନ ଥିଲେ, ସେହି ପ୍ରକାର କୃତ୍ୟାଣ ସତନାକୁ ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ବାକ୍ୟ ବା କଳ୍ପ ବାକ୍ୟ କୁହାଯାଏ । କିମ୍ପରେ କେତେକ ଉଦାହରଣ ଦିଆଗଲା ।

(କ) ସଂଯୋଜକ ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ବାକ୍ୟ :-

/ bar-ṭaka ka-re-du bar-ṭaka aṭ-ana / - (ଦୁଇ ଟଙ୍କା କି ଦୁଇ ଟଙ୍କା ଅଠ'ଣା)

(ଙ) ବିଦ୍ୱିତ / ଶ୍ରେଣି :- / ciminag nobaoa? / କେତେ ହେବ ?

(ଛ) ଉତ୍ତରଦାୟୀ :- / kotem sentana / କୁଅଡ଼େ ଯାଇଥିଲ ?

ଉତ୍ତରରେ — / netege ... / ସେଠାକୁ

ଏଠାରେ / netege / ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ବାକ୍ୟ ।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ

- (1) Adivasi - Vol. II - 1977 - THRTI, BBSR
- (2) Census of India - 1901, Vol.-I, Appendix - III
: H. H. Risley, Govt. of India Press - Calcutta
- (3) Census of India - 1961, Vol.-I, Part - II, cii
Govt. of India Press - Calcutta
- (4) Census of India - 1981, Govt. of India Press - Calcutta
- (5) Desia - Prof. K. Mahapatra, THRTI, ORISSA - 1985
- (6) Encyclopaedia Mundarica - Rev. J. Hoffman (14 Vols) Patna-1936-56.
- (7) Hindi Mundari Sabdakosa - Prasad Swarnalata
Bihar Tribal Welfare Research Institute, Ranchi - 1982
- (8) Kharia Grammar Phonology - H. S. Billigiri, CIIL, Mysore
- (9) Linguistic Survey of India - Vol.-IV. G Grierson
Govt. of India Press, Calcutta - 1906
- (10) Mundari Grammar - N. K. Sinha - 1975, CIIL, Mysore
- (11) Mundari Phonetic Reader - N. K. Sinha - CIIL, Mysore
- (12) Mundari Byakaran (Hindi) - R. D. Munda
Chotanagapur Prakasan Kendra, Ranchi - 1988
- (13) Mundari Hindi Sabdakosa - Swarnalata Prasad
Bihar Tribal Welfare Research Institute - Ranchi-1973
- (14) Mundari English Dictionary - M Bhadudi, Calcutta - 1931
- (15) Munda Social Structure : Firma KLM, Calcutta
- (16) Out Linstet Linguistic Analysis : Bloch & Tragar Munshiram
Manoharlal - N. D - 1972
- (17) The Grammar of Ho Language : L. Burrows.
Cosmo Publication - N. D. - 1980
- (18) The Evolution of Oriya Language & Script,
K. B. Tripathy, Utkal University Press - 1962
- (19) The Cultural Heritage of India - vol.-I
The Ramkrishna Missan, Institute of Culture, Calcutta.
- (20) Teach your Self Mundari - C. A. Hans, Ranchi - 1982
- (21) Tribal Language & Culture - Ed K. Mahapatra
ATDC, BBSR-751009, 1984
- (22) ଓଡ଼ିଆ ବର୍ଣ୍ଣ ଓ ବ୍ଯା : ଝରକେର ମହାପାତ୍ର, ପ୍ରତ୍ନମନ୍ଦିର, କଟକ
- (23) ଓଡ଼ିଆର ଲେଖ ସମ୍ବନ୍ଧ : ଓଡ଼ିଶା ଜନକବିଙ୍କ ଏକାଡ଼େମୀ - 1978
- (24) ସ୍ଵଳ୍ପ ତତ୍ତ୍ଵ : ଲୋକକ ବିହାରୀ ଧଳ, ଓଡ଼ିଶା ସ୍ଵଳ୍ପ ପାଠ୍ୟ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରତ୍ନୟନ ସଂସ୍ଥା, ଭୁବନେଶ୍ଵର
- (25) ବ୍ଯାକରଣ ପଦ୍ଧତି : ଏକ୍ସ୍
- (26) ବ୍ଯାକରଣ ପଦ୍ଧତି : ଏକ୍ସ୍
- (27) ବ୍ଯାକରଣ ଅଧ୍ୟାୟ : ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀ - 1982

ପରିଶିଷ୍ଟ

ସମାପିକା କ୍ରିୟାପଦ - ନମୁନା ରୂପାବଳୀ

/sen/ (ସିନା) ଧାତୁ ଶ୍ରେଣୀ କ୍ରିୟାପଦ ।

୧ । ଧାତୁ + ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବାର୍ଥୀ + ପୁରୁଷ-ବଚନ

କିନ୍ତ୍ୟ ପ୍ରକୃତ୍ତି ବର୍ତ୍ତମାନ :

ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	ଏକବଚନ seno-a-ig ମୁଁ ଯାଏ	ଦ୍ୱି ବଚନ seno-a-lig seno-a-lag ଅମେ ଦୁହେଁ ଯାଉ	ପୁରୁଷବଚନ seno-a-le seno-a-bu ଅମେମାନେ ଯାଉ
ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ	seno?-a-me ତୁ ଯାଉ	seno?-a-ben ତୁମେ/ତୁମେ ଦୁହେଁ ଯାଅ	seno?-a-pe ତୁମେମାନେ ଯାଅ
ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ	* seno?-a-e ସେ ଯାଏ	seno?-a-kiḡ ସେ/ସେ ଦୁହେଁ ଯାଆନ୍ତୁ	seno?-a-ko ସେମାନେ ଯାଆନ୍ତୁ ।

ଅସମ୍ପନ୍ନ ବର୍ତ୍ତମାନ :

ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	sen-tan-a-ig ମୁଁ ଯାଉଛୁ	sen-tan-a-lig sen-tan-a-lag ଅମେ ଦୁହେଁ ଯାଉଛୁ	sen-tan-a-le sen-tan-a-bu ଅମେମାନେ ଯାଉଛୁ
ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ	sen-tan-a-m ତୁ ଯାଉଛୁ	sen-tan-a-ben ତୁମେ/ତୁମେ ଦୁହେଁ ଯାଉଛୁ	sen-tan-a-pe ତୁମେମାନେ ଯାଉଛୁ
ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ	sen-tan-a-e ସେ ଯାଉଛୁ	sen-tan-a-kiḡ ସେ/ସେ ଦୁହେଁ ଯାଉଛନ୍ତୁ	sen-tan-a-ko ସେମାନେ ଯାଉଛନ୍ତୁ

୨ । ଧାତୁ + ଅଇମୁଖ୍ୟ / ବାଳ + ଅବର୍ଣ୍ଣିତ / ଅବର୍ଣ୍ଣିତ ପୂର୍ବକ + ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବାର୍ଥୀ + ପୁରୁଷ-ବଚନ

ସମ୍ପନ୍ନ ବର୍ତ୍ତମାନ ସମାପତତ୍ତ୍ୱ :

ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	sen-aka-n-a-ig ମୁଁ ଯାଇଛି	sen-aka-n-a-lig sen-aka-n-a-lag ଅମେ ଦୁହେଁ ଯାଇଛୁ	sen-aka-n-a-le sen-aka-n-a-bu ଅମେମାନେ ଯାଇଛୁ
ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ	sen-aka-n-a-m ତୁ ଯାଇଛୁ	sen-aka-n-a-ben ତୁମେ/ତୁମେ ଦୁହେଁ ଯାଇଛୁ	sen-aka-n-a-pe ତୁମେମାନେ ଯାଇଛୁ
ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ	sen-aka-n-a-e ସେ ଯାଇଛି	sen-aka-n-a-kiḡ ସେ/ସେ ଦୁହେଁ ଯାଇଛନ୍ତୁ	sen-aka-n-a-ko ସେମାନେ ଯାଇଛନ୍ତୁ

* ଶିଳିକିଣ୍ଡରେ ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ ଏକବଚନ / i? / କ୍ରିୟାରେ ବସିଯାଉଥିବା ରୂପାବଳୀର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଏଠି i? > e ହୋଇଥାଏ ।

୩ । ଧାତୁ + ଅଇମୁଖ୍ୟ + ବୃତ୍ତି + (ବଚର୍ଣ୍ଣିତ + ଅବର୍ଣ୍ଣିତ) + ପୁରୁଷ-ବଚନ

ସମ୍ପ୍ରତିକର୍ମୀ : (ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ)

ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ	en-hiju?-aka-n-redu ସେ ଯାଏ	akiḡ-hiju?-aka-n-redu ସେ/ସେ ଦୁହେଁ ଯାଏ	ako-hiju?-aka-n-redu ସେମାନେ ଯାଏ

ପ୍ରାଗ୍ଭୂତ :

	ଏକବଚନ	ଦ୍ଵି ବଚନ	ବହୁବଚନ
ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	sen-ke-n-a-ig	sen-ke-n-a-lig sen-ke-n-a-lag	sen-ke-n-a-le sen-ke-n-a-bu
ଦ୍ଵିତୀୟ ପୁରୁଷ	ମୁଁ ଯାଇଥିଲି sen-ke-n-a-m	ଆମେ ଦୁହେଁ ଯାଇଥିଲୁ sen-ke-n-a-ben	ଆମେମାନେ ଯାଇଥିଲୁ sen-ke-n-a-pe
ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ	ତୁ ଯାଇଥିଲୁ sen-ke-n-a-i ସେ ଯାଇଥିଲ	ତୁମେ/ତୁମେ ଦୁହେଁ ଯାଇଥିଲ sen-ke-n-a-kig ସେ/ସେ ଦୁହେଁ ଯାଇଥିଲେ	ତୁମେମାନେ ଯାଇଥିଲ sen-ke-n-a-ko ସେମାନେ ଯାଇଥିଲେ

ସମ୍ପନ୍ନ ଅଗ୍ରଗାମୀ :

ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	sen-le-n-a-ig	sen-le-n-a-lig sen-le-n-a-lag	sen-le-n-a-le sen-le-n-a-bu
ଦ୍ଵିତୀୟ ପୁରୁଷ	ମୁଁ ଗଲ sen-le-n-a-m	ଆମେ ଦୁହେଁ ଗଲୁ sen-le-n-a-ben	ଆମେମାନେ ଗଲୁ sen-le-n-a-pe
ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ	ତୁ ଗଲ sen-le-n-a-e ସେ ଗଲ	ତୁମେ/ତୁମେ ଦୁହେଁ ଗଲ sen-le-n-a-kig ସେ/ସେ ଦୁହେଁ ଗଲେ	ତୁମେମାନେ ଗଲ sen-le-n-a-ko ସେମାନେ ଗଲେ

ସରଳ ପ୍ରକାଶୀଭୂତ : (ଠ + taiken କେବଳ ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ)

ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ	taiken-a-e ସେ ଥିଲ	taiken-a-kig ସେ/ସେ ଦୁହେଁ ଥିଲେ	taiken-a-ko ସେମାନେ ଥିଲେ

ବିଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରକାଶୀଭୂତ :

ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	sen-tan-taiken-a-ig	sen-tan-taiken-a-lig sen-tan-taiken-a-lag	sen-tan-taiken-a-le sen-tan-taiken-a-bu
ଦ୍ଵିତୀୟ ପୁରୁଷ	ମୁଁ ଯାଇଥିଲି sen-tan-taiken-a-m	ଆମେ ଦୁହେଁ ଯାଇଥିଲୁ sen-tan-taiken-a-ben	ଆମେମାନେ ଯାଇଥିଲୁ sen-tan-taiken-a-pe
ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ	ତୁ ଯାଇଥିଲୁ sen-tan-taiken-a-e ସେ ଯାଇଥିଲ	ତୁମେ/ତୁମେ ଦୁହେଁ ଯାଇଥିଲ sen-tan-taiken-a-kig ସେ/ସେ ଦୁହେଁ ଯାଇଥିଲେ	ତୁମେମାନେ ଯାଇଥିଲ sen-tan-taiken-a-ko ସେମାନେ ଯାଇଥିଲେ

* । ଧାତୁ + ସବ + (ସୂକ୍ଷ୍ମଜାଗରା) + ପୁରୁଷ-ବଚନ

ଅନୁଜ୍ଞା, ଆଦେଶାତ୍ମକ : (ଦ୍ଵିତୀୟ ଓ ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ)

ଦ୍ଵିତୀୟ ପୁରୁଷ	seno?-a-m ତୁ ଯା	seno?-a-ben ତୁମେ/ତୁମେ ଦୁହେଁ ଯାଅ	seno?-a-pe ତୁମେମାନେ ଯାଅ
ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ	seno?-a-e ସେ ଯାଉ	seno?-a-kig ସେ ଦୁହେଁ ଯାଆନ୍ତୁ	seno?-a-ko ସେମାନେ ଯାଆନ୍ତୁ

ଦ୍ଵିତୀୟ ଭାଗ

(ଗବେଷଣା)

ଲଲିତା? ମଲି

- (1) ସାମୁଦାୟ ଗେନାରେ ମିଶ୍ରତ୍ୱ ହାତୁ ଚାଲିକେନା ।
- (2) ଏନ୍ ହାତୁରେ ମିଶ୍ରତ୍ୱ କେଉଁଟା? ଅତୀ? ଚାଲିକେନା ।
- (3) ଅତୀରେ କେଉଁଟ ଅତୀ? କୁଡ଼ିତେ ବାରି କେତେ ଅବସ୍ଥା କାଳ ଚାଲିକେନା ।
- (4) କେଉଁଟ ସଦେନ୍ ହୁଲ ହାତୁ କାଳମ୍ କେତେ ସିଟରେ ଅବିଷ୍ଟ କେତେ କାଳମିନାଟ ନାମେଆ ଏନାଟେରି କାଶିକାକନ୍ ସୁଲଅନା ।
- (5) କେଉଁଟ ଖବ୍ କେସ୍ ହତୀ ଚାଲିକେନା ।
- (6) ସେତୀରେ ବସିତ୍ କେତେ ଚଟଗା ସାବ୍ କେତେ ଦନ ସ୍ୱରାବ ସାମୁଦାୟରେ ହାତୁ କାଳମ କେତେ ସିଟରି ତୁଲୁକ୍ ସିଦାରେ ହାତୁ ଆକଶିଟ କେତେ ଦୁସ୍ତ ତୁସ୍ତକତେ ଅତୀ?ତେ ତୁଆଡା ।
- (7) ଇନୀରେ ହୁସିଟଗା ଖୋଷ୍ ଯେନାମିରି କା ଚାଲିକେନା ।
- (8) ମେନ୍ଦ୍ କୁଡ଼ିତେ ଏକା? ଇସିମ୍ ରେନ୍ ହତୀ ଚାଲିକେନା ।
- (9) ଇନୀ ଖବ୍ କେଇ ହତ ଅତୀ? ଏକା କଥା ତେତାନରେ ହୁସିଟଗା ଚାଲିକେନାଏ ।
- (10) ଏକା? କଥା ସୁଲୁକେ କାବ ନେଲ୍ ସାହାତୁଟ ଚାଲିକେନାଏ ।
- (11) ଆକନ୍ଦ୍ ଖବ୍ ଗି ରେଟରେ? ଗି କନ ଚାଲିକେନା ।
- (12) ଏନା ମେନ୍ଦ୍ ତେ ଏକା? କଥା ବାବା, ସୁଦ୍ଧକ୍, ସାମ୍ ବା କମ୍ ନେଲ୍ କେତେ କୁଡ଼ିତେ ଖବ୍ ଲବ୍ ହତୀ ହୁସିଟାଅ ଚାଲିକେନାଏ ଅତ କଡା କେତେ ଏନା ମେନ୍ଦ୍ ତେ ସଦେନ୍ ଇମିତା ଏକେଶିଆ ।
- (13) ମେନ୍ଦ୍ କେଉଁଟ ଏନାକକେ କାବ ଖାତରେୟା ଅତୀ? ମିନାଟ ନାମେସ୍ତା ଏନାଟେରି ସୁଲୁମନତେ ଚାଲିକା ।
- (14) ମୁସିଟ ହୁଲସ୍ କାଳ କାଳମ୍ରେ ମିଶ୍ରତ୍ୱ ହାତୁ କାଳ ପାଦେୟାନା
- (15) ସିଟରି ତୁଲୁକ୍ ଇମିନାଟ ମିଶ୍ରତ୍ୱ ଅତୀ? ସନା ରୁଟଗ ବେନ ହାତୁ ପାଶେ ସାନାୟ ।
- (16) କେଉଁଟ ଏନ୍ କାନ୍ ହାତୁ ଶ୍ରେକ୍ଷ କାବ ନେଲକାଦ୍ ଚାଲିକେନା ।
- (17) କେଉଁଟ ହାତୁ ନାଟେ? ହୁଲସ୍ତାନ୍ ଇମିନାଟ ହାତୁ ହତୁଲେକା ବାଟାଗାକା - "ଇଟ ହାତୁକଥା ବକା ତାନିଟ ଅଇଟକେ ଅତୀ ଚାଲିଟମେ ଅନା? ତାବ୍ କାବ୍ ଇମିନାଟ ଅନକେ ଦେବଗା ମେୟାଲଟ ।
- (18) କେଉଁଟ କୁଲ୍ ବକାଏ - କୋନାମ୍ ଦେଟଗା ଦାଡ଼ିଆ-ଇଟ ।
- (19) ହାତୁ ମେକାଜା - "ଅଇଟ ଯେଟିଟ କାକ୍ତା ହୁବା କେତେ ଗି ଚାଲିକା ।
- (20) ଏନା ମେନ୍ଦ୍ ତେ ଅମ୍ କୋନା? ମ୍ ସାନାଟ ଜାନା କାକ୍ତମେ ।

- (21) କେଉଁ କୁଡ଼ିରେ ଏହା କଥା କୋ ଅଡ଼ା?, ନେଲ୍ କେତେ ଖବ୍ ହୁଏତ ଆ ଅର୍ଥୁଏ, ଏନାମେନଡେ କେଉଁ ମେଗାପାଏ — ଆଇଟ ମିଅଡ କୋ ଅଡ଼ା? ସାନାଟନାମା ।
- (22) ହାଲୁ ମେ ଡାକା — “ ଅମ୍ ଅଡ଼ା? ସେଟେରଲ୍? ଆମା? ସାନାଟ ଲେକା ସବେସ୍ ହବା କାନରା ।
- (23) ଅଡ଼ା? ଅମ ସେ ଇମିଡାଟ କାନାରିମ୍ ସାନାଟରେ ନେ ଗୁରୁତା? ହୁକୁ କଡେ ଆଇଟ କେ କେଟାଇଟ ମେ ।”
- (24) ନେସ୍ତା କାଜକେନେ ହାଲୁ ଦାଆ? ରେ ଉରୁକାନାମା ।
- (25) କେଉଁ ଅଡ଼ା? ସେଟେର କେତେ ନେଲକେଦା ସାରୁରି ଝୁସୁଟ ଅଡ଼ା କାନାରେ କୋ ଗଡ଼ହୁଆନା ।
- (26) କେଉଁ କୁଡ଼ିରେଦ୍ ନେସ୍ତା ନେଲ୍ କେତେ ହାଏ କାଟ୍ କାନାଏ ଅଡ଼ା? ନେସ୍ତା ଚଲକାରେ ହନାଘାନା ମେନଡେ କେଉଁ କେ କୁଲିକାନାଏ ।
- (27) କେଉଁ ସବେସ୍? ଉଦୁବାକାଏ ।
- (28) ସବେସ୍ ଆୟୁମ କେତେ କୁଡ଼ିରେ କେଡ଼ି କେ ମେଗାସ୍ତା — “ କୋ ଅଡ଼ା? ରେ ଡାଲ କେତେ ହାଲୁ କାଲମ୍ କେତେ ଅସୁଲେନରେଦ୍ ହୁକ୍ କ ଲଦ୍ଦାସ୍ତାକ ।”
- (29) ଏନାମେନଡେ କୁହାକୁକେ ମେଗାଲ ମେ ଶ ଅଲିଟ ନେ କାମିଦାର ବାଲଡାଲିଟ ମେ ।
- (30) କୁଡ଼ିରେସ୍ତା କାଜକେ କେଉଁ କାଏ ଅଡ଼ା? ସାଡ଼ିଘାନା
- (31) ଇକ୍? ଗୁରୁତା? କେ ସେନସ୍ତାନରେ ହାଲୁକେ କେଡ଼ା କାନାଏ ।
- (32) କେଉଁଟା? ହାନାକାଅ ଆୟୁମ କେତେ ହାଲୁ ଦାଆ? ବଡାରେଡେ ଅଡ଼ିଟ କାନାଏ ।
- (33) କେଉଁ ହାଲୁକେ ମେ ଡାକା — “ ଅଇଟା? କୁଡ଼ି କାଜକାନାଏ ଶ ଅଲିଟ କେ କାମିଦାର ଡାଲିଟ ମେ ।”
- (34) ହାଲୁ କାଜସ୍ତାଦାସ୍ — “ ଏ ନାରି ହୁବାଅକା ।”
- (35) ନେସ୍ତା କାଜ କେତେ ବାଆ ବିଦାରରେ ଉରୁକାନାମାଏ ।
- (36) ଅଗାଡେ ରୁଅଟ କେତେ କେଉଁ ନେଲେସ୍ତାଏଦ୍ ସାଶରେଗି କାମିଦାର ବାଲକାନାକକ ।
- (37) ଅଡ଼ାରେ ବାବା ଗୁଡ଼ିକି, ଦାସି ଅଟଡ଼ି ସେରେସ୍ତା କାନାକ ।
- (38) ମାକାମାକା କମେସ୍ତାକ ବାଲକାନା ।
- (39) ନେସ୍ତା ନେଲ୍ କେତେ କେଉଁ ଖବ୍ ଝୁସ୍ କାନାସ୍ ଅଡ଼ା? ସୁକୁଡେକକ ଗାଲକାନା ।
- (40) ମିସା ଏକ୍ ପସୁମରେନ୍ ବାକା ଖକନା ଇସ୍ ମେନଡେ କାମିଦାର କା? ଦଟ୍ କୁଲ୍ କେଦ୍ କଥା ।
- (41) ଖାନା କାଜ୍ ଅୟୁମ୍ କେତେ କେଉଁ କୁଡ଼ିରେଦ୍ ଶିସ୍ତେ ଅସ୍ତା? ବାବାକାନାଏ ଅଡ଼ା? କାଜକେଦାଏ — “ କୋ? ଅଲିଟ ବାକା? ଦାସି ବାକ୍ସଟା? ”

- (42) କାଲି ହିଁ ବନ୍ଦ ହାକୁଳେ କାଳିଅଗମେ ତ ଅକଟକେ ଶୁଣା ବାଦାଲୁକାଏ ।”
- (43) କୁଡ଼ିବେସା ନେ କାଳରେ କେଉଟ ଦ ମିସ୍ତକ ବୁଝି କାଏ ଦାଉକେନା ମେନ୍ଦ ଏବେର ବରତେ ଏନ ବୁଝୁ ତା ତେ ବେନ୍ଦ ବେତେ ହାକୁଳେ ଦା-କାପ କ କାଏ ।
- (44) କେନେତା ଅଧୁମ ବେତେ ହାକୁ ଅକଟ ଧାନ୍ଦାକାଏ ।
- (45) କେଉଟ ହାକୁଳେ କାଳିସାଳା - “ହାକୁ ହାଳା”, ଅମା ଦାସାତେ ଅକଟ ଏବ୍ ସୁକୁରେ ମେନାକାଅଥା, ମେନ୍ଦ ଅକଟଅ କୁଡ଼ି ମିସ୍ତକ ସୁକୁରେ ବାଟସା ।
- (46) କାଳି ଦେସାଳ - ଶୁଣା ଖାଜନା ଅସୁଲ ମେନ୍ଦେ ହଡ଼ କୁଲ୍ କେଦ କଅଏ ।
- (47) ଅକଟଅ କୁଡ଼ିକ ସିସାସାନେନେ କେଦେତେ ଅମ୍ନାଏ କୁଲ୍ କାଏତଅ ଓ ଅକଟକେ ଶୁଣା ବାଦାଲୁ କିଟମେ ।
- (48) ହାକୁଳେ ଦେସାଳ କାଳି କେଦା - ଅନେନ ହେ ବେନ୍ଦ ସାଜାଜାକା ଏକାରି ବବାଅନା ।”
- (49) ନେସା କାଳି କେତେ ଦାଆ? ହତାବୁତେ ସେନ କାନା ।
- (50) ଅକା? ଦେବେଗକେତେ କେଉଟ ନେଲ କେଦାତ କୋଠା ବାଦଲୁରେ ବଡ଼କେକା ବୁଝାହାଲୁ ଦତ୍ତ ଅକାନା ।
- (51) ଏନା ବାଦାଲୁରେ କମିନ୍ ନ ମିନ ହଡ଼ଲ, ବାସିକ, ସିଂସାହକ ଅକା? ମାଦୀ ମେନାଦଅ ।
- (52) କାଳି? ସେବେର କାରି ଶୁଣା ହୁକୁଅନା ମେନେତେ ବୁଝି ସିଂସାହାନରେକ ବୁଝିକନା ।
- (53) ଅସା ବେନାରେ କୁଡ଼ିକେ ହୁଡ଼ିକ ସିଂସାହାନରେ ବୁଝା କାନାସୁ ।
- (54) ନେସା ସବେନ୍ଦ ନେଲ କେତେ କେଉଟକେ ହାସୁକାଟ୍ ଶୁଣା କାନାସୁ ।
- (55) କେଉଟକେ ନେସୁ, ସବେନ ସୁକୁ କା ଅଟକାଲ କାଲକେନା ।
- (56) କାଳି? କେ ମୁକୁରା? ସୁକୁ କେଦାନ ସବେର କମିନା ସାଦ? ଚାଲକେନା ।
- (57) କେକା ବୁଝା ବୁଝା କେ ମାମୁଦାବୁରେ ହାକୁ କାଲମ ଚାଲକେନା ।
- (58) କୁଡ଼ିକେ କେକନ ଶୁରୁ ସୁକୁ ଅକା? ସୁକୁରେ କିପ୍ରାନ୍ ବଦାଅ ଚାଲକେନା ।
- (59) ହୁସି ବାସିକ କନଅ ଦେସା ଚାଲକେନାକ ।
- (60) ମାକାମାକା କମେଅ କମିନା କେନାଏ ।
- (61) ଏନା ମେନେତେ ହୁଡ଼ିକ ଦନରେଗି ଏକ ମୋଟା କାନାଏ ।
- (62) ଏନା ମେନେତେ ବେଶ ହୁଡ଼ିକ କାଏ ଧାଡ଼ି ଚାଲକେନା ।
- (63) ମୁସିକ ଅଧୁନ୍ ସୁକୁର କାଏ ହୁଡ଼ିକ ଧାଡ଼ି କାନା ।
- (64) ଅକ କମିନାଟ ହୁଡ଼ିକ ଚାଲନ ଚାଲକେନାଏ ।
- (65) ମେନ୍ଦେ କାଅଅ କଅ କାବା ଅକା? ହିଟ୍ କ ରମପ୍ତେ ହୁଡ଼ିକ କାଏ ଧାଡ଼ି ଘାନାଏ ।
- (66) କେଉଟକେ କେଡା କେତେ କାଳି ସା କାସୁଟି କୁ କାଲି ହିଁ ହାକୁଳେ କାଳିସାଳମେ ତ ସିଟି ସୁକୁରୁ ସବେନ୍ଦ କ ଅକଟଅ କାନା କେଦାତ ସେବେନା ।

- (67) ନେତ୍ରୀ ଅନୁମ୍ ଘେନେ କେଉଁଟି ଦ ହାଏ କାହି ଶାବାଜାନାଏ ।
- (68) କେଉଁଟି କେ ହାସେନ ଚିତ୍ର ଅନାନ୍ ନେଲି, କେତେ କୁଡ଼ିତେବ୍ ସିଦ୍ଧିତେ ବ୍ୟାଜାନ୍ କେ ମେତାଆ — “ଅଲିଫ୍ତା କାନାକ୍ କାନ୍ ଅନୁମ୍ ବେବ୍ କାହାବ୍” ଜମ କେତେ ଗଏ କଥା (ଓଁ) ଅଲିଫ୍ ।
- (69) କା ସାନାଟ୍ ଗାନ୍, ଲତେ କେଉଁଟି ରୁବୁତା? ତେ ସେନ? ସ୍ତାନା ଅତ? ହାକ୍ବୁକେ କେତା କିକାଏ ।
- (70) କେତା ଚରସା ହାକୁ ଅତଟ୍ ଜାନାଏ ! ମେଦ୍ ମୁଅତ୍ ରହତ୍ ତେତେ କୁଡ଼ି ତେସ୍ତା କାନାକ୍ ହାକ୍ବୁକେ କାଳିଅକାଏ ।
- (71) ହାକୁ କାଳି କେଦାଏ - “କେଉଁଟା? (କୁଡ଼ିକେଉଁଟି) ନାସିବ୍ରେ ଯେ’ ତେସ୍ତା ନାମ? ଲଗାତଟ୍ତା ଏନାଗି ନାମେସ୍ତା” ।
- (72) କେସ୍ତା କାଳି ତେତେ ହାକୁ ଦାଅ ବଜାବ୍ରେ ଉତ୍ତୁକାନା ।
- (73) ଅତା?ରୁ ଅତ୍, କେତେ କେଉଁଟି ନେଲେସ୍ତା ଏଦ୍, ଗଜମାହାଲ ବାଦ୍ ମରେ ମୁନୁସ୍ତା? ଗୁପସ୍ତା ଅତା? ଗି ଗି ମେନା? ଅତ? ଏନା ବଜାବ୍ରେ କୁଡ଼ିତେ ବ୍ୟା? ଜାନାଏ ।

ନଂ - ୨

ବାର୍ ହତ୍ ଗାଡ଼ି

- (1) ମାଧବ୍ରେ ମେନ୍, ତେ ମିସ୍ତବ୍ ହାକୁ ଗାଲକେନା ।
- (2) ଏନ୍, ହାବ୍ରେ ସମ୍ ଅତ? ସିବ୍ ନୁରୁମ୍ ବେନ୍, ବାବ୍ ହତ୍, କଜା କନା ଅତା? ଗାଲକେନା ।
- (3) ଇନ୍, କନ୍, ସବେନ୍, ଇମିତାକନ୍, ଗାଡ଼ନା ।
- (4) ମିସ୍ତା? ଘା-ନାଆ? କାମି ଡାଲନ୍, ବେ ମିଶା ତେକନ୍, ସେନା ।
- (5) ସମ୍ କାମି ବୁଡ଼ ଗାଲକେନାଏ ।
- (6) ଅତା?ରେ ଅବସ୍ତା କାନାକ୍ କାଏ ମାନାତଟ୍ ଗାଲକେନା ।
- (7) ଇସ୍ଲି ବାହାନାରେ ଜମ୍ ନୁ କେତେ ଅତା? ଏତେ ଅତଟା ଅତ? ସୁଲି କା ସେନ୍, କେତେ ହନବ୍ ହନବ୍ରେ ଅନୁଗାଏ ବୁଅହା ।
- (8) ସିବ୍ କେକନ୍ ବେସ୍ କଜା ଗାଲକେନା ।
- (9) ଅତା?ରେ ବୁପଜଟ୍ କାମିକ୍ କାମି ଗାଲକେନା ।
- (10) ମାସ୍ତକ୍ତା କାଳି ମାନାତଟ୍ ଗାଲକେନା ଅତ? ସୁଲିରେ ବେସ୍ ପାଡ଼ାଅନ୍ ଗାଲକେନାଏ ।
- (11) ମେନ୍ଦ୍ ସମ୍ ସବେନ୍, ଇମିତାକ୍ ହନବ୍ରେ ସେନ୍, ଲିନ୍, ସିବ୍ରେ କାଳିଅସ୍ତାଏ ।
- (12) ସିବ୍ ସମ୍ ଅତା? ଗାଡ଼ି କାଏ ବାରିଦାବ୍ କେକାତେ ଇଜ୍, ଲି ହନବ୍ରେ ସେନା ।

- (13) ମାଡ଼ ମାଡ଼ରେ ଜାତୀୟତାରେ ସିନ୍ଧୁ ମନ୍ ପ୍ରକୃତ ଉପସାଧା ।
- (14) ଅତୀତରେ ନେତାୟୀ କାଳୀ ମାନାଠର କେତେ ରାମୁକ? ହନରରେ ସେନା ।
- (15) ଏକ ମେନରେ ଅତୀତରେ ସିନ୍ଧୁରେ କରୁ ଏବେକା ।
- (16) ମୁଖିତ ହୁଲ ରାମୁଆ? କାଳୀ ମାନାଠର କେତେ ବାସନ କନ୍ ଚନାଠରେ ଦେଲ ଚାସନ କନ୍ ମେନରେ କନ୍ ଅଡ଼ଜାନା ।
- (17) ଚନାଠରେ ଶୁନ୍ ପାଟଗିଟକନ୍ ସେନାନା ।
- (18) ସେନାନାରେ ଚନାଠ କାଳୀରେ ମିଅଦ୍ କରୁଆ? ସାମାନାତରେକନ୍ ପାଟୀଅସାଧା ।
- (19) ରାମୁକ୍ ନରୁଧାଡ଼ କାଳୀରେକାଏ ମେନଦ୍ ସିନ୍ଧୁ ନରୁ କାଏ ଧାଡ଼ କାଳୀରେକା ।
- (20) କରୁ ନେଲ କେତେ ବାସନ କନ୍ ବଚେତେ ଶେକା ଶ୍ରୀବା କାନା କନ୍ ।
- (21) ରାମୁ ବରରେ ସିନ୍ଧୁରେ ବାରିକେତେ ନରୁକାନାୟ ଅଡ଼? ମିଅଦ୍ ବାସନରେ ବାସନ କାନାୟ ।
- (22) ସିନ୍ଧୁ ଏସାଗରି ଶେକାଏ ହୋୟା ପାସାମ୍ କାଏ ଅଡ଼ଜାନା ଅଡ଼? ମିଅଦ୍ ଉପାୟ ରୁକ୍ କେତାଏ ।
- (23) କରୁ? ଶୋଏ କାନନେକା ପାସାୟ ଅଧକା-ଅ କେତେ ଅବେରେ ବାଟି କାନାଏ ।
- (24) କରୁ ସିନ୍ଧୁତା? ହନୁଆକାଏ ଅଡ଼? ସିନ୍ଧୁରେ ବାଟି ସ୍ବାକାନ୍ ନେଲ୍ କେତେ ମୁଡ଼କୃତ କାନାଏ ।
- (25) ସିନ୍ଧୁକାଏ ଏକେ? କେତେ? କାନାଏ ।
- (26) କରୁ ପରୁଅ କେତାଏ ଡ଼ ନିଦ୍ କୋନା କାନାଏ ।
- (27) ଏକା ମେନରେ କରୁକେ ବାଟି କେତେ କରୁ ଚନାଠରେ ନରୁକାନାଏ ।
- (28) କରୁ ନରୁସ୍ବାନ୍ ନାସୁମ୍ରେ ସିନ୍ଧୁ ବରୁକ୍ କେତେ ହାତୁରେ ରୁଅଡ଼ କାନା ।
- (29) ପାଟକାଏ ପାମାୟରେ ରାମୁକେ ନରୁକାରିକିନା ମେନରେ ସିନ୍ଧୁ ମନରେ ଦୁକୁ ହବାକାନା ଅଡ଼? ଏକ ହୁକାୟା? ଏକେ ରାମୁଆ? ପାଟୀତ ବାଟି କେତାଏ ଅଡ଼? ଅତୀତରେ ସକେନ୍ କେତା କାନାଳ ମାନାଠର କେତେ ପାଟୀଅନରେ ମନ୍ କେତାଏ ।

ନଂ - ୩

ବୋଡ଼ିଗା ଓଡ଼େ

- (1) ମିଅଦ୍ ହାତୁରେ ମିଅଦ୍ କପାଳ-ଏ କାଳୀରେକା ।
- (2) କରୁଆ? ସୋବେନ ଓଡ଼େ ହାତୁ କାପାୟରେକା କାଳୀରେକା ।
- (3) କରୁ? ବେଗାର ହନ-ନେଡ଼ାଏ ହୋଏ କାନା ।
- (4) ଏକା ମେନରେ କରୁଆ? ହାଗାକୋ କରୁଆ? ଓଡ଼େକୋ ହାଟିଟ କେତା ।

- (5) ଏନ୍ କିପାନ୍ ମିଅବ ଓଡ଼େ ଚାଲକେନ୍ ଏନଡେ ଚଉଲିଓକା କେଉଅ? ତାନ୍ ଚାଲକେନା ।
- (6) ଏନ୍ ଓଡ଼େରେ କାଲୁମ୍ କୁପାଦ୍ ଏସେକାର ଚାଲକେନା ।
- (7) ଏନାମେନ୍ ଡେ ସୋବେନ୍ କୋ ପରଅତାନ୍ ଚାଲକେନ୍ ଏନା ଓଡ଼େ ବୋଟନାକା ଏସେବ-ଅକଦ୍-ଅ ।
- (8) ଏନ୍ ବୋଟନାକୋ କେତାଏଓ ଏନ୍ ଓଡ଼େରେ-କା-କୋ କେଚଶକା କାଦ୍ କୋ ଚାଲକେନା ।
- (9) କିପାନ୍-ଏନ୍-ଓଡ଼େ-ଇସୁସୁବ? ହୋଡ଼ୋ କୋ କେଚ ମେନ୍ ଡେ-ଏ ଓମ୍ ଲେଦ୍-କୋଆ, ମେନ୍ ଡୋ କେତାଏ-ଓ-ଏନ୍-ରେ କେତାନ୍-ଅ? କାକୋ ହୋବା ଦାଶଅଦ୍-ଅ ।
- (10) ଚମିଟ ଗୋଷି ଚମିନ୍ ହାବୁରେ ନେଲେକାନ୍ ସାମା ଓଡ଼େ ମେନା? ।
- (11) ଏନା ଓଡ଼େ 'କାଲୁ' କୋ ଏନ୍ ମେତା ?

ନଂ - ୪

କିସୁମ୍ ଚିଲିକାଡେ ବାଲକାନା

- (1) କାଟକୋ ପାଶଅରେ ସିଦାଡେ ଗୋଟା କିସୁମ୍ରେ ଦା? ଦାଶ ଚାଲକେନା ।
- (2) ସିଟକଟଗା ମେନ୍ କେଦାଶ-କିସୁମ୍ରେ ହୋଡ଼ୋ କୋଲଟ ବାଲକୋଆ ଅସୁଲେ? କିଦୋ? କାକୋ ଓଡ଼ୋ? ଅଲଟକୋ ସେଓ୍ଵା ସୁପାଶକା ।
- (3) ଇକ? ଓଡ଼େ ବାନାଲ ନାଚନ୍ ଡେ ସିଦାଡେ ହୋସ୍ଵେ କେ ଦା? ବଚାବଡେ ଚେତାନେଡେ କୁଲ କିଆ ।
- (4) ଇକ? ଅସା? ଦସା ଚେତାନେଡେ ବଚାବ କାନା ।
- (5) ମେନ୍ ଡୋ ହାସା ଉସୁ? ରୁଅଡ୍ କାନା ।
- (6) ଚେତାନେଡେ କେବା? ଲେଦ୍ ସାରେ ଅକାନ୍ ହାସାଅ ଅଲ୍ ସୁଟକୋଡେ ଗୁସି ଅସିଟ କାନା ।
- (7) ଏନା ଚାସୋମ୍ ଡେ ଇକ କାଟ କୋମ୍ ଡେ କୁଲ କିଆ? ।
- (8) ଇକ? ଦୋ ଅସା? ଚାଡ଼ୋ କିଟଡେ ହାସାସ୍ଵ ଗୋଟା? ହୁନ୍ଡ଼ କେଦା ଆଦ୍ ହାସ୍ ହୁଦ୍ କେଦ୍ ଡେ ଚେତାନେଡେ ବଚାବ କେଦା ।
- (9) ମେନ୍ ଡୋ ହୋସ୍ଵେ କିସୁ ସୁକାଫାନା ।
- (10) ସାମାଶି ଚେତାନେଡେ ବଚାବଲେନା ଅଦାସ୍ ବୋସେ ରୁଅଡ୍ ହାନା ।
- (11) ଇକ? ଚାସୋମ୍ ଡେ ଚକେ ଚକକେଦା ଅଲକିଆ? ଦେସାରେ ହାସା ଇସୁସୁବ? କିଦେସ ମେନ୍ ଡେ ଦା?ରେ ଚାଲକେନା କୋଏ କାଟଅଦ୍ କୋଆ ।
- (12) ଅସା? କାଟକୋ ଚେସେ ଦୋ?ଶିକୋ କିଟକେଦା ।

- (13) ଚକେ କେଉଁ ଏଠି କେଉଁ ଏଠି କେନା ।
- (14) କୋରୁଡ଼େଏଟ ଠୁଲକା ଅନେଆ ମେନୁଦୋ ସେଡ଼େ? କୁନାଅଲ୍? ।
- (15) ମେନୁଦୋ ଯୋକେନ ହାସା ଯୋକେନା ।
- (16) ବିଲ୍?ଡେ ଉକୁ ଉଗାରେନ୍, କାନା ।
- (17) ଏନ୍, କେକାସେ ଉଗୁକୋ ଶକା ଶକାଦା ମେନୁଦୋ ସେନାଏ କାକୋ ଉଡ଼ିଯାନା ।
- (18) ହୁନୁଡ଼େ କେନୁଡ଼ାକେ ସିଡ଼କଟକା ଅନୁକୁଆ ।
- (19) ଯୋକେନ୍, କେନୁଡ଼କୋ ମିଦୁକା? କୋ ଜାମାନ କାନା ।
- (20) କନକୁ ହାସାକୋ କୋମୁକୋ ଓଡ଼ା?କୋ ପରୁକାସା? ରୁଆଡ଼କୋ ।
- (21) କେଲେକା କାନାଅ କାନାଏଡେ ଅଡେ ଉକାଏ, କୁକାନା ।
- (22) ହୁନୁଡ଼େ ଦା? କେକାନରେ ଅଡେ କେଲିକାନା ଅଦ୍, ଅଡେ ଦୁମୁ, କାନା ଉଦାବକାନା ।
- (23) ମାଡ଼ ମାଡ଼େ ରେଡ଼ ଅଡେ କାକାନା ଅଦ୍, ଉଗାଦକୋ ଓମୋନକାନା ।
- (24) ଏକା? ଏକା? କିଉକେ ସିରକୋକାନା ।

ନଂ - ୫

ସିଦ୍ଧା ହୋଡ଼ୋକିଟ

- (1) ସିଡ଼କଟକା ସାନାଡ଼କେ ଅକଦନ୍ଦା କେକା ହୋବୋକାନା ।
- (2) ମିଅଦ୍, ମାସୁଡ଼ ଉକହାସ କାସେମ୍, ଦୋ ।
- (3) ଏକା ଏଡେ ମିଅଦ୍, କୋଡ଼ା ଅଦ୍, ମିଅଦ୍ କୁଡ଼ ହନ କଟ କାନାମ କାନା ।
- (4) କନ, କଟରେ ସିଦ୍ଧା ଉଦାକୁରେନ୍, କୋଡ଼ୋକିଟ ହୋଦାକାନା ।
- (5) କନ, କଟଦୋ ହାଗା-ମିସି କେକା କଟ ହାସା ମାଗା କାନା ।
- (6) କାନୁକ କଟ ମିସା ତେରେ କଟ ମାସୁଡ଼କାନ, ଦୋଦାବକାନା ।
- (7) ମେନୁଦୋ କନ, କଟରେ ମିଅଦୋ ଏକୋକାନ, ହୁଡ଼ିକା କାନକେନା । ଅଦ୍, ହାଗା-ମିସି କେକାରେ କଟ ଉକାନ କାନା ।
- (8) କେକେଦୋ ସିଡ଼କଟକା କେଲୁକେଦୋ ଓ କେକେକାରେଦୋ ମାନୋଡ଼ା ହୋନୁକୋ କା କୋ ସୋସାଡ଼ା ଏକାଡେ କିଲି କାଦାକାଏ କୁ କେଡ଼ କଟଅ ।

- (9) ଇନ୍ କଟ ମୁସିତ ଦୋ ଇସୁପୁରା କଟ ନୁ କେଦା ଅଦ୍ ସେଣା କଟ ଅଦ୍ କେଦା ।
- (10) ହାଗା-ମିସିରା ସେଣା କଟ ଶଶିତ କେଦା ଅଦ୍ କୁଲିସିଆ ବୁଝିଆ କେକା କଟ ଅଟ୍ କାରେନ୍ କାନା ।
- (11) ଏନ୍ ଚା? ଏତେ ଜାନା ଅଗେ ଏନ୍ ଚା କଟ ଚାଇନଜାନା ।
- (12) ଇନ୍ କଟ ସିଦା ଉତାରଦେନ୍ ହାଡାମ୍ ବୁଝିଆ କଟ ଚାଇକେନା ।
- (13) ଇନ୍ କଟଅ? ଅସିଆ ହୋନ୍ କୋ ଚାକୋ ଚାଇକେନା ।
- (14) ଇନ୍ କୁଆ? ନୁରୁମ୍ ନେଆ ଚାଇକେନା ।
- (15) 1-ମୁଣ୍ଡା, 2-ନାନା, 3-ରେକ୍ଟେ ଅଦା ତୁନ୍ଡୁକ, ମାନକ, ଶବଦା ବୁଝି ହୋନ୍ କୋ ଚାଇକେନା ।

ନଂ - ୭

ଅତି କିମ୍ପୁ ମିଲିକାତେ ରାଜଗା ଜାନା

- (1) ସିମ୍ପାରେ ସିଟବଟଗା ଜାଗା?ରେ ମିସୁଦ ମାସୁଡ ଦୁଁତ ନେଲକେ ଦାଠ-ସିମ୍ପାରେଦୋ ସୋବେନ ଦୁଁତ କୋଆ? ନଗ୍ସେ ଅଦ୍ ରେସା ।
- (2) ମେଦ୍ ହେନ୍ଦେ ରେସା ।
- (3) ଇଦ୍ ସାମ୍ବୋମ୍ କେକା? ଓଡୋ? ବାମ୍ ବାମ୍ ରାଜଗାକୋ ମେନା? ।
- (4) ମେନ୍ଦୋ ଅତେ ଦିଶ୍ମରେ କେଜାନ ରାଜଗା ବାନୋ?ଆ ।
- (5) ସିଟ ବଟଗା ମୁସିତ ଅସା? ଫୋଦକୋଏ କୁଲି-କେଦ୍ କୋଆଠ-ସୋବେନ ଦୋ ବେସ୍ ମେନାଦୋସା ।
- (6) କେଚାସକାନ ଦୁରୁରେ ଦୋ ବାଟସପେସା ।
- (7) ଇନ୍ କୁ ମେନ୍ ରାଆ ଚାଇଆ ଠ-ମାସୁଡ ଦୁଁତ ଏସ୍ କାର ଜାନାଅ ମେନ୍ଦା?ଏ କୋସୋବଜାନା ।
- (8) ମେଦ୍ ମୁଆଦ୍ଦୋ ଚାଏ ଗୋସୋଗେଆ ଇହୁ ଚିନା ମେନ୍ଦେ ମାସୁଡ ଦୁଁତ ସିଟ ବଟଗା ଚା? ହୁକୁ? କେନ୍ଦେ ଚାକ କେଦାଠ-ଅଇଡ ଅତେ ଦିଶ୍ମ ରେଜର ନେଲକେଦାଠ-କେଜାନ ରାଜଗା ବାନୋ? ଜାନା ।
- (9) ସିମ୍ପାରେଦୋ ଇସୁ ବାମ୍ ରାଜଗା ମେନା? ମେନ୍ଦୋ ମାନୋଆ ହୋନ୍ କୋ ଚାଇରେଦୋ କେଜାନ ରାଜଗା ବାନୋ?ଆ ।
- (10) ମାନୋଆ ହୋନ୍ କୋଚା? ରେସା ରାଜ-ରାଜ କେସା? କୋ ଚାଇକୋ?ରେ ପୁରା?କୋ ସିମ୍ପାଣ୍ଡ ।
- (11) ନେସା ଅସୁମ୍ କେତେ ସିଟବଟଗା ପୁରା?ରେଏ ସିମ୍ପାଜାନା ଅଦ୍ ମିଅଦ୍ ମାସୁଡ ସିଟିଏ ଓମା? ଇଆ ।
- (12) ଏନ୍ରେ ରାଜି ବାମ୍ ସେରେ? ଅକାନ ଚାଇକେନା ।

- (13) ମିଥ୍ୟା ଶୁଭକାଳେ କୋନୋ? ଜାଣିବେନା ।
- (14) ମାଗୁଡ଼ ଫୁଲ ଏକା ସାବ୍‌କେତେ ଅପେ ଦୟାମୟ ହେଉଁ ଏ ସାମଞ୍ଜସକାଳ ।
- (15) ପିମ୍ପା ହୁଅଇ କି? ଜାଣା ।
- (16) ସିଦ୍ଧା ହାତୀରୁତେ ପିମ୍ପାକେ ନିଲ ଶୁଭକାଳେ ଏକ କୋନୋ? ଦେଖେ? ଯୋଗୋଦେବୀ ।
- (17) ମେନ ଦୋ ଯୋଗୋଓତାନ ରେ ଏକ କୋନୋ? କୋ ଯୋଗୋଦେବୀ ।
- (18) ଏକା ଯୋଗେ ଅରେ ଉତ୍ସୁ? ଜାଣା । ଏକାପେ ଦାରେଅଥ ନିଲଜାଣା ।
- (19) ନା? ନ ଦୋ ଅପେ ହସ୍ତମ୍ ସେହେରୁ କେନା କି? ବୁଝୁ? ଦାବୁକୋରେ ଗାଘା? କୋରେ, ବାବାକୋରେ, ହୁଣଅର ଶୁଭମେ ହେର ବାଢ଼ାକେଦା ।
- (20) ଯୋବେନ ହାଣଅର ଜାଣା ପିତ୍ତରେ ବା କୋଏ ନେଲକେଦା, ଇସୁ ସୁଖାଡ଼ ମେନା ।
- (21) ଏକ ତେ ଇନି? ବା କୋରେ ଅସି?, ଯାଥାଟ, ହେନ ଦେ, ନିଲ ଓଡ଼ୋ? ଏକା? ଏକା? ଶୁଭକାଳେ କୋଦ ବାଢ଼ାକାଦା ।
- (22) ନେଲକି? ଏ ଯୋ-ଇସୁ ବୁଝିନି ନେଲି ଜାଣା ।
- (23) ଏକ କାରେ ଯୋବେନ ବାହାକୋରେ ଶୁଭକା ଇସି କେଦା ।
- (24) ନେଲକାରେ ଏକ ତେ ଅସିର ବାଢ଼ାକାନ ଦେଲି? ହାଟି ବାକାମ୍ ଶୁଭକା କୋଏ ହେର ବାଢ଼ା କେଦା ।
- (25) ନେସୁତେ ଯୋବେନ ବାହା ଦାବୁ, ଗାଘା, ନାଡ଼ି ବସିକାତେକୋ ଏକେଲିନି ଜାଣା ।
- (26) ଅସିର ଗାନ୍ ଚୈବୈ ଚେବୁରୁ କୋ ନେଲ କେଦାତ ଦାବୁ-ମାକାମ -ବା କୋ ଶୁଭକା ଜାଣା ।
- (27) ଇନକୁ ମେନକେଦାତ - ହୁଲକୁ ଅଧିଅରେ ବା? ବାହୁ ଅସିଅ ।
- (28) ଇନକୁ ତାସୋମତେ ଏକା? ଏକା? ନିଲ ଜାନ ଓଡ଼ାଗେ କୋଡ଼ାକେଦା ।
- (29) ସିଦ୍ଧା ହାତୀରୁତେ ମାସୁ? ସେହେରୁକେନା ।
- (30) ଇନି? କୋ? ଚିତୁବିକେଦେ କୋହାର କି? ଅ ଅଦାଅମେନ କେଦାତ - ଅଇତକେ ଯୋବେନ କୋ-ଅ-ଦେ ବେସୁ ଶୁଭକା ମାଲିଟମେ ।
- (31) ଏକେତେ ମାଗୁଡ଼ ଫୁଲ ମାଡ଼ି ମାଡ଼ିତେ ଶୁଭକା କିଅ ।
- (32) ଏକା? ଚୈବୈକୋ ଅସିରୁ ଅସୁମାବେନା ।
- (33) ଅ? ଅନେକେଦସା ଶୁଭକା ମାଲେନି ମେନକେଦା କୋଡ଼ାକେଦା ।

- (34) ମାଗୁଦୋ ଗୃହକାଳେ ସାର ତାଲେନ ଜାନକ ପୁସ୍ତକେ ଏଟେ? କେଦା ।
- (35) ଏକତେ ଏଟା? ଏଟା? କୈଶୈକୋ ଅଦ୍ ଜାନର୍ତ୍ତ୍ୱାର କୋଏ ଗୁଟାକେଦ୍ କୋଆ ।
- (36) କେଦାଦ୍ କୈଶୈ ମେନକେଦାକ ନୋ-କୋଗୁଜାନରେ ହୋଡୋକୋ ଅଲେକୋ ନେଲ ଉତ୍ତୁମିତକା ଏମ୍ବେ ସ୍ତାବଅରୁ ଗୁଟତେ ଗୁଟାକଇଟ ମେ ।
- (37) ମେଗୁକାବି ପୁଗାରୁ ଲେକା ନେଲେ? ନାତନ୍ ଅଦ୍? ନାକଟମେ ମେନକେଦା ।
- (38) ଏନାତେ ଇକ? ଏନକାଗେ ବାକକ?ଆ ।
- (39) ନା?ଦୋ ଏଟା? ଜରୁ ଜାନର୍ତ୍ତ୍ୱାରକୋ ସେଟେରଲେନା ।
- (40) ବରବେନ କୁଲ, ସିକର୍, ସାସନ୍, ସାଲଲ, କୁଲେ ଓତୋ? କେଟା, ଉକ୍ତ, ମିଶ୍ଟି, ମେସେମ୍, ସିମ୍, ପୁଗୁକ, ସେଟା, ସାଦୋମ, ସୋବେନ୍ ତେକା? କେନକୋ ଗୁଟଗାତେ ପୋଡୋ କେଦ୍ କୋଆ ।
- (41) ମେଦୋ ତାଗୁ ମାଗୁଦୋ ରୁଅରୁ ତାନ୍ବେକୋ ଟେପେସା ଜାନା, ଏ ନାତେକୋ କାବାଗୁଜାନା ।
- (42) ଅତେରେ ଓଡ଼ାନ ଜାନକେ ଅ?ଦା ଗୁଟକା ପୁନକ୍ତୁ ରୁଅରୁଜାନା ।
- (43) ହୁପୁକ୍ତ ଜଉକୋ ଏତେ ପାମ୍ପାଲ୍ ସିଦା ହୁକୁଲେନତେ ଏନ୍ ହାଡକାବେରେ ହୁବୁଜାନା ।
- (44) ଏକ୍ତେ ସୋବେନ୍ ଲେକାନ୍ ଗୁଟଗାତେ ହୁଡାବାଡା ଡା?ଇଆ ।
- (45) ଏନ୍ ତାସୋମ୍ବେ ମୁ?ଇ ସୋନ୍ ସୋବୋ, ତକୁ, ଲେକାନ କୋଏ ଗୁଟକା କେଦ୍ କୋଆ ।
- (46) ନା?ଦୋ ମାଗୁଟ୍ ଦ ନେଲକେଦାକ ସିଟିଭ? ଗୁଟଗା ଗୁବା ଇଦର୍ଡ?ଜାନା
- (47) ଏନାମେନକ୍ତେ ହୁପୁକ୍ତନେ ହାଟିଟ ଇଡକେଦା ।
- (48) ଏନ୍ ତାସୋମ୍ବେ ହୁକୁ? କୋଦୋ ଅକୋଆ? ସାନାଟଲେକା ନାଏ ଅମାଦ୍ କୋଆ ।
- (49) କାଉଡ଼ତୋ ତୋ ଅଇ କଟ ହୁକୁ?ଲେନା ।
- (50) ତାସୋମ୍ ଜାନାବେନ୍ ଗୁଟଗାଦୋ ଗୁବା ଜାନାସ୍ ମୋଡ୍ କଟଗା ସାନାଟ କାହବେନ୍ବେରୋ ହେନ୍ବେ ଗୁଟଗା ଇଦବେନ୍ ।
- (51) ଏକ୍ତେ ଇକ? ହେନବେ ଅତେ ଗୁଟଗା ତାଦ୍ କଟଗା ନାଉଦୋକା ପୁକୁକ?ଆ ଅଦ୍ ଗୁଟଗା କା?ଇରେ ଅଗଲମ ଗୁଟଗା ଇଟଗୋ? ମେନକେଦା ଗୁ? କେଦା ।
- (52) ଏନାତେ ନା? କାକେଦ୍ ଗାଡ-କାଡ-କାଡ ଗାଡାଏ ବେଅଏ ।
- (53) କୋ ଅଉଦୋ କୁଡ-କୁଡ-କୁଡ୍ କେଦ୍ - ଚିଇ?କେ ଉକ୍ତ ଉତାବେନ ଜାନା ।
- (54) ଗୁଟଗା ଦୋ ପୁରା?ଗେ ହୁକ୍ତ ସାବେ?ଜାନା ।

- (10) ଅନ୍ୟ ମାନଙ୍କ ପୁଣ୍ୟ ଦେଖି (ସେ) ସନ୍ତୁ ନ ଥିଲ ।
- (11) ସେମାନେ ଅନେକ (ଦନ) ଭୋକିଲ ରହୁଥିଲେ ।
- (12) ଏଇଥି ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ମାନଙ୍କ ଧାନ, ଚାଉଳ, ଘଷଣି ଦେଖି ତା ସ୍ତ୍ରୀ ଶୁଣୁ ନେଇ ଏବଂ ହୁଏତ କରୁଥିଲ । ଏବଂ ତା' ପୁରୁଷକୁ ଏହା କହୁ ସବୁବେଳେ ଗାଳି ହୁଏ ।
- (13) ଏହୁକି କେହିଟି ସେ ସବୁକୁ ଖାଉଇ କରୁ ନ ଥିଲ ଓ ଯେତକି ପାଏ ସେଥିରେ କିଁ ପୁଣ୍ୟରେ ରହେ ।
- (14) ଏକ ଦନର କଥା । କାଳରେ ଗୋଟିଏ ମଧ୍ୟ ମାଛ ଲୁଗିଲେ ନାହିଁ ।
- (15) ବେଳବୁଝିବା ସମୟରେ ସପା ପୁନା ରଂଗର ମାଛଟିଏ ଲୁଗିଲ ।
- (16) କେଉଟି ସେପରି ମାଛ କେବେ ଦେଖି ନଥିଲ ।
- (17) କେଉଟି ମାଛ ଡକଟକୁ ଆସିବା ସମୟରେ ମାଛ ମରୁଣୀ ପରି ତାକୁ ଦେଲ — “ମୁଁ ମାଛମାନଙ୍କର ରାଜା ଅଟେ । ମୋତେ ଗ୍ରହଣକର । ତୁମ ଦରକାର ବେଳେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବି ।”
- (18) କେଉଟି ତାକୁ ପଚାରିଲ—ମୋତେ କଣ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିବ ।
- (19) ମାଛ କହିଲ—“ମୁଁ ସାହା କହୁବି ହୋଇକି ରହୁବି ।”
- (20) ସେଥିପାଇଁ ତୁମେ କଣ ଲଜ୍ଜା କରୁଛ କହ ।
- (21) କେହିଟି ସ୍ତ୍ରୀର ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ କୋଠାପରି, ଦେଖି ଶୁଣୁ ହୁଏତ ହୁଏ । ଏହା କହୁ କେହିଟି କହିଲ — ମୁଁ ଗୋଟିଏ କୋଠାପରି ଲଜ୍ଜା କରୁଛି ।
- (22) ମାଛ କହିଲ—ତୁମେ ସତରେ ପହଞ୍ଚିବା ପୂର୍ବରୁ ତୁମ ଲଜ୍ଜା ପରି ସବୁ ହୋଇଯିବ ।
- (23) ଏବଂ ତୁମେ ଯେତେବେଳେ ସାହା କହୁ ଲଜ୍ଜା କରିବ ଏ ସାହାଡ଼ ପାଖରେ ଆସିଲ ମୋତେ ଡାକବ ।
- (24) ଏହା କହୁ ମାଛ ପାଖରେ ଗୁଡ଼ିଲ ।
- (25) କେଉଟି ସର ପହଞ୍ଚି ଦେଖିଲ, ସତରେ ତା ଚାହିଦୁ ସର ଯାଗାରେ କୋଠା ଠିଆ ହୋଇଛି ।
- (26) କେହିଟି ସ୍ତ୍ରୀ ଏହା ଦେଖି ଅବାଚାବା ହୋଇଲେ । ଓ ଏହା କପରି-ହେଲ (ବୋଲ) କେଉଟିକୁ ପଚାରିଲ ।
- (27) କେଉଟି ସବୁ କହୁ ନିଶାଲ ।
- (28) ସବୁ ଶୁଣିକି ତା ସ୍ତ୍ରୀ କେଉଟିକୁ କହିଲ—“କୋଠାପରି ରହୁ ମାଛ ମାରିବି ନିବନ୍ଧିତ ହୋଇଲେ କେତେ ହସିବେ ।
- (29) ସେଥିପାଇଁ ସାଥ ମାଛକୁ ବନ୍ଦ କରି ଅମୁକୁ କମିତାର କରିବ ।
- (30) ତା ସ୍ତ୍ରୀର କଥାକୁ କେଉଟି ଟାଳି ପାରିଲ ନାହିଁ ।
- (31) ସେ ପାହାଡ଼ ପାଖକୁ ଯାଇ ମାଛକୁ ଡାକିଲ ।

- (32) କେଉଟ ତାକୁ ଶୁଣି (କ) ମାଛ ପାଣି ଭିତରୁ ବାହାରିଲା ।
- (33) କେଉଟ ମାଛକୁ କହିଲା—“ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ କହୁଛି କି ମୋତେ ଜମିଦାର କରାଯିବ ।
- (34) ମାଛ ତାକୁ କହିଲା—ଏହାହିଁ ହେଉ ।
- (35) ଏହା କହି ପାଣି ଭିତରେ ବୁଡ଼ିଗଲା ।
- (36) ଘରକୁ ଫେରି କେଉଟ ଦେଖେତ ସତରେ ହିଁ ଜମିଦାର ହୋଇଗଲା ।
- (37) ଘରେ ଧାନ ଚାଉଳ, ଦାସଦାସୀ ସୁଖରନ୍ତୁ ।
- (38) ଭଲ ଭଲ ଖାଦ୍ୟମାନ ହୋଇଗଲା ।
- (39) ଏହା ଦେଖିକି କେଉଟ ଖୁବ୍ ଖୁସି ହେଲା ଓ ଦୁହେଁ ଖୁସିରେ ରହଲେ ।
- (40) ଏକଦା ସେ ଦେଶର ରାଜା ଝଜଣା ନେବା କହିକି ଜମିଦାର ପାଖକୁ ଲୋକ ପଠାଇଲା ।
- (41) ଝଜଣା କଥା ଶୁଣିକରି କେଉଟ ସ୍ତ୍ରୀ ତ ଘରରେ ଲାଲ ଗୁଡ଼ିଗଲା ଓ (ତାଙ୍କ) କହିଲା—“କଣ ଅମେ ଦୁକାର ଚାହୁଁଛନ୍ତି ?
- (42) (ରୁମେ) ଶୀଘ୍ରଯାଅ ସେ ମାଛକୁ କହିବ କି ଅମୁକୁ ରାଜା କରାଦେବ ।
- (43) ତା ସ୍ତ୍ରୀର ଏ କଥାରେ କେଉଟ ତ ଏକରୁ ରାଜା ନଥିଲା । ଏହାକି ଚାଲି ଡରରେ ସେ ପାହାଡ଼ ପାଖକୁ ଯାଇକି ମାଛକୁ ଡାକିଲା ।
- (44) ତାକୁ ଶୁଣିକି ମାଛ ଶୀଘ୍ର ବାହାରିଲା ।
- (45) କେଉଟ ମାଛକୁ କହିଲା—“ମାଛଭାଇ, ତୁମ ଦ୍ଵାରେ ମୁଁ ଖୁବ୍ ସୁଖରେ ଅଛି । ଏହାକି ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଏକ ସୁଖରେ ନାହିଁ ।
- (46) କଥା ଏହାକି - ରାଜା ଝଜଣା ଅମୁକ ପାଇଁ ଲୋକ ପଠାଇଥିଲା ।
- (47) ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ତ ରାଜା ହୋଇ କରୁ ଚୁମ ପାଖକୁ ପଠାଇଛି କି ଅମକୁ ରାଜା କରାଯିବ ।
- (48) ମାଛ ତାପରେ କହିଲା —“ତୁମ୍ଭେ ଯା ଭଲ କରୁଛୁ ତାହାହିଁ ହେଉ ।”
- (49) ଏହା କହିକି ପାଣି ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲା ।
- (50) ଘର ପହଞ୍ଚିକି କେଉଟ ଦେଖିଲା କି ଘୋଡ଼ା ଘୋଡ଼ାରେ ବସିତ ରାଜମହଲ ଛାଡ଼ା ହୋଇଛି ।
- (51) ତାହା ଚାରେ କେତେ କେତେ ଲୋକଙ୍କର ଦାସ୍ୟମାନେ, ସିପାହୀମାନେ, ମନ୍ତ୍ରୀ ଅଛନ୍ତି ।
- (52) ସେ (କେଉଟ) ପହଞ୍ଚିଲାପରି ରାଜା ଅସିଲେ କହି ରାଜ୍ୟ ସମ୍ଭାଳିବାରେ ବସାଇଲେ ।
- (53) ତା କେତେ ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରେମିତ ହିଁ ସମ୍ଭାଳିବାରେ ବସିଲା ।

- (54) ଏହା ସବୁ ଦେଖିକ ଦେବତା ତ ଅବାଚାବା ହୋଇ ଚଳନ୍ତନ ।
- (55) ଦେବତାକୁ ଏହା ସବୁ ସୁଖ ନମାକୁ ଲଗୁନଥିଲା ।
- (56) ତାକୁ ସୁଖର ସୁଖ ଜୀବନ ସବୁ ସୁରଣ ହେଉଥିଲା ।
- (57) କପଳ ଶୀତ ଲାଲ ଗାଲକ ସମୁଦ୍ରରେ ମାଛ ଜାଲରେ ମାରୁଥିଲା ।
- (58) ତା ସ୍ତ୍ରୀ କନ୍ୟା ସୁରୁ ଖୁସି ଓ ହସି ଗୁରେ ଜୀବନ ଚଳାଉଥିଲା ।
- (59) ବୋଡ଼ ବୋଡ଼ ଦାସୀମାନେ ତାର ସେବା କରୁଥିଲେ ।
- (60) ମଜା ମଜା ଖାଦ୍ୟ ଖାଉଥିଲା ।
- (61) ଏସପାଇଁ କମ୍ ସମୟେ ସୁର ମୋଟା ହୋଇଲେ ।
- (62) ଏସପାଇଁ ଭଲ ଜୀବନେ ଶୋଭା ପାରୁନଥିଲା ।
- (63) ଦିନେ ସାରା ରାତି ଶୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ।
- (64) ପ୍ରକୃତ ସମୟରେ ଶୋଉଥିଲା ।
- (65) ଏହାକି କାଲମାନଙ୍କ କା' କା ଓ ସୁଖି କରଣରେ ଶୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ।
- (66) ଦେବତାକୁ ଚାକିର କହିଲା କି ଶୀଘ୍ର ଯାଅ ଆଉ ମାଛକୁ କହ ଯେ ସୁଖି କନ୍ୟା ସମସ୍ତେ ଆମ କହିବା ପରି ଚାଲନ୍ତୁ ।
- (67) ଏହା ଶୁଣିକ ଦେବତା ତ ଅବାଚାବା ହୋଇଗଲା ।
- (68) ଦେବତାକୁ ଚୁପ୍ ଠିଆ ହୋଇଥିବା ଦେଖିକ ତା ସ୍ତ୍ରୀ ରାତରେ ରଡ଼ ଗୁଡ଼ିଲ—ମୋ କଥା ନଶୁଣିଲେ ମୁଁ ବିଷ ଖାଇକ ମରିଯିବି ।
- (69) ନ ଚାହିଁକି ମଧ୍ୟ ଦେବତା ପାହାଡ଼ ପାଖକୁ ଗଲା ଓ ମାଛକୁ ଚାକିଲା ।
- (70) ଚାକିବା ମାତ୍ରେ ମାଛ ବାହାର ଆସିଲା । ଦେବତା ଶୁଣାଇ (ଦେବତା) ତା ସ୍ତ୍ରୀ କଥା ମାଛକୁ କହିଲା ।
- (71) ମାଛ କହିଲା—“ଦେବତା (ସ୍ତ୍ରୀ ଦେବତା) କପାଳରେ ଯାହାକି ପାଇବାକୁ କହିଲୁ ତାହାହିଁ ପାଇବ ।
- (72) ଏହା କହିକି ମାଛ ପାଣି ଭିତରେ ବୁଡ଼ିଗଲା ।
- (73) ପର ଦେବତା ଦେବତା ଦେବତା ତ ଚାକିମଧୁଳି ବଦଳରେ ସୁଖର ଛପର ପର ଅଛି ଓ ତା ଭିତରେ ତା ସ୍ତ୍ରୀ ଚାଲୁଛି ।

ଦୁଇ ସଙ୍ଗୀତ

- (1) ମାଧସୁର କହିଲ ଏକ ଗୀ ଥିଲା ।
- (2) ସେ ଗୀରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସିନ୍ଧୁ ନାମରେ ଦୁଇ ସିଲଙ୍କ ଦର ଥିଲା ।
- (3) ସେମାନେ ସବୁଦିନେ ସାଙ୍ଗ ହୁଅନ୍ତୁ ।
- (4) ଜଣକର କିଛି ନାମ ଥିଲେ ଏକା ସାଥୀରେ ଯାଆନ୍ତୁ ।
- (5) ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନାମ କୋଡ଼ି ଥିଲା ।
- (6) ଘରେ କାହାର କଥା ମାତ୍ର ନ ଥିଲା ।
- (7) ସୁଲ ବାହାନରେ ଖାଇପିଲ ଘରୁ ବାହାରେ ଓ ସୁଲ ନ ଯାଇ କି ବୁଲି ବୁଲି କି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଫେରେ ।
- (8) ସିନ୍ଧୁ କିନ୍ତୁ ଭଲ ସିଲ ଥିଲା ।
- (9) ଘରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନାମଗୁଡ଼ିକୁ କରୁଥିଲା ।
- (10) ବଡ଼ମାନଙ୍କ କଥା ମାନୁଆଏ ଓ ସୁଲରେ ଭଲ ପଢ଼ୁ ଥିଲା ।
- (11) ଏସପାଇଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସବୁଦିନେ (ସିନ୍ଧୁକୁ) ବୁଲିବାକୁ ଯିବାକୁ କହେ ।
- (12) ସିନ୍ଧୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସାଥୀ ଗୁଡ଼ି ନ ପାରି ତା ସାଥୀରେ ବୁଲିଯାଏ ।
- (13) ଧୀରେ ଧୀରେ ପଢ଼ାରେ ସିନ୍ଧୁର ମନ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହୋଇଗଲା ।
- (14) ଘରେ କାହାର କଥା ନ ମାନ୍ଧ କର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସାଥୀରେ ବୁଲିବାକୁ ଯାଏ ।
- (15) ଏସପାଇଁ ଘରେ ସିନ୍ଧୁକୁ ଖୁବ୍ ଗାଳି ହୁଏ ।
- (16) ଏଦୋ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କଥା ମାନ୍ଧକ ଦୁଇ ଜଣ ଜଙ୍ଗଲକୁ କେନ୍ଦ୍ର ଭାବେ ଖାଇବାକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ ।
- (17) ଜଙ୍ଗଲରେ ଖୁବ୍ ଦୂରକୁ ବୁଲିଗଲେ ।
- (18) ଯାଇ ଯାଇକି ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ଏକ ଭଲର ସାମନାରେ ଦୁହେଁ ମୁହାମୁହିଁ ହେଲେ ।
- (19) ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଖୁବ୍ ଦୌଡ଼ି ପାରୁଥିଲା କିନ୍ତୁ ସିନ୍ଧୁ ଦୌଡ଼ି ପାରୁ ନ ଥିଲା ।
- (20) ଭଲ ଦେଖିଲକି ଦୁଇ ଜଣ ଚରରେ ଗୁମିଆଁ ହୋଇଗଲେ ।
- (21) ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚରରେ ସିନ୍ଧୁକୁ ଗୁମିଆଁ ଦୌଡ଼ି ପଳାଇଗଲା ଓ ଏକ ଘରେ କହିଲେ ।
- (22) ସିନ୍ଧୁ ଏକେଲା କ'ଣ କହିଲେ କି ନ ପାରିଲା ଓ ଏକ ଉପାୟ ପାଢ଼ିଲା ।

- (23) ସେ ମନା ପଶି ଶୁଣି ସେକକ ମାଟିରେ ଡୋଲେଇ ପଡ଼ିଲା ।
- (24) ଭଲୁ ସିନ୍ଧୁ ପାଖକୁ ଆସିଲା ଓ ସିନ୍ଧୁକୁ ଚଳ ପହଞ୍ଚିବା ଦେଖି ଶୁଣିଲା ।
- (25) ସିନ୍ଧୁ ହଲଚଲ ହେଲାନି ।
- (26) ଭଲୁ ବୁଝିଲା କି ଏ ତ ମଶାପାତଳ ।
- (27) ଏଣୁ କହୁ ତାକୁ ଛାଡ଼ିଲେ ଭଲୁ ଜଙ୍ଗଲକୁ ପଳାଇଗଲା ।
- (28) ଭଲୁ ପଳାଇବା ପରେ ସିନ୍ଧୁ ଉଠିକି ଶାଁକୁ ଫେରିଗଲା ।
- (29) କପତ ସମୟରେ ସୁମୁଲୁ ଘୌଡ଼ି ପଳାଇଲା କହୁ ସିନ୍ଧୁର ମନରେ ଦୁଃଖ ହେଲା ଓ ସେ ବନଠୁଁ ସୁମୁର ସାଙ୍ଗ ଛାଡ଼ିଲା ଓ ଏବେ ସମସ୍ତଙ୍କ କଥା ମାନ ପଢ଼ାରେ ମନ ଦେଲା ।

—o—

ନଂ - ୩

ଭୂତ ଜମି

- (1) ଗୋଟିଏ ଗାଁରେ କୃଷକଟିଏ ଥିଲା ।
- (2) ତା'ର ସବୁ ଜମି ଗାଁ ପାଖରେ ଥିଲା ।
- (3) ସେ ବନା ସମ୍ରାଜ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମଗ୍ଗିଲା ।
- (4) ତେଣୁ କଣ ତା'ର ଛାତ୍ରମାନେ ତା'ର ଜମିକୁ ବାଣ୍ଟି ନେଲେ ।
- (5) ସେ ଗୁଣ୍ଡାରି ଏକ ଜମିଥିଲା ଯାହା କେବେ ଗୁଣ୍ଡ ହୋଇ ନ ଥିଲା ।
- (6) ସେ ଜମିରେ ଧାଉଁ କଣ୍ଠାକୁ ଥିଲା ।
- (7) ତେଣୁ କଣ ସେ ଜମି ରୁଚିମାନେ ଅଗ୍ରଫର କଣ୍ଠାକୁ କହୁ ସମସ୍ତେ ବୁଝାସ କରୁଥିଲେ ।
- (8) ଏହୁ ରୁଚିମାନେ ସେ ଜମିରେ କାହାକୁ ଗୁଣ୍ଡ କଣ ଦେଇ ନ ଥିଲେ ।
- (9) ଗୁଣ୍ଡଟି ସେ ଜମି ଅନେକ ଲୋକକୁ ଗୁଣ୍ଡ କଣ୍ଠାକୁ ଦେଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ କେହି ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ କିଛି କରାଜ ଧାଉଁ ନ ଥିଲେ ।
- (10) ଏପରିକି ଅନେକ ଦେବେଇ ଗାଁରେ ଏପରି ପଣ୍ଡା ଅ ଜମି ଅଛି ।
- (11) ସେପରି ଜମିକୁ 'ନାଉର' ବୋଲି କହନ୍ତି ।

ସଂସାର କାପକ ତାଥାର ହେଲୁ

- (1) ସୁନ୍ଦର ଆରମ୍ଭରୁ ସମୁଦାୟ ପୁଣ୍ୟରେ କେବଳ ପାଣିପାଣ ।
- (2) ସୃଷ୍ଟି କର୍ତ୍ତା (ସି ବା) କହଲେ କି ପୁଣ୍ୟରେ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସୃଷ୍ଟି କରବ ।
- (3) (ସେମାନେ) ନବନ ଧାରଣ କରନ୍ତୁ ଓ ଅମୃତ ସେବା କରନ୍ତୁ ।
- (4) ସେ ଧର ତାଥାର କରବା ପାଇଁ ପ୍ରଥମେ କଳହକୁ ପାଣି ଭିତରୁ ଉପରକୁ ପଠାଇଲେ ।
- (5) ସେ ନିଜ ପିଠି ଉପରେ ଚଢ଼ିଲେ ।
- (6) ଏହାକି ମାଟି ଖସି ଫେରଲ ।
- (7) ଉପରକୁ ପହଞ୍ଚି ବଳିଦା ମାଟି ମଧ୍ୟ ଲହରୀରେ ଧୋଇ ହୋଇଗଲ ।
- (8) ଗପରେ ସେ ବଜ୍ରକୁ ପଠାଇଲେ ।
- (9) ସେ ତା ନିଜ ଗୋଡ଼ ଦ୍ଵାରା ମାଟି ଗଠିତ କମାକଲ ଏବଂ ପାର୍ଶ୍ଵିକି କରି ଉପରକୁ ବଢ଼ାଇଲ ।
- (10) ଏହା ବି ଗୁମ୍ଫାରେ ଖସି ସରିଗଲ ।
- (11) ଖାଲ (ସେ) ଉପରକୁ ଚଢ଼ିଥିଲ, ପାଣି ମଧ୍ୟରେ ପସି ପେରିଗଲ ।
- (12) ତା ପରେ ବେଂଗ ତେଲ ତେଲକ ମୋ ପିଠିରେ ମାଟି ସମୁଦାୟ ଲହ ଦିଅନ୍ତୁ ବୋଲି ପାଣିରେ ସ୍ଵା (ନବ)ମାନଙ୍କୁ କହଲ ।
- (13) ତା କହବା ପରି ଶାମୁକା କହଲ ।
- (14) ବେଂଗ ବସୁରୁ ବୈ ବୈ କରଲ ।
- (15) ଜୋରରେ ତେଲ କି ଉଠିବି କହୁ ଶୁଣି କରଲ ସଲ । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତ ମାଟି ପିତେକ ସିଦ୍ଧାରୁ ଲାଗିରେ ନୁହେଲ ।
- (16) ସେ ପରି ରବରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ କରବା ପାଇଁ କହୁଥିଲେ ।
- (17) କିନ୍ତୁ କେହି ମଧ୍ୟ ଯାଗଲେ ନାହିଁ ।
- (18) ଶେଷରେ କଥାମାନଙ୍କୁ ସୃଷ୍ଟିର ଆଦେଶ ଦେଲେ ।
- (19) ସବୁ କଥାମାନେ ଏତାଠି ଜମା ହେଲେ ।
- (20) ସେମାନେ ମାଟି ଧାଇଁଲେ ଅହ ମାଟି ଫେରାଇ ଦେଲେ ।

- (21) ଏପକ୍ଷ ଛେଦ ଯୁଗ ଯୁଗରେ ମାଟି ଚଢ଼ାଇ ଚିତ୍ତାଗଲ ।
- (22) ଶେଷରେ ପାଣି ଉପରେ ମାଟି ଦୁଶ୍ୟ ହେଲ ଏବଂ ଧରା ଦେଶ ତଥ୍ୟ ସରିଗଲ ।
- (23) ଧୀରେ ଧୀରେ ଶକ୍ତ କୁମ୍ଭ ତଥ୍ୟ ହେଲ ଏବଂ ଦାସମାନେ ଅଂକୁରିତ ହେଲେ ।
- (24) ଅନ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଜନଗୁଡ଼ିକ ସୃଷ୍ଟି ହେଲେ ।

— 0 —

ନଂ - ୪

ପ୍ରଥମ ଲୋକମାନେ

- (1) ଉତ୍ତର ଗୁଡ଼ିଠାରୁ ତାଙ୍କପରି ହୋଇଗଲ ।
- (2) ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଗୁଳହଂସ ଜନ୍ମନେଲ ।
- (3) ତାପରେ ଏକ ପିଲ ଏବଂ ଏକ ସ୍ତ୍ରୀ ଜନ୍ମ ହେଲେ ।
- (4) ସେମାନେ ହିଁ ସଂ ପ୍ରଥମ ଲୋକ ହୋଇଗଲେ ।
- (5) ସେମାନେ ସ୍ତ୍ରୀ ଭଉଣୀ ପରି ବଡ଼ ପାଳେ ହେଲେ ।
- (6) ଦୁହେଁ ଏକାଥରକୁ ବଡ଼ ହୋଇ ତଥ୍ୟ ହେଲେ ।
- (7) ଏହାକି ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜନ୍ମ ହିଁ ଲୋକମାନେ ନଥିଲ ଏବଂ ସ୍ତ୍ରୀ ଭଉଣୀ ପରି ହିଁ ରହିଲେ ।
- (8) ତା'ପରେ ଉତ୍ତର ଦେଶରେ କି ଏପକ୍ଷ ସଦରେ ତ ମନୁଷ୍ୟ ସନ୍ତାନମାନେ ବିପ୍ରୀତ ହେବେ ନାହିଁ । ତାହାପରେ ଧାନରୁ ଗୁଣ୍ଡି ମତ ତଥ୍ୟ ସିଦ୍ଧାନ୍ତଲେ ।
- (9) ସେମାନେ ବନେ ତ ତାକୁ ଶୁଦ୍ଧ ଦେଖି ପିଲଲେ ଓ ଜ୍ଞାନ ହୁଇଲେ ।
- (10) ସ୍ତ୍ରୀ ଭଉଣୀର ଜ୍ଞାନ ଗୁଣ୍ଡିଲେ ଏବଂ ସବୁକି ସ୍ତ୍ରୀ ପରି ଦୁହେଁ ଅନୁଭବ କଲେ ।
- (11) ତାହାପରେ ସବୁକି ପାଇଁ ସେହୁପରି ରହିଲେ ।
- (12) ସେମାନେ ସଂ ପ୍ରଥମ ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ା ହେଲେ ।
- (13) ସେମାନଙ୍କର ତନୁକଣ କୁଅ ହେଲେ ।
- (14) ସେମାନଙ୍କର ନାମ ଏହି ପରି ହେଲ ।
- (15) 1-ମୁଣ୍ଡା, 2-ନାଭା 3-ଗୋଡ଼େ ଏବଂ ଚଣ୍ଡିକ, ମାନ୍ଦଳ ବିବାଦା ସ୍ତ୍ରୀ କୁଅ ହେଲେ ।

— 0 —

ଜଗତ କିପରି ରଙ୍ଗିନି ହେଲା

- (1) ସ୍ପର୍ଶରେ ଇଶ୍ଵର ପାଖରେ ଜଣେ ବଡ଼ ପଶୁ ଦେଖିଲେ ସ୍ପର୍ଶରେ ତ ସବୁ ପଶୁମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଧନା ଅଛି ।
- (2) ଆଖି କଲା ଅଛି ।
- (3) କେଶ ସନ୍ଧ୍ୟା ପରି ଏବଂ ପ୍ରକାର ପ୍ରକାର ରଙ୍ଗମାନ ଅଛି ।
- (4) ଏହାକି ଜଗତରେ କୌଣସି ରଙ୍ଗ ନାହିଁ ।
- (5) ଇଶ୍ଵର ଦିନେ ତାଙ୍କ ଫୌଜକୁ ପଠାଇଲେ କି ସମସ୍ତେ ତ ଭଲ ହିଁ ଅଛନ୍ତି ।
- (6) କେହି ଜଣେ ଦୁଃଖରେ ତ ନାହିଁ ।
- (7) ସେମାନେ ପ୍ରତି ଉତ୍ସର କଲେକି ବଡ଼ ପଶୁ ଏକଲି ହୋଇ କାନ୍ଦୁ ଅଛି ।
- (8) କେହେବୁତ ଶୁଣି ଯାଇଛି କେଜାଣି କାହିଁକି ? ବଡ଼ ପଶୁ ଇଶ୍ଵର ପାଖରେ ଆସି କି କହୁଲ କି-ମୁଁ ପୃଥିବୀ ଗଳ୍ୟରେ ଦେଖିଛି କିଛି ରଙ୍ଗ ନାହିଁ ।
- (9) ସ୍ପର୍ଶରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ରଙ୍ଗ ଅଛି । ଏହାକି ମନୁଷ୍ୟ କୁଆମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କି କୌଣସି ରଙ୍ଗ ନାହିଁ ।
- (10) ମନୁଷ୍ୟ କୁଆମାନଙ୍କ ପାଖରେ ରଙ୍ଗ-ବିରଙ୍ଗମାନ ରହିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଶୁଣି ହେବେ ।
- (11) ଏହା ଶୁଣିକି ଇଶ୍ଵର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶୁଣି ହେଲେ ଏବଂ ଏକ ବଡ଼ ବାକ୍ୟ ଦେଲେ ।
- (12) ସେଥିରେ ବିଭିନ୍ନ ବିକମ ପୁଣିକି ଥିଲା ।
- (13) ଏକ ରଙ୍ଗକର ଶାଢ଼ି ଥିଲା ।
- (14) ବଡ଼ ପଶୁ ତାହା ଧରିକି ପୃଥିବୀ ଦେଶରେ ଆସି ପଶିଲା ।
- (15) ସ୍ପର୍ଶଦ୍ଵାରା ଖୋଲିଗଲା ।
- (16) ପ୍ରଥମେ ଉତ୍ସରରୁ ଉତ୍ସର ନିଳ ରଙ୍ଗରେ ସେହି ଶାଢ଼ିରେ ରଙ୍ଗାଇଲା ।
- (17) ଏହାକି ରଙ୍ଗାଭିସିକା ଦେଲେ ସେ ଶାଢ଼ିକୁ ସ୍ଵେଚ୍ଛିଲା ।
- (18) ତାହା ସମୁଦ୍ରରେ ଖସିଲା । ସେଥିରୁ ସମୁଦ୍ର ମଧ୍ୟ ନିଳ ହେଲା ।

- (19) ବର୍ଣ୍ଣମାନ ପୃଥକରେ ପଢ଼ାଯିବ । ନୀଳ ପଦ୍ୟରେ ରଜଗୁଣକରେ, ସାମଗ୍ରୀକରେ, ଧାନମାନଙ୍କରେ ସବୁଜ ରଙ୍ଗ ବୁଝିବ ।
- (20) ସମସ୍ତ ସାଗୁଆ ହେବ । ପଞ୍ଚାରେ ଫୁଲପତ୍ର ଦେଖିବ ସମସ୍ତ ଧନୀ ଅଛି ।
- (21) ଚା'ପରେ ସେ ଫୁଲମାନଙ୍କରେ ଭଲ, ହଳଦୁଆ, କଳା, ନୀଳ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ରଙ୍ଗରେ ପୋଛି ଦେବ ।
- (22) ଦେଖିବ ସେ ସମସ୍ତ ଭଲ ଦେଖାଗଲା ।
- (23) ସେହିପରି ସମସ୍ତ ଫୁଲମାନଙ୍କରେ ରଙ୍ଗ ଦେଖାଗଲା ।
- (24) ଏହିପରି ଚା'ପରେ ଉଡ଼ୁଥିବା ବେଳେ ସବୁ ପ୍ରକାର ରଙ୍ଗକୁ ବୁଝିଦେବ ।
- (25) ସେଥିରୁ ସମସ୍ତ ଫୁଲଗଛ, ସାପ, ଲତା ଓ ଫୁଲରେ ଫୁଲ ଉଠିଲେ ।
- (26) ଉଡ଼ୁଥିବା ପକ୍ଷୀମାନେ ଦେଖିଲେକି ଗଛ ପତ୍ର ଫୁଲ ସବୁ ରଙ୍ଗ ହେଲେ ।
- (27) ସେମାନେ କହଲେକି ଶୁଭ ଆମ୍ଭେ ମଧ୍ୟ ରଙ୍ଗ ମାଗିବା ।
- (28) ସେମାନଙ୍କ ପଛରେ ଅନ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଜଗନ୍ନାଥମାନେ ଗୋଡ଼ାଇଲେ ।
- (29) ହଟ୍ଟ ପ୍ରଥମେ ମୟୂର ପଢ଼ାଉଥିଲା ।
- (30) ସେ ମୁଣ୍ଡ ପୋତକ ନମସ୍କାର କଲା । ବିନୟ କଣ୍ଠରେ ମୋତେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବଢ଼ିଆ ରଙ୍ଗ କଣ୍ଠ ଦଥନ୍ତୁ ।
- (31) ଚା'ପରେ ବଡ଼ ପତ୍ର ଧାରେ ଧାରେ ରଙ୍ଗ କଲା ।
- (32) ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷୀମାନେ ଉଡ଼ୁ ପଢ଼ୁ ଉଲେ ।
- (33) ଅଳ୍ପ ଆମ୍ଭକୁ ରଙ୍ଗ କରନ୍ତୁ କହୁ ପାଟି କଲେ ।
- (34) ମୟୂର ଉଡ଼ିବେ ଏପରି ହେବକି ନାଟ ପକାଇଲା ।
- (35) ଚାପରେ ଅନ୍ୟ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷୀମାନେ ଏବଂ ପଶୁମାନଙ୍କୁ ରଙ୍ଗକଲା ।
- (36) ଶୁଣ ପକ୍ଷୀ କହୁଲ କି (ମୁଁ) ଖାଉଥିବା ବେଳେ କେବେମାନେ ଦେଖନ୍ତୁ କି କିନ୍ତୁ ନାହିଁ କହୁ ଶାଗୁଆ ରଙ୍ଗରେ ରାଗି ଦଥନ୍ତୁ ।
- (37) ମୁହିଁ କେବଳ ଭଲ ଭାବରେ ଦେଖାଯିବା ପାଇଁ ଲାଲ କରାଦଥନ୍ତୁ ।
- (38) ସେଥିରୁ ସେ ସେହିପରି ଚାପକ କଲା ।

- (39) ବର୍ତ୍ତମାନ ଅନ୍ୟ ଜୀବନମୁକାମେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ ।
- (40) ଜଂଗଲର ବାଘ, ହରିଣ, ବାରୁଡ଼ା ଯାଏ (ଝିଙ୍କ) ଠେକୁଆ ଏବଂ ପୋଡ଼ା (ମଂଷି), ଘୋରୁ, ମେଣ୍ଠା, ସେଲି, ବୁକୁଡ଼ା, ସୁଷୁଣ୍ଠା, କୁକୁର, ଘୋଡ଼ା ସମସ୍ତ ପହଞ୍ଚିଥିବା (ନନ୍ଦୁକୁ) ରଂଗରେ ରଂଗିଦେଲେ ।
- (41) ଏହାକି ଅଧ୍ୟାୟମାନେ ସେରୁଥିବା ଦେଲେ ଭେଟ ହେଲ । ସେଥିପାଇଁ କବ୍ ଲା ହେଲେ ।
- (42) ପୃଥିବୀରେ ମରଲ ହେଲ ମାନେ ଧଳା ରଂଗ ହୋଇ ଫେରିଲେ ।
- (43) ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜୀବ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରଜାପତି ଆଗରୁ ଆସିଥିବାରୁ ସେ ବାଦ୍ ଦେଲେ ।
- (44) ତାପରେ ସବୁ ପ୍ରକାର ରଂଗରେ ଭୂଇଁ ହେଲ ।
- (45) ତା ପରେ ସିଂହ, ଭୂଇଁ ପ୍ରଭୃତି ପୋକକୁ ରଂଗ କଲ ।
- (46) ବର୍ତ୍ତମାନ ତ ବଡ଼ପକ୍ଷ ଦେଖିଲକ ବାଦ୍ ଦେଲ ରଂଗ ସରିଯାଇଛି ।
- (47) ଏହା କହି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କରି ବାଦ୍ ଦେଲ ।
- (48) ତା ପରେ ଆସିବାବାଲ ମାନଙ୍କୁ ନିକର ଭଣ୍ଡା ପରି ନାଲ ଦେଲ ।
- (49) ନାହିଁ ଏବଂ କୋଇଲି ଦୁହେଁ ଆସିଲେ ।
- (50) ପଛେଇ ଗଲ ରଂଗତ ସରିଗଲ କହିଲେ (ଫେବେ) ଭଣ୍ଡା ହେଉଥିଲେ କଳାଗଂଗ ନିଅନ୍ତୁ ।
- (51) ତା'ପରେ ସେ କଳାରେ ରଙ୍ଗ ଦିଅନ୍ତେ ବାହି ଶୁଣି ହେଲକି, ନ ରଙ୍ଗାଲଲେ ନ ରଙ୍ଗାନ୍ତୁ କହି କାନ୍ଦଲ ।
- (52) ତା'ପରେ ଏକ ସୁତା ସେ କା-କା-କା ରଖି କରୁଥାଏ ।
- (53) କୋଇଲିତ କୁଡ଼ୁ-କୁଡ଼ୁ-କୁଡ଼ୁ କରିବା ଲିଙ୍ଗାରେ ଲୁଚି ଗଲ ।
- (54) ରଙ୍ଗତ ଜମାରୁ ଜମ୍ ବଲଲ ।
- (55) ତା'ପରେ (ସେ) କମ୍ କମ୍ କରି ଦେଲ ।
- (56) ରବନ (ଲଗଲ ଜାଗାସୁ ପର୍ତ୍ତା) କହିଲ ସୁଁ ତ ଜଗତ ଦେଖୁଛି ମୋତେ ଧଳା କଣ୍ଠଦିଅ ।
- (57) ସେ ତା ପିଠିରେ କେବଳ ଧଳା କଲ ।
- (58) ସେହିପରି ଅଧା ଅଧକରି ନାଗା ନାଗାରେ କେବଳ ଭୂଇଁ ଦେଲ ।
- (59) ରଙ୍ଗ ମଧ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ ସରିଗଲ ।

- (60) (ବଡ଼ ପତ୍ର) ଦେଖିଲି କି ସମସ୍ତେ ଓ ପୁଅରେ ଗୀତ ଗାଉଛନ୍ତି । ହାଁ ସହୃଦ ଗାଉଛନ୍ତି ।
- (61) (ତା'ପର) ପାଖକୁ ସମୁଦ୍ରରେ ଧୋଇଲି ।
- (62) ସମୁଦ୍ରର ମାଛମାନେ ଓ ଅନ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଜନ୍ତୁମାନେ ସମ୍ମୁଖରେ ।
- (63) ସେଇ ଧୋଇଲି ପାଖରେ ହିଁ ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ଅଇଁ ହେଲେ ।
- (64) ଶେଷରେ ବଡ଼ ପତ୍ର ତାମ ସାରଦା ଜଣି ସୂର୍ଯ୍ୟକୁ ଫେରିଲା ।
- (65) ଇଶ୍ଵରଙ୍କୁ ଜଣାଇଲି କି ବର୍ତ୍ତମାନ ପୃଥିବୀର ସମସ୍ତେ ଓ ପୁଅ ହେଉଛନ୍ତି ।

ଚଢ଼ୀମୁ ଭାଗ

ଶବ୍ଦକୋଷ

(କ) ମୁଣ୍ଡାରୀ - ଓଡ଼ିଆ - ଇଂରାଜୀ - ସାଦ୍ରୀ

(ଖ) ଓଡ଼ିଆ - ମୁଣ୍ଡାରୀ - ସାଦ୍ରୀ

ଅ	ଅଡ଼ଃତାମ (oṛṣṭṭam) v. କାଢ଼ିବା bringout ବାହାରକୁ
ଅବ (okabe) p. କାହା/କିଏ what/who କେଉଁ/କେହାର	ଅଡ଼ାମାଲିକ (oṛamalik) n. ମାଲିକ housewoner ମାଲିକ
ଅବକ (okabeke) p. କେହିମାନେ who କେମାନେ	ଅଡ଼ାମାଲିକେନ୍ (oṛamaliken) n. ଗୃହଣୀ house- wife ବାଣୀ
ଅବକହିଁ (okabeheñ) p. କେହେତୁ whoever କେତୁ	ଅଡ଼ାଭିତର (oṛabhitor) n. ଅନ୍ତଃପୁର harem ଭିତରପୁର
ଅବକେ (okabeke) p. ଯାହାର/କାହାରୁ which/ whom ଯେକେ/କେକେ	ଅଡ଼ ହରୁନି (oṛhorni) n. ପ୍ରହରୀ sentry ପହରାଦାଳରାଜା
ଅବକେକେ (okabekeke) p. କେହିମାନଙ୍କୁ whom କେମାନଙ୍କେ	ଅଡ଼ଗ୍ (oṛagḡ) v. ଅନୁସରଣକରଣ follow ଗଠୁଣ୍ଡାକୁ
ଅବକେୟା (okabeya?) p. କାହାର whom କେଜାରୁ	ଅଡ଼ାକିଆ (oṛakijae) v. କାଗୁଡ଼ିବା holdfast ଫିଟିକେ
ଅବକେଠା (okabeṭṭa) p. କେହିମାନଙ୍କର whom କେମାନଙ୍କୁ	ଅଡ଼େ (oṛe) n. ଗ୍ରାମ land ଜାମିନ୍
ଅବକୋ (okonoko) p. କେଉଁଗୁଡ଼ିକ which କନ୍ଦୁ	ଅଡ଼େମାଲିକ (oṛtemalik) n. ଜାମିନଦାର landlord ଜାମିନଦାର
ଅବକୋନା (okona) p. କେଉଁଟି which କନ୍ଦୁ	ଅଡ଼େମାଣି (oṛtemanā) n. ଘୋମବାର monday ସାମାରି
ଅବକୋନାକ (okonaka) p. କେଉଁଗୁଡ଼ିକ which କେତେକ	ଅଡ଼େମାଣି (oṛtggtanaye) v. ଗଡ଼ାଇବା roll a round thing on the ground ଚୁଆଁଏ
ଅବକୋକେ (okonokoke) p. କେଉଁଗୁଡ଼ିକ which କେତେ	ଅନ୍ଧୁ (oṛndhu) n. ଅଳନ୍ଧୁ soot ଅନ୍ଧୁ
ଅବକୋନା (okona?) p. କେଉଁଟିକୁ which କନ୍ଦୁ	ଅପାବିତର (oṛpabitor) n. ଅପବିତ୍ର unholy
ଅବ (oṛgḡ) v. ଚାଲିବା blow ବୁଜେ	ଅପର (oṛṛ) v. ଲିପିବା excude କେହେତୁ
ଅଚିନ୍ତର (ocinhar) n. ଅପରିଚିତ stranger ଅଜଣ	ଅସ୍କାଦ (oṛskod) v. ଲେପିବା smearthickly ଲେହେ
ଅକା (ota?) v. ଖିଲାଇବା open ଲୁହାଏ	ଅଲିକ (oṛlmi) n. ଲେଖକ writer ଲେଖକ
ଅଡ଼ା (oṛa) n. ଗୃହ home ବାସ	ଅଲିକ (oṛhol) v. ଲେଖିବା write ଲେଖେ
ଅଡ଼ାକାତାଇ (oṛacatain) n. ଘରଚାଷ floor ଘରଲୁହାକାଇ	
ଅଡ଼ାକେତାନ (oṛacetan) n. ଛତା roof ଛତା	
ଅଡ଼ଃଗ୍ (oṛṣṭṭam) v. କାଢ଼ିବା husk କୁଟେ	

ଆ

ଆ (a?) pre. ର of ଦେଉ
 ଆଇମେମ୍ (aimem) v. କାନେଇବା overhear
 କାନାଏକ୍
 ଆଇଗ୍ (aig) n. ଆମିଷ non-vegetarian ଆଇସ୍
 ଆଇଫିକା (aifika) v. ମଜାଇବା induce one to
 agree to something ମାଜାଏକ୍
 ଆଇରେମ୍ (aurem) v. ଆଗେଇବା advance
 ଆଗୁଆଏକ୍
 ଆଏଖୁଡ୍ (aekhud) p. ସେ ନେକେ he himself
 ଆୟନେହେଁ
 ଆଏରୁବାହଲକ୍ (aersaholgg) n. କାକରୁ stuffed
 cake କାକରୁ
 ଆକ (ako) v. ବିକିବା sell ବେରେକ୍
 ଆକରୁଆରେକ୍ (akofaren) n. ଆସୁସ୍ତ୍ରକନ
 relatives ବାନ୍ଧୁବାନ୍ଧୁଣୀ
 ଆକଜଲ୍ ଅକଜେବ (akjolojonibe) n. ଆସିବକନକ
 kajal କାଜାଲ୍
 ଆକବାକାଅ (akbakao) v. ଶଂକିବା fear ଭୁମ୍ବେକ୍
 ଆକରିଗ୍ (akrigg) n. ବିବସ୍ତ sale ବେରେକ୍
 ଆକୋଖୁଡ୍ (akokhud) p. ସେମାନେ ନେକେ
 themselves ଅହେମାନ
 ଆଗ୍ (agg) v. ଗାଡ଼ିବା dawn ବଡ଼ାକରୁଏକ୍
 ଆକୁଲଦାୟେ (aculadaye) v. ଛୁଙ୍କିବା
 sneeze ଛୁଙ୍କେକ୍
 ଆଚ୍ରାଲିଜା (achralija) n. ଶରତକାନ୍ଧ corner of
 the saree ଶାନ୍ତକାନ୍ଧ

ଆଜାଡୁଲ (ajadula) n. ଆଖି / ଆଖିପିତ୍ତଳା
 eye / pupil ଆଇଁଶ୍ / ଡିମା
 ଆଜାଡୁଲ (ajadula) n. ଆଖିବୋରଡ଼
 socket of the eye ଆଇଁଶ୍ କନାଖି
 ଆଜାମଏଲୋଡେ (ajamelote) n. ଆଖିର ମଲକା
 ଆଇଁଶ୍ କନାସି
 ଆଜାଗଠି (ajagonthi) n. ଗାଳ cheek ଗାଲ୍
 ଆଜ୍‌ଗରବିଗ୍ (ajgarbigg) n. ଅକରର
 python ଆକ୍‌ଗରୁ
 ଆଟା (āṭa) n. ଅଟା atta ଆଟାଗୁଣି
 ଆଡ଼ (ara) con. ଦୁଣି/ଆଡ଼ୁରୁ and/also ଆଡ଼ରେ
 ଆଡ଼ା (ara) n. ଶାଘ greens ଶାଘ
 ଆଡ଼ଗୁନମେ (argunme) v. ଉଡ଼ୁଣିବା
 alight ଉଡ଼ୁରେକ
 ଆନ୍ଦାକୋକା (andacoka) n. ଅଣ୍ଡାଖୋଳଣା
 egg shell ଆଣ୍ଡାକୋକା
 ଆଟା (āṭa) v. ଚାକିବା fry ଭୁନିନେକ୍
 ଆଟମ୍‌ତାଜାଏ (atomtajae) v. ଚଡ଼ିବା
 driveout ଚଡ଼େକ୍
 ଆଟମ୍‌ତେମ୍ (atomtem) v. ଏଡ଼ିବା avoid ଟେକେକ୍
 ଆଟମ୍‌ତାନେ (atomtane) v. ବିକାଲିବା driveout
 ବିକଲିଏକ୍
 ଆତୁଜାନାୟେ (atujanaye) n. ବସର୍ଜନ quitting
 ଆଡ୍ (ad) v. ହରାଇବା lose ହେବାଏକ୍
 ଆଦା (ada) v. ଅନୁଭବକରିବା feel ଅନୁଭବକାରେକ୍
 ଆଦି (adi) n. ଅଦା ginger ଅଦ୍‌ସ୍ତ୍ର

ଅନ୍ନାନାୟେ (adnanaye) v. ଚେନ୍ଦିବା revive କାନ୍ଦେଇ	ଅନୁଅନୁଭୁଲି (aduacauli) n. ଅନୁଅନୁଭୁଲି sundried rice ଅନୁଅନୁଭୁଲି
ଅଦେରୁତାମ୍ (adertam) v. ଭୁଲାଇବା to push ଭୁଲାଇବ	ଅବୁଆ (abua?) p. ଅନୁମାନଙ୍କର/ଅପରଙ୍କର our/thine ହାମାର/ରତ୍ନରେକେ
ଅନ୍ (and) v. ବଣାହେବା mistaken ବେଶାଏକ	ଅବୁଏମ୍ (abuem) v. ଯେଉଁବା wash ଧୋଇ
ଅନ୍ଦୁ (andu) n. ଗୋଡ଼ଖଡ଼ୁ anklet	ଅବୁକେ (abuke) p. ଅପଣକୁ thee ରତ୍ନରେକେ
ଅଧାର୍ମୀ (adharmi) n. ବ୍ୟର୍ଥୀ impurity	ଅମ୍ (am) p. ଭୁମେନେ/ଭୁ yourself/you ତହିଁ/ତହିଁ
ଅନା (ana) n. ଅଣା anna ଅନା	ଅମ୍ଲ (amla) n. ଅମ୍ଳହା hogplum ଅମ୍ଳହା
ଅନାଥଆଶ୍ରମ (anathasram) n. ଅନାଥାଶ୍ରମ orphanage ଅନାଥାଶ୍ରମ	ଅମ୍ଲକେ (amke) p. ଗୋଡ଼େ/ଭୁମକୁ thee ତକେ
ଅପିହଡ଼ (apihor) p. ତୃତୀୟପୁରୁଷ third person ତୃତୀୟ ଅପି	ଅମ୍ରହନକ (amrohonoko) n. ଅନାଥ orphan ହେଉକି/ହୁ
ଅପିରୁତାଇ* (apirtaig) v. ଉତ୍ତମକରଣବା boil ଉତ୍ତମକାରେଇ	ଅମ୍ଭୁଜ୍ (ambuj) v. ଉଡ଼ିବା pull ଉଡ଼ାଇବା
ଅପିରିନାନେ (apirinane) v. ଉଡ଼ାଇବା flying ଉଡ଼ାଇବ	ଆରା (araa) n. ଗାଢ଼ନାଲ୍ crimson ଗାଢ଼ ନାଲି
ଆପେ (ape) p. ଭୁମେ/ଭୁମେମାନେ you ତହିଁ/ତହିଁରେ	ଆରାନ୍ (aran) v. ଅକାମାଣିବା relax ଶାଥାଏକ
ଆପେ (ape) p. ଭୁମେମାନେ ନେକେ yourselves ତହିଁରେହେଁ	ଆର୍କିବାଠି (arkibaṭhi) n. ମଦ ବୋକାଳ distillery ମାଦୁରୀ
ଆପେଆ (apea?) p. ଭୁମାନଙ୍କର your ତୋର	ଆରି (ari) n. କରତ saw ଅରି
ଆପେକେ (apeke) p. ଭୁମକୁ you ତକେ	ଆରିଲ୍ (aril) n. ଭୂଆପଥର hailstone କାଷ୍ଠାଖାନ୍
ଆପେକୋକେ (apekoke) p. ଭୁମାନଙ୍କୁ you ତହିଁରେକେ	ଆଲଗ୍ (alag) n. ଛନ୍ଦ chest ଛନ୍ଦ
ଆଫିସ୍ (aphis) n. ଅଫିସ୍ office ଅଫିସ୍	ଆଲଗ୍ (alag) p. ଆମ୍ଭେ we ହାମେ
ଆଫୁ (aphu) n. ଅଫିମ୍ opium ଅଫିମ୍	ଆଲମିରା (almira) n. ଅକାମାଣି almira ଅଲମିରା
ଆବା (aba) n. ବାପା father ଆବା	ଆଲେ (ale) p. ଆମ୍ଭେମାନେ / ଆମ୍ଭେମାନେ ନେକେ we/ourselves ହାମ୍ଭେମାନେ/ହାମେନେହେଁ
	ଆଲୋପାଆ (alopaaren) n. ପରିବାର family ପରିବାର

ଅଲଗ୍‌ଡେ (alagte) p. ଅନ୍ତମାନଙ୍କୁ us ହାମକେ
 ଅମି (asi) v. ମାଗିବା beg ମାଗେଇ
 ଅସିଜମ୍ (asijom) n. ଭିକ୍ଷୁର beggar ଭେମାଳଖି
 ଅସିର୍‌ବାଦ୍‌ମେ (asirbadme) v. ଆଶୀର୍‌ବାଦ କରିବା
 bless ଅସିର୍‌ବାଦ୍‌ଦେଇ
 ଅସୁଲ୍ (asul) v. ପାଳିବା (ପୋଷା) tame ପୋଷେଇ
 ଅସୁଲ୍ (asul) v. ପଶିବା to enter ଭୁଲେଇ
 ଅସ୍ରା (asra) v. ଆଶା କରିବା to hope ଆସାକାରେଇ
 ଅହାର୍ (ahar) v. ଆହାର କରିବା to eat ଖାଏଇ
 ଅହିବିଗ୍ (ahibigg) n. ଅହିବିକ kingcobra ଅହିବିକ
 ଅୟମେବା (ayomeba) v. ଆଣିବା to bring ଆନେଇ
 ଅୟର୍ (ayor) v. ଜନ୍ମଦେବା procreate ଧନୁଅଏଇ
 ଅୟାହନ୍‌କୋରାଜାୟାନ୍ (ayahonkorajaihan) n.
 ହିରାଧିକାରୀ heir
 ଅୟୁମ୍ (ayum) v. ଶୁଣିବା to hear ସୁନେଇ

ଇ

ଇ-ଇ (i-i) n. ମଳ stool ଗୁଡ଼ୁ
 ଇଆ (iga?) p. ମୋର my ମୋର
 ଇକେ (inke) p. ମୋତେ me ମତେ
 ଇଗ୍ (ig) p. ମୁଁ I ମଏ
 ଇନ୍ଦ୍ର (indra) n. ଇନ୍ଦ୍ର Indra ଇନ୍ଦ୍ର
 ଇକ୍‌ହୁଡ୍ (igkhud) p. ମୁଁ ନିଜେ myself ମହେଁ
 ଇକାତାଇମ୍ (icataim) v. ସଂକଟିବା pinch ଝେଇ

ଇଟାଅରା (itaora) n. ଇଟାଘର brick build
 house ଇଟାଘର
 ଇଡିଗ୍‌ନାନା (idignana) v. ନିଭିବା
 be extinguishe ନିଭେଇ
 ଇନି (ini?) v. ନିଭିବା be extrinct ନିଭେଇ
 ଇତିର୍ (itir) v. ମଳିବା press ମାଲେଇ
 ଇତିଲ୍ (itil) n. ଚର୍ଚି fat ଚୁର୍ଚି
 ଇଦିକେମ୍ (idikem) v. ନେବା take ଲେନେଇ
 ଇନକିନ୍ (inkin) p. ସେମାନେ they ଉମାଇ
 ଇନକୁକେ (inkuke) p. ସେମାନଙ୍କୁ them ଉମାନ୍‌କେ
 ଇନକୁଆ (inkua?) p. ସେମାନଙ୍କର their ଉମାନାକ୍
 ଇନିକେ (inike) p. ତାକୁ him, her ଉକେ
 ଇନି (ini?) p. ସେ she/he ଉ
 ଇନିଆ (inia?) p. ତାର his/her ଉକାରୁ
 ଇପିଲ୍ (ipil) n. ନକ୍ଷତ୍ର/ଛତ୍ର ଚକ୍ର star/flux
 ନବଖାଚେ/ଛନ୍ଦପାଟ୍
 ଇବ୍ (ib) v. ହରିବା relive the bowels ହାଗେଇ
 ଇଲି (ili?) v. ରପ୍ତୁକରିବା darn ଟାପେଇ
 ଇଲିଗ୍‌ତାଇ (iligtaig) v. ଠେଲିବା push ଠେଲେଇ
 ଇଲିଶାକୁ (ilishaku) n. ଇଲିସିମାଛ hilsa fish
 ଇଲିସିମାଛ
 ଇସ୍‌ୱର୍ (iswar) n. ଦେବର god ଇସ୍‌ୱର୍
 ଇସିନ୍ (isin) v. ସିଝିବା/ସିଝିବା boil/cook
 ସିଝେଇ/ସିଝେଇ
 ଇହିଲ୍ (ihil) n. ପର feather ପାଟ୍‌ଟି
 ଇୟମ୍‌ତାନାକ୍ (iyomtanak) n. ଅନ୍ତ
 intensine ପୋଷା

ଉ

ଉଆଁସା (uāsa) n. ଅମାବାସ୍ୟା newmoon ଆସାସ୍	ଉଧାତାମ୍ (udhatam) v. ଗଢ଼େଇବା heapup କୁଧାଏକ୍
ଉଇଉନାୟେ (uiunanaye) v. ଟଳିବା falldown ଧାସେକ୍	ଉଧାତାମ୍ (uḍhatam) v. ଚଢ଼େଇବା fold a cloth four fold ଉଦ୍ଧାଏକ୍
ଉଉନ୍ (uun) n. ଛତୁ mushroom	ଉଧାରୁଏମ୍ (udharem) v. ଧାରଦେବା lend ଉଧାରୁଦେକ୍
ଉଉରୁ (ūur) n. ଚର୍ମ skin ରୁମଡ଼ା	ଉନ୍ଲାନାନା (unlanana) v. ଡଳିବା incline ତାଲିସେକ୍
ଉକୁ (uku) v. ଲୁଚାଇବା conceal ଲୁଚାଏକ୍	ଉପମ୍ (upom) n. ଲୋମ fur
ଉକୁକାନାୟେ (ukukanaye) v. ଛପିବା hide ଲୁଚେକ୍	ଉପଲୀଠ (uplao) v. ଭସିବା float ଉପ୍ଲୋକ୍
ଉକୁତାଇମ୍ (ukutaim) v. ଛପେଇବା print ଛପୁଆକ୍	ଉପାସ୍ (upas) n. ଉପବାସ/ଉପବାସ କରବା fasting/ fast ଉପାସ୍ କାରେକ୍
ଉଗୁଦେନମେ (uggudenme v. କର୍ଣ୍ଣିବା bend ନିହରେକ୍	ଉପାଲ୍ (upal) n. କର୍ଣ୍ଣି waterlily
ଉଘୁ (ughu?) v. ପଡ଼ିବା fall ପଡ଼ାଏକ୍	ଉପୁଗ୍ (upugg) v. ଉଡ଼ିବା peep ଉପ୍ପୁବା
ଉକତାମ୍ (uctam) v. ଉକାଡ଼ିବା spoil ଉକାଡ଼ି	ଉପୁନାନା (upunana) adj. ଚାରିଆଣ୍ଡା a piece of four anna paise ଚାରିଆଣ୍ଡା
ଉଟୁଆଡ଼ା (uṭuāṛa) n. ଖୋଇ spinach ପୁରୁ	ଉବାତାମ୍ (ubatam) v. ଢେରକା cut through ଢେରକେ
ଉଟୁଟୁଆ (uṭuṭṭa?) n. ଅଂକ beak ଠରୁ	ଉଦୁଦାଇମ୍ (ududaim) v. ଦେଖାଇବା show ଦେଖାଏକ୍
ଉଡ଼ତାଜାୟେ (uṛtajaye) v. ଗିଳିବା swallow ଲାଲେକ୍	ଉବାନାୟେ (ubananaye) v. ମାପିବା measure ମାପିବା
ଉଣ୍ଡଲତାନାୟେ (uṇḍlatanaye) v. ଦସନ୍ତ୍ରୀବା search	ଉଭୟ (ubhao) v. ଅଦୃଶ୍ୟହେବା disappear ଉଭାଏକ୍
ଉଣ୍ଡି (uṇḍi) n. ଭଉଣୀ sister ବାଉନ୍	ଉଭନାନେ (ubhanane) v. ଉଭେଇବା disappear ଉଭାଏକ୍
ଉତୁଡ଼ତାମ୍ (utuṛtam) v. ଉକାଡ଼ିବା spoil ଉକାଡ଼ିକ୍	ଉମ୍ବୁଲ୍ (umbul) n. ଛାଇ shade ଛାଇ
ଉତୁବ୍ (utub) v. ବକାଶିବା speak ବାକାଏକ୍	ଉମେନାବୁ (umenabu) v. ଗାଧୋଇବା bathe ନାସାଏକ୍
ଉଦ୍ (ud) v. ଅନାଡ଼ିବା pour ଉଦ୍ଧାଏକ୍	
ଉଦୁବ୍ (udub) v. ବତାଇବା instruct ବାତାଏକ୍	
ଉଦୁରୁ (udur) v. ଗଢ଼େଇବା slide ଗିରେକ୍	

ଉର୍ (ur) n. ଗୋଇଁ heel ରେଡ୍
 ଉରୀ (urii) n. ବଳଦ bullock
 ଉଲ୍ତାଫା (ultaa?) v. ପାଲଟିବା exchange
 ପାଲଟେଇ
 ଉଲ୍ତାତାମ୍ (ultatam) v. ଓଲଟିବା opposite
 ଉଲଟେଇ
 ଉଲ୍ତାନାନା (ultanana) v. ଗୁରୁଣିବା crawl
 ପୁଞ୍ଜୁପୁଞ୍ଜାଏଇ
 ଉଲ୍ତାନାଏ (ultanae) v. ଉକାଳିବା vomit ଉଲ୍ତା
 ଉଲ୍ତାନାନା (ultanana) v. ଗଡ଼ିବା roll on the
 ଗ୍ରାଉଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ି
 ଉଲି (uli) n. ଅମ୍ଳ mango ଅମ୍ଳ
 ଉସାର୍ (usar) v. ବାନ୍ଧିକରିବା vomit ଅବାଏଇ
 ଉୟୁନାୟେ (uyunanaye) v. ପତ୍ତା root
 ପାଲେଇ
 ଏ
 ଏଗା (egga) n. ମାତା mother ମାତା
 ଏଗ୍ରେ (eger) v. ଚାଲିଦେବା/ଚାଲି chide/abuse
 ଚୋଡ଼ିଅଇ
 ଏହାହର୍ (efahar) p. ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ second
 ପରସ୍ପର
 ଏଣ୍ଡେଆ (endea?) c. ଉଦ୍ଧୃତ though ଉଦ୍ଧୃତ
 ଏଣ୍ଡେଆ (endea?) c. ହେଲେହେଁ even ହେଲେହେଁ
 ଏଣ୍ଡାତାମ୍ (endatam) v. ପକାଇବା throw ଫେକେଇ

ଏଡ୍‌ବାର୍ (etbar) n. ରବିବାର sunday ଏଡ୍‌ଆର୍
 ଏନ୍‌ଡାଏନ୍ (entain) v. ଅନ୍ତରାରିତ୍ୱବା awake
 ଚାଲିଗଲାହେଇ
 ଏନ୍‌ଡାଏନ୍ (entanom) v. ଖେଳିବା play ଖେଲେଇ
 ଏନ୍‌କା (enka) p. ଯେଉଁମାନେ who କେମାନେ
 ଏନ୍ (en) p. ତାହା that ଇ / ଅହେ
 ଏନେଁ (enē) n. ଖେଳ game ଖେଲ
 ଏନେଁ ପିଠି (enē piri) n. ଖେଳପଡ଼ା playground
 ଖେଲିମାଏଦାନ
 ଏନେଟେ (enete) c. ଏବଂ and ଅଉଡ଼ି
 ଏନାକାତାୟିନ୍‌ରେ (enakatainre) c. ତା' ନ ହେଲେ
 ଅନ୍ୟଥାରେ
 ଏନେମାଲିକ୍ (enēmalik) n. ଖେଳାଳୀ player
 ଖେଲେଇଆ
 ଏନେକା (enleka) p. ସେପରି such ଅହେଲେଖେଇ
 ଏନ୍‌ସାଡେନ୍ (ensaden) p. those ଉତ୍ତର
 ଏମ୍ (em) v. ପୁରସ୍କାରଦେବା reward
 ଏମେମ୍ (emem) v. ଦେବା/ଠେପଦେବା to give /
 ପ୍ରୋପ ଦେବା / ଠେପଦେବା
 ଏଲାଟ୍ (elat) v. ଠାଗିବା signal ଠାଗେଇ
 ଓ
 ଓମ୍ (om) v. ଦେବା to give
 ଓଗ୍ (ogg) v. ଫୁଲିବା to blow at the fire
 ଓଟାଗ୍ (otag) v. ଉଡ଼ିବା to be blown

ଓରୋଗ୍ (orog) v. ବଜାଇବା to blow the musical instrument	କଣା (koṇa) adj ଅଧ blind ଅଧା
ଓଟୋଗ୍ (oṭog) v. ଅନୁସରଣ କରିବା to follow	କଦେ (kode) n. ମାଣ୍ଡିଆ ragy ମଝୁଆ
ଓର୍ମୋରେମ୍ (ormorem) v. ଦେବା to give	କନ୍ମୁଲ୍ (konmul) n. କଂଦମ୍ବ sweet patato କାଦା
ଓଲ୍ (ol) v. ଲେଖିବା to write	କରେଲ୍ (korela) n. କଲସ୍ bittergroud କାଲଗୁଲି
ଓର୍ମୋନ୍ (ormon) v. ଅଙ୍କୁରିବା to germinate	କଲମ୍ (kolom) n. କୋଳା barn ଖେରଆନ୍
ଓଗ୍ (og) v. ଫୁଙ୍କିବା blow with the mouth	କାଆ (kaa?) n. କାଉ crow କହୁଆ
ଓକୋ (oco) v. ଜମାହୋଇଥିବା ପାଣି କାହାରି କରିବା	କାକା (kaka) n. କେକେଲ uncle କାକା
ଓର୍ମ୍ (orm) v. ଦେବା to give	କାକାର୍ (kakar) n. କଣାରୁ pumpkin କହଣା
ଓରୋଗ୍ (orog) v. ବଣୀ ବଜାଇବା to play on a flute	କାକାହଂକାର୍ (kakahonjar) n. ଶତ୍ରୁତାଶୁର uncle-in-law କାକାହାସୁର
ଓଲ୍‌ରିକା (olrika) v. ଲେଖିବାକୁ ଦେବା to write	କାକିମା (kakima) n. ବିମାତା step mother ସାବୁଡ଼ାଇଓ
କ	
କକରୁନି (kokorni) n. କରଣୀ trowel କାରୁନି	କାଠ୍ (kāc) n. କାଚ glass କାଠ୍
କଟକଡ଼ (kagkard) v. ଫୁଲାଇବା invite	କାଚର (kacra) n. ଅଳଷ୍ଟ rubbish ମେଲେ
କଟେଇତାମ୍ (koṭeitam) v. ଛେଚିବା bruise ଛେଚେଇ	କାଜିଆଇମ୍ (kajaimn) adj. ବିଶ୍ୱସ୍ତ faithful କେମ୍
କଡ଼ହନ୍ (korhon) n. ବାଳକ boy କଡ଼ା	କାଜା (kaṭa) n. କୋଳା throat ଝଟଣା
କଡ଼ା (korā) n. ବର husband ବୁଲ୍‌ହା	କାଟକମ୍ (kaṭkom) n. କଂକଡ଼ା crab କାଟକମ୍
କଡ଼ାରେ (korate) n. ପୁଅ husband ବୁଲ୍‌ହା	କାଟକମ୍‌ମାର୍ (kaṭkommarmar) n. କଂକଡ଼ାବନ୍ଧୁ scorpion କାଟକମ୍‌ବନ୍ଧୁ
କଡ଼ାରେସ୍ (koradera) n. ପୁଅବାସ hostel ହାସ୍‌ଟେଲ୍	କାଠିନ୍ (kaṭhin) adj କରକା vile କାଠିନ୍
କଡ଼ାହନ୍/କୁହନ୍ (korahon kurihon) n. ପୁଅପୁଅ students ବୁଲ୍‌ହା/କଡ଼ାହନ୍	କାଡ଼େଇ (kadhei) n. କରେଲ୍ couldron
କଡ଼ (kodho) n. ଗଛରଶାଖା bough	କାଟୁ (katu) n. ଚୁଣ୍ଟା knife କୁଟୁ
	କାଥିନି (kaṭhini) n. ଚଳ୍ଚଳ/ଗପକରିବା story/gossip କାହାଳି/କାଥିନିକାରେ

କାଦାଳ (kadal) n. କଦଳୀ plantain ଚେର
 କାଦୋମ୍ (kaditam) v. କହବା tell କାହେଳ୍
 କାନାଲିଲ (kanaili) n. ଚକ୍ଷୁ stare
 କାନ୍ଦୁଗୁଆ (kanguha) n. କାନମଲିକା earwax
 କାନ୍ଦୁଗୁଆ
 କାନ୍ଦୋଡ଼ (kanthar) n. ଶଣ୍ଠୀ jack fruit କାନ୍ଦୋ
 କାପ୍ (kap) n. କପ୍ cup
 କାପା (kapa?) v. ଫାଙ୍କବା evade ଫାଙ୍କେଲ୍
 କାବ୍ଜା (kabja) n. କବ୍ଜା hinge
 କାବି (kabi) n. ଶୁଭ୍ର aunt କାବି
 କାବାପାଇନ୍ (kabapain) v. ଅନମତକ୍ଷେପା refuse
 ନମାନେଲ୍
 କାବାରଜାଗା (kabarjaga) n. ସମାଧିକ୍ଷଣ grave
 କାବେସ୍ରିକା (kabesrika) v. ଅନାଦରକରଣ
 କାବେସ୍ରିକା
 କାମଜର୍ (kamjor) v. ଖଣ୍ଡିକରଣ digest
 କାମଜର୍
 କାମସେକାମ୍ (kamsekam) pre. ଗ୍ରାସ୍ about
 କାମସେକାମ୍
 କାମି (kami) v. ରାଜନୀ କରଣ earn କାମାଏଲ୍
 କାମିହର୍ (kamihor) adj. କର୍ମସୂତ୍ର officer
 କାମିହର୍
 କାମେନେଦାସୁନ୍ଦର୍ (kamenedasundor) n.
 ଅସୁନ୍ଦର ugly ବେନିଜିତସେକ୍
 କାର୍କାନ (karkan) n. କାଠି stick
 କାର୍କାନ୍ (karkhan) n. କାରଖାନା factory
 କାର୍କାନ୍

କାରିଗର୍ (karigor) n. କାରିଗର artisan କାରିଗାର୍
 କାର୍‌କଲ୍‌ଲୁଣ୍ଡି (karcollundii) n. କରକଲ୍‌ଲୁ ladle
 କାର୍‌କୁଲ୍ (karchul) n. ଚକ୍ଷୁ stick ladle
 କାଲ୍ (kal) n. କଲ machine ମିଶିନ୍
 କାଲେଜ୍ (kalej) n. କଲେଜ୍ college କଲେଜ୍
 କାଲମ୍ (kalam) n, କଲମ pen କାଲମ୍
 କାଲସ୍ (kalas) n. କଲସ୍/ଶ୍ରେଣୀ pitcher/class
 କଲସ୍
 କାସା (kasa) n. କାସା bellmetal କାସା
 କାସାମ୍‌ଜାମ୍ (kasamjam) v. ଶପଥ କରଣ swear
 କାସାମ୍‌ଜାମ୍
 କାସେୟାଦୋକାନ୍ (kaseyadokan) n. କାସେୟା ଖାନ୍
 କାସେୟାଦୋକାନ୍
 କାସେରା (kasera) adj. କାସେରା brazier କାସେରା
 କାନ୍‌ହାନ୍ (kanhiad) n. କାନ୍‌ହାନ୍ କିନ୍‌ହାନ୍
 କାନ୍‌ହାନ୍
 କିତାବ୍‌ଜା (kitabora) n. ପୁସ୍ତକାଳୟ library
 କିତାଜ୍ (kitaj) n. କିତାଜ୍ date ଶିକ୍ଷକ
 କିନ୍‌ଡ୍ରାଆମ୍ (kindrtaam) v. ଗୋଲେଇବା stir
 କିନ୍‌ଡ୍ରାଆମ୍
 କିମିନ୍ (kimin) n. କିମିନ୍ youngwoman
 କିମିନ୍
 କିରୀୟା (kirya) v. ନିୟମ କରଣ promise
 କିରୀୟା
 କିରାନି (kirani) n. କିରାନି clerk କିରାନି
 କିରିଗ୍ (kirigg) n. କିରିଗ୍ purchase କିରିଗ୍
 କିରିନାୟା (kirinanaye) v. ଗଲେଇ a person
 କିରିନାୟା
 of a lazy nature

କିରୀମେ (kiriggme) v. କିଣିବା buy କନେକ୍
 କସଙ୍ଗ୍ (kiyog) n. କୁଳ hunch କୁରଡ଼୍
 କୁଆଡ଼୍ (kuar) n. କୁହୁଡ଼୍ mist କୁହାଡ଼୍
 କୁଇଡ଼୍ (kuiṛ) n. କେ kite କେ
 କୁଇଲ (kuila) n. କୋଇଲ coal କୋଇଲ
 କୁଇତାନାୟେ (kuitanaye) v. କାଶିବା cough
 କେକେକ୍
 କୁକୁ (kuku) n. କୁଚକାଳ hide and seek
 କୁକିଝେକ୍ କିକ୍
 କୁଫି (kuṛi) n. କୁଝଡ଼ି axe ଟାଙ୍ଗା
 କୁଫିଆଉ (kuṛiau) n. ବରପାଣି marriage party
 ବରପା
 କୁଫୁମ୍ (kuṛom) n. ଚିନି chin ଗାଲ୍
 କୁଫିହନ୍ (kuṛihon) n. ଝିଅ/ବାଳିକା daughter/girl
 ବେଟୀ/ବଡ଼ି
 କୁଫିଆଅଡ଼ା (kuṛiaaṛa) n. କୁଫିଆପଲ୍ କୋଡ଼ିଆ
 କୁଫିଅନା (kuṛiona) n. କୁମାରୀ virgin କୁଆଁରୀ
 କୁଫିଡ଼ି (kuṛṛi) n. କୋଡ଼ି spade
 କୁଫିତେ (kuṛite) n. ସ୍ତ୍ରୀ wife କେନ୍ଦୁଆଁ
 କୁଚ (kuci) n. କୁଚ front border of a
 ଗାର୍ମେଣ୍ଟ
 କୁଟୁମ୍ (kuṭum) n. କୁଟୁ ବା କୁଟୁ kins man ବରପା
 କୁଡ୍ରୁମ୍ (kudrum) ନଳିନୀ corchorus
 କୁଫୁରି (kuṫhri) କୋଠା room କୋଠା
 କୁଦାଜ (kudajo) n. କାମୁ blackberry କାମୁ

କୁନାମି (kunami) n. ପୂର୍ଣ୍ଣିମା fullmoon ପୂର୍ଣ୍ଣିମା
 କୁବା (kuba) adj. କୁବା humpbacked କୁବା
 କୁମ୍ବୁଜୁ (kumbuju) v. ଚୋରିକରିବା steal କୁମ୍ବୁଜୁ
 କୁମ୍ଭାର (kumhar) n. କୁମ୍ଭାର potter କୁମ୍ଭାର
 କୁମ୍ଭାରସାଲ୍ (kumbharsal) n. smithyshop
 କୁମ୍ଭାରସାଲ୍
 କୁରା (kura) n. କୋରା sugarplum କୁରା
 କୁଲ୍ କେକେ (kultein) v. ପଠାଇବା send କେକେ
 କୁରୁଫି (kurṫhi) n. କୋଳଅ horsegram କୁରୁଫି
 କୁଲା (kula) n. ବାଘ tiger
 କୁଲିମେ (kulime) v. ପଚାରିବା ask ପଚାରିବା
 କୁଲ୍ ହେ (kulhe) n. ଚୋରା rabbit
 କୁଲ୍ ହେ (kulhei) n. କୁଲ୍ ହେ jackal
 କୁସିଆର (kusiar) n. ଟାଣୁ sugarcane କୁସିଆର
 କେ (ke) pre. କୁ to କେ
 କେଉଟ୍ (keüt) n. କେଉଟ୍ fisherman କେଉଟ୍
 କେଟ୍ରା (ketra) n. ଝିଝିଝି/ଅଉରା lizard/cock-
 roach କୁମ୍ଭାର/କୁମ୍ଭାର
 କୋଠାଅଡ଼ା (koṫhaaṛa) n. କୋଠାପଲ୍ building
 କୋଠାପଲ୍
 କୋଡ଼ାଅନା (kaṛaana) n. କୁମ୍ଭାର bachelor କୁଆଁରୀ
 କୋଡ଼ାକାବିଠ୍ ଝିଝିକେନେ (kaṛakaṛṫdikene) n.
 ଅବିବାହୁଣୀ unmarried ଝିଝିକେନେ
 କୋସିସ୍ (kosis) v. ଚେଷ୍ଟାକରିବା try କସିସ୍ କାରେକ୍

ଖ

ଖଉବଗି (khoubgi) adj ନନ୍ଦାତ ମୂର୍ଖ dull ମୁରୁଦ୍
 ଖଖରୁନି (khokhorni) n. କୋରଣା scraper
 ଖବ୍ (khob) adj ଦନ (ନଂରଲ) dense
 ଖାଙ୍ (khagk) n. କରଟି wrist
 ଖାଜାରୁ (khajar) v. ଚନ୍ଦ୍ର କରବା investigate
 ଖାଜନକାରେକ
 ଖାଟନାଇ (khatnai) n. କଠଉ wooden sandals
 ଖାଟାଜାମ୍ (khatjatam) v. ଖଞ୍ଜିବା fix ଖଞ୍ଜେକ
 ଖାବାବୁଏମ. (khabarem) v. ଖବରଦେବା inform
 ଖାବାବଦେକ
 ଖାର୍ଚ୍ଚା (kharca) v. ବ୍ୟୟକରବା expend ଖାଟା
 ଖାର୍ପା (kharpa) n. କଟି serai
 ଖାଟାତାଲେ (khatatale) v. ଖଟିବା toil ଖାଟେକ
 ଖାଲ (khalas) n. ମୁକ୍ତ acquittal କୁଟକାଲ
 ଖିଜରାନାୟେ (khijrananaye) v. ଖଞ୍ଜେକ
 grimace
 ଖିପ୍ତିକ (khipki) n. ଖିପ୍ତିକ window ଖେଡ଼ିକ
 ଖିଲ (khila) n, ଖିଲ/ଖିଲଣ bolt/arch ଖିଲ
 ଖିସ୍ (khis) v. ଖିସିବା be angry ଖିସାଏକ
 ଖିସ୍ରିକା (khisrika) v. ବିରକ୍ତକରବା vex ଖିସ୍ରିକାଏକ
 ଖୁଟି (khuṭi) n. ଖୁଟି peg ଖୁଟି
 ଖୁଣ୍ଟୁ (khuntu) n. ଖୁଣ୍ଟୁ pillar ଖୁଣ୍ଟା
 ଖୁରୁପି (khurpi) n. ଖୁରୁପି grass creeper

ଖୁରୁହା (khurha) n. ଖୁରୁ razor
 ଖୁରୁଅ (khurao) v. ଖିଅରୁକରବା shave ଖୁରୁଏକ,
 ଖେଡ଼ିକ (kheṛki) n. ଖିରକା window ଖେଡ଼ିକ
 ଖେଲ୍ନା (khelna) n. ଖେଲଣା toy
 ଖେୟାଲ୍ (kheyal) v. ଅମଳକରବା reap ଖାରେକ,
 ଖୋପଦୁକ୍ଷୟୁକେନେ (khopdukuayukene) n.
 ଅସୁସ୍ଥ unhealthy ବେମାରୁ

ଗ

ଗଅ (gao?) v. ବୋହୁବା carry ବହେକ
 ଗଏତେଇମ୍ (goeteim) v. ବାନ୍ଧେଇବା shoulder
 ଗାଞ୍ଜିଆକ୍
 ଗଏ (gae?) v. ହତ୍ୟା କରବା stab କାଲିମୁଖିଆଏକ,
 ଗଜ (gaj?) v. ମରବା die ମରେକ,
 ଗଣ (gana) n. ଗୁଞ୍ଜାଳ cow shed ଗହାରୁ
 ଗଲମ୍ବାବା (golombaba) n. ଅଜା grand father
 ଅଜା
 ଗସ (gaso) v. ମରୁଇବା wither କୁମ୍ଭରେକ,
 ଗାଞ୍ଜିତା (gajita) n. ଚଢ଼ିତ pick-axe ଗାଞ୍ଜିତ
 ଗାଉର୍ (gaur) n. ଗଉଡ଼ି milk man ଗଉଡ଼ି
 ଗାଢ଼ା (gafa) adj. ଘୋର deep
 ଗାତି (gati) v. ସମର୍ଥନ କରବା justify
 ସାମର୍ଥୀନକାରେକ
 ଗାଞ୍ଜିତାମ୍ (ganjitam) v. ଖରଡ଼ିବା fry ଖେରେକ,
 ଗାଣ୍ଡା (ganda) n. ଚନ୍ଦ୍ର weaver ବନ୍ଦ୍
 ଗାତି (gati) n. ସାଥୀ friend ସାଥୀ

ଗାଦ (gadi) n. ଗଦ cushion
 ଗାମା (gama) v. ବର୍ଷିବା rain ବାର୍ଷିକ୍
 ଗାରାବଟନ୍ (garabton) v. ଗର୍ବନଶବା boast
 ଗାରାବଟାବେଳ
 ଗାରାହନ୍ (garahon) n. ଶନ୍ଦେଶ eclipse ଗାହାନ୍
 ଗାରିଆ (garia) n. ଗରୀ creeper
 ଗାଲାଗ୍ (galag) v. ବେଣ୍ଟିବା band ମେଲୁହେକ୍
 ଗାଲ୍ତା (galti) v. ଭୁଲ୍ କରବା mistake ଭୁଲକାବେକ୍
 ଗାସର (gasar) v. ମାଳକା scour ମାଷ୍ଟେକ
 ଗାସି (gasi?) v. ପାଡ଼ବା break wind ପାଦେକ୍
 ଗିତି (giti) v. ଶୋଇବା sleep ସୁତେକ୍
 ଗିଣ୍ଡୁଆ (gindua) n. ଝୁଡ଼ି basket
 ଗିଲ (gitil) n. ବାଲି sand ବାଲି
 ଗିଲନାଗା (gitolnaga) n. କୁଦ heap କୁଦ୍
 ଗୁଗୁ (guggu) n. ପଣିଆଇ great grand-
 mother ପାଏନ୍ ଆଦି
 ଗୁତିଆ (gutia) n. ଅତିଥୀ guest ଗତିଆ
 ଗୁତୁତାମ୍ (gututam) v. ଗୁଡ଼ିବା string ଗେଥେକ୍
 ଗୁଦନୁହାକୁ (gudnubaku) n. କେରୁଣ୍ଡି minnow
 ଗୁମ୍ (gum) v. ପାଲୁଡ଼ିବା winnow ପଲୁବେକ୍
 ଗୁରୁ (guru) n. ଗୁରୁ preceptor ଗୁରୁ
 ଗୁରୁହାତାମ୍ (gurihatam) v. ଗୁଡ଼େଇବା wind up
 ଗୁରୁହାତାବେକ୍
 ଗୁଲପ୍ରାଗ୍ (gulaprag) n. ଗୋଲପୀ pink ଗୁଲକ୍
 ଗେଡ଼େ (gere) n. ଗୁଳହୁଏ ganter ହୁଆ

ଗେଡ଼େହନ୍ (gerehon) n. ଭଣଜା nephew ଗେଜିକା
 ଗେଡ଼େହନ୍କୁଡ଼ି (gerehonkufi) n. ଭଣିକା niece
 ଗେନା (gena) adj. ଖୋଲା dumb ଖୋଳା
 ଗେନାନ୍ (genan) v. ଦୂରସିଦ୍ଧିବା/ଦୂରସିଦ୍ଧିବା recede
 ଦୂରସିଦ୍ଧିବା
 ଗେରୁଆଁ (geruā) n. ପରବତୀଆ sparrow
 ଗେରୁଆଁ
 ଗେଲେଆଟାକା (geleatāka) n. ଦଶହରାକା a ten
 rupee note ଦାସ୍ ଗୁଣିଆଁ
 ଗୋଦେରବରନ୍ (goderboron) n. ସବୁଜ green
 ସେଗିଆରୁ
 ଘ
 ଘୋବ୍ରାନାୟେ (ghobrananaye) v. ଘଡ଼େଇବା
 ଘଡ଼େଇବା
 ଘୋବ୍ରାନାୟେ
 ଘାଟ୍ (ghaṭ) n. ଘାଟ ghat ଘାଟ
 ଘାଟାମ୍ (ghartam) v. ଚୁଣିବା filter ଘୁନେକ୍
 ଘିଉ (ghiu) n. ଘିଅ ghee ଘିଅ
 ଘିର୍ଘିର୍ (ghirghir) n. ଘଡ଼ଘଡ଼ thunder
 ଘିର୍ଘିର୍
 ଘୁମାକାୟେ (ghumakanaye) v. ଘୁମାକାବା
 ଘୁମାକାବା
 ଘୁଲ (ghuli) n. ଶାମ୍ବୁଳା oyster ଘାବି
 ଘୁସ୍ (ghus) n. ଲୁହ bribe ଘୁସ୍

ଢ

ଚଢା (coda?) v. ଚୁମ୍ବନ କରିବା kiss ଚୁମାକାରେକ୍
 ଚଉଖଟ୍ (coukhot) n. ଚଉକାଠ door frame
 ଚଢେ (coke) n. ବେଙ୍ଗ frog ବେଙ୍ଗ
 ଚମକାକାନ୍ଦାୟେ (comkananaye) v. ଚମକାଇବା
 frighten ଚୁମ୍ବକାଏକ୍
 ଚମ୍ବୁଲେ (comble) n. ଚେରଲ mongoose
 ଚରହା (corha) n. ଚୋର thief ଚୋରହା
 ଚୋ (cola) n. ଗୁଟ୍ଟ gram ଗୁଟ୍ଟ
 ଚୋହାକୁ (colahaku) n. ଚୋଟ୍ଟ glithead ଚୋଟ୍ଟ
 ଚାବ (caab) v. ଚାଲିଯାଉଛି yawn ଚାଲିଯାଉଛି
 ଚାଉକି (cauki) n. ଚାଉକି chair
 ଚାଉଳ (cauli) n. ଚାଉଳ rice ଚାଉଳ
 ଚାକୁରୁଡୁଗ୍ (cakurudugg) v. ଚାକିମାରିବା stab
 ଚାକିମାରିବେକ୍
 ଚାହାୟମ୍ (cakhayom) v. ଚାଖିବା taste ଚାଖିବେକ୍
 ଚାଟା (caṭa) v. ଚାଟିବା lick ଚାଟିବେକ୍
 ଚାଟୁ (caṭu) n. ମାଟିଆ earthen pitcher ମାଟିଆ
 ଚାଟାବ (caṭab) n. ଚାଟିକା uvula ଚାଟିକା
 ଚାଟି (caṭi) n. ଚାଟି well ଚାଟି
 ଚାଣ୍ଡୁ (caṇḍu) n. ଚାଣ୍ଡ month ମେଘନା
 ଚାଣ୍ଡୁମାର୍ସାଲ (caṇḍuumarsal) n. ଚାଣ୍ଡୁକରଣ
 moonlight ଚାଣ୍ଡୁକରଣ

ଚାଣ୍ଡୁ (caṇḍur) n. ଚାଣ୍ଡ moon ଚାଣ୍ଡ
 ଚାନ୍ଦୋଆ (candoa) n. ଚାନ୍ଦୁଆ awning
 ଚାପାୟମେ (capayome) v. ଚାପିବା press ଚାପିବେକ୍
 ଚାପୁ (capu) v. ଚାକିରବା bristle ମୁଣ୍ଡଫୁଲବେକ୍
 ଚାପୁଡାବା (capuraba) v. ଅଣ୍ଟାଲିବା grope
 ଅଣ୍ଟାଲିବେକ୍
 ଚାପାଥା (cabatha?) v. ଚାପିବା finish ସିରାଏକ୍
 ଚାମକାଅ (camkaa) v. ମରଜିବା sprain ଚାମକିବେକ୍
 ଚାମ୍ପା (camca) adj. ଚୋରନା detective ଚାମ୍ପା
 ଚାମାର (camar) n. ଚାମାର shoemaker ଚାମାର
 ଚାୟୁକିଦାର (cyaukidar) n. ଚାୟୁକିଦାର
 watch man ଚାୟୁକିଦାର
 ଚାକ୍ଷା (carkha) n. ଚାକ୍ଷା spinthread
 ଚାଚାଦାରୁ (caradaru) n. ଚାଚା plant
 ଚାଲି (calni) n. ଚାଲି sieve
 ଚାଲମ୍ (calom) n. ଚାଲ tail
 ଚାଲାଅ (calaa) v. ଚାଲାଇବା promulgate
 ଚାଲାଇବେକ୍
 ଚାଲନ୍ତାନ୍ଦାୟେ (calantanaye) v. ଚାଲିବା go
 ଚାଲିବେକ୍
 ଚାଲୟାମ୍ (calayam) v. ଚାଲିବା setinmotion
 ଚାଲିବେକ୍
 ଚାଲୟମେ (calayome) v. ଚାଲିବା drive ଚାଲିବେକ୍
 ଚାମ୍ (cas) n. ଚାମ୍ peasant ଚାମ୍
 ଚାହେ (cahe) c. ଚାହା or ଚାହେ
 ଚାହେ (ciaci) c. ଚାହେ as

କେନାତାମ୍ (ciknatam) v. କେଣାଇବା oilness
 କେନାଏକ୍
 ଚେନ୍ନି (ciggrī) n. ଶେନ୍ନି shrimp ଚେନ୍ନି
 ଚିତାକୁଲ (citakula) n. ଚିତାକାବ leopard
 ଚିଡିବିଗ୍ (citibigg) n. ଚିଡି paintedsuake
 ଚିନା (cina?) p. କଣ what କା
 ଚିନାଲିଜାମ୍ (cinalijam) v. ଚିନିବା recognise
 ଚିନିକ୍
 ଚିପାତାମ୍ (cipatam) v. ଚିପୁଡିବା wring ଚିପେକ୍
 ଚିପୁଡ (cipud) v. ଚିପୁଡିବା scratch ନକ୍ ଚିପେକ୍
 ଚିପୁଡ (cipu?d) v. ଚିପୁଡିବା clutch ଚିପୁଡିକ୍
 ଚିମ୍ଫା (cimpha) n. ଚିମିଟା tongs ଚିମ୍ଫା
 ଚିଲକା (cilka) p. ଚିପେକ୍ as କୌଚେକ୍
 ଚିଲିକାନି (cilikani) c. ଚିପେକ୍ as/if ଚିଲିକେକେକ୍
 ଚିମିନାଗ୍ (ciminag) p. ଚିପେକ୍ some ଚିପେକା
 ଚିପୁଡ (cier) n. ଚିପୁଡିକେକ୍ weaver bird
 ଚିପୁଡିଆ
 ଚୁଟା (cuṭa) adj. ଚୁଟିଟା lame କେଟା
 ଚୁଫୁ (cuṭu) n. ଚୁଟିଆମୁଷା mouse
 ଚୁଲ (cula) n. ଚୁଲ oven
 ଚୁଲତୋ (culatowa) n. ଚୁଲିକା knots on an
 oven
 ଚେକାଡ (cekad) v. ଚିପେକ୍ ବେସିଜେ besiege
 ଚେକେକ୍
 ଚେକା (ceca?) v. ଚାଡିବା rend କେକ୍
 ଚେକାଲିଜା (cecaalija) n. ଚିପୁଡିବା torn cloth

ଚେକାତାମ୍ (cecatam) v. ଚିପେକ୍ tear କେକ୍
 ଚେକାନା (cecanana) v. ଚିପେକ୍ think ଚେକେକ୍
 ଚେକେଦିହୁରି (cepedihuri) n. ଚେକେକ୍ କାଲ horn-
 bill କୁଲିକ୍
 ଚେକାନରେ (cetanre) pre. ଚିପେକ୍ on ଚିପେକ୍
 ଚେକାନମାହାଲ୍ (cetanmahal) n. ଚିପେକ୍ ଚିପେକ୍
 upstairs ଚିପେକ୍
 ଚେକ (cela) n. ଚିପେକ୍ student କାଲିକା
 ଚେକାତେଲେଲେମ୍ (cotatelelem) v. ଚିପେକ୍ look
 ଚେକେକ୍

ଈ

ଇକ (chak) c. ଇକ cross ଇକ୍
 ଇଚା (chata) n. ଇଚା umbrella ଇଚା
 ଇପାଲଜେ (chapalajeig) v. ଇପେକ୍ print
 ଇଚା (chaba) v. ଇଚିବା finish ଇଚାକ୍
 ଇଚିନାନାୟେ (chandinanaye) v. ଇଚିବା hobble
 ଇଚିକେକ୍
 ଇଚିକାନାନା (chiṭ kanana) v. ଇଚିକା splash up
 ଇଚିକେକ୍
 ଇଚୁଟା (chuṭa) v. ଇଚୁଟିବା/ଶାମିଳା/ସୁଟିବା free/
 alleviate/repay ଇଚୁଟେକ୍, ଇଚୁଟାକ୍
 ଇଚୁଚୁକାଟିଆ (chuchukaṭia) n. ଚୁଚୁକ୍ mole
 ଇଚୁଟାନାନା (chuṭanana) v. ଇଚୁଟିବା leave ଇଚୁଟେକ୍
 ଇଚେକ (chedak) v. ଇଚିକା check ଇଚେକ୍

ଜିଦ୍ଦା (jiddha) v. ବାରିବା repeat ବାରିବୁ
 ଜିମିତାଗ୍ (jimitag) c. ଯେତେବେଳେ while କେଶାନ୍ତେ
 ଜିଲ (jilo) n. ତାଜ୍ଜ୍ palatse ତାଲ୍
 ଜିଲିଗ୍ (jilig) v. ଲମ୍ବିବା lengthen ଲମ୍ବିକାକର
 ଜିଲିଗ୍ (jilig) adj. ଲମ୍ବା long ଲମ୍ବା
 ଜିଲୁ (jilu) n. ମାଂସ/ଅଙ୍ଗ ଲିର ପବ meat / finger
 ଗର୍ / ଅଙ୍ଗ ରୁ ଚେନ୍ଦ୍
 ଜୁଆନକଡ଼ା (juankora) n. କଶୋର adolescent
 କିଡ଼ା
 ଜୁଆନକୂଡ଼ି (juankuri) n. କଶୋରୀ maiden ଛଡ଼ି
 ଜୁଇତାନ୍ (juitan) adj. ଜ୍ୱଳନ୍ତ burning ଜାଲ୍ ତେ
 ଜୁଆଡ଼ି (juari) n. ଜୁଆଡ଼ି gambler ଜୁଆଡ଼ି
 ଜୁଟିତାଜେବ (jutitajee) v. ଜୁଟିବା touch ଜୁଟିବୁ
 ଜୁରୁମାହା (jurrumahā) n. ଶନିବାର saturday
 ସାନ୍ନିବାସ୍
 ଜୁଲ (julo?) v. ପୋଡ଼ିବା burn ଜାଲିବୁ
 ଜୁଲ୍ ତାନ୍ (jultan) v. ଜାଲିବା light ବରୁଆବୁ
 ଜୁହାଡ଼ି (juhari) n, ଜୁଆ gambling ଜୁହା
 ଜେସାମାଗ୍ (jesamag) n. ଘୁଷି sculf ଘୁଷି
 ଜେହେଲ୍ (jehel) n. ଜେଲ୍ jail ଜେଲ୍
 ଜେହେଲ୍ ଥଡ଼ା (jehelora) n. ଜେଲ୍ ଖାନା jail
 ଜେଲ୍ ଖାନା
 ଜୋ (jo?) v. ଫଳିବା fruitbearing ଖାଉରୁ
 ଜୋକ (joki) n. ଚୁଣ୍ଡି pod କକ
 ଜୋଗି (jogi) n. ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ascetic କୁଟି

ଜୋରାନ୍ (joran) v. ଯୋଡ଼ିବା join together
 କତେକ୍
 ଯାପମ୍ (yapom) v. ଦେଖାକେବା/ପାଖାଡ଼ିକେବା meet
 କେଟ୍ଟିଏକ୍/କେଟ୍ଟିକାବେକ୍
 ଝ
 ଝାବୁନା (jharna) n. ବରଣା spring ଝାବୁନା
 ଝିନା (jhiga) n. କଞ୍ଚି luffaacutangula ଝିନା
 ଝିଲୁତେନା (ihilutena) n. ଆଖିତୋଳା eyeball ଝିନା
 ଝୁଣ୍ଡୁ (jhuṇḍu) adj. ଚରମ (ଅବଶ୍ୟ) last ସେବା
 ଛ
 ଛକ (toko) n. ବାଜାର brinjal କାଟାକାଟା
 ଛଟ୍ଟା (totra) n. କନ୍ଦୁଣି/କର୍ଣ୍ଣାଣ୍ଡ elbow/womb
 କୁଡ଼ିନ/କୁଆ
 ଛଟାନାନା (totanana) v. ଛୁଟିବା/ଛୁଟିବା pleted/
 break ଛଟାଏକ୍ / ଛୁଟେକ୍
 ଛଟଲନ୍ତାନ୍ୟେ (tcholontanaye) v. ଛଟକିବା
 trot about ଛଟ୍ଟିକେକ୍
 ଛଞ୍ଚି (toṅā) n. ବେଲୁକିଆ bluejay ଛଞ୍ଚି
 ଛାଲିଖାପ୍ରା (taikhapra) n. ଛାଲି tile ଛାଲି
 ଛାକା (taka) n. ଟଙ୍କା money ଛୁଟିଆ
 ଛାପୁ (tapu) n. ଦ୍ୱୀପ holm
 ଛାପାସ (tasao) n. ଟ୍ୟାକ୍ସା borax ଛାଲି
 ଛାଲିଖାଆ (talabaa) n. ଚେଣ୍ଡୁ marigold

ଟିକଟ୍‌ଆଡ଼ା (tikotara) n. ଟିକଟ୍‌ବର booking office ଟିକଟ୍‌ଘର

ତୁଡ଼ାତଲକନେ (turatolakne) n. ଡୋସା taught ଗୁଆ

ଟେଟେଙ୍ଗା (teṭeṅga) n. ଏଣ୍ଡୁଆ gardenlizard ଟେଟେଙ୍ଗା

ଟେଣ୍ଡା (ṭenda) n. ଚୋରଣି rice water ବାପିପାଳ

ଟେଣ୍ଡାଦାଆ (ṭendadaa) n. ମେଳ rice gruel ମାଣ

ଟେଣ୍ଡାତାମ୍ (ṭendatam) v. ଗାଳବା drain ଗେଣିଆଏକ୍

ଟେବାଲ୍ (ṭebal) n. ଟେବୁଲ୍ table ଟେବୁଲ୍

ଟେରା (ṭera) adj. ଟେର squint ଟେର

୦

ଠାକୁଆ (ṭhakua) adj. ଠାମି cheating ଠାକୁଆ

ଠାରିଆତାଏ (ṭhariatajæ) v. ଠାରିଆତାଏ guess ଠାରିଆଏକ୍

ଠୋକାରୁ (ṭhokar) v. ଆଘାତ କରିବା hit ଠୋକାରୁଦେକ୍

ଢ

ଢ଼କ୍‌ଆ (ḍoḍo?) v. ଢ଼କ୍‌ମାରିବା peap ଢ଼କ୍‌କେକ୍

ଢ଼କ୍‌ତାଣାୟେ (ḍortanaye) v. ଢ଼କ୍‌ତାଣା nod ମୁଡ଼ାସୁଲିଏକ୍

ଢ଼କ୍‌କ (ḍḥok) n. ଢ଼କ୍‌କ water hen ଢ଼କ୍‌କ୍

ଢ଼କ୍‌କାଠା (ḍakara) n. ଢ଼କ୍‌କର post office ଢ଼କ୍‌କ୍

ଢାକୁଆ (ḍakua) n. ଢାକବାଲ୍ post man ଢାକପିଅକ୍

ଢାକୁ (ḍaku) n. ଢାକାସୁତ robber ଢାକୁ

ଢାକ୍‌ବାଗ୍‌ଲ୍ (ḍakbaggla) ଢାକ୍‌ବାଗ୍‌ଲ୍ dakbu-
ngalow ଢାକ୍‌ବାଗ୍‌ଲ୍

ଢାକ୍‌ପାଖାନା (ḍakṭorkhana) n. ଢାକ୍‌ପାଖାନା
hospital ଢାକ୍‌ପାଖାନା

ଢାକ୍‌ପରେନ୍ (ḍakṭoren) ଢାକ୍‌ପରେନ୍ lady doctor

ଢାକ୍‌ଆ (ḍagia) v. ଶାନ୍ତି ଦେବା chastise ସାକାଦେକ୍

ଢାଟା (ḍaṭa) n. ଢାଲିଣେ abdomen ଅଢାଲି

ଢାବ୍‌ନି (ḍabni) n. ଢାକ୍‌ପତ୍ର cover

ଢାମ୍‌ରୁ (ḍamru) n. ଢାମ୍‌ରୁ amulate

ଢାଲି (ḍali) n. ଢାଲିଣେ basket

ଢାଲିମ୍ (ḍalim) n. ଢାଲିମ୍ pomegranate
ଢାଲିମ୍

ଢାଡ଼ି (ḍidḥo) v. ଢାଡ଼ି କରିବା dare ସାହାସ୍‌କାରେକ୍

ଢାବିରି (ḍibiri) n. ଢାବି light

ଢୁକି (ḍuki) n. ମୁତ urine ମୁତାଲ୍

ଢୁକିଆ (ḍukiaṭa) n. ଢୁକିଆର urinal

ଢୁବୁଇ (ḍubui) v. ଢୁବୁଇବା sink ଢୁବୁଇକ୍

ଢୁବୁଇ (ḍubui?) v. ଢୁବୁଇବା drown ଢୁବୁଇବାଏକ୍

ଢୁଣ୍ଡୁବିଗ୍ (ḍuṅḍubig) n. ଢୁଣ୍ଡୁବିଗ୍ rat snake
ଧାମ୍‌ନା

ଢୁଣ୍ଡୁଲି (ḍuṅḍuli) n. ଢୁଣ୍ଡୁଲି dragon fly
ଢେଟେକେକ୍‌ଆ

ଢୁବିନାୟେ (ḍubinānaye) v. ଢୁବିବା dive
ଢୁବିବାଏକ୍

ଡେଗାଅ (degao) n. ଡିଆ jump ଡେଗା
 ଡେଗେମ୍ (degem) v. ଡେଇଁବା jump ଡେଗେଡ୍
 ଡେରା (dera) v. ପିଂଜିବା card

ଡ

ଡେ଼ରୁଆ (dhēcua) n. ଜଳଜପାଣି black
 drongo ଡେରୁଆ
 ଡେରା (dhera) n. ଡାଗୁଡ଼ିଆ spindle

ଡା

ଡାଡ଼ି (towa) n. ଦୁଧ milk ଦୁଧ
 ଡାଡ଼ିଲେନା (towachena) n. ଦୁଧଲେନା posset
 ଦୁଧଲେନା
 ଡାପା (topa) v. ଘୋଡ଼ିବା plant ଡେପ୍
 ଡାପଣ (torpon) n. ଡାପଣ rites of offering
 oblegations of water
 ଡାପସ୍ୟା (topsyā) n. ଡାପସ୍ୟା asceticism
 ଡାଲ (tolo) v. ବାନ୍ଧିବା bind ବାନ୍ଧେଇ
 ଡାଲ (tolo) adj. ବନ୍ଧା (ବନ୍ଧାବନ୍ଧୁ) binding ବନ୍ଧାଇ
 ଡାହନାକାସ୍ତେ (tohananaye v. ଡୁ଼ଟିବା stumble
 ଡୋହାଏକ୍
 ଡାଇ (tai) n. ଡାଉଆ small sized flat frying-
 pan
 ଡାଇ (tai) v. ରହିବା stay ରହିକ୍
 ଡାଇନ୍‌ହାଉ (tainoṛa) n. ଡାହନ୍‌ହାଉ dwellinghouse
 ରହିକ୍‌ହାଉ

ଡାଡ଼ି (tawa) n. ଡାହନ୍‌ହାଉ fire-pot
 ଡାଏଡେ (taeʔte) pre. ଡାଉ from ଡାହନ୍‌ହାଉ
 ଡାକିଆ (takia) n. ଡାକିଆ pillow
 ଡାଗଇଂଡାକାସ୍ତେ (tagoiggtanaye) v. ଡାହନ୍‌ହାଉ
 munch ଡାହାଏକ୍
 ଡାକୁରୁ (tajub) adj. ଡାମକାର wonderful
 ଡାମକାରଲେ
 ଡାଡ଼ (taṛ) n. ଡାଲ palm fruit ଡାଡ଼
 ଡାଡ଼ୁଗୁଡ଼ (targur) n. ଡାଲଗୁଡ଼ jaggery ଡାଡ଼ୁଗୁଡ଼
 ଡାଡ଼ା (tatag) n. ଡାଡ଼ିଆନା greatgrandfather
 ଡାପନ୍‌ (taben) n. ଡାଡ଼ା flattened rice ଡାଡ଼ି
 ଡାମୁ (tambu) n. ଡାମୁ tent ଡାମୁ
 ଡାଗୁ (taraju) n. ଡାଗୁ balance
 ଡାଗ (taraṅ) n. ଡାକ armpit ଡାଗୁ
 ଡାଗାଆ (tarlao) v. ଡାଲିଲେନା melt ଡାଗାଆଏକ୍
 ଡାଗାଲାନାସ୍ତେ (tarlananaye) v. ଡାଗାଲାନା melt
 ଡାଗାଲେକ୍
 ଡାରେ (tare) pre. ଡାରେ at ଡାହ
 ଡାଲକା (talka) n. ଡାକ foot ଡାଲକା
 ଡାଲୁଡେ (talute n. ଡାହାଡ଼ ହାତ right hand
 ଡାଲୁଡ଼ିଆହାତ
 ଡାଲରାମା (talarama) n. ଡାହାମା middle finger
 ଡାହାମା
 ଡାଲରେ (talare) pre. ଡାହାରେ amid ଡାହା

ତାସାଦ୍ (tasod) n. ବାସ grass

ତାସାଦିର (tasodir) v. ବାସ କାଟିବା mow
ସାମ୍ରାଜ୍ୟେକ୍

ତାସିଲ୍ ଦାର୍ (tasildar) n. ତହସିଲ୍ ଦାର୍ tahasildar

ତାସାଦଲିରାଗ୍ (tasadlaragg) n ଲତା creeper

ତାୟେନ୍ (tayen) n. କୁମ୍ଭୀର alligator ମାଗର

ତାୟମ୍ତେ (tayomte) pre. ପରେ after ପାଠେ

ତାୟାର୍ (tayar) n. କାକୁଡ଼ cucumber ଖିର

ତାୟମ୍ରେ (tayomre) pre. ପଛରେ behind ପରେ

ତି (ti) n. ତଳ ଓଠ / ହାତ lower lip / hand
ହେଁଠେକେରୁକାଅ/ ହାତ୍

ତିକା (tika) v. ମାଡ଼ିବା trod ଖୁନ୍ଦକ୍

ତିଗ୍ଗୁ (tiggu) v. ଡିବାହେବା stand ଠାର୍ପକ୍

ତିଜିଲିଗ୍ (ti?jilig) v. ପତାଇବା (ହାତ) extend
ହାତଲୀମ୍ପାଏକ୍

ତିମିହାକୁ (timihaku) n. ତମି whale ତମି

ତିଲମିଗ୍ (tilmig) n. ରୁଣି sesame seed ତଳ

ତିଲେଇ (tilei) n. ତଳପା sole ତଳପାଣି

ତିଲକା (tuika) v. ବନ୍ଧବା bore ବନ୍ଧକ୍

ତିନ୍ଦୁଲରାମା (tundulrama) n. ତ୍ରୟୋଦଶ
fore finger ଖେଡ଼ା

ତିତାମ୍ (tutam) v. ଉପାଡ଼ିବା ଭସିବକ୍

ତିନାତାମ୍ (tunatam) v. ଟିପିଦେବା press
ଠେପାଦେକ୍

ତିବ୍ (tubid) v ମୁଦିବା close ମୁଦିକ୍

ତିଭା (tubha) n. ତାଟି palm leaves

ତିମ୍ଲି (tumli) n. ବରୁଡ଼ wase ଚୁମ୍ବିଲ୍

ତିହୁଡ଼୍ (tuhur) n. ଚୁଣ୍ଡିତ ମୁଣ୍ଡା squirrel

ତେ (te) pre. ରୁ/ଦ୍ୱାରା from/by ଦେ

ତେଇ (teigg) v. ଚୁଣିବା weave ବନେକ୍

ତେୟର୍ (teiyar) v. ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା prepare
ଦେଇଅରୁକାରେକ୍

ତେଜାମ୍ (teñjam) n ଭଣେଇ brother-in-law

ତେଲି (teli) n ତେଲି oilman ତେଲି

ତୋର୍ (tor) n. ଗୋଷ୍ଠ guana ଚୋ

ଥ

ଥର୍ଥର୍ଥୋତାନାୟେ (thorthortanaye) v. ଅନ୍ଧକା
tremble ଭାବୁଆଏକ୍

ଥରେତାମ୍ (thoretam) v. କମେଇବା earn
ଅହରାଏକ୍

ଥାଇତାମ୍ (thaitam) v. ଟାଣିବା / କଣିବା pull /
work out ବିକେକ୍ / କାହେକ୍

ଥାଇନେନ୍ (thainen) v. ଟାଣିବା pull ବିହରାଏକ୍

ଥାଇଲ୍ (thaila) n. ଥଳ bag

ଥାଇଅତାମ୍ (thauatam) v. ଚଳୁଡ଼ିବା throwing
ପାଡ଼ିକେକ୍

ଥାପି (thari) n. ତାଟିଆ small metal cut

ଥାପିଡୁବ୍ନି (tharidubni) n. ବାଦକ utensils

ଥାନା (thana) n. ଥାନା police station ଥାନା

ଥାପି (thapri) v. ଥାପିଦେବା pat ଥାପାକେକ୍

ଥାରିଆ (tharia) n ଥାଳି tray

ଥିମ୍ବାଗି (thimbagi) adj ଦୀର୍ଘ (ନବନ) long କଣ୍ଠା

ଦା

ଦଦାଡ଼ (dodari) n. ଦରକୋଳ plum ବାଲୁ
 ଦର (dara) v. ଭୟକରଣା fear ଡାକୁଏବୁ
 ଦହଡ଼ାମ୍ (dohotam) v. ଆସିବା establish ଆପେକ୍
 ଦହକାଦାୟେ (dohokadaye) v. ଆଉଁସିବା/ଖାଂକିବା
 keep/stitch ରୁଟେକ୍
 ଦୟା (doya) n. ପିଠି back ପିଠ୍
 ଦାଆ (daa) n. ପାଣି water ପାନ୍
 ଦାଆଲହୁଡ଼ି (daalohori) n. ଜଳଲହରୀ waterwaves
 ଲହେଲହୁ
 ଦାଲ (dail) n. ଡାଲ dal ଦାଲ୍
 ଦାଗ୍ରାଅ (dagrao) v. ଗୋଳମାଳକରିବା/ନଷ୍ଟକରିବା
 disturb/spoil ଲମ୍,ମାଲ୍,କାରେକ୍/ନଷ୍ଟକାରେକ୍
 ଦାଟା (data) n. ଦାନ୍ତ tooth ଦାନ୍ତ୍
 ଦାଟିଙ୍ଗି (datiggi) n. ପିଞ୍ଜିଆ manure ଡାନ୍
 ଦାଡ଼ିମ୍ (darim) v. ଖୋଜିବା seek ଡେକ୍
 ଦାନ୍ତୋପତ୍ତନେ (danḍopotne) n. ଜଂଘ thigh ନାଂଘ
 ଦାଡ଼କାଏମ୍ (datkaem) v. ଦଉଡ଼ିବା run ଡୁବେକ୍
 ଦାଡ଼ିରମ୍ (datram) n. ଦାଆ sickle ଦେୟୁଆ
 ଦାଦା (dada) n. ବଡ଼ଭାଇ elder brother ଦାଦା
 ଦାଦାହିଲି (dadahili) n. ବୋହୂ daughter-in-law
 ଡାଦିଲି
 ଦାଦେବ୍ତା (dadebta) n. ଜଳଦେବତା spring god
 ଦାନ (dan) v. ବଳଦେବା immolate ବାଲୁବୁଦେବେକ୍

ଦାମ୍‌ସେମ୍ (damsem) v. ଦଂସିବା bite କାବୁଠାଏବୁ
 ଦାରୁଜି (darji) n. ଦରଜି tailor ଦାରୁଜି
 ଦାରି (dari) ଦେଶୀ harlot ରୁଡ଼ି
 ଦାରୋଗା (daroga) ଦାରୋଗା inspector of
 police ଦାରୋଗା
 ଦାଲ (dalo) v. ଦରଜପରକରିବା thatch ଗୁରେକ୍
 ଦାଲିୟା (daliya) n. ଦାନ୍ତି beard ଦାନ୍ତି
 ଦାସାୟ (dasāy) ଅଶ୍ୱିନ aswin ଅସିନ
 ଦାସିକୋରା (dasikora) ରୁଜର servant ଧାଞ୍ଚରୁ
 ଦାହି (dahi) ବୋଳଦହି butter milk ଦାହି
 ଦାୟା (daya) v. ଦୟାକରିବା bekind ଦାୟାକାରେକ୍
 ଦିରକେଦେ (dirkede) v. ଭୟକରଣା fear ଡାକୁଏବୁ
 ଦିରି (diri) n. ପଥର stone ପାଟାନ୍
 ଦିରିଗ୍ (dirig) n. ପିଂଗ horn
 ଦିରିହାଡ଼ (dirihar) ପଥରଆ stone cutter ପାଥରଆ
 ଦିସୁମ୍ (disum) ଦେଶ country ଦେହ୍
 ଦୁଆର (duar) ଦୁଆର/ଦବାଃ thres/door ଦୁଆ
 ଦୁକୁନାମ୍ (dukunam) v. ଦୁଃଖିତ/ଦୁଃଖ କରଣା suffer/
 regret ଦୁଃଖିତ/ଦୁଃଖିତ/ଦୁଃଖିତ
 ଦୁଫିଗ୍ (dupigg) v. ଡେବାଡ଼ିବା/ଢିଙ୍ଗିଆ pelt/
 throw ଡେବେକ୍
 ଦୁଠ୍ (dūt) ଦୁଠ୍ envoy ଦୁଠ୍
 ଦୁପିଇ (dupii) v. ମୁଣ୍ଡାଲଗା carry a load
 on the head ମୁଣ୍ଡାଲଗେକ୍
 ଦୁବ୍ (dub) v. ବସିବା sit ବୈଠେକ୍

ଦୁଃ (dubi?) v. ସ୍ଥାପନା establish ବୈଠାଏକ୍
 ଦୁଭୁ (dubui) n. ପିତ୍ତ hip ବୁଦ୍ଧ
 ଦୁର୍ବଲ୍ (durbol) n. ନୀଚାଳତ minor
 ଦୁରାଗ୍, ଏବୁ (duragebu) v. ଗାଢ଼ବା sing ଗାଏକ୍
 ଦୁରୁ (duru) n. ପର୍ବତ mountain ପାଟାଡ଼
 ଦୁଲାର୍ (dular) v. ଗେଲକରବା caress ଲଲକାରେକ୍
 ଦୁଲେମ୍ (dulem) v. ଡାଳବା spill ଉଛୁଲେକ୍
 ଦେଗା (degga) v. ସାହାଯ୍ୟକରବା help ମାଦେଇକ୍-
 କାରେକ୍
 ଦେଞ୍ଜାମକଡ଼ା (deñjamkora) n. ଶଳା brother-
 in-law ସାଲ
 ଦେବତା (debia) n. ଦେବୀ god
 ଦେବି (debi) n. ଦେବୀ goddess
 ଦେଲ (dela) v. ଆସିବା come ଆଡ଼େକ୍

ଧ

ଧାଲ (dhai) n. ଧାର mid wife
 ଧାକାତାଜାଏ (dhakatajae) v. ଧରେଇବା pant
 ଧାଗ୍ ଶନ୍ (dhaggrin) n. ଗୋଇଲି hand maid
 ବୁଲକ୍
 ଧାଡ଼ (dhari) v. ପାରିବା be able ପାରେକ୍
 ଧାନୀସକାମ୍ (dhaniāsakam) n. ଧନିଆଁ ପତ୍ର
 coriander leaf ସେଇଅପଦେଇ
 ଧାମ୍‌କାଅ (dhamkaa) v. ଧରା ମାରିବା dash
 ସେକଅଏକ୍

ଧାରମ୍‌ଗଣା (dharamegga) n. ଧର୍ମମାତା god
 mother ଧାରମ୍‌ଆସୁ
 ଧାରମ୍‌ଆବା (dharamaba) n. ଧର୍ମପାତା god
 father ଧାରମ୍‌ଆବା
 ଧାରମ୍ (dharam) n. ଧର୍ମ piety
 ଧାରମ୍‌ଚକ୍ର (dharamchar) n. ଅଧର୍ମ sin
 ଧାରମ୍‌ସାଲ (dharamsala) n. ଧର୍ମଶାଳା tribunal
 ଧାନ (dhani) n. ଧନ rich man ଧାନ
 ଧାନଦ୍ରବ୍ (dhanidra) n. ଦାନା donor ଦାନା
 ଧୁଆଁନ୍ (dhuān) n. ଧୂସ resin
 ଧୁଆଁଦାନ (dhuādan) n. ଧୂସଦାନ censer
 ଧୁଡ଼ (dhuṛi) n. ଧୂଳ sand ଧୁଲୁ
 ଧୁତ୍ରା (dhutra) n. ଦୁତ୍ରା thorn apple ଦୁବର
 ଧୂସ୍ (dhūs) n. କମ୍ବଳ blanket
 ଧେୟାନ୍ (dheyān) n. ଧ୍ୟାନ contemplation
 ଧୋବି (dhobi) n. ଧୋବା dhobi ଧୋବ

ନ

ନକକାଲୁକଅଡ଼କ୍ (naukacalaachora) n. ନାବକ
 sailor ଜାହାଜୁଦ୍‌ବାଲ
 ନାସାସାନ୍ତେ (naa'sante) pre. ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ till
 ଏତାଦ୍‌କାଲ୍‌କେକ୍
 ନାକି (nakī) n. ପାକଅ comb
 ନାକିଗମିଗ୍ (nakigtamig) v. କୋରବା scrape
 କୁରିବା
 ନାଗ୍ (nag) n. ଧୂଳସନାଗ୍ sandviper ବୁଧୁନାଗ

ନାଗଫାନି (nagphani) n. ନାଗଫେଣି cactus
 ନାଡ଼ିଆ (nariā) n. ନଡ଼ିଆ cocoanut କୋକୋନୁଟ୍
 ନାଡ଼ିଆକକରୁନି (nariakokorni) n. ନଡ଼ିଆ କୋରଣା
 kernal scroped off from the cocoanut
 copra
 ନାଡ଼ିଆରେ (nariere) pre. ପାଖରେ near
 ନାପ୍ (nap) v. ଘୋଷିବା make a rough
 estimate କୋଷେଇ
 ନାମ୍ (nam) v. ମିଳିବା (ପାଇବା / ଲାଭକରିବା)
 be found/gain ବେଟାଏକ୍ / ଲାଭକରିବେକ୍
 ନାମ୍ଲୟେ (namlaye) v. ପାଇବା get ବେଟେକ୍
 ନାରକଗାଡ଼ା (narakgara) n. ନରକ hell
 ନାଲ (nala) n. ମଜୁରୀ/ନାଳ labourer/canal
 ମଜୁରୀ/ନାଳ
 ନାୟାଲ୍ (nayāl) n. ଲଙ୍ଗଳ plough
 ନି (ni?) v. ଓଢ଼ିବା be opened ଉଦ୍‌ଘାଟିବେକ୍
 ନିଇଲ୍ (nii) v. ଅନାବୃତ୍ତ କରିବା open ଉଦ୍‌ଘାଟିବେକ୍
 ନିକିତାମ୍ (nikitam) v. ଅଡ଼ାକିବା drive ଉଦ୍‌ଘାଟିବେକ୍
 ନିଡିର (nidir) n. ଭାଳ white ant ଓଢ଼ିଆ
 ନିନିର (nimir) n. ବୌଡ଼ି race ବୁଡ଼ି
 ନିରତାନାୟେ (nirtanaye) v. ଚଳିଯିବା flee ବୁଲିବେକ୍
 ନିୟାମ୍‌ରେସେସେନ୍ (niyamresesen) v. ପାଳିବା
 observe ମାନେଇବେକ୍
 ନୁ (nu) v. ପିଇିବା drink ପିଇିବେକ୍
 ନୁନୁ (nunu) n. ଫୁଲ breast ଫୁଲ

ନୁବାଆ (nubaa?) n. ଅନ୍ଧାର darkness ଅନ୍ଧାର
 ନୁବାଆନ୍ଦୁ (nubaacandū) n. କୁନ୍ଦୁରୀ darkfort-
 night ଅନ୍ଧାରରାତି
 ନେ (ne) n. ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ foundation of a house
 ନେଅଡ଼ା (neora) v. ଆମନ୍ତ୍ରଣକରିବା invite ନେଅଡ଼ାବେକ୍
 ନେଟ୍‌ଫା (nēwā) n. ଆପଲ୍ apple ନେଟ୍‌ଫା
 ନେକ (neko) p. ଏମାନେ these ଲମ୍‌ଲମ୍
 ନେଲେକା (neleka) c. ଏହିପରି this ଏହିପରିବେକ୍
 ନେଲେରାସ୍ (neleras) n. ମହମାଣ୍ଡ humble bee
 ମାଣ୍ଡି
 ନେସ୍‌ଡେନ୍ (nesden) p. ଏହିସବୁ these ଲମ୍‌ଲମ୍
 ନେୟା (neya) p. ଏହା/ଏହା the/it ଏହା/ଇ
 ନେୟାକେ (neyake) p. ଏହାକୁ it, this ଲକେ
 ନେୟାକୋରା (neyakora) p. ଏମାନଙ୍କର its ଲମ୍‌ଲମ୍
 ନେୟାରା (neyara) p. ଏହାର its ଲମ୍‌ଲମ୍

ପ

ପୋଆ (poa?) v. ଭୁସ୍ତୁକିବା collapse ବସ୍ତୁକିବେକ୍
 ପୋଈରିକାଟା (poërikaṭa) n. ଗଣ୍ଡି joint ଗଣ୍ଡି
 ପକ୍ତା (pokta) adj. ଦୃଢ଼/ନିଶ୍ଚିତକରିବା firm/entrust
 ଦୃଢ଼/ନିଶ୍ଚିତକରିବେକ୍
 ପୋକାଟୋବେ (pocato) v. ପକ୍ତକରିବା ripen ପକ୍ତକରିବେକ୍
 ପୋଟା (poṭa) n. ଶାଳ sweat ଶାଳା
 ପୋଟାମ୍‌ତାମ୍ (poṭamtam) v. ବ୍ୟାପକିବା package
 ପ୍ୟାକିବେକ୍

ପତାସ (patao) v. ଦୋଳିବା besmear

ପଦମ୍ (padom) n. ନରକର/ପାଖୁଡ଼ା neriumodo-
rum/petal

ପଲ୍ଲୀମା (polarama) n. ଅନାମିକା ring finger

ପସ୍ତୁ (postu) n. ଜାଇଫଳ fragrans

ପାଉଖାନା (paikhana) n. ପାଉଖାନା latrine
ପାଖାନା

ପାଝିବୁଆଡ଼ମ୍ (pañcaom) v. ଧାରଣା borrow

ପାଝିରାଓ (pañrao) v. ପହୁଁବା swim ପିରୁରେକ୍

ପାଏନ୍ଦୁବି (paendubi) n. ପାଣିକୁଆ coalgoose
ପାଉନ୍ଦୁକିଆ

ପାଏସା (paesa) n. ପଇସା paise ପାଏସା

ପାକୁମ୍ ପକୁମ୍ (pakumpokum) v. ପାକୁଳାଇବା
opening and shutting the mouth
ପାକୁରୁମାଠେକ୍

ପାକୁଆହାସା (pakuahasa) n. ପତ୍ତୁ sediment
ପାଉଟ୍

ପାଗାର୍ (pagar) n. ଦରମା salary ଦାଗୁମା

ପାଗଲ୍ (pagal) n. ପାଗଲ lunatic ପାଗଲ୍

ପାଘା (pagha) n. ପାଘା halter for tying
cattle

ପାଛାଣାସ (pachtao) v. ଅନୁରାଗ କରିବା regret
ପାଝିଦାଏକ୍

ପାଜାଓ (pajao) v. ପକାଇବା sharpen ପାକାଏକ୍

ପାଝାମାଝ (parjamat) n. ଦରଲୋହିଆ domestica-
ted son-in-law ଦାଝାମାଝ

ପାଝା (pañta) n. ପାଝା wooden plank ପାଝା

ପାଝାସ (pañao) v. ସିଝିବା spray ପାଝାଏକ୍

ପାଝାସ (pañao) v. ସେଝିକିବା crawl ସେଝିକ୍

ପାଝି (pañi) n. ଓଢ଼ି wooden beam

ପାଝ (par) pre. ଆଡ଼କୁ towards ଆଝ

ପାଝାଓ (pañao) v. ପଢ଼ିବା read ପାଢ଼େକ୍

ପାଝନ (pañki) n. କପୋତ dove

ପାଝିତ୍ (pañdit) n. ପଞ୍ଜିତ erudite ପାଞ୍ଜିତ୍

ପାଝୁନାଗୁଡ଼ିଝ (pañdunagubig) n. ଗୋଝର
cobra ଗୁଡ଼ିଝ

ପାତ୍ (pat) n. ଝାଡ଼ା stool ହାଗଲ୍

ପାତ୍ଲା (patla) adj ପତଳା thin ପାତ୍ଲା

ପାତ୍ଲାଏପେ (patkaepe) v. ଲୁଢ଼ିବା leap ଲୁଢ଼ିକ୍

ପାପ୍ (pap) n. ପାପ sin

ପାବିତା (pabita) n. ଅମୃତଭଣ୍ଡା papeya ପାବିତା

ପାମ୍ ପାଲ୍ (pampalad) n. ପ୍ରକାପତ butterfly
ପାପଲ୍

ପାକମ୍ (parkom) n. ଖଟ bed

ପାକମ୍ କାଝା (parkomkañta) ଝେପୁଆ charpayleg

ପାକ୍‌ହାସ (parkhao) v. ପରୀକ୍ଷା କରିବା/ପରୀକ୍ଷିବା
examine/test ପାକ୍‌ହାସାକାରେକ୍/ପାକ୍‌ହାସେକ୍

ପାଝାପାସ (parghao) v. ପାଝୁଟିକିବା wel come
ପାଝୁସେକ୍

ପାଝା (parja) n. ପ୍ରକା tenant ପାଝା

ପାଝା (parda) n. ପରଦା screen

ପାଝାଝି (palañi) n. ଅଝାଝି

ପାସେ (pase) v. ଦରାଝିକିବା endanger ପାସାଏକ୍

ପାସାଜେ (pasjane) n. ହାଜିରା କଝୁ attendance
register ହାକାଜ୍ କଝୁ

ପାହାମ୍ (paham) v. ଚିନ୍ତା କରିବା / ସନ୍ଦେହନା
 think/sob ସନ୍ଦେହ / ସ୍ମରଣେ
 ପାହାର (pahra) v. ପ୍ରହାର କରିବା beat ଦେବାଏବ୍
 ପିଆଜ (piāj) n. ଉଲ୍ଲ onion ଉଲ୍ଲ
 ପିଟ୍ (piṭ) n. ବାଜ market ବାଜ
 ପିଡ଼ି (piṛi) n. ପଡ଼ିଆ field ମାଏଦାନ୍
 ପିଣ୍ଡା (piṇḍa) ବାଲୁଣ୍ଡା veranda ବାଲୁଣ୍ଡା
 ପିପିଡ଼ିଗ୍ଗିଜୁ (pipidiggtiju) n. ଜୁଲୁଜୁଲୁଆପାକ
 glow warm ଚନ୍ଦ୍ର
 ପିରିଜ୍ (pirij) n. ଆଳତୀ small plate
 ପୂଜା (puja) v. ପୂଜାବା worship ସ୍ମରଣେ
 ପୂଜାରୀ (pujhari) n. ସ୍ମରଣକର୍ତ୍ତା priest ପୂଜାରୀ
 ପୁଠିହାକୁ (puṭhihaku) n. ଗୁଣ୍ଡା gudgeon
 ପୁଡ଼ି (puri) n. ପୁଣ୍ଡା pancake ପୁଣ୍ଡା
 ପୁଣ୍ଡି (puṇḍi) adj. ଧଳା white ଗୁଣ୍ଡା
 ପୁତ୍ନାକାମ୍ (putnasakam) n. ଘୋଡ଼ାମଂସ
 mint leaf ପୁତ୍ନା
 ପୁତ୍ଲି (putli) n. ଲଘୁଲ୍ଲ doll
 ପୁର (pura) v. ପୂରିବା fill ସ୍ମରଣେ
 ପୁରୀ (puri?) v. ଚାଷିକରୀ boil ଡାଏବାଏବ୍
 ପୁରୁଖାହାମ୍ (purkhaḥaram) n. ପୂର୍ବପୁରୁଷ
 predecessor ପୁରୁଖାହାମ୍
 ପେଫିକାର୍ (peṫcaruṛ) v. ଫିରିବା repay
 ଫିରିବେ
 ପେକି (pecki) n. ପାଚୁ arum ପେକି
 ପେଜେ (peje) v. ମନିବା think

ପେଟେ (pete) n. ନିତ୍ ନିତ୍
 ପେଠା (peṭha) n. ପେଟୁ glutton ପେଟୁ
 ପେଡ଼ିଜାନ୍ଦକ (perjanhoṛo) n. ପାକ hero ପାହାସି
 ପେରେ (pere) n. ପୁସ୍ତ healthy ବେସେଲେବ୍
 ପେରେ (pere?) v. ପୁରଣକରୀ recoup ସ୍ମରଣେ
 ପେରେଆ (percā) n. ପାଚୁ pigeon ପେରେଆ
 ପୋକ୍ରା (pokra) ପୋକ୍ରା pond ପୋକ୍ରା

ଫ

ଫୋଟୁଆନ୍ଦକ (photoṭuṭhaḥoṛo) n. ଚିତ୍ରକର
 artist ଚିତ୍ରକାର
 ଫାଏଲାସ (phaelao) v. ବ୍ୟାପିବା extend
 ଫାଏଲାସ୍
 ଫାଏଲୋ (phaelao) v. ଫାଏଲିବା forget ଫାଏଲେବ୍
 ଫାଟାକ (phaṭak) ଫାଟକ gate ଫାଟକ
 ଫାର୍ଡ (pharod) ଫର୍ଡ/ଫର୍ଡ sheet ଫାର୍ଡ
 ଫାନ୍ଦାସ (phandaṣ) v. ଫାନ୍ଦାସ invent a false
 story ଫାନ୍ଦେବ୍
 ଫାସି (phasi) ଫାସ net ଫାସ
 ଫାଲୁହୋ (phaltuhoṛo) ଦେହାଳୀ merchant
 ଦେହାଳୀ
 ଫୁଟବଲ୍ ପେଲ (phuṭbolē) ଫୁଟବଲ୍ football
 play ଫୁଟବଲ୍ ଫେଲ
 ଫୁର୍ମି (phuṛmi) ଫୋଡ଼ି bodkin ଫୁର୍ମି
 ଫୁର୍ଚାସ (phurcao) v. ଫୁର୍ଚାସ ବୋଧା utter
 ବାହେବ୍

ଫୁଲ୍କାଲିଆ-ସୁନି (phulkalia-suni)n. ଖଇ fried rice ଲିଆ

ଫେଟାଫ (pheṭao) v. ଫେଟିବା suffle ଫେଟେଇ

ଫେଟାଫ (pheṭao) v. ଫେଟିବା

ଫେନ୍ (phen) ଫଣା hood ଫେନା

ଫେରୁଆଲ (pherwala) ଫେରକାଲ pedlar
ଫେରକାଲ

କ

କା (ka) n. କରୁଆ trout ବାଲିଆ

କାତାନାୟେ (kaitanaye) v. କଢ଼ିବା built ବାକାଏକ

କାଗୁଗୁଙ୍ଗ (kagguigg) n. ଉଲ୍ଲୁକା meteor
କରୁକରୁ

କାକାଠୋ (kakaṭo?) n. ହଳଦା ବଉଳ mango
bird ପିଆ

କାକାବିଗ (kakaḅig) n. କୋଡ଼ାଘାସ viper ବୋଡ଼ାଘାସ

କାକୋ (kako) n. କୋପିନ small loin cloth

କାକୋର (kakoṛ) n. ଫୁଲୁଲୁ lungs ଫକା

କାକୋ (kako) n. ବ୍ରା rule

କାକୋ (kako) n. ରଙ୍ଗ colour ରଙ୍ଗ

କାକୋକାକା (kakoḅkaka) n. ଛେପ spittle
ଧୁଇ

କାକୋ (kako) n. ପତା sack

କାକୋ (kako) n. କଢ଼ିଆ rope

କାକୋ (kako) n. କୁଆର tide କୁଆର

କାକୋ (kako) n. କଢ଼ିଆ bill hook କାକୋ

କାକୋ (kako) n. ଶତ୍ରୁ foe ଦୁର୍ମାନ

କାକୋ (kako) n. ବେଶ୍ୟାଲୟ whore
house

କାକୋ (kako) n. କାକୋ ଦୁର୍ମାନ bastard

କାକୋ (kako) n. କଢ଼ିଆ/କଢ଼ିଆ estrade/garden

କାକୋ (kako) n. କର heron ବାକୋ

କାକୋ (kako) v. କଢ଼ିଆ be spoiled
କଢ଼ିଆ

କାକୋ (kako) n. ଅକାଶିଆ ବୁଢ଼ିକ

କାକୋ (kako) v. ବ୍ୟାଜନକା leave ଛାଡ଼େକ

କାକୋ (kako) pre. ବ୍ୟାଜନ except ଛଡ଼ା

କାକୋ (kako) v. ବୋଲିବା recite କାହେକ

କାକୋ (kako) v. ବଢ଼ାଇବା save
ଠାଏକ

କାକୋ (kako) ବାଦ୍ୟକାର drummer
ବାଜେଇନିକାରି

କାକୋ (kako) n. ବ୍ୟଥା barren କାକୋ

କାକୋ (kako) v. କୋଟିବା/କୋଟିବା roll on the
ground/capsize ଉଲ୍ଲୁକେ

କାକୋ (kako) n. ବଡ଼େଇ great uncle ବଡ଼ାକା

କାକୋ (kako) n. କଢ଼ା castor seed କାକୋ

କାକୋ (kako) ବର/ବରୋଇ great aunt ବଡ଼ାମା

କାକୋ (kako) v. ବାଡ଼ାଇବା extend ବାଡ଼ାଏକ

କାକୋ (kako) ବଡ଼େଇ carpainter ବାକୋ

ବାଣିଆଁ (baṇiā) ବଣିଆ goldsmith ବନ୍ଧୁଆଁ	ବାଲବାଲ୍‌ତାନା (balabaltana) ଝର tongue ଝର
ବାଣ୍ଡା (baṇḍa) n. ଚୋକ small earthen pitcher	ବାଲେମାହୀ (balemahā) n. ମଙ୍ଗଳବାର tuesday ମାଙ୍ଗାଲ୍
ବାଡ଼ିକାଏମ୍ (batkaem) v. ଧାଇଁବା run କୁଦେକ୍	ବାସିଲ (basila) ବାଣସି adze ବେସିଲ
ବାଦ୍‌ଲାଓ (badlao) v. ବଦଳିବା be changed ବାଦ୍‌ଲେକ୍	ବାସିମାଣ୍ଡି (basimaṇḍi) ପକାଇ watered rice ପାଖାଲ୍
ବାନ୍‌ରା (bandra) n. ବାନର monkey	ବାହା (baha) n. ଫୁଲ flower
ବାନ୍‌ରୁଅ (bancao) v. ଉଦ୍ଧାର କରିବା rescue ବାସ୍‌ଏକ୍	ବାହାକୁବି (bahakubi) n. ଫୁଲନୋଡ଼ cauliflower ଫୁଲ୍‌କବି
ବାନ୍‌ଧୁକ୍ (bandhuk) n. ବନ୍ଧୁକ gun	ବାହାହୁସିର (bahahisir) n. ମାଳ garland
ବାନ୍‌ସିଦ୍‌ଟା (bansisōṭa) n. ବନ୍ଦସାକ୍	ବାହେଲ୍‌ତାନେ (baheltane) v. ଦୋଳିବା oscillation
ବାନ୍‌ସିଜାନ୍‌ୟୁମ୍ (bansijanum) n. ବନ୍ଦସାକ୍	ବରଠ (biīṭh) n. ଧଣ୍ଡ water snake ଢଣ୍ଡ
ବାନ (bani) n. ଧଡ଼ି border	ବିଗ୍‌କୋକା (bigcoka) n. ପାପାକାଠ slough ସାପକାଠୁକ୍
ବାବା (baba) n. ଧାନ paddy ଧାନ	ବିଡ଼ା (biṛa) v. ବାଡ଼େଇବା/ମାରିବା to beat/kill ମାରିବେକ୍
ବାବାଅଫା (babaoṛa) ଅମାର granary ମରାଫାଲ୍	ବିଡ଼ାପାଏ (biṛapae?) v. ମାରିବା (କଟକରେ) kill ମରୁଅଏକ୍
ବାବୁ (babu) n. ଶିଶୁ child ବାଲକ	ବିନ୍ଦି (bindi) n. ଚକ castor oil seed
ବାର୍ତ୍ତାକା (bartaka) adj. ଦୁଇଟିକା a two rupee note ଦୁଇଟିଆଡ଼ି	ବିତାଅ (bitao) v. ଦେବା pass କୁଦେକ୍
ବାରୁଆ (barha) n. ବୋହୁ boar	ବିତାରୋ (bitarore) p. e. ମଧ୍ୟରେ (ଦୁଇକାଠ) between ମାଡ଼ି
ବାଲ୍‌ପସ୍ (balpos) ଘୋଷ୍ଟପୁତ୍ର adopted son ଘେଡ଼ିବେଟା	ବିନ୍ତି (binti) v. ପାର୍ଥନା ଦେବା pray କରୁନାଲେକ୍
ବାଲିଦାନ (balidan) କେଳ offering	ବିନ୍‌ଡ୍ରାମ୍ (bindram) n. କୁଟିଆଣୀ spider ମାବୁ
ବାଲାତାୟୁୟୁ (balatauyu?) v. ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ propose ପାଞ୍ଚାଲ୍‌ଭିରାଏକ୍	ବିନ୍‌ହୋର୍ (binhoṛ) ଦେଲା gipsies ଦେଲ୍
ବାଲ୍‌ଜାମ୍‌ବା (baljaramba) n. ଗୁର green gram ମୁର	ବିରିଦେମ୍ (biridem) v. ଉଠାଇବା awake ଉଠାଏକ୍
ବାଲେ (bale) n. ବାଳ hair କୈସ୍	ବିରିଗ୍‌ନେ (birigne) v. ଉଠିବା wake ଉଠେକ୍
ବାଲେଗେ (balege) v. କଣ୍ଠିଲିବା putforth new leaves ନାଉନେକ୍	

ବିଲଏ (bilae) n. ବିଲେଇ cat
 ବିଲ୍ (bil) v. ବିସ୍ତରଣ spread ଡାକିବକ୍,
 ବିଲି (bili) v. ପାଚିବା ripen ପାଚେକ୍,
 ବିଲତିବେଗା (bilatibegga) n. ବିଲତି ବାଲିଗଣ
 tamato ବାଲିଗୋଡ୍
 ବିଲେଇ (bilei) n. ବିଲ୍, wild cat
 ବିସାଏରେ (bisaere) pre. ସମ୍ମାନରେ in respect
 of ବାରେମେ
 ବିସ୍ୱସ୍ (biswas) ବିଶ୍ୱାସ faith
 ବିସ୍ତାପା (bisḍapa) ବିସ୍ତାପା fang ବିସ୍ତାପା,
 ବିୟୁର୍ (biyur) v. ମୋଡ଼ିବା twist ପୁନୁରାଏକ୍,
 ବିୟୁର୍ (biyur) v. ବେଢ଼ିବା surround ବୁଲିବକ୍,
 ବୁଗିନ୍ (bugin) adj. ଭଲ (ଖବର) good (news)
 ବେସ୍
 ବୁଡ଼ିକୂଳ (buṛikula) n. ବାସୁଣୀ tiger
 ବୁଡ଼ିଆକୋଡ଼ା, ବୁଡ଼ିଆକୋଡ଼ା (buṛiakora/buṛiakori)
 adj କୋଡ଼ା, କୋଡ଼ା short ଚୋପା, ଚୋପକ
 ବୁଡ଼ି (buṛḍi) ବୁଡ଼ି old woman ବୁଡ଼ି
 ବୁଡ଼ିଗେଡ଼େ (buṛigerē) n. ଗୁରୁତ୍ୱାଘୀ goose
 ମାରିତ୍ୱାଘୀ
 ବୁଡ଼ିମା (buṛḍhima) n. ଅଧିଶାସ୍ତ୍ର/ ଅଧି grand
 mother ଅଧି ସାଧିକ୍ / ବୁଡ଼ିବେଇକ୍
 ବୁଡ଼ିମାୟୁର୍ (buṛimāyur) n. ମୟୁର୍ peahen
 ମାରିତ୍ୱାଘୀ
 ବୁଡ଼ିରୂପ (duṛirupo) n. ଶାଘ myna ମାଏକା
 ବୁଡ଼ିସେଟା (buṛiseta) n. ବୁଡ଼ି bitch

ବୁନୁମ୍ (bunum) ସାପଡ଼ୁକା ସାପଲୀପ
 ବୁକା (bubho?) v. ବୁକିବା bark ଚୁକେକ୍,
 ବୁଲ୍ (bul) v. ମାଡ଼ିବା spread ମାଡ଼େକ୍,
 ବୁଲୁ (bulug) n. ଲୁଣ salt ନନ୍,
 ବୁଲି (buli) v. ଘାଟିବା offer ଦେଲେକ୍,
 ବେଇତାନାକ୍ (beitanak) n. ତନ୍ନା bald ଠୁଲୁ,
 ବେହାର୍ (beohar) v. ବ୍ୟବହାର କରିବା use
 ବେଅହାର ବାରେକ୍,
 ବେକାରହୋ (bekarhoṛo) adj. ବେକାର vagrant
 ବେକାର୍
 ବେଗାର୍ (begar) pre ବଳା without ବେଗାର୍
 ବେଗାର୍ଜମ୍ (begarjom) v. ଅନାହାରରେ ରହୁବା
 istarve ଉପାସ-ରହେକ୍,
 ବେଗାର୍ଜୁଜମ୍ (begarnujom) v. ଅନଶନକରିବା fast
 ରୁଡ଼ିପାକିଲେକ୍
 ବେଗାର୍‌ରାଜି (begarrakaji) v. ଅପବାଦକରିବା
 slander ବେଗାରକୋଡ଼େକ୍
 ବେଜ୍ (bej) v. ଛେପ ସବାଇବା spit ଥୁକେକ୍,
 ବେଦା (beda?) v. ଛଳନାକରିବା feign ଠାକେକ୍,
 ବେନ୍ଦା (bendla) n. ହରଗୌରୀ balsam
 ବେନିତୋକ୍ନା (benitolakna) n. ବେଣୀ cue ବେନି
 ବେପାର୍ (bepar) ବାଣିଜ୍ୟ trade ବାଜକ୍,
 ବେରେଲ୍ (berel) adj. କଞ୍ଚା raw
 ବେରେଲ୍‌ଲିସିନ୍ (berelisin) ଦରସିନ୍ under done
 ବାରିସିନ୍

ବେଲେଲ୍ ନାଡ଼ିଆ (berelnaria) n. ପଲ୍ଲୁ green-
cocoanut ପଲ୍ଲୁ
 ବେଲ୍ ନାଗାଣ୍ଡୁ (belnaganḍu) ବେଲ୍ ଶାସିଡ଼ା board
 ବେଲ୍ ନାସା (belnasota) ବେଲ୍ ଶାଳି rolling pin
 ବେସ୍ରିକା (besrika) v. ଆଦରକ୍ଷେପା fondle
 ଆଦରକ୍ଷେପା
 ବେସ (besa) v. ଅରୋଗ୍ୟକରଣବା cure ବେସ୍ କାରେକ୍
 ବୈଠକ୍ ଅଢ଼ା (boiṭhokra) ବସାଘର drawing-
 room ବସାଢ଼ଘର
 ବୈସାକ୍ (boisak) n. ବୈଶାଖ baisakh ବୈଶାକ୍
 ବୋଡ଼େ (boṛe) ମଦ wine ଡାଣି
 ବୋଡ଼ି (bodi) n. ବୃକ୍ଷ vignatypisa ବଡ଼

ଭ

ଭବୈରା (bhoēra) adj. କାଳ deaf ଭବୈରା
 ଭାଟାନ୍ (bhaotan) v. ଦରକରଣା fix the price
 of ଉତ୍ତରକାରେକ୍
 ଭକ୍ତୁଆ (bhakua) adj. ବୋକା/ମୂର୍ଖ booby/dance
 ଭକ୍ତୁଆ/ମୂର୍ଖ
 ଭକ୍ତୁହାକ୍ (bhakuphaku) n. ଭକ୍ତୁ carp ଭକ୍ତୁ
 ଭଞ୍ଜାଏମ୍ (bhaṛaem) v. ଭଞ୍ଜାଦେବା let out ଭଞ୍ଜାଦେବା
 ଭଞ୍ଜାଠା (bhaṛaṭa) n. ଭଞ୍ଜାଘର rented house
 ଭଞ୍ଜାଘର
 ଭଞ୍ଜାଠାଆ (bhaṛbhaṛa) v. ବକବା prattle
 ବାକେକ୍
 ଭଞ୍ଜା (bhaṅḍar) ଭଞ୍ଜାଘର store room ଭଞ୍ଜାଘର

ଭଞ୍ଜାଘର (bhaṅḍaraṭa) n. ଧନାଗାର treasury
 ଭଞ୍ଜାଘର
 ଭଞ୍ଜାରି (bhaṅḍari) n. ଭଞ୍ଜାରି barber
 ଭଦ୍ଲି (bhadli) n. ବାଦୁଡ଼ bat ଭଦ୍ଲି
 ଭଦ୍ଲିଆ (bhanta) v. ଖୋସାମତ କରବା flatter
 ଖୋସାମତ କାରେକ୍
 ଭାଫ୍ (bhāph) n. ବାଫ୍ vapour ଭାଫ୍
 ଭାମାର୍ (bhamār) n. କଳା ଗୁମର black bee
 କଳା ଗୁମର
 ଭରାଆ (bharaa?) v. ଭୁତେରବା cheat ଭରାଆ
 ଭିକ୍ (bhik) n. ଭିକ୍ଷା alm ଭିକ୍
 ଭିଞ୍ଜ (bhirigg) v. ଭୁଲିବା forget ଭୁଲିବା
 ଭିତ୍ (bhit) n. କାନ୍ଥ wall ଭିତ୍
 ଭିତ୍ ଘାଡ଼ି (bhitghari) n. କାନ୍ଥ ଘଣ୍ଟା wall clock
 କାନ୍ଥଘାଡ଼ି
 ଭୁଟ୍ (bhutu) n. କଢ଼ bud
 ଭୋଗା (bhogaa) v. ଭୋଗିବା experience
 ଭୋଗେକ୍

ମ

ମଉଜ (mouja) v. ଉପଭୋଗ ବ୍ୟବହାର enjoy ବ୍ୟୋଗ
 ମକେନେ କାଟାକ୍ ସୁପୁକ୍ (makene katak supuk)
 adj. ମୋଦରା arabum ମାଗଡ଼ା
 ମୟ୍ (moca) n. ଅଶ୍ରୁ / ଘାଟି tear/mouth କରୁ/ମୁହଁ
 ମୟ୍ କାଲିହା (mocabalihiya) n. ଜଣ moustache
 ମେଣ୍ଡୁ

ମହଲି (maḥli) ପୁଟିଲା packet	ମାରାଗ୍ (maragg) adj. ଗ୍ରାମ/ବଡ଼ village head- man/head ଗ୍ରାମ/ବେଠ
ମଠେଆଟାକା (maṇeṭaka) adj. ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା a five rupee note ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା	ମାରାଗ୍‌କିଲ୍ (maraggiskul) ଉଚ୍ଚପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ upper primary school କିଲ୍
ମତୁଆଲ୍ (mutual) adj. ମାତାଲ୍ drunkard ମାତୁର୍ତ୍ତୁଲ୍	ମାରାଗ୍‌କାଟିଆ (maraggkaṭiā) n. ବଡ଼ମୂଷା big mouse
ମନ୍ଦିର (mandir) n. ମନ୍ଦିର temple ମାନ୍ଦିର	ମାରାଗ୍‌ଆଠି (maraggagṭhi) n. ବୁଢ଼ାଆଙ୍ଗୁଳି thumb ଠେପୁ
ମାଆ (maa?) v. ବଧକରିବା/ହାଣିବା kill/butcher ମାନ୍ଦୁଆଏକ/ବାଟେକ	ମାର (mar) n. ଅଂଗୁଳି finger ଅଂଗୁଲି
ମାଲନ୍ଦହାନ (mainhani) ମାନହାନ defamation ମାନ୍ଦହାନ	ମାରି (mari) adj. ପୁରୁଣା old ପୁରୁଣା
ମାକା (maca) ଗୁଡ଼ାକା/ମାକା camp/raised plat- form	ମାର୍ତୁଲ୍ (martul) n. ହାତୁଡ଼ି hammer ମାର୍ତୁଲି
ମାଃ (maḥ) ମଠ monastery ମଠ	ମାର୍ମାର୍ (marmar) n. ବିଛା centiped ବିଛା
ମାଣି (maṇi) ମଣି jewel ମାଣ	ମାରାମାଇର୍ (maramair) v. ମରାମତକରିବା mend ମାରାମାଇତକାରେକ
ମାଣିତେ (maṇite) adj. କଠିଳ soft	ମାର୍ସାଲ୍ (marsal) ଅଲେକ light ଇଂକର
ମାଣ୍ଡାସ (maṇḍas) v. ରଖିବା keep ରଖେକ	ମାଲି (mali) ମାଲି gardener
ମାଣ୍ଡି (maṇḍi) n. ଭାତ rice ଭାତ	ମାଲିକ୍ (malik) ଦଳପତି leader ଆଗୁଆଁ
ମାଣ୍ଡିଆ (maṇḍiā) ରୋଷାଇବର kitchen କିଆସ୍‌ନାଏକ	ମାଲନ୍ (malan) n. ଶିମ୍ବୁ bean ସେମ୍ବି
ମାନାତିଗ୍ (manatigg) v. ଅସ୍ୱୀକାରକରିବା deny	ମାସ୍‌ଜିଦ୍ (masjid) n. ମସଜିଦ୍ mosque
ମାନ୍ଦିର (mandir) n. ମନ୍ଦିର temple ମାନ୍ଦିର	ମାଷ୍ଟାର୍ (maṣṭar) n. ଶିକ୍ଷକ teacher ମାଷ୍ଟାର୍
ମାନ (mani) n. ଘୋଷଣ mustard seed ଲଟକ	ମାସୁରି (masuri) n. ମସୁରି lentil ମାସି
ମାନାତି (manatigg) v. ପାଳିବା/ମାନିବା rear up/ obey ମାନେକ	ମାସ୍କାଲ୍‌ସୁଣ୍ଡୁ (maskalcaṇḍu) ସୁଲୁଖ light for night ଇଂକରାସ୍‌ର
ମାନ୍ତାରାସ (mantarā) v. ମନ୍ତ୍ରଣା-ମାନ୍ତାଏକ	ମାସା (mayag) n. ଅଣା waist ଚାଣିଢ଼ା
ମାମି (mami) n. ମାଠି maternal aunt ମାମି	ମାସା ସୁତାମ୍ (mayag sutam) ଅଣାସୁତା a chain
ମାମୁଁ (mamū) n. ମାମୁଁ uncle ମାମୁଁ	

ମାୟିଜିଗ୍ (mayijigg) v. ଘନ କରଣା murder
 ଶୁଭକାରେକ୍

ମାୟୁର (māyur) n ମୟୂର peacock ମିତ୍ରୁର

ମାୟୁରାଲମ୍ (māuralom) ମୟୂରପଥ
 peacock's trail ମିତ୍ରୁରାଲମ୍

ମିଆ (miad) p. ଗୋଟିଏ one ଏକତୁରୁ

ମିଠେଇ (miṭhei) n. ଖଳା lolley ଖଳା

ମିଠେଇବାଲ (miṭheibala) n. ଗୁଡ଼ିଆ confec-
 tioneer ଅଣ୍ଡା

ମିଡ଼ମହାଲ (midmahala) ଏକ ମହଲ one
 storey building ଏକ ମାହଲ

ମିଡ଼ାକା (midṭaka) n. ଟଙ୍କିକିଆ one rupee
 note ରୁପିଆଡ଼

ମୁଆ (mūa) n. ନାକ nose ନାକ

ମୁଆଁଉଣ୍ଡୁ (mūāuṇḍu) n. ନାକପୁଡ଼ା nostrils
 ନାକପୁଞ୍ଜିଲି

ମୁଞ୍ଜି (muṅṅi) n. ପିମ୍ପୁଡ଼ା ant ମେଟି

ମୁକ୍ତି (mukti) ବୁଝା piety

ମୁକୁଡ଼ି (mukuri) n. ଅଣ୍ଟା/କାନ knee/shoulder
 ଶାନ୍ଧ୍ୟ

ମୁଗ୍ଫଲି (mugpholi) n. ବାଦାମ୍ groundnut
 ବାଦାମ୍

ମୁଗ୍ରାହାକୁ (mugrahaku) n. ମାଗୁରୁ sheat fish
 ମୁଗି

ମୁଗ୍ଘା (mungā) n. ଗଜନା

ମୁରୁକ୍ (muruk) adj. ଭରା (ଜୁରା) heavy
 ମୁରୁକ୍

ମୁରୁକ୍‌ଗି (murukgi) adj. ପ୍ରବଳ (ହେବ) intense
 ହେବ

ମୁରୁ (murat) n. ମୂର୍ତ୍ତି shape

ମୁରୁଲ (murul) adj. ଝୁର୍ (ଗରବ) too much

ମେଟାଅ (meṭaa) v. ଲୁଗାଧିବା/ମେଘାଲବା bewiped
 out / settle ମିତ୍ରାଏକ/ମେଟାଏକ

ମେସା (mesā) v. ମିଳବା (ମିଶିଯିବା) unit ମେସାଏକ

ମେନେଡ଼ବାକ୍‌ସା (menēdbaksa) n. ଲୁଗାଧିରୁ
 iron box

ମେନ୍ଦାସିଗ୍‌ଗା (meṇḍāsiggā) n. ବେଣ୍ଟି ladies
 finger ବେଣ୍ଟିଆ

ମେଦ୍‌ମୁଆଁ (medmūā) n. ମୁଖ face ମୁହଁ

ମେରମ୍ (merom) n. ହେଲ goat

ମୋ (mo?) v. ଚୁଲବା swell ଚୁଲେକ୍

ର

ରାଆ (raa?) v. ସିଦିବା sewing

ରକ (raka) n. ମାଛ fly ମାଛ

ରଖୁଞ୍ଚାଣ୍ଡ (rokhwari) n ହେବ watch man
 ପହଞ୍ଚାଣ୍ଡ

ରକ୍‌କାଟା (rakāṭa) n. ଅତ୍ତ tumour

ରଚଡ଼ (rchor) v. ଝୁଣେଇବା bask ସୁଖାଏକ

ରହଡ଼ାହାକୁ (aohorhaku) n. ଶୁଖିଆ dried fish
 ସୁଖିଲି ମାଛ

ରାଆଁ (raā) v. ଗୁଡ଼ବା make sound ବାଜେକ୍

ରାଜ (raij) n. ଗଜ୍ୟ state ଗଜେକ୍

ରାବୁନ୍ (rawan) n ହାକ୍ ହାକ୍ hawk ପାଳ
 ରାବୁନା (rawana) n, ଶାଗୁଣା vulture କାହାରି
 ରାକାସ୍ (rakas) n. ଗୁଣ୍ଡା giant ରାକାସ୍
 ରାଗାସ (ragga) v. ରଙ୍ଗାକା dye ରଙ୍ଗେଇ,
 ରାକାଆମେ (rakaame) v. ଚଢ଼ିବା climb ଚଢ଼େଇ,
 ରାଗେନ୍ (ragem) v. କାନ୍ଦିବା cry କାନ୍ଦେଇ,
 ରାସ୍ (raca) n. ଅଗଣା courty-yard ଆଙ୍ଗୁଳା
 ରାଜାଠା (rajaora) n. ପ୍ରାସାଦ palace
 ରାଜମିସ୍ତ୍ରୀ rajmistri) n. ରାଜମିସ୍ତ୍ରୀ mason ରାଜମିସ୍ତ୍ରୀ
 ରାଜାହନ୍ (rajahon) n. ରାଜପୁତ୍ର prince ରାଜାବେଶ
 ରାଠି (raffi) n. ବଧିକା widow ରାଠି
 ରାଠେଇରେ (rafeige) v. ଦେଖାଇବା putforth
 ନରାଜାଏଇ,
 ରାଠିଜାନାକିନ୍ (rañdijanakin) adj. ବଧିକା widow
 ରାଠି
 ରାଠିକାଲକାଚାଠା (rañcalachaça) n. ଶାରଣୀ chari-
 oteer ଶାରଣୀ
 ରାନାବିଗ୍ (ranabigg) n. ରାଣା printed snake
 ବାନ୍ଧିବା
 ରାପା (rapa?) v. ଗୋଡ଼ିବା (ମକା) heat in fire
 ଗୋଡ଼ିବା,
 ରାପୁ (rapu?) v. ଘାଟିବା/ଢାଳିବା burst/split
 ଘାଟିବା/ଢାଳିବା,
 ରାପୁଡ (rapud) adj. ଭଙ୍ଗା/ଢାଳିବା broken/break
 ଢାଳିବା/ଢାଳିବା,
 ରାବା (rabag) n. କାଢେଇ snow ସିଲିଆଇ

ରାମବଡ଼ା (ramboza) n ବଣ blackgram ଭଣି
 ରାମିଅସ୍ତେ (ramioye) n. ବଣି myna ମଇଳା
 ରାସ୍ତରପତି (rastorpati) n. ରାସ୍ତରପତି president
 ରାସ୍ (ras) n ରସ aluminium ରସ,
 ରାସି (rasi) n. ହୋଳ broth ହୋଳ
 ରାସୁଣି (rasuni) n. ରସୁଣ garlic ରାସୁଣି
 ରାସ୍କାତାନାସ୍ତେ (raskatanaye) v. ଉଲ୍ଲାସିବା cheerful
 ଉଲ୍ଲାସିବା
 ରାହା (raha) v. ଅଟକିବା stop ଅଟକେଇ
 ରାହାଲି (rahali) n. ହରଡ଼ redgram ରାହାଲି
 ରାକାଏକ (rikaek) v ଅନୁମତିଦେବା permit
 ରାକାୟାବୁ (rikayabu) v. କରବା do କାରେଇ,
 ରାକ (r?) v. ବାଟିବା pound ଶିଳେଇ
 ରାଠିଗ୍ (ripigg) v. ଭଲବା be mistaken
 ରାଠିଦାରୁ (riñidar) n. ରାଠିଦାରୁ creditor ଯାହୁକାର
 ରାତାମ (ritam) v. ଚୁରୁବା grind
 ରାଦେମ (ridem) v. ଦଳିବା kneading ଝୁଲେଇ,
 ରାମିଲ୍ (rimil) n ମେଘ cloud ବାଢ଼ି
 ରାମେମ (rimem) v. ଡେକିବା lifting up ଉଠାଏଇ,
 ରାଠିଦିରି (ririddiri) n. ଶିଳ grinding stone
 ରାଠି (ruar) v. ଲେଉଟିବା/ବଦଳିବା return ଚାଲେଇ
 ରାଠି (rufug) v. ଚାଢ଼ିବା gore gore ଚାଢ଼ିବା,
 ରାଠି (rutugg) v. ଚାଢ଼ିବା plunge ଚାଢ଼ିବା,
 ରାପୁ (rupa) n. ଶୁଆ parrot ପୁଆ

ରୁହାଡ଼ମେ (ruharme) v. ଘୁରୁରବା wander
 ସୁମୁରାଏକ
 ରୁହୁହାକୁ (ruhihaku) n. ବେଡ଼ୁ breeding fish ରଡ଼ୁ
 ରୋକ୍ (re?) v. ଲୁଣ୍ଠିବା plunder ଲୁଟେକ୍
 ରେଲ୍ ପାହୁଆ (relpahia) n. ରେଲଧାରଣା rail
 ରେଲ୍ ପାହୁଣ୍
 ରେହେଡ୍ (rehed) n. ଗଛରତେର root
 ରେସ୍ପାଡ୍ (reyar) v. ପିତଳାକାକା/ ଅଣ୍ଡାକରବା to make
 cool ପିତାଏକ୍
 ରେସ୍ପାଡ୍ (reyar) adj. ଅଣ୍ଡା cold ଠାଣା

ଲ

ଲ (lo?) v. ଚେଡ଼ବା oppress ଘେରେକ୍
 ଲଡ଼ା (lowa) n. ଚିମିକ fig ଉମେକ୍
 ଲଗତଦଏ (logotodae) v. ଠକବା cheat ଠାକେକ୍
 ଲଚ (lcca) n. ଦେକ neck ବେକ୍
 ଲଟ୍ (lot) n. ନୋଟ୍ currency note ଲେଟ୍
 ଲଟା (lota) n. ଡାଳ small jug ଡାଳ
 ଲଡ଼ା (lofa) n. ଦେଲ aegle marmelo ଦେଲ
 ଲଡ଼ୁଡାକାସ୍ତେ (loftanaye) v. ଡୁକିବା to peep
 ଟଡ଼ୁଜେନା
 ଲଡ଼ହରମହଲ (lothormchola) n. ଡଳମହଲ down-
 stairs ଡୁକେମହଲ
 ଲଡ୍ (lod) v. ବସୁଣିବା soak ଡୁକେକ୍
 ଲଲ (lalo) adj. ଗରମ hot
 ଲଲତାନା (lolotana) v. ତତାକବା heat ତପାଏକ୍

ଲଲତାମ (lolotam) v. ଡୁକୁଟେକବା go bad
 ଲହରା (lchora) n. କମାର blacksmith ଲହରା
 ଲାଅକାଅ (laokao) v. ମକଟବା crush ଲୁମ୍ବକେକ୍
 ଲଇ (lai) c. ଘୋରୁ since ଗୁନେ
 ଲଇ (lai) pre. ପାଇଁ for ଲାଗିକ୍
 ଲାଉଆ (laua) n. ନାଉରୁମ୍ପା a kind of musical
 instrument
 ଲାଉଆ (laua) n. ଲଉ gourd ଲଉଆ
 ଲାଉଡ୍ (laud) v. ଦଳଦବା tread upon
 ରଡ଼ୁକ୍ଡେକ୍
 ଲାଘେ (lagaa) v. ଲେଡ଼ବା want ଦାଉକାଉରୁଏକ୍
 ଲାଗାନାକାସ୍ତେ (lagananaye) v. ଅକବା get tired
 ଆକେକ୍
 ଲାଟବ (latob) n. ଯନ୍ତ୍ରା trap
 ଲାଡ଼ୁ (larru) ଲଡ଼ୁ ball shaped sweets ଲାଡ଼ୁ
 ଲାଟାରରେ (latarre) pre. ତଳେ below ତଳେ
 ଲାଡି (ladi) v. ଲାଡିବା/ବୋଧାଇବା load ଲାଡେକ୍
 ଲାନ୍ଦା (landa) v. ହସିବା / ଅଛା କରବା laugh/jest
 ହାସେକ୍
 ଲାପ୍ରାଇ (lappai) v. ଲଢ଼ିବା fight ଲାଡ଼େକ୍
 ଲାଫାଗା (laphagga) n. ଗୁଆ cave ଗୁଆ
 ଲାୟ (lay) n. ପେଟ belley ପେଟ୍
 ଲିଜା (lija) n. କଳତା wrinkled
 ଲିଜୁ (liju) v. ବକାକବା bend କେହୁଆଏକ୍
 ଲିଫାପ୍ (liphap) n. ଲିଫାପା envelop

ଲିଲିଦାଃ (lilida?) n. ମଝ honey ମାଉସ୍‌ସ୍‌ସ୍

ଲୁ (lu) v. ବାଢ଼ିବା dealout ହେବେକ୍

ଲୁତୁର (lutur) n. କାନ/କାନଗିଣ/କାନମୂଳ ear/ear-hole/root of the ear କାନ/କାନକଣ୍ଠ

ଲୁତୁରଲଲ (luturlola) କାନଫୁଲ ear ring

ଲୁପୁ (lupugg) n. ବାହାଡ଼ା beleric myrobalan

ଲୁପ୍ପୁ (luppuu) କୁଣ୍ଡା rice-dust କୁଣ୍ଡା

ଲୁମ୍ (lum) v. ଭଜବା/ଓଦାକରିବା wet/make wet ଝୁକେକ୍/ଝୁକାଏକ୍

ଲୁମା (lumagg) n. ପିବାକୃଷ୍ଣ caterpillar ଭୁବୁସାପିକୃଷ୍ଣ

ଲୁମ୍‌ତାମ୍ (lumtam) v. ଉଜାରିବା moisten ଝୁକାଏକ୍

ଲେକା (leka) c. ଭଲ like ଭେଷେକ୍

ଲେକାଏକ୍ (lekaed) v. ଶେଷିବା count ଗାନେକ୍

ଲେକିନ୍ (lekin) c. କିନ୍ତୁ but ଭେକିନ

ଲେଗ୍‌ଗ୍ରାନାୟା (leggranayae) v. ଚ୍ରେଷେଇବା limp ଲେଟ୍ ଡ୍ରାଏକ୍

ଲେଣ୍ଡାନ୍ (lendan) n. ଝାଆ earthwarm ଜଢ଼ି

ଲେପେରାଫା (leperafa) n. ଭେକ୍‌ଟିଆ amaranth-tender ଭେକ୍‌ଟିଆ

ଲେମ୍‌ବୁ (lembhou) n. ଲେମ୍ବୁ lemon ଲେମ୍ବୁ

ଲେଲତାନା (lelātana) v. ଦମ୍ପିବା be ssn ଦିସେକ୍

ଲେଲେମ୍ (lelem) ଦେଖିବା see ଦେଖେକ୍

ଲୋ (lo) pre ସହକା with ସାହେକ୍

ସ୍

ସୌମ୍ (sowan) v. ଖୁବିବା/ମହକିବା smell/sent ସୁଦେକ୍/ବାସାଏକ୍

ସୌମ୍ ସୁନୁମ୍ (sowan sunum) n. ଅର ଅର perfume ଫୁଲଦେକ୍

ସଟା (sota) n. ବାଡ଼ି stick

ସଟାହା (sotahara) n. ଝଣ୍ଟୁ bull

ସଟା (sota?) v. ସଜାରିବା to decorate ସଜାଏକ୍

ସଟା (sota?) v. ସାଜିବା to preserve ଅଣ୍ଟାଏକ୍

ସଟେନପାଫ (sobenpar) pre. ସହୁଆଡ଼େ through-out ସହୁଆଡ଼େ

ସଟେନହୁଲଙ୍ଗ (sbenhulang) adj. ଭେକ୍ eternal

ସମ୍ରାଟ୍ (samrat) n. ସମ୍ରାଟ୍ emperor ରାଜା

ସମୁଦାର୍ (samudar) n. ସମୁଦ୍ର sea ସାମୁଦ୍ର

ସରଗ୍ (sarog) n. ସର୍ଗ୍ paradise

ସସା (sasa) n. ଲଂଗାଆମ୍ cashew-nut ଭଲ୍‌ଆ

ସହାନ୍ତାନା (sahantana) v. ବିକ୍ଷିପିବା diffuse

ସାଏଗ୍ (saegg) v. ସ୍ୱପ୍ନାମାରିବା snore ଫିକ୍‌କେକ୍

ସାଏଜାଗ୍ (saejagg) n. ପତ୍ତୁରୀ rib ପାତ୍ତୁରୀ

ସାଉଲ୍ (saval) v. ପ୍ରଶ୍ନ କରିବା question ସାଉଲ୍‌କାରେକ୍

ସାକା (sakā) n. ଶଙ୍ଖ conch ସାକ୍

ସାକମ୍ (sakom) n. କେକ୍‌ଶାକ୍ bangle/pot-herb

ସାଗା (sagga) n. ଛତ୍ତ leucosis ଧାନଛତ୍ତ
 ସାଗା (sagga) n. ଅଳ୍ପ/ଦଳ patato/lump sugar
 ଅଳ୍ପ/ଦଳ
 ସାଗ୍ଲିହୋର୍ (saglihore adj. ନିରାପେକ୍ଷ neutral
 ସୁଲେଖିଆ
 ସାଗୁନ୍‌ମାହି (sagunmahā) n. ବୁଧବାର
 wednesday ବୁଧବାର
 ସାଜାଏମ୍ (sajaem) v. ଦଣ୍ଡଦେବା punishment
 ସାଜାଦେବକ୍
 ସାଢ଼ି (safi) v. ବାଜବା drum ବାଜେକ୍
 ସାଢ଼ିତାନା (saritana) v. ଗରଜବା roar ଗାରିଜେକ୍
 ସାଢ଼ି (safi) n. ସର cream ସାରୁ
 ସାଢ଼ି (safi) v. ବଳାଇବା ring ବାଜାଏକ୍
 ସାଣ୍ଡାକ୍ (saṅḍak) ସଡ଼କଗୁଡ଼ା road ସାଢ଼ାକ୍
 ସାଥାଅନ୍ (sathaon) v. ଶ୍ରେୟାମ ଶେବା rest ସାଥାଏକ୍
 ସାଦମ୍ / କୁଡ଼ିସାଦମ (sadam/kurisdam) n.
 ଘୋଡ଼ା/ଘୋଡ଼ା horse
 ସାଦମ୍‌ଅଡ଼ା (sadamor) n. ଅଣ୍ଡଗାଳା stable
 ଘୋଡ଼ାଗହାରୁ
 ସାଧାଅନ୍ (sadhao) v ସାଧିବା perform ସାଧେକ୍
 ସାଲାଗ୍ (sanagg) v. ଇଚ୍ଛା କରବା wish ଇଚ୍ଛାକାରେକ୍
 ସାପେମ୍ (sapem) v. ଅପମାନଦେବା curse ସାପଦେକ୍
 ସାର୍ପାଅ (sarpao) v. ଶମ୍ଭିବା curse ସାର୍ପେକ୍
 ସାଫା (sapha) v. ସଫା କେବା cleanse ସାଫାକାରେକ୍
 ସାବ୍ (sab) v. ରତ୍ନାକର please ରତ୍ନାକ୍
 ସାବାଲ୍ (sabal) n. ଶାବଳ crowbar

ସାବିମ୍ (sabim) v. ଧରିବା hold ଧାରେକ୍
 ସାବାସେମ୍ (sabasem) v. ପ୍ରଶଂସା କରବା praise
 ଦେବ୍ କଠାଏକ୍
 ସାବହାଲିକ୍ (sabhamalik) ସଭାପତି president
 ସଭାପତି
 ସାମ୍‌ହୋର୍ (sambhoṛan) v. ସନ୍ତୁଳିବା fry ସବାମ୍‌ହୋର୍
 ସାମ୍ (sam) v ମୁକୁଟିବା give up ସୁରୁହେକ୍
 ସାମାଗ୍ (samagg) v. n ମୁହଁଲୋକ/କପାଳ
 fore head ମୁହଁଲୋକ୍ / କାପାଳ
 ସାର୍ (sar) n. ଡର arrow ଡରୁ
 ସାରେ (sare?) v. ବଳିବା (ଅଧିକରେ) twist
 ଅଧିକରେକ୍
 ସାର୍‌ଜମ୍ (sarjom) n. ଶାଳୁ sal tree
 ସାର୍‌କାର୍ (sarkar) ସରକାର government ସାର୍‌କାରୁ
 ସାର୍‌ତି (sarti) adj ପତକା concret ପାକବା
 ସାରିତାନାଏ (saritanae) v. ଜାଣିବା know ଜାଣେକ୍
 ସାର୍‌ଦାର୍ (sardar) n. ସର୍ଦ୍ଦାର chieftain ସାର୍‌ଦାର
 ସାର୍‌ଦିମାହି (sardimahā) n. ଗୁରୁବାର thursday
 ବିରେସ୍‌ପେକ୍
 ସାର୍‌ସାର୍ (sarsar) n. ନଳ nail ନଳୁ
 ସାଲୁକାର୍ (salukar) n. ଷଡ଼ lotus
 ସାଲାଗ୍ (salagga) adj. ଉଚ୍ଚ (ଧାଡ଼) lofty ଡେଆ
 ସାସାଗ୍ (sasagg) n. ହଳଦିଆ turmeric
 ସାହାଅ (sahao) v. ସହ୍ୟବା tolerate ସାହେକ୍
 ସାହାନ୍‌ଅଡ଼ା (sahanora) n. କାଠର ଘର
 wooden-house କାଠର
 ସାହାନ୍‌ଅଖ୍ରି (sahanakhri) n. କାଠଖୁଆ wood-
 cutter କାଠଖୁଆ

ସାହାନ୍ (sahan) n. କାଠ wood
 ସାହାଡ଼ିଗ୍ (sahadigg) v. ଶ୍ରେୟକରଣା enjoy
 ସାହାନ୍‌ସିଡ଼ି (sahansiri) n. କାଠସିଡ଼ି ladder
 ସାହି (sahi) n. ସିଂହ hedgehog
 ସି (siu) v. ହଳଣ to plough ହାବୁଡ଼ିଃ
 ସିକି଼ (sikiḥ) n. ମଶା mosquito ଲୁହଡ଼ି
 ସିକୁ (siku) n. ଉକୁଣୀ louse ଡଳ
 ସିକୁଆରୁ (sikuar) n. ଶିଳା hanging ropeshelf
 ସିଖାଅ (sikhao) v. ଶିଖିବା to learn ସିଖେକ
 ସିଖାଅନ୍ (sikhaoan) n. ପାଠକ reader ପାଠକ
 ସିଗ୍‌ବୋଗ୍‌ଗା (sigboḡga) n. ସୂର୍ଯ୍ୟ sun ବେଲର
 ସିଗ୍‌ଗାରହନ୍ (sigigarhon) ସୂର୍ଯ୍ୟସ୍ତର solarecli-
 pse ବେଲରୁହାଳ
 ସିଟି (siti) ହୁଲ୍‌ସିଲ୍, whistle ସିଟି
 ସିଗ୍‌ଗିରନାୟେ (siggirnanaye) v. ଖସିବା to slip
 ଡିରେକ୍
 ସିଦାହର୍‌ଠା (sidaharḥa) p. ପ୍ରଥମପୁରୁଷ first person
 ସେହଲ୍ ଅବମ୍,
 ସିନ୍‌ଡୁରିଜାଗ୍ (sindurijag) n. ମେରୁଦଣ୍ଡ vertebral-
 column
 ସିପୁତାମ୍ (siputam) v. କେଟକା poke କାଟେରୁଏକ୍,
 ସିପୁଟାମ୍ (sipuḥtam) v. ଚକଟିବା destroy
 ଚକଟେକ୍,
 ସିପି (siphei) n. ସିପାୟ sepoy ସିପାୟ
 ସିମ୍ (sim) n. କୁକୁଡ଼ା cock ମୁରା
 ସିମ୍‌ହନ୍ (simhon) n. କୁକୁଡ଼ାକୁଆ hen ବେଙ୍ଗା

ସିରମାଦିସୁମ୍ (sirmadisum) n. ପୃଥିବୀ world
 ଦୁନିଆଁ
 ସିରମା (sirma) n. ଆକାଶ sky ଆକାଶ୍,
 ସିରତାନାୟେ (sirtanaye) v. ଚଷିବା ploughing
 ଜଳେକ
 ସିଲାଏଟ୍ (silaet) n. ଗ୍ରେଟ୍ slate ପିଲେଟ୍
 ସିସ୍କାରି (siskari) v. ସିକ୍‌ମାରଣା whistle
 ସିକ୍‌ମାରେକ୍,
 ସିହେଇ (sihei) n. ଗାଳ ink ସିହେଇ
 ସିୟୁ? (siyu?) v. ଘୁଷୁରଣା to plough ଜଳେକ
 ସୁଇ (sui) n. କୁଣ୍ଡଳ needle ସୁଇ
 ସୁଇତୁମ୍‌ବା (suitumba) n. ପିଲୁଳ୍ guava କାମୁରୁସ୍
 ସୁକ୍ତି (sukti) n. ବେଜେଲ୍ quilt
 ସୁକୁ (suku) ସୁଖ happy
 ସୁଗୁନା (surguna) n. କାଠହଣା wood pecker
 କାଠହଣି
 ସୁନ୍‌ଧି (sundhhi) n. ଶୁଣି a typical caste
 who sell liquer
 ସୁଧାର୍ (sudhar) v. ସୁଧାରିବା to correct
 ସୁଧାର୍‌କ୍,
 ସୁନ୍‌ଡର୍ (sundor) ସୁନ୍‌ଡର୍ nice ସୁନ୍‌ଡର୍
 ସୁନ୍‌ୟୁମ୍ (sunum) n. ତେଲ oil ତେଲ୍,
 ସୁପୁ (supu) n. ବାଡ଼ି arm ବାଡ଼ି
 ସୁରୁ (suru) v. ଆରମ୍ଭ କରିବା start ସୁରୁକାରେକ୍,
 ସୁସୁନ୍‌କୋରା/ସୁସୁନ୍‌କୁ଼ (susunkora/susunkuri) n.
 dancer ନାଚକି
 ସୁସୁନ୍‌ତାନାୟେ (susuntanaye) v. ବୁଲୁକା/ନାଚକା
 dance ହଲ୍‌କେକ୍ / ନାଚେକ୍.

ସେଓକ୍ (sewak) n. ସେବକ attendant	ସେଓକ୍ ସେଓକ୍ (sewatak) n. ସେବକ attendant
ସେଓକ୍ ସେଓକ୍ (sewataim) v. ନମିବା to salute	ସେଓକ୍ ସେଓକ୍ (sewataim) v. ନମିବା to salute
ସ୍ଟେଜ୍ (stej) n. ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ stage	ସ୍ଟେଜ୍ (stej) n. ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ stage
ସେଟର୍ (seter) v. ବହୁସିବା flow ରୁହେବା	ସେଟର୍ (seter) v. ବହୁସିବା flow ରୁହେବା
ସେଟର୍ନାୟା (seternanaye) v. ପହଞ୍ଚିବା arrive ପିହୁଚେକ୍	ସେଟର୍ନାୟା (seternanaye) v. ପହଞ୍ଚିବା arrive ପିହୁଚେକ୍
ସେନା (seṇa) n. ବୃଦ୍ଧି increase	ସେନା (seṇa) n. ବୃଦ୍ଧି increase
ସେଟ୍ (set-a) n. କୁକୁର dog	ସେଟ୍ (set-a) n. କୁକୁର dog
ସେନେମ୍ (senem) v. ଚାଲିବା walk ରେଜେକ୍	ସେନେମ୍ (senem) v. ଚାଲିବା walk ରେଜେକ୍
ସେରମ୍ (serom) n. ଗୋଡ଼ leg ଗଡ଼୍	ସେରମ୍ (serom) n. ଗୋଡ଼ leg ଗଡ଼୍
ସୋକ୍ଷା (sokhao) v. ଶୋଷିବା suck ସଞ୍ଜେକ୍	ସୋକ୍ଷା (sokhao) v. ଶୋଷିବା suck ସଞ୍ଜେକ୍
ସୋନା (sona) n. ସୁନା gold ସନା	ସୋନା (sona) n. ସୁନା gold ସନା
ସୋଭା (sobhao) v. ଶୋଭିବା shine ସଭେକ୍	ସୋଭା (sobhao) v. ଶୋଭିବା shine ସଭେକ୍
ସୋବେନ୍ଦିସମ୍ (sobendisum) ସାର୍ବଜନୀନ universe ଦୁନିଆଁ	ସୋବେନ୍ଦିସମ୍ (sobendisum) ସାର୍ବଜନୀନ universe ଦୁନିଆଁ

ହ

ହମ୍ରେମେନା (homremena) n. ଗର୍ଭାବସ୍ଥା pregnant ବେହେଁଆଣସ୍	ହମ୍ରେମେନା (homremena) n. ଗର୍ଭାବସ୍ଥା pregnant ବେହେଁଆଣସ୍
ହରା (horoa) n. କର୍ଦ୍ଦିକା tortoise ବେରୁଆ	ହରା (horoa) n. କର୍ଦ୍ଦିକା tortoise ବେରୁଆ
ହରା (hora) n. ରାଜ ରାଜ lane ରାଜ	ହରା (hora) n. ରାଜ ରାଜ lane ରାଜ
ହରା (horla) n. ହରଣା black myrobalan tree, its fruit	ହରା (horla) n. ହରଣା black myrobalan tree, its fruit
ହରକାଦାୟା (horkadaye) v. ଜରିବା watch ଅର୍ଭେକ୍	ହରକାଦାୟା (horkadaye) v. ଜରିବା watch ଅର୍ଭେକ୍
ହରାସ୍ତାମ୍ (horostam) v. ଖୋପିବା tuck ଖିଞ୍ଚେକ୍	ହରାସ୍ତାମ୍ (horostam) v. ଖୋପିବା tuck ଖିଞ୍ଚେକ୍
ହଲ୍ (halog) n. ରୁଟି/ପିଠା bread/cake ରୁଟି/ପିଠା	ହଲ୍ (halog) n. ରୁଟି/ପିଠା bread/cake ରୁଟି/ପିଠା
ହଲେଇଗାମ୍ (holeiggtam) v. ଖୋଲିବା to open ଖୁଲିବା	ହଲେଇଗାମ୍ (holeiggtam) v. ଖୋଲିବା to open ଖୁଲିବା
ହଲ୍ଜେମ୍ (holjem) v. ଖୋଳିବା to dig ଖଲେକ୍	ହଲ୍ଜେମ୍ (holjem) v. ଖୋଳିବା to dig ଖଲେକ୍
ହସ୍ (hṣ) n. ଶାଢ଼ୀ ଦ୍ରାକ୍ ଦ୍ରାକ୍ drake ହୁଁଦା	ହସ୍ (hṣ) n. ଶାଢ଼ୀ ଦ୍ରାକ୍ ଦ୍ରାକ୍ drake ହୁଁଦା
ହସ୍କୋଡ଼ (haskod) v. ଗରଡ଼ିବା to grind ଗରଡ଼େକ୍	ହସ୍କୋଡ଼ (haskod) v. ଗରଡ଼ିବା to grind ଗରଡ଼େକ୍
ହସ୍ (hoy) n. ବାୟୁ air ହାଉଁ	ହସ୍ (hoy) n. ବାୟୁ air ହାଉଁ
ହାଉ (hau) n. ବାଲି treeant କୁଲ	ହାଉ (hau) n. ବାଲି treeant କୁଲ
ହାକାୟା (hakaime) v. ଡାକିବା send for ବଲୁଆଏକ୍	ହାକାୟା (hakaime) v. ଡାକିବା send for ବଲୁଆଏକ୍
ହାକୁ (haku) n. ମାଛ fish ମାଛ	ହାକୁ (haku) n. ମାଛ fish ମାଛ
ହାକେ (hake) n. ଟାଙ୍ଗିଆ hatchet ଟାଙ୍ଗିଆ	ହାକେ (hake) n. ଟାଙ୍ଗିଆ hatchet ଟାଙ୍ଗିଆ
ହାକୁକାତି (hakukati) n. ମାଛକାତି scale ମାଛକାତି	ହାକୁକାତି (hakukati) n. ମାଛକାତି scale ମାଛକାତି
ହାକାକେଟେ (hakakete) n. ଆତ୍ମହତ୍ୟା suicide ଶୁଭୁହୁ	ହାକାକେଟେ (hakakete) n. ଆତ୍ମହତ୍ୟା suicide ଶୁଭୁହୁ
ହାକାତାମ୍ (hakatam) v. ଡୁଲିବା/ଟାଙ୍ଗିବା sling/hang ଡୁଲିବା/ଟାଙ୍ଗିବା	ହାକାତାମ୍ (hakatam) v. ଡୁଲିବା/ଟାଙ୍ଗିବା sling/hang ଡୁଲିବା/ଟାଙ୍ଗିବା
ହାକଡ଼ାର୍ (hakdar) n. ଦାବୀ demand ଦାବ	ହାକଡ଼ାର୍ (hakdar) n. ଦାବୀ demand ଦାବ

ହାଗା (haga) n. ଭାଇ brother	ହାବେନ୍ (habem) v. କାମୁଡ଼ିବା bite ଚୁବେଇ
ହାଜିର (hajir) n. ଉପସ୍ଥିତି attendance ହାଜିର	ହାରା (hara) v. ବଢ଼ିବା grow ବାଢ଼େଇ
ହାଟା (haṭa) n. ଲୁଲ winnowing fan	ହାରାଧ (haraḍ) v. ହରାଇବା/ହାରିବା defeat/ be defeated ହରୁଆଏଇ / ହାରେଇ
ହାଟିଙ୍ଗ (haṭig) v. ବାଣ୍ଟିବା/ପରିତ୍ରାଣ distribute/ serve ବାଣ୍ଟେଇ/ପରିତ୍ରାଣେଇ	ହାର୍ତା (harta) n. ଚଢ଼ଚଢ଼େଇ bark
ହାଟାମ୍ (haram) n. ଶରୀର/ପ୍ରୋତ୍ତ/ବୁଢ଼ା body/ adult/oldman ଦେହ/ଅଧେଇଶ୍ଚ/ବୁଢ଼ା	ହାରିନ (harin) n. ହରିଣ deer
ହାତୁମିସାୟାତାମ୍ (hapuomisayatam) v. ଡବାଇବା to whet ଡବାବା	ହାରୁପ୍ (harup) v. ଅଚ୍ଛାଦିତ covered ଡାପେଇ
ହାତୁକଡ଼ି (hātukari) n. ହାତକଡ଼ି handcuff ହାତୁକାଡ଼ି	ହାରାକାବ (hararakab) v. ଘୁର୍ ଶିଘ୍ର ବଢ଼ିବା
ହାତୁତାମ୍ (hatotam) v. କାଟିବା to cut କାଟେଇ	ହାରୁମ୍ତାମ୍ (harumtam) v. ଘୋଡ଼େଇବା cover ଡାପେଇ
ହାତୁ (hotu) n. ଗ୍ରାମ village ଗାଆଁ	ହାମ୍ବାଲ୍ (hambal) n. ଓଜନ weight ଓଜନ
ହାଣ (haṅ) v. ରୁଦ୍ଧିବା getangry ରୁଦ୍ଧିଅହୁଏଇ	ହାଲାଗ୍ (halag) v. ବାଛିବା select ବାଛେଇ
ହାଣ୍ଡିଆ (haṅḍia) n. ହାଣ୍ଡି pot	ହାଲୁମାନ (haluman) n. ମାଙ୍କଡ଼ monkey
ହାଣ୍ଡେଇ (haṅḍed) v. ବନ୍ଦକରିବା shut ବାନ୍ଦ କାରେଇ	ହାସା (hasa) n. କରସିନ kirosine ମାଟିରେଇ
ହାଣ୍ଡେଇତାମ୍ (haṅḍeitam) v. ଓଢ଼ାଇବା prevent	ହାସାଅଡ଼ା (hasaḍṛa) n. ମାଟିଘର mud house
ହାଣ୍ଡିଜାର (haṅḍjar) n. ଶାଶୁ mother-in-law ସାକାସ୍	ହାସକାଡ଼ (haskoḍ) v. ଶାଣ୍ଡିକିବା-ସାଆଁସାଏଇ
ହାପ୍ତା (hapta) n. ସପ୍ତାହ week ହାପ୍ତା	ହାସାଗାଢ଼ (hasagoḍa) n. ଚୋରା pimp ଚୋରା
ହାପାଡ଼ (hapad) n. କୋଚ leech କାଶ	ହାସାରାଘ (hasarog) n. ଚୋରା ochre ଚୋରା
ହାପାନମ୍ (hapanme) v. ଚୁପ୍‌ହେବା to be silent ଚୁପ୍‌ହୁଏଇ	ହାୟୁରାମ୍ (hayurtam) v. ଉଠାଇବା lift
ହାପ୍ତାମ୍ (haptam) v. ଚାକିରୀ windup ଚାକିରୀ	ହିରୁମ୍ତେ (hirumte) adj. ସହଉତ୍ରୀ co-wife ସାକିରୀ
ହାପାରିକାନ୍ (haparikan) v. ଶାନ୍ତକରିବା quiet ଶାନ୍ତକ	ହିଲି (hili) n. ସ୍ୱଶୁକ sister-in-law ରାଜୁକି
	ହିଲାଇ (hilaḍ) v. ହଲାଇବା to shake ହଲାଇ

ହଲଙ୍ଗ୍ (hilag) v. ବଣ କରବା hate ବିନାଏକ୍	ହୁଡ଼ିଂରାମା (hupigirama) n. କଳ୍ପ little finger ନେଆଁ ଗୁରୁ
ହସବ୍ (hisob) v. ଅନୁମାନକରିବା guess ଅନୁମାନ- କାରେକ୍	ହୁଡ଼ିଂହାକୁ (hupigihaku) n. ଦଣ୍ଡକଣ୍ଠ grig ଶି
ହସିର୍ (hisir) n. ଫୁଲହାର garland	ହୁଁଣୀରୁ (hūṅar) n. ଓଧ otter
ହକୂମ୍ (hukum) v ଅଦେଶ ଦେବା to order ଅରୁହାଏକ୍	ହୁଣ୍ଡିଙ୍ଗ୍ (huṅḍig) adj. ଅଳ୍ପ ପାଣି inadequate
ହୁଁଟୁ (hūṭu) n. ଓଟ camel	ହୁଣ୍ଡିନ୍ (huṅḍin) v. ରୁଣ୍ଡିହେବା to collect ଠୁରୁହୁଏକ୍
ହୁଡ଼ିଙ୍ଗ୍ (hupig) adj. ଛୋଟ small	ହେଗା (hegga) v. ଦାନ୍ତ ସଞ୍ଜିବା cleanse the teeth ଦାହୁନକାରେକ୍
ହୁଡ଼ିଖାତା (hupigkhata) n. ଝିପାଖାତା note book ନଟ୍ଟକାହୁ	ହେଡ଼େକ୍ (hered) v. ଦାସବାହୁବା weed ନିଜାଏକ୍
ହୁଡ଼ିକାଉଲି (hupḍicauli) n. ଉତ୍ତମ୍ ନାଗୁଲିକ parboi- led rice ଉତ୍ତମ୍ ନାଗୁଲିକ	ହେର୍ (her) v. ବୁଣିବା / ବିଛନ ବିଛବା to sow / scatter ବୁନେକ୍ / ବିଛେକ୍
ହୁଡ଼ିଗବା (hupigbabu) adj. ବାମନ dwarf ଗୁରୁବାଡ଼ିନା	ହେସା (hesa) n. ଅଣ୍ଡୁର long pepper
ହୁଡ଼ିଗରାଣ୍ଡି (hupigiraṅḍi) n. ବାଳଶ୍ୟବା child- widow ବାଳକରାଣ୍ଡି	ହୁୟହୀର୍ (hoyohār) n. ଶୁଶୁର father-in-law ଶାସୁର

ଶବ୍ଦକୋଷ

ଓଡ଼ିଆ - ମୁଣ୍ଡାରି - ସାଦ୍ରୀ

ଶାରୀରର ବିଭିନ୍ନ ଅଂଶ

ଶରୀର - ହାଡ଼ାମ୍ (harām) ଦେହ
 ଯଥା - ମାୟା (mayan) ଚାଣି ହା
 ଅନ୍ତ - ଇୟମ୍ତାନାକ୍ (iyomtanak) ହାଡ଼
 ଅଣ୍ଡ - ମସ୍ତ (moca) ଲରୁ
 ଓଷ୍ଠ (ତଳ) - ତି (ti) ହେଁଠେଠେଲୋଅଟ
 ଅନ୍ତରାଳ (ହାତର) - ମାର୍ (mar) ଅଙ୍ଗୁରୁ
 ବୃକ୍ଷାକ୍ଷରାଳ - ମାରାଗ୍ ଅଗ୍ଧି (maragagghi) ଠେପ୍
 ବସିଅକ୍ଷରାଳ - ତୁନ୍ଦୁଲ୍ ରାମା (tundulrama) ହେଡ଼ି
 ମଧ୍ୟମା - ତାଲାରାମା (talarama) ମାହେ ଅଙ୍ଗୁରୁ
 ଅନାମିତା - ପଲାରାମା (polarama)
 ବଳିଷ୍ଠ - ହୁରିଗ୍ରାମା (hurigrama) ଚକ୍ରଅଙ୍ଗୁରୁ
 ଅଙ୍ଗୁଳର ପର - ଜିଲୁ (jilu) ଅଗାଅଙ୍ଗୁରୁ
 ଅସିଡ଼ୋଳା - ଜିଲୁତେନା (jhilutena) ରାଜା
 ଅସିପତା - ଅଜାଡ଼ୁଲ୍ (ajarula) ପିପ୍ପ
 ଅସିର ମଲକା - ଅଜାମଏଲୋତେ (ajamoelote) କଳ
 ଅସିର କଳକ - ଅକୋଜୋଲାନିବେ (akojolajanibe)
କାକାରୁ
 ଅଣ୍ଡୁ - ମୁକୁରି (mukuri) ଠେଡ଼ନା
 ଅଣ୍ଡୁଚକ - ଜାଗ୍ (jagg) ଠେଙ୍ଗ୍ ନାଚକତି
 ଅରୁ - ଅଡ଼କାଟା (aṛkaṭa)
 ଉପି - ଯୋମାଗ୍ (jesamag) ଉପି
 ସୋଳ - ସାମାଗ୍ (samag) ବାସାର୍
 ବେଣୀ - ବେନିତୋକ୍ନା (benitolakna) ଦେହ

ଖୋଷା - ତୁରାତୋକ୍ନେ (turatolakne) ଶୁଣା
 କାନ - ଲୁତୁର୍ (lutur) କାନ
 କାନ - ମକା କାନଗୁହା (kanguha) କାନଗୁହା
 କେଟି - ଖାଙ୍ (khank)
 କାଟ - ତାରାଣ୍ (taraṅ) ଗୁରୁ
 କାନ୍ଧ - ମୁକୁରି (mukuri) ଖାନ୍ଧ
 କହୁଣୀ - ଟ୍ରା (ṭra)
 କୁଳ - କିୟଗ୍ (kiyog)
 କଣ୍ଠ - ହର୍ମୋରିଜା (hormorija) ଚିଠି
 କର୍ଣ୍ଣ - ଜା (ja) ଗାଗୁର୍ (ଅଣ୍ଡେ)
 ଗାଲ - ଅଜାଗ୍ଧି (ajagagghi) ଗାଲ
 କାଟା - କାଟା (kaṭa) ଚକ୍ର
 ଗୋଡ଼ - ପର୍ବିକାଟା (paṛikaṭa) ଗାଁ
 ଗୋଲି - ଉର୍ (ur) ରେଡ଼
 ବେକ - ଲୋ (loca) ସେପ୍
 ପର୍ବିକା - ଗୁଡ଼ାବ୍ (garab) ଲଲ୍ ଗୁ
 ଚମ - ଉର୍ (ūr) ଗୁମ୍ପା
 କୁରୁକ - କୁରୁମ୍ (kurum) ପାରୁ
 କୋ - ବେନିତୋକ୍ନା (beitanak) ଠେଙ୍ଗ୍
 କାଟା - କାଟା (kaṭa) ଖାନ୍ଧୁଲ୍
 କୁଣ୍ଡ - ଅଲାଗ୍ (alagg) କୁଣ୍ଡ
 କୋପ - ବୋରୋଟୋକାନା (borejotokana) ଘର
 କଦ - ଦାନ୍ତୋପୋତ୍ନେ (dandopotne) କାଦ
 କଲ - ବାଲାବାଲ୍ କାନା (balabaltana) କଲ

ଜଟା - ଜଟମ୍ବ (jotamti) ଜାଟା
 ପାତା - ପାତ (pat) ଫାଲ,
 ପାଳ - ପଟା (paṭa) ଗାହାଡ଼ାପାଳ
 ତାହାତହାତ - ତାଳୁତେ (talute) ଘଡ଼ିଆଁ ହାତ
 ତଳପା - ତଳେଇ (tilei) ତଳପାହାଁ
 ତଳପେଟ - ତାଟା (daṭa) ଅଦାର
 ତାଳୁ - ଜିଲ (jilo) ତାଲୁ
 ଦାନ୍ତ - ଦାଟା (daṭa) ଦାଡ଼
 ଦାଢ଼ି - ଦାଲିଆ (daliya) ଦାଢ଼ି
 ନାକ - ମୁଁ (mū) ନାକ
 ନାକପତା - ମୁଁଉଣ୍ଡୁ (mūundu) ନାକପତାଲ
 ନକ୍ଷ - ସାରୁସାରୁ (sarsar) ନକ୍ଷ
 ନକ୍ଷ - ମରୁବାଲହୁସା (mocabalhiya) ମେଛା
 ପଞ୍ଜର - ସାଏଜାଜ (saejag) ପାଞ୍ଜେଇରୁ
 ପାଦ - ତାଲକା (talka) ପୁସ୍ତକ
 ପାଟି - ମରୁ (moca) ମୁଁହ
 ପିରୁ - ଦୁରୁଇ (dubui) ରୁରୁଇ
 ପିଠି - ଦ୍ୟା (doya) ପିଠି
 ପେଟ - ଲୟ (laya) ପେଟ
 ଫୁସୁଫୁସୁ - ବରୁକଡ଼ (borkor) ଫୁସୁସା
 ବାଲ - ବାଲେ (bale) ବେଁସ
 ବାହୁ - ସୁପୁ (supu) ବାହାଁ
 ମଳ ଇ-ଇ (i-i) - ଗୁଡ଼
 ମୁତ - ଡୁକ (ḍuki) ମୁତାଲ

ମାଂସ - ଜିଲୁ (jilu) ଉସ୍
 ମୁଣ୍ଡ - ମେଦମୁଆଁ (medmūā) ଚେହେରା
 ମେରୁଓଣ୍ଡ - ସିନ୍ଦୁରିଜା (sindurijag) ମେରୁଓଣ୍ଡ
 ବେମ - ବାଲେ (bale) ବେଁସ
 ପ୍ରନ - ନୁନୁ (nunu) ଦୁଧ
 ହାତ - ତ (ti) ହାଁସ
 ହାଡ଼ - ଜାଙ୍ଗ (jagḡ) ହାଡ଼
 ମଣିଷର ବିଭିନ୍ନ ଅବସ୍ଥା
 ଅନ୍ଧ - ଶୋ (kaṇa) ଆଁଧା
 ଅନାଥ - ଆମ୍ରବନକ (amrabonoko) ଝୁରୁ
 ଅବବାହତ - ଡିଣ୍ଡା (ḍinda) ଡିଣ୍ଡାଛତା
 ଅବବାହତ - ଡିଣ୍ଡା (ḍinda) ଡିଣ୍ଡାଛତା
 ଅସୁସ୍ଥ - ଖୋପୁକୁଆୟୁକେନେ (khopdukuayukene) ବେମାରୁ
 କାଳ - ଭବିଷ (bhacēra) ଭବିଷ
 କଶୋର - କଥା (koa) ଛତା
 କଶୋର - ହାପାନୁମ୍ (hapanum) ଛତା
 କୁଳା - କୁବା (kuba) କୁକଡ଼ୁ
 କୁମାର - କୋଡ଼ାଅନା (koṛaona) କୁଆଁର
 କୁମାରୀ - କୁଡ଼ିଅନା (kuṛiona) କୁଆଁସ
 ଜନା - ଜେନା (gena) ଜେନା
 ଜର୍ଜରୀବସ୍ତ୍ରା - ହମରେମେନା (homremena) ଦେହେଁଆସେ
 ବେବା/ବେଡ଼ା - ବୁଡ଼ିଅବୋଡ଼ା/ବୁଡ଼ିଅକୁଡ଼ି buṛiakora/
 buṛiakuri ଚେପୁଡ଼
 ଗୋଦରୁ - ମକେନେକାଟାକ୍ ସୁପୁକ୍ ମକେନେକାଟାକ୍
 supuk ଝୁଗିକଡ଼ା

ଛୋଟା - ଚୁଟା (cuta) ଲେଙ୍ଗୁଡ଼ା
 ଟେରା - ଟେରା (tera) ଟେରା
 ନାସ୍‌ସକ - ସାଗ୍‌ଲିହୋରେ (saglihore) ସୁଲେଶ୍ୟ
 ନାବାଳକ - ଦୁର୍ବଲ (durbol) ନାବାଳକ
 ପଟଲା - ପାଟଲ (patla) ପାଟଲ
 ପାଗଲ - ପାଗଲ (pagol) ପାଗଲ
 ହୋରା/ସାବାଳକ - ହାଡାମ୍ (haram) ଅଧେଇବୁ
 ବାଲକ - କଡ଼ହନ୍ (korhon) ଛଡ଼ା
 ବାଲକା - କୁଡ଼ହନ୍ (kurihon) ଛଡ଼ା
 ବମନ - ହୁଡ଼ିବାବୁ (hurigbabu) ରୁକ୍‌ବାର୍ତନ
 ବଧବା - ରାଫୁଡ଼ି (raffi) ରାଫୁଡ଼ି
 ବୋକା - ବ୍‌ହୁଆ (bhakua) ବ୍‌ହୁଆ
 ବୁଡ଼ା - ହାଡାମ୍ (haram) ବୁଡ଼ା
 ବୁଡ଼ା - ବୁଡ଼ାଏରା (buriera) ବୁଡ଼ି
 ବୁଆସୁଣୀ - କମିନ୍ (kimin) ନାଡ଼ୁ/ସୁଡ଼ର
 ସୌବନ - ଜଡ଼ୁ/ନ (jowan) ନାଡ଼ୁ/ନ
 ସିଣ୍ଡୁ - ବାବୁ (babu) ବାଲକ
 ପୁସ୍ତ - ପେଡ଼େ (pere) ବେପେଡ଼େ
 ଅଣ୍ଡି ରାସିଲ - ଜଡ଼ୁ/ନକୋରା (jcwankora) ଛଡ଼ା/ଛଡ଼ା
 ଅନା - ଗଲମ୍‌ବାବା (golaombaba) ଅନା
 ଅନ୍ୟାସୁଗନ - ଅକଡ଼ ଅରେନ (akoraren) ବାଜ ବାଜଡ଼ି
 ଅଇ - ବୁଡ଼ିମା (budhima) ଅଇ
 ଆହାନ୍‌କୋରା - ଆହାନ୍‌କୋରାଜାହନ୍ (ayahankora-jaihon)
 କକୋ - କାକା (kaka) କାକା

କନ୍ୟା - ହନ୍କୁଡ଼ି (honkufi) ଛଡ଼ା
 କୁଡ଼ି - କାକ (kaki) କାକ
 କୁଡ଼ି/କାହ୍‌ଜାର - କାକାହ୍‌କାହ୍ (kakahonjar) କାକାହାବୁ
 ପରକୋଇଆ - ପରଜାମାତ୍ (parjamat) ସାବୁନାମାତ୍
 କା'ରକ ସନ୍ତାନ - ବାକସିହନ୍ (baisihon)
 କୈ - କୁଡ଼ହନ୍ (kurihon) ବେଟି
 ବଦେଇ - ବାଡ଼ା (bara) ବଡ଼ାବା
 ବେଠେଇ - ବାଡ଼ି (bari) ବଡ଼ାମା
 ଧର୍ମବା - ଧାରମଆବା (dharamaba) ଧାରମଆବା
 ଧର୍ମମା - ଧାରମେଗା (dharamegga) ଧାରମଆବା
 ନାଡ - ନାଭନ୍ (jain) ନାଡ଼
 ନାହୁଣୀ - ଗଲମ୍‌କୁଇ (golaomkui) ନାଡ଼
 ପରାବର - ଅଲୋରାଆରେନ (aloraaren) ପାରାଡ଼ି/ର
 ପୁଅ - ହନ୍କୋରା (honkora) ବେଟା
 ପଣିଆ - ତାତା (tatag) ପବନଆନା
 ପଣିଆଇ - ଗୁଗୁ (guggu) ପବନଆଇ
 ପୋଷାପୁଡ଼ - ବାଲ୍‌ପସ୍ (balpos) ପୋଷାବେଟା
 ପୁଖାହାମ୍ - ପୁଖାହାଡ଼ାମ୍ (purkhaharam) ପୁଖାଆହାମ୍
 ପୁରୁଷ - ହାଡାମ୍ (haram) ଅହମିନ୍
 ବାପା - ଅବା (aba) ଅବା
 ବଡ଼ବଇ - ଦାଦା (dada) ଦାଦା
 ବୋହୁ - ଦାଦାହଲ (dadabili) ବଡ଼ଲ
 ବଧବା - ରାଫୁଡ଼ି କାନାକିନ୍ (rañdijanakin) ରାଫୁଡ଼ି
 ବାଲବଧବା - ହୁଡ଼ି ରାଫୁଡ଼ି (hurig randi) ବାଲକ ରାଫୁଡ଼ି
 ବନ୍ଧ୍ୟା - ବାନ୍‌ଜି (banji) ବାନ୍‌ଜି

ଶାଠକ - ସିଖାଅହନ (sikhaohn) ଶାଠକ
 ପ୍ରଧାନ - ମାରାଗ୍ (maragg)
 ପେଟୁ - ପେଠା (peṭha) ପେଟୁ
 ପୋଇଲି - ଧାଙ୍ଗ୍ ଶନ୍ (dhaggrin) ପୁଇଲି
 ପ୍ରଜା - ପାର୍ଜା (parja) ପ୍ରଜା
 ପ୍ରହରୀ - ଅଡ଼ ହରନ (oṛhorni) ପହରୀକାଗରୀ
 ଫେରକାଲ - ଫେରୁଡ଼ାଲ (pherwala) ଫେରକାଲ
 ବରପାଣୀ - କୁଡ଼ିଆଲ (kuriau) ବରପ
 ବାଦ୍ୟକାର - ବାଜନୀ (bajnia) ବାଜେଇନକାର
 ବୀର - ପେଡ଼ କାନହଡ଼ (perjanhoṛo) ସାହାସୀ
 ବେକାର - ବେକାରୁହଡ଼ (bekarhoṛo) ବେକାରୁ
 ଦେଶ୍ୟ - ଦାର (dari) ରଣି
 ଭଣ୍ଡକ - ଆସିଜମ୍ (asijom) ଭଣ୍ଡକାନ୍ତୁ
 ହରୁଆ - ହାସାଗଠା (hasagṭo) ବରୁଆ
 ମଜୁରୀଆ - ନାଲ (nala) ମଜୁରୀଆ
 ମର୍ଦ୍ଦୀ - ସାରୁକାରୁ (sarkar) ମର୍ଦ୍ଦୀ
 ମାତାଲ୍ - ମତୁଆଲ (mutual) ମାତୁଡ଼ାଲୁ
 ମାଲିକ୍ - ଅଡ଼ମାଲିକ୍ (oṛmalik) ମାଲିକ୍
 କାମିନିଦାରୁ - ଅଡ଼େମାଲିକ୍ (oṛtemalik) କାମିନିଦାରୁ
 ରାଜମିସ୍ତ୍ରୀ - ରାଜମିସ୍ତ୍ରୀ (rajmistri) ରାଜମିସ୍ତ୍ରୀ
 ରାଜପୁତ୍ର - ରାଜାହନ (rajahn) ରାଜାହନ
 ରାଜକେମା - ରାଜାହନକୂରି (rajahnkuri) ମାହାବଳ
 ରାସ୍ତ୍ରପତି - ରାସ୍ତ୍ରପତି (rastropoti)
 ରାସସ - ରାକାସ୍ (rakas) ରାକାସ୍

ଚୋଲି - ଅହଲି ନି (oholni) ଲବେଲଗା
 ଶରୁ - ବାରଣ (bairi) ଦୁହମାନ୍
 ଶିଖର - ମାସ୍ତର (mastor) ମାସ୍ତର
 ଶିଖ୍ୟା - ହନକ (honko) ଚେଲ
 ସେବକ - ସେବକ (sewok) ସେବକାନ୍ତୁ
 ସର୍ଦାରୁ - ସାରୁକାରୁ (sardar) ସାରୁକାରୁ
 ସରକାର - ସାରୁକାରୁ (sarkar) ସାରୁକାରୁ
 ସିପହା - ସିପେଲ (siphei) ସିପହା
 ସମ୍ପରୀ - ଜୋଗି (jogi) ସୁଗି
 ସାରଥ୍ୟ - ରାଥକାଲହଡ଼ (rathkalaohoro) ରାଥ
 ସାହପତି - ସାହମାଲିକ୍ (sahmalik) ସାହପତି
 ହଳିଆ - ସିଉ (siu) ହାରୁଡ଼ା

କିଛି ନି କାନ୍ତି

କାଠୁରୀଆ - ସାହାନକ୍ଷର (sahanakhri) କାଠୁରୀଆ
 କମାର - ଲହରା (lohara) ଲହରା
 କାସାଗ - କାସେରା (kaseira) କାସେରା
 କେଡ଼ିଟ - କେଡ଼ିଟ୍ (keiṭ) କେଡ଼ିଆ
 କେଳା - ବିନ୍ହଡ଼ (binhoṛo) କେଲୁ
 ଗରୁଡ଼ - ଗାରୁ (gaur) ଗରୁଡ଼
 ଚମାର - ଚମାରୁ (camar) ଚମାରୁ
 ଚଣ୍ଡ - ଗୋଣ୍ଡା (ganḍa) ଚଣ୍ଡ
 ଧୋବା - ଧୋବ (dhobi) ଧୋବ
 ପିରୁଆ - ଦିରିହଡ଼ (dirihor)

ବଣିଆ - ବାଣିଆଁ (buniā) ବନ୍ଧୁଆଁ
 ଭଣ୍ଡାର - ଭଣ୍ଡାରି (bhaṇḍari) ଭଣ୍ଡାରି
 ମାଲୀ - ମାଲ (mali) ମାଲ

ଭୃଶ୍ଚର ଓ ଧର୍ମ

ଇନ୍ଦ୍ର - ଇନ୍ଦ୍ର (indor) ଇନ୍ଦ୍ର
 ଇଶ୍ଵର - ଇଶ୍ଵର (iswar) ଇଶ୍ଵର
 ଜଳଦେବତା - ଜଳଦେବତା (dadebta) ଜଳଦେବତା
 ଅଧର୍ମ - ଅଧର୍ମଚର୍ଚ୍ଚ (dharamchar) ଅଧର୍ମ
 ଅଧର୍ମୀ - ଅଧର୍ମି (adharmi) ଅଧର୍ମ
 ଅପବିତ୍ର - ଅପବିତ୍ର (opabitor) ଅପବିତ୍ର
 ଭୃଷାବଳା - ପୂଜା (puja) ଭୃଷାବଳା
 ଭୃଷାବଳା - ଭୃଷାବ (upas) ଭୃଷାବ
 ବାପ - ଟାପୁ (tapu) ବାପ
 ଧ୍ୟାନ - ଧ୍ୟାନ (dheyan) ଧ୍ୟାନ
 ଧ୍ୟାନ - ଧ୍ୟାନ (dhuan) ଧ୍ୟାନ
 ଧର୍ମ - ଧାର୍ମ (dharam) ଧାର୍ମ
 ନରକ - ନରକଗାରା (norokgara) ନରକ
 ପାଉଁଶ - ପାଉଁଶ (binti) ପାଉଁଶ
 ପାପ - ପାପ (pap) ପାପ
 ମୁକ୍ତି - ମୁକ୍ତି (mukti) ମୁକ୍ତି
 ବିଶ୍ଵାସ - ବିଶ୍ଵାସ (biswas) ବିଶ୍ଵାସ
 ଅଧର୍ମୀ - ଅଧର୍ମି (adharmi) ଅଧର୍ମ
 ଅତୁଜାଣୟ - ଅତୁଜାଣୟ (atujanaye) ଅତୁଜାଣୟ

ବଳ - ବାଲିଦାନ (balidan) ବଳ
 ବ୍ରତ - ବରତ (borot) ବ୍ରତ
 ଭିକା - ଭିକ (bhik) ଭିକ
 ମଠ - ମାଟ (mat) ମଠ
 ମନ୍ଦିର - ମାନ୍ଦିର (mandir) ମାନ୍ଦିର
 ମସଜିଦ୍ - ମାସଜିଦ୍ (masjid) ମାସଜିଦ୍
 ମୂର୍ତ୍ତି - ମୁରତ୍ (murot) ମୂର୍ତ୍ତି
 ସମ୍ବାଦ - କାବାର (kabar) ସମ୍ବାଦ
 ସ୍ଵର୍ଗ - ସରଗ (sarog) ସ୍ଵର୍ଗ
 ସୁଖ - ସୁକୁ (suku) ସୁଖ

ଗୃହ ଓ ତାର ବିଭିନ୍ନ ଅଂଶ

ଅଗଣା - ରାକା (raca) ଅଗଣା
 ଅଗ୍ରହର - ଅଗ୍ରହର (agrabitor) ଅଗ୍ରହର
 ଅପିସ୍ - ଅପିସ୍ (aphis) ଅପିସ୍
 ଅସୁଖାଳା - ଅସୁଖାଳା (sadamora) ଅସୁଖାଳା
 ଅନାଥଗ୍ରମ - ଅନାଥଗ୍ରମ (anathasrom) ଅନାଥଗ୍ରମ
 ଅମାର - ବାବାସ୍ତ୍ରା (babasra) ଅମାର
 ଅନ୍ଧୁ - ଅନ୍ଧୁ (andhu) ଅନ୍ଧୁ
 ଅକ୍ରା - କାକ୍ରା (kacra) ଅକ୍ରା
 ଇଟାବର - ଇଟାବର (itara) ଇଟାବର
 ଏକମହାଲ - ମିତମହାଲ (mitmahala) ଏକମହାଲ
 ଭୃଷମହାଲ - ଭୃଷମହାଲ (cetamahala) ଭୃଷମହାଲ
 କୋଠାବର - କୋଠାବର (kothasra) କୋଠାବର

କୁଡ଼ିଆଦର - କୁଡ଼ିଆଅଢ଼ା (kuriaṭa) ବସ୍ତ୍ର
 କାଠଦର - ସାହାନଅଢ଼ା (sahanṭa) କାଠଦର
 କାଶେୟାଦୋକାନ (kaseyadokan)
 କାସାଦାର୍
 କୁମ୍ଭାରଖାନ - କୁମ୍ଭାରଖାନ (kumbharsal) କୁମ୍ଭାରଖାନ
 କାରଖାନା - କାରଖାନ (karkhan) କାରଖାନା
 କଲ - କାଲ (kal) ମିସର
 କାନ୍ଧିଆଦ - କାନ୍ଧିଆଦ (kanhiad) କାନ୍ଧିଆଦ
 କାହ - କାହ (bhit) କାହ
 କବାଟ - ଦୁଆର (duar) ଦୁଆର
 କୋଠା - କୁଠି (kuṭhi) କୋଠା
 କାଠପିଠ - ସାହାନପିଠ (sahansiri) କାଠପିଠ
 କୋଲ - କୋଲ (kolom) କୋଲ
 କୁମ୍ଭ - କୁମ୍ଭ (khunṭu) କୁମ୍ଭ
 କୁଠି - କୁଠି (khuṭi) କୁଠି
 କିଲା - କିଲା (khila) କିଲା
 ଦରକାଶ - ଅପାକାଶ (ṛacatain) ଦରକାଶ
 ତାଲ - ତାଲ (tar) ତାଲ
 ଚଉକାଠ - ଚଉକାଠ (coukhot) ଚଉକାଠ
 ଚଉକା - ବାକା (bakri)
 ଛତା - ଅପାକେତାନ (ṛacetan) ଛତା
 ଛତାଖି - ମାସ (maca)
 ଜେଲଖାନ - ଜେଲଖାନ (jehelora) ଜେଲଖାନ
 କେରକା - କେରକା (kherki) କେରକା
 ଟାଲିଆ - ଟାଲିଆ (tailkhapra) ଟାଲିଆ
 ଡାକଦର - ଡାକଦର (dakora) ଡାକଦର

ଡାକଦରଖାନା - ଡାକଦରଖାନା (dakṛorkhana)
 ଦାସାଦାର୍
 ଲୋତ୍ତୋରମୋହାଲ (lotormohala) ଲୋତ୍ତୋରମୋହାଲ
 ଧାନାଗାର - ବନ୍ଧାନାଗାର (bhandarora) ବନ୍ଧାନାଗାର
 ସାହାଦ - ରାଜାଦ (rajaṭa) ସାହାଦ
 ସୁପ୍ତକାଳସୁ - କାଳସୁ (kitabora) କାଳସୁ
 ସରାଫାଗାର - ଡୁକାଦ (dukiora) ଡୁକାଦ
 ଫାଟକ - ଫାଟକ (phaṭak) ଫାଟକ
 ଟାୟର - ଟାୟର (tainora) ଟାୟର
 ବୈଶିଖାନସୁ - ବୈଶିଖାନ (baisikhana) ବୈଶିଖାନ
 ଭରାଦର - ଭରାଦର (bharṭora) ଭରାଦର
 ମଦଦୋକାନ - ଅରଖିବାଠି (orkhibathī) ଚାଠି
 ମାଟିଦର - ହାସାଦ (hasaṭa) ମାଟିଦର
 ମାସା - ମାସ (maca) ମାସ
 ମାଠ - ମାଠ (maṭora) ମାଠ
 ମାଣ୍ଡିଆଦର - ମାଣ୍ଡିଆଦ (mandiora) ମାଣ୍ଡିଆଦ

ଗୁଡ଼ିଆ ସାମଗ୍ରୀ

ଅସା - ଅସା (bosta) ଅସା
 ତାସା - ତାସା (tawa)
 ଫାଟି - ଫାଟି (paṭi)
 ଲୋସା - ଲୋସା (losad) ଲୋସା
 ସାହାନ - ସାହାନ (sahan) ସାହାନ
 ଜାନୁମ - ଜାନୁମ (janum) ଜାନୁମ
 କାରକୋଲୁଣ୍ଡିଆ (karcollundii) କାରକୋଲୁଣ୍ଡିଆ

କଟୁ - କାତୁ (katu) କାଟିକ
 କଞ୍ଚୁଳ - ପୁତ୍ଲି (putli) କୋଳା
 କୁସୁଧି - ହାକେ (hake) ଟାକା
 କୋଦାଳ - କୁଟ (kupa) କଟ
 କୁଲ - ହାଟା (haṭa) ପୁପ୍
 କୋରଣା - କୋକ୍ଷରଣ (khokhorni)
 କାର୍ବୁକଳପ - କାଟ୍ (kāc) କାଟ୍‌କାମାନ
 କାକ - ପାର୍କମ (parkom) କାଟି
 କାକପୁଆ - ପାର୍କମକାଟା (parkomkaṭa) କାଟିପାତ୍ରା
 କେଲଣା - କେଲ୍‌ନା (khelna) କେଲ୍‌ନା
 କିଲଣ - କିଲ (khila)
 କୁରୁ - କୁରୁହା (khurha)
 କୁରୁପି - କୁରୁପି (khurpi) କୁରୁପି
 ଗଦ - ଗାଦ (gadi) ଗାଦ
 ଗଡ଼ୁ - ଲଟା (loṭa) ଲଟା
 ଗରୀ - ଗାରୀ (garia) ଗାରୀ
 ଗମ୍ଭା - ଗମ୍ଭା (cimṭha) ଗମ୍ଭା
 ଗମ୍ଭ - ଗମ୍ଭ (camoc) ଗମ୍ଭ
 ଗୁଲ - ଗୁଲ (cula) ଗୁଲ
 ଗୁଲଟୋବା - ଗୁଲଟୋବା (culatowa) ଗୁଲଟୋବା
 ଗଜ - ଗଜା (jata) ଗଜା
 ଗର୍ଜୁ - ଗାର୍ଜୁଲ୍ (karchul) ଗାର୍ଜୁଲ୍
 ଗଜେଲ - ଗାଜି (jaṭi) ଗାଜି
 ଗଜା - ଗଜା (chata) ଗଜା

କୁସୁ - କାତୁ (katu) କୁସୁ
 କାଲ - କାଲମ୍ (jalom) କାଲ୍
 ଗୁଣ୍ଡୁ - ଗିଣ୍ଡୁଆ (giṇḍua)
 ଗୋଦେଲ - ଗାଲି (dali) ଗୋକ
 ଟାଲକ - ଟାଲକ୍‌ଖାପ୍ରା (tailkhapra) ଟାଲକ୍
 ଚୋଟା - ଚଟା (ṣoṭa) ଚୋଟା
 ଚୋକ - ବାହାଣ୍ଡା (bahaṇḍa) ଚୋକ
 ଚାଳ - ଲଟା (loṭa) ଲଟା
 ଚାକ୍‌କାଣୀ - ଚାକ୍‌କ (dabni)
 ଚାଉଆ - ଚାଇ (tai) ଚାଉ
 ଚାଟିଆ - ଥାଡ଼ି (ṭhari) ଥାଡ଼ି
 ଚାଟି - ଚୁଭା (tubha)
 ଥାଳ - ଥାଲ (thaila) ଥାଲ
 ଥାଳ - ଥାରିଆ (tharia) ଥାରିଆ
 ଥାଳିଆ - ପିରିଜ୍ (pirij) ଗାମ୍ଭ
 ଦରୁଡ଼ି - ବାରିଆର (baiar) ଚରା
 ଦାଆ - ଦାଡ଼ମ୍ (datrom) ଦାଡ଼ମ୍
 ଦାଆପିଲ୍ - ମାଚିସ୍ (macis) ମାଚିସ୍
 ଦାପି - ଦିବିରି (dibiri) ଦିଆ
 ଦୋଲ - ଦୁଲି (duli) ଦାଲ୍
 ଧୁପ୍ - ଧୁଆଁ (dhuan) ଧୁପ୍
 ଧୁପାଟି - ଅଗାର୍‌ବୋଟି (agarboti) ଧୁପାଟି
 ନାପିଆକୋକୋମି - ନାପିଆକୋକୋମି (napiakokomi)
 ନାଉରୁମ୍ବା - ନାଉଆ (laua) ନାଉରୁମ୍ବା
 ପାକ - ବାଠି (baṭhi) ବାଠି

ଶାନ୍ତି - ନାକି (nakī) ବାଦେଇ
 ମୁହାଁ - ମହାଲି (moṭli) ପଟଙ୍ଗ
 ସେଟ୍ - ମାଗଙ୍ଗ, ମହାଲି (maragḡ moṭli)
 ପୁଲମାଳ - ହୁସିର (hisir) ପୁଲମାଳ
 ବଲିଜା - ଲିଜା (lija)
 ବନସିଞ୍ଜିତ - ବନସିଞ୍ଜିତ (bansisoṭa) ବନସିଞ୍ଜିତ
 ବନସିଜାନମ୍ - ବନସିଜାନମ୍ (bansijanum) ବନସିଜାନମ୍
 ବାପନ - ଆଡ଼ୁଦୁବନି (thariḡubni) ବାପନ
 ବାଡ଼ - ସଟା (soṭa) ଚେନା
 ବେଲଗାଣ୍ଡୁ - ବେଲଗାଣ୍ଡୁ (belnagaṇḡu)
 ବେଲଗାଣ୍ଡୁ - ବେଲଗାଣ୍ଡୁ (belnagaṇḡu) ବେଲଗାଣ୍ଡୁ
 ମସିଣା - ଜାଟି (jaṭi)
 ମାଠିଆ - ଗୁଟୁ (caṭu) ଗାଉର
 ଯଗ୍ନା - ଲାଡ଼ (laṭob)
 ସେକେଇ - ସୁକ୍ତି (sukti) ସୁକେଇ
 ନାୟାଲ - ନାୟାଲ (nayā!) ହର
 ମେନେଡ - ମେନେଡ (mened) ଲହା
 ମେନେଡବାକ୍ସା - ମେନେଡବାକ୍ସା (menedbaksa)
 ଲହବାକ୍ସା
 କାଲମ - କାଲମ (kalam) ଲହା
 ଲିଜା - ଲିଜା (lija) ଲହା
 ରିରିଡିରି - ରିରିଡିରି (ririddiri) ସିଞ୍ଜି
 ସିକ୍ସୁଆର - ସିକ୍ସୁଆର (sikuar) ସିକ୍ସୁ
 ମାର୍ଟୁଲ - ମାର୍ଟୁଲ (martul) ମାର୍ଟୁଲ

ଶାନ୍ତି ଓ ପାନୀୟ

ଅଟା - ଅଟା (āṭa) ଅଟାଗୁଣି
 ଅଣ୍ଡାକୋକା - ଅଣ୍ଡାକୋକା (aṇḡacoka) ଅଣ୍ଡାକୋକା
 ଅଫୁ - ଅଫୁ (aphu) ଅଫୁ
 ଆମିସ - ଆମିସ (āiṭ) ଆମିସ
 ଆଗ୍ରାକାଉଲି - ଆଗ୍ରାକାଉଲି (bagracauli)
 ଅବୁଆ ବୁଡଲ - ଅବୁଆବୁଡଲ (abuacauli) ଅବୁଆବୁଡଲ
 ହୁଫିକାଉ - ହୁଫିକାଉ (hurricau) ହୁଫିକାଉ
 ହୁପାସ - ହୁପାସ (upas) ହୁପାସ
 ଚନ - ଚନା (sagga) ଚନା
 କାକର - ଆସହାଲୋଗ (aersahalog) କାକର
 କୁପୁ - କୁପୁ (luppuu) କୁପୁ
 କୁରା - କୁରା (kura) କୁରା
 ଫୁଲକାଲିଆସୁନି - ଫୁଲକାଲିଆସୁନି (phulkaliasuṇi) ଲହା
 ଜା - ଜା (jaṭ) ଜା
 ଗିଅ - ଗିଅ (ghiu) ଗିଅ
 ଦାହି - ଦାହି (dahi) ଦାହି
 ଚିଟି - ଚିଟି (itil) ଚିଟି
 କାହାଲି - କାହାଲି (kahali) କାହାଲି
 ଟାବେନ - ଟାବେନ (taben) ଟାବେନ
 ବୁଡଲ - ବୁଡଲ (cauli) ବୁଡଲ
 ରାସି - ରାସି (rasi) ରାସି
 ଟେଣ୍ଡା - ଟେଣ୍ଡା (ṭenda) ଟେଣ୍ଡା
 ବେରିଲିନ - ବେରିଲିନ (berelisin) ବେରିଲିନ

ଦୁଧ - ତଡ଼ା (towa) ଦୁଧ

ଦୁଧଛେନା - ତଡ଼ାଛେନା (towachena) ଦୁଧଛେନା

ପାଖାଳ - ବାସିମାଣ୍ଡି (basimāṅḍi) ପାଖାଳ

ପାଣି - ଦାଆ (dāa) ପାଣି

ପିଠା - ହଲଙ୍ଗ (holog) ପିଠା

ପୁଣ - ପୁଡ଼ି (puri) ପୁଣ

ପେଜ - ହେଣ୍ଡାଦାଆ (teṅḍadāa) ମାଣ୍ଡ

ମାଣ୍ଡ ମାଣ୍ଡି (maṅḍi) ମାଣ୍ଡ

ମଦନା-ପୋଡ଼ା (bora) ପାଣି

ମଡ଼ - ଲିଲିଦା (lilida) ମାଣ୍ଡ

ମାଛ - ହାକୁ (haku) ମାଛ

ମାଂସ - ଜିଲୁ (jilu) ଗଣ୍ଡ

ରୁଟି - ହଲଙ୍ଗ (holog) ରୁଟି

ଲୁଣ - ବୁଲୁଗ (bulugg) ଲୁଣ

ସବୁଜ - ସାରବଟ (sarbat) ପାକାଳ

ଶାକମିଶ୍ରଣ

କୋଳଥ - କୁରୁଥ (kurṭhi) କୁରୁଥ

ଗଡ଼ମ - ଗମ (goma) ଗଡ଼ମ

କଣା - କାନା (cana) କାନା

କଡ଼ା - ବାର୍ଡା (barda) କାଡ଼ା

ଧାନ - ବାବା (baba) ଧାନ

କଣି - ରାମବଡ଼ା (rambora) କଣି

ହୁଟ - କୋ (cola) ହୁଟ

କାମାମ - ମୁଗ୍ଫୋଲି (mugpholi) କାମାମ

ମକା - ଜନେହାର (jonehar) ଘିନହାର

ମସୁର - ମାସୁର (masuri) ମାସୁର

ମାଣ୍ଡିଆ - କୋଡ଼େ (kaḍe) ମାଣ୍ଡିଆ

ମୁଗ - ବାଲକାମ୍ବା (baljaramba) ମୁଗ

ଗୁଣି - ଚଲମିଙ୍ଗ (tilmigga) ଚଲମିଙ୍ଗ

ଶାର - ଆଡ଼ା (ara) ଶାର

ସୋଣସ - ମାନ (mani) ଲହଣୀ

ହରଡ଼ - ରାହାଲି (rahalī) ରାହେଲରୁ

ପନିପତ୍ରକା

ଅଦା - ଆଦ (adi) ଆଦ

ଆନୁ - ସାଗା (sagga) ଆନୁ

ଇଲି - ପିଆଜ (piājo) ଇଲି

କକାରୁ - କାକାରୁ (kakar) କକାରୁ

କଲରା - କରେଲା (korela) କାକାରୁ

କଦଳୀ - କାଦାଲି (kaḍai) କେରୁ

କନମୁଲ - କନମୁଲ (konmul) କାନା

କୋବ - କୋ (kobi) କୋ

କୁରୁ - କୋକି (jōki) କକ

କନ୍ଧି - ସିଜା (jhigga) ସିଜା

ଧନିଆ - ଧାନିଆ (dhanīā) ସେନଥ

ଧନିଆସକାମ - ଧାନିଆ ସାକାମ (dhanīāsakām)

ପଣସ - କାନଠାରୁ (kanṭhar) କାକାରୁ

ସୋଳ - ଉଟୁଆଡ଼ା (uṭuāra) ଉଟୁଆଡ଼ା

ପୋଟଳ - ପଟଲ୍ (potol) ପଟଲ୍
 ପୋଦନା ପତ - ପୁତନାସାକମ୍ (putnasakam) ପୁତନା
 ପୁଲକୋବ - ବାହାକୋବ (bahakobi) ପୁଲକୋବ
 ଫେଣା - କାନ୍ଧି (kandhi) ଗୁରୁକା
 ବାଉଗଣ - ଟକ (toko) କାଟାଗଣ
 ଚେଣ୍ଡି - ମେଣ୍ଡାସିଗା (menḍa sigga) ଚେଣ୍ଡିଆ
 ରସୁଣ - ରାସୁଣି (rasuṇi) ରାସୁଣ
 ଲାଉ - ଲଉଆ (laua) ଲଉଆ
 ଲେପେରୀଆ - ଲେପେରୀଆ (leperāia) ଲେପେରୀଆ
 ଲଙ୍କାମରୁ - ମାରି (maric) ମେରିଗୁ
 ପାଚୁ - ପେକି (pecki) ପେକି
 ଶିମ୍ବୁ - ମାଲନ (malan) ସେମ୍ବି
 ଶାଗ - ଆଡା (ara) ସାଗ

ବିଭିନ୍ନ ପଲ

ଅମୃତଭଣ୍ଡା - ପାବିତା (pabita) ପାବିତା
 ଆମ୍ବୁ - ଉଲି (uli) ଆମ୍ବୁ
 ଆଉ - ନେୱା (nēwā) ନେୱା
 ଆମ୍ବୁଡା - ଆମ୍ବୁ (amla) ଆମ୍ବୁଡା
 ଆଖୁ - କୁସିଆରୁ (kusiār) କୁସିଆରୁ
 କମଳା - ସାନ୍ତାରା (santara) ସାନ୍ତାରା
 କାବୁଡି - ତାୟାରୁ (tayar) ତାୟାରୁ
 କୋଳି - ଦାଦାଡ଼ି (dadari) ଦାଦାଡ଼ି
 କିଟାଜ - କିଟାଜ (kitajo) କିଟାଜ

ଗୁଆ - ସୁପାରି (supari) ସୁପାରି
 କାମୁ - କୁଦାଜ (kudajo) କାମୁ
 ବୁଡୁଙ୍ଗ - ବୋଦି (bodi) ବୋଦି
 ଡାଲମ୍ - ଡାଲମ୍ (dalim) ଡାଲମ୍
 ଡୁମିର - ଲୌ (lowa) ଡୁମିର
 ତରବୁଜ - ତାରବୁଜ (tarbuj) ତାରବୁଜ
 ତାର - ତାର୍ (tar) ତାର
 ତେମୁଲି - ଜଜ (jaj) ତେମେର
 ନଡ଼ିଆ - ନାଡ଼ିଆ (naria) ନେଡ଼ିଆ
 ପରକ - ବେରେଲ୍ ନାଡ଼ିଆ (berel naria) ପରକ
 ସିକ୍ତଳ - ସୁଇତୁମ୍ବା (suitumba) ଗମ୍ବୁରା
 ଲେମ୍ବୁ - ଲେମ୍ବୁ (lembhou) ଲେମ୍ବୁ
 ଲଙ୍କାଆମ୍ବୁ - ସସ (saso) ଲେମ୍ବୁ

ବିଭିନ୍ନ ପୁଲ

ବାହା - ବାହା (baha) ବାହା
 ବହୁ - ବହୁ (bhūṭu) ବହୁ
 ବର୍ - ଉପାଲ୍ (upal) ଉପାଲ୍
 ବରଗର - ପଦମ୍ (podom)
 ଚେଣ୍ଡୁ - ଟାଲବାଆ (talabaa) ଚେଣ୍ଡୁ
 ଗୋଲପ - ଗୁଲପ (gulap) ଗୁଲପ
 କନାଲି - କନାଲି (kanaili)
 କୁହୁରା - କୁହୁରା (dhutra)
 ଫାଲସା - ଫାଲସା (phalsa) ଫାଲସା

ସବୁ - ସାଲୁକାରୁ (salukar)

ହୁଲହାଲ - ହସିରୁ (hisir) ହୁଲମାଲ

ହରଗୋର - ବେନ୍ଦଲ (bendla)

ବିଭିନ୍ନ ଜାତି

ଅଙ୍ଗୁରୁ - ଅଙ୍ଗୁରୁଦାରୁ (angurdaru) ଅଙ୍ଗୁରୁ

ଅକ୍ଷୟ - ହେସା (hesa) ସିପେଲ

ଅରାଜ - ପାଲଟି (palaṭi) ଅକପ୍ପାଲ

ଆଁଳା - ଆଁଳ (āla) ଆଁଅଳ

ଜୟା - ଜାନୁମ (janum) ଜାଟା

କାଠ - ସାହାନ (sahan) କାଠି

କାଠି - କାରକାନ (karkan) କାରୁକ

କଦ - ବିନ୍ଧି (bindhi) ବିନ୍ଧ

ଗୋଧୂଆ - ଗନ୍ଧେରୁଦାରୁ (gamherdaru)

ଗାଗ - ତାସାଦ (tasad) ଘାଁସ

ଛଣସଟ - ଇପିଲ (ipil) ସାଦେଲ

ଛତୁ - ଉୟନ (uun) ଶିକଡ଼

ତୁଲସୀ - ତୁଲସି (tulsī) ତୁଲସି

ଲମ - ଲିମ (limo) ଲମ

ନାଗଫେଣି - ନାଗଫାନ (nagphani) ନାଗଫେଣ

ନଳତା - କୁଦ୍ରୁମ (kudrum)

ବର - ବାଡ଼ି (bāṭi) ବାଡ଼ି

ବେଲ - ଲଡ଼ା (lāṭa) ବେଲ

ସକନା - ମୁଙ୍ଗା (munga) ମୁଙ୍ଗା

କାରୁ - କାରୁଦାରୁ (caradaru) କାରୁ

ଥୁଆଗଛ - ଠୁଠା (thūṭha) ଠେଲେଗାଛ

ବଡ଼ିରୁ - ବାକଡ଼ି (bakṛi) ବାଗାନ୍

ଲତା - ତାସାଦଲଗ୍ଗ (tasadlaragg) ଲଗ୍

ଗଛର ଚେର - ରେହେଦ (rehed) ଗାଛକେକର

ଶାଳ - ସାରଜମ (sarjom) ସାରେଲ

ହରା ହେଲ - ହାର୍ତା (harta) ବାକ୍ସ

ବିଭିନ୍ନ ମସଲା

ଅଲେଇଚ - ଇଲାଇଚ (ilaici) ଇଲାଇଚ

କର୍ପୁର - କାପୁର (kapur) କାପୁର

ଶସା - ତିଲମିଗ୍ (tilmig)

ଗରମମସଲା - ଗାରମମସାଲ (garam masala)

ଗାରମ ମସଲା

କାଲଫଳ - ପସ୍ତୁ (postu) କାବଫାଲ

କୂଆଣି - କୂଆନ (juani) କୂଆନ

ତେଜସକ - ତେଜସାକମ (tejsakom) ତେଜସାକେଲ

ବାହାଡ଼ା - ଲୁପୁଗ୍ (lupugg) ବେହୁଗ

ମସଲା - ମାସଲା (masla) ମାସଲା

ରସୁଣ - ରାସୁଣି (rasuṇi) ରାସୁଣ

ବୁଲୁଗ୍ - ବୁଲୁ (bulugg) ବୁଲୁ

ସାସାଗ୍ - ସାସାଗ୍ (sasagg) ସାସାଗ୍

ହରାଡ଼ା - ହରାଲ (horla) ହରାଡ଼ା

ପୋଷାକପତ୍ର

ଉଦଣା - ଉଦନ୍ (udhani) ଓଡ଼ିଆ

କଠଉ - କାନ୍ନାୟ (khatnai) କାନ୍ନାୟ

କମ୍ପଳ - ଧୂସ୍ (dhūs) କାମାଳ

କୁଂଚ - କୁଚ (kuci)

କୋଷିନ - ବଟେଗ୍ (botegg) ବଟେଗ୍

କାଦର - କାଦାର୍ (cadar) କାଦାର୍

କଶମା - କାସ୍ମା (casma) କାସମା

କଟି - କାର୍ପା (kharpa) କାଟି

କୁସ - ସୁଇ (sui) ସୁଇ

କେଆଲିଜା - କେଆଲିଜା (cecaalija) କେଆଲିଜା

କୋଜା - କୁଜା (juta) କୁଜା

ଜାଲର - ଜାଲେର୍ (jhaler) ଜାଲେର୍

ଧୋଡ - ଧୁଡ (dhuti) ଧଡ

ଧର୍ମ - ବାନ (bani) ଧାର୍ମ

ଅଚ୍ରାଲିଜା - ଅଚ୍ରାଲିଜା (achralija) ଅଚ୍ରାଲିଜା

ଅଳଂକାର ଓ ଗହଣା

ଆୟାଗୁତା - ମାୟାଗ୍ ଗୁତାମ୍ (mayagg sutam)

କାବ୍ୟାଳ

କାନ୍ଦୁଲ - କାନ୍ଦୁଲ (luturlola) କାନ୍ଦୁଲ

କମ୍ପିର - କମ୍ପିର (hisir) କାମ୍ପିର

ଗୁଂହୁର - ଗୁଂହୁର (ghunghuro) ଗୁଂହୁର

ମୁଡ - ମୁଦାମ୍ (mudam) ଅମୁଡ଼ି

ମାଲ - ବାହାହସିର୍ (bahahisir) ମାଲ

ଡାମରୁ - ଡାମରୁ (damru) ଡାମରୁ

ହସିର - ହସିର (hisir) ମାଲ

ବିଭିନ୍ନ ପତ୍ର

ହୁଂ - ହୁଂ (hūpu) ହୁଂ

ହୁଂ - ହୁଂ (hūnar) ହୁଂ

କୁରୁ - କୁରୁ (seta) କୁରୁ

କୁରୁ - କୁରୁ (buriseta)

କୁରୁ ମୁଖା - କୁରୁ (tuhur) କୁରୁ

କୁରୁ - କୁରୁ (sukri) କୁରୁ

କୋଡା/କୋଡା - କୋଡା/କୋଡା (sadam/burisadam) କୋଡା/କୋଡା

କୋଡା - କୋଡା (citakula) କୋଡା

କୁଚୁକାଟିଆ - କୁଚୁକାଟିଆ (chuchukaṭia) କୁଚୁ

କୁଚୁକାଟିଆ - କୁଚୁକାଟିଆ (maragkaṭia) କୁଚୁକାଟିଆ

କୁଚୁକାଟିଆ - କୁଚୁ (cuṭu) କୁଚୁକାଟିଆ

କୋର - କୋର (merom) କୋର

କୋର - କୋର (sahi) କୋର

କୋର - କୋର (kulhe) କୋର

କୋର - କୋର (bacruhon)

କୋର - କୋର (combole) କୋର

କୋର - କୋର (urii) କୋର

କୋର - କୋର (bilae) କୋର

ବରହା - ବାରହା (barha) ବାରହା
 କୁଲୁଆ - କୁଲୁଆ (kulhei) କୁଲୁଆ
 ବାବ - କୁଲ (kula) ବାବ
 ମଧ୍ୟସି - କୁଲୁଆ (bhāṅs) କୁଲୁଆ
 ମାଳହ - ହାଲୁମାନ (haluman) ବାବ
 ମିରଗ - ହାରନ (harin) ବାବ
 କାଳ - କାଲମ୍ (calom) ବାବ
 କେମ - କେମ୍ (upom) ବାବ
 ଡିର - ଡିର (dirigg) ବାବ
 ଡୋ - ଡୋ (sondo) ବାବ
 ସୋ - ସୋହାଡା (sonhara) ବାବ

ବିଭିନ୍ନ ପକ୍ଷୀ

କାପୋକ - ପାକି (pauki) କାପୋକ
 କା - କା (kaa?) କା
 କାକୁଲ - ବାକୁଲ (bakuli) କାକୁଲ
 କାଗୁଣା - କାଗୁଣା (surguna) କାଗୁଣା
 କାକୁଲ - କାକୁଲ (simhon) କାକୁଲ
 କେନେହାଲ - କେନେହାଲ (cenedihuri)
 କୋଲ - କୋଲ (kuili) କୋଲ
 କେନେହା - କେନେହା (dhequa) କେନେହା
 କାକୁଲ - କାକୁଲ (simhon) କାକୁଲ
 କେରୁଆ - କେରୁଆ (gerūā) କେରୁଆ
 କୋ - କୋ (kuir) କୋ

କାଉ - କାଉ (rawon) କାଉ
 କାଉ - କାଉ (kaua)
 କା - କା (peroa) କା
 କାକୁଲ - କାକୁଲ (paendubi) କାକୁଲ
 କା - କା (ihil) କା
 କା - କା (uṭuṭa?) କା
 କା - କା (piñjora) କା
 କା - କା (ramioye) କା
 କା - କା (bakuli) କାକୁଲ
 କା - କା (bhadli) କାକୁଲ
 କା - କା (toyā)
 କା - କା (māyur) କାକୁଲ
 କା - କା (māyurcalom) କାକୁଲ
 କା - କା (gere) କା
 କା - କା (burigere) କାକୁଲ
 କା - କା (rawona) କାକୁଲ
 କା - କା (rupa) କା
 କା - କା (bocca?oye?) କା

ବିଭିନ୍ନ ସାପ

ଅଜଗର - ଅଜଗର (ajgorbigg) ଅଜଗର
 ଅଜଗର - ଅଜଗର (ahibig) ଅଜଗର
 ଅଜଗର - ଅଜଗର (tetegga) ଅଜଗର

କଙ୍କଡ଼ାବିଗ୍ର - କାଟକମ୍, ମାର୍ମର (kafkaomarmar)
ଖାଣ୍ଡବିଗ୍ର

ଗୋଧୂ - ଡୋର (tor) ଗହ୍

ଗୋଖର - ପାଣ୍ଡୁନାଗୁବିଗ୍ର (pandunagubig)

ଚିଡ଼ - ଚିଡ଼ିବିଗ୍ର (ciṭibig) ଚିଡ଼

କେଥା - କେନ୍ଦ୍ରାନ୍ (lendān) କଳିଙ୍ଗ

କେଟ୍ରା - କେଟ୍ରା (ketra) କେଟ୍ରା

ଡୁଣ୍ଡୁବିଗ୍ର - ଡୁଣ୍ଡୁବିଗ୍ର (duṅḍubig) ଧାମଳା

ଧଣ୍ଡୁ - ବଣ୍ଡୁ (big) ଡୁଣ୍ଡୁ

ଧୁଳିଆନାଗ - ନାଗ (nag) ଦୁଧିଆନାଗ

ମାର୍ମର - ମାର୍ମର (marmar) ବିଗ୍ର

ବୋଡ଼ାବିଗ୍ର - ବୋଡ଼ାବିଗ୍ର (borabig) ବୋଡ଼ାବିଗ୍ର

ଫେନ - ଫେନ (phen) ଫେନ

ବିଷଦାତା - ବିଷଦାତା (bisdata) ବିଷଦାତା

କେକ - କେକ (coke) କେକ

ରାଣାବିଗ୍ର - ରାଣାବିଗ୍ର (ranabig) ରାଣାବିଗ୍ର

ବିଗ୍ରାକା - ବିଗ୍ରାକା (bigcoka) ବିଗ୍ରାକା

ବୁନୁମ୍ - ବୁନୁମ୍ (bunum) ବୁନୁମ୍

କାଟକପତ୍ର

କେଟ୍ରା - କେଟ୍ରା (ketra) କେଟ୍ରା

ନିଡିର - ନିଡିର (nidir) ନିଡିର

ସିକୁ - ସିକୁ (siku) ସିକୁ

ଡୁଣ୍ଡୁଲି - ଡୁଣ୍ଡୁଲି (duṅḍuli) ଡୁଣ୍ଡୁଲି

ହାଉ - ହାଉ (hau) ହାଉ

ଭାମ୍‌ଗ୍ର - ଭାମ୍‌ଗ୍ର (bhamgr) ଭାମ୍‌ଗ୍ର

ଗୁରିଟିଜୁ - ଗୁରିଟିଜୁ (guritiju) ଗୁରିଟିଜୁ

ପିପିଡିଗ୍‌ଟିଜୁ - ପିପିଡିଗ୍‌ଟିଜୁ (pipdiggtiju) ପିପିଡିଗ୍‌ଟିଜୁ

ଗୁହି - ଗୁହି (ghui) ଗୁହି

ପେଟେ - ପେଟେ (pete) ପେଟେ

ପାମ୍‌ପାଲଡ - ପାମ୍‌ପାଲଡ (pampalad) ପାମ୍‌ପାଲଡ

ମୁଝି - ମୁଝି (muḥi) ମୁଝି

ଗ୍ରା - ଗ୍ରା (gra) ଗ୍ରା

ବିନ୍‌ଡ୍ରାମ୍ - ବିନ୍‌ଡ୍ରାମ୍ (bindram) ବିନ୍‌ଡ୍ରାମ୍

ତୁଲି - ତୁଲି (tumli) ତୁଲି

ସିକିନି - ସିକିନି (sikinī) ସିକିନି

ନେଲେରାସ୍ - ନେଲେରାସ୍ (neleras) ନେଲେରାସ୍

ରକା - ରକା (roka) ରକା

ଲୁମାଗ୍ - ଲୁମାଗ୍ (lumag) ଲୁମାଗ୍

ଜଳଚର ପ୍ରାଣୀ

ହୋରା - ହୋରା (horaa) ହୋରା

କାଟକମ୍ - କାଟକମ୍ (katkom) କାଟକମ୍

ଟାୟେନ୍ - ଟାୟେନ୍ (tayen) ଟାୟେନ୍

ହାପାଡ - ହାପାଡ (hapad) ହାପାଡ

ଗୁହି - ଗୁହି (ghuli) ଗୁହି

ସାକା - ସାକା (sakaa) ସାକା

ହାକୁ - ହାକୁ (haku) ହାକୁ

ଇଲିସିହାକୁ - ଇଲିସିହାକୁ (ilisihaku) ଇଲିସିହାକୁ

କେବାଣି - ଗୁଦନୁହାକୁ (gudnuhaku)
 କେଶା - ପୁଟିହାକୁ (puṭihaku)
 କେଶୁ - କେଶହାକୁ (ciggrihaku) କେଶେର,
 କୋହ - କୋହାକୁ (colahaku)
 ତମି - ତମିହାକୁ (timihaku) ତମି
 ହୁଞ୍ଜିହାକୁ - ହୁଞ୍ଜିହାକୁ (hurigghaku) ପଠି
 ବାଲିଆ - ଦଆ (boa) ବାଲ୍ୟ
 ବହୁକ - ବହୁକହାକୁ (bhakurhaku) ବହୁକ
 ମାଗ୍ରା - ମୁଗ୍ରାହାକୁ (mugrahaku) ମୁଗ୍ରା
 ରୋହ - ରୁହାକୁ (ruhihaku) ରୁହ
 ଶହା - ରହାକୁ (rohohaku) ମୁଖାଳମରୁ
 ମାହକାତ - ହାକାତ (hakukati) ମାହକାତ

କଳ, ସ୍ତୁଳ ଓ ଆକାଶ

ବାଟ - ବାଟ (ghāt) ବାଟ
 କଳ/କଳସ୍ରୋତ - ଦାଆ/ଆହୁ ଦାଆ (daa/atudaa)
 ପାଳ/ପାଳସର
 କଳଲହରୀ - ଦାଆ ଲହରୀ (daa lohori) ଲାହେଲରୁ
 କୁଆର - ବାଇର୍ (bair) କୁଆର
 ଝରଣା - ଝରଣା (jharna) ଝରଣା
 ସମୁଦ୍ର - ସମୁଦର (somudor) ସାମୁଦର
 ନାଲ - ନାଲ (nala) ବର
 ନାହି - ନାହି (nai) ନାହି
 ପାହୁ - ପାହୁଆହା (pakuahasa) ପାହୁ
 ପୋଖରୀ - ପୋଖେର (pokhera) ପୋଖର
 ଦାଠି - ଦାଠି (dari) ଦାଠି

ପୁଲ - ଅତେ (ate) ନାମିନ୍
 ଦେଶ - ଦେସ୍ (disum) ଦେସ୍
 ରାଜ୍ୟ - ରାଜ (raj) ରାଜକ୍
 ପିଠିଆ - ପିଠି (piri) ମାଦଦାନ
 ଧୁଳ - ଧୁଞ୍ଜି (dhuṛi) ଧୁଞ୍ଜି
 ପବନ - ବୁରୁ (buru) ପାବାର
 ଗୁଞ୍ଜା - ଲପାଗା (lapagga) ଗୁଞ୍ଜା
 ଗିତ - ଗିତଲ, ଗାଗା (gitiljaga) ଗୁର
 ସହର - ସାହାର (sahar) ସାହାର
 ହାତ - ହାତ (hatu) ଗାଠି
 ଘଣ୍ଟା - ହରା (hora) ଘଣ୍ଟା
 ସଞ୍ଜକାହରୀ - ସାନ୍ଧ୍ୟାକାହରୀ (sandakhora) ସାନ୍ଧ୍ୟାକାହରୀ

ସୌରମଣ୍ଡଳ ଓ ତତ୍ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ

ଅଧାର - ନୁବାଆ (nubaa?) ଅଧାର
 ଆକାଶ - ସିରମା (sirma) ଆକାଶ
 ଅଲେକ - ମାର୍ସାଲ (marsal) ଲକ୍ଷ୍ମ
 ଭଲ, କା - ବଗାଗୁଇଗ୍ (baggatuig) କରୁକର
 ବାଗର - ବାଗ (rabagg) ସିଂହାଳ
 କୁହୁଡ଼ି - କୁହୁଡ଼ି (kuar) କୁହୁଡ଼ି
 କୁହୁଡ଼ି - ଆରଲ (aril) କାଗ୍ରାଗାନ
 ଗ୍ରହଣ - ଗାରାହାନ୍ (garahan) ଗାରାହାନ୍
 ଚନ୍ଦ୍ର - ଚନ୍ଦ୍ରୁ (caṇḍuu) ଚନ୍ଦ୍ର
 ଚନ୍ଦ୍ରକରଣ - ଚନ୍ଦ୍ରୁ ମାସ୍କାଲ (caṇḍuu maskal)
 ଲକ୍ଷ୍ମ

ଛୁଇ - ଉମ୍ବୁଲ୍ (umbul) ଛୁଇଁ
 କଗଡ - ସୌବେନ୍ଦିସୁମ୍ (soubendisum) ଦୁନ୍ଧ
 ବଡ - ଜାର୍ଗି (jargi) ଧୂଳ
 ଚଳ - ଅତେ (ote)
 ନକ୍ଷତ୍ର - ଇପିଲ୍ (ipil)
 ପୁଷ୍ପା - ସିରୁମା (sirma) ଦୁନ୍ଧ
 ପବନ - ହୋୟ (hoyo) କାଠି
 ମେଦ - ରିମିଲ (rimil) ବାଘ
 ପୂର୍ଣ୍ଣ - ସିଗ୍ଗାଦା (siggāda) ବେଲ
 ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରା - ସିଗ୍ଗାରହନ୍ (siggigarhon)
ବେଲଗାହାନ୍

ବାଗ, ମାସ, ତିଥି

ବରବାଗ - ଏତ୍‌ବାର୍ (etbar) ଏତ୍‌ଅର୍
 ଘୋମ - ଅତେମାହାଁ (otamahā) ଘମା
 ମହାଳ - ବାଲେମାହାଁ (balemahā) ମାହା
 ରୁଧ - ସାଗୁନ୍‌ମାହାଁ (sagunmahā) ରୁଧ
 ଶୁରୁ - ସାର୍ଦିମାହାଁ (sardimahā) ଶରୋପେତ୍
 ଶୁରୁ - ଜାରୁମ୍‌ମାହାଁ (jarummahā) ଶୁରୁ
 ଶନ - ଅନ୍ତରୁମ୍‌ମାହାଁ (antjurummahā) ଶନ
 ସପ୍ତାହ - ହାପ୍ତା (hapta) ହାପ୍ତା
 ମାସ - ମାହିନା (mahina) ମେହନା
 ଜ୍ୟେଷ୍ଠ - ଜେଟ୍ (jet) ଜେଟ୍
 ଶ୍ରୀବଣ - ସାନ (san) ଶାନ୍ତି
 ବ୍ରହ୍ମ - ବ୍ରହୋ (bhado) ବ୍ରହ୍ମ

ଅଶ୍ୱିନ - ଦାସୀୟ (dasāya) ଅଶ୍ୱିନ
 ମାର୍ଗଶିର - ଅବାଗ୍ (aghan) ମାଗସି
 ଚୈତ୍ର - ଚୈତ୍ (cait) ଚୈତ୍
 କୁମ୍ଭୀନୀ - କୁନାମି (kunami) କୁନା
 ପଞ୍ଚ - ଚାଣ୍ଡୁ (caṇḍu)
 ଶୁକ୍ଳପଞ୍ଚ - ମାସ୍କାଲ୍‌ଚାଣ୍ଡୁ (maskalcaṇḍu) ଶୁକ୍ଳପଞ୍ଚ
 କୃଷ୍ଣପଞ୍ଚ - ନୁବାଆଚାଣ୍ଡୁ (nubaacaṇḍu) କୃଷ୍ଣପଞ୍ଚ
 ବର୍ଷ - ସିରୁମା (sirma) ବର୍ଷ
 ବୃଷି - ସେନା (sena) ବୃଷି

ତେଲ

ତେଲ - ସୁନୁମ୍ (sunum) ତେଲ
 ଅତ୍ତେ - ସୌବାନ୍‌ସୁନୁମ୍ (sowansunum) ସୁନୁ ତେଲ
 ହାସା - ହାସା (hasa) ମାଟିତେଲ
 ବନ୍ଦି - ବନ୍ଦି (bindi) ବାଘ
 ନାରିଆ - ନାରିଆର (nariar) ନାରିଆର
 ମୁଗ୍‌ଫୋଲି - ମୁଗ୍‌ଫୋଲି (mugpholi) ବାଘ
 ତିଲିଗ୍ - ତିଲିଗ୍ (tilmig) ତିଲି
 ମାନି - ମାନି (mani) ମାନି
 ଦାପିଗ୍ - ଦାପିଗ୍ (dapiggi) ବାଘ

ବିଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗ

ବର - ବରନ୍ (boron) ବର
 ହେନ୍ଦେ - ହେନ୍ଦେ (hende) ହେନ୍ଦେ

ଗାଡନାଲ - ଆରା (araa) ଗାଡ଼ ଲାଲ୍
 ଗେରୁ - ହାସାରଂ (hasarog)
 ଗୋଲପା - ଗୁଲପରଂ (gulaprog) ଗୁଲକ
 ଧଳା - ପୁଣ୍ଡି (pundi) ଗୁରୁଜା
 ନିଲ - ନିଲ (nil) ଲାଲ୍
 ଗୋଦେରବରନ୍ (goderboron) ହେରାଆର
 ସାସାଗ - ସାସାଗ (sasagg) ହାରୁଆ

ମୁଦ୍ରା, ଓଜନ ଓ ପରମାଣ

ଆନା - ଆନା (ana) ଆନା
 ଓଜନ - ହାମ୍ବାଲ (hambal) ଓଜାଲ୍
 ଟକା - ଟାକା (taka) ରୁପିଆ
 ଲୋଟ୍ - ଲୋଟ୍ (lot) ଲୋଟ୍
 ମିଡ଼ାକା - ମିଡ଼ାକା (midtaka) ରୁପିଆ
 ବାର୍ତାକା - ବାର୍ତାକା (bartaka) ଦୁଇରୁପିଆ
 ମୋନେଟାକା - ମୋନେଟାକା (moneataka) ପାଠରୁପିଆ
 ଗେଲେଟାକା - ଗେଲେଟାକା (geleataka) ଦାସରୁପିଆ
 ଉପୁନାନା - ଉପୁନାନା (upunana) ଗୁଲରୁଆନା
 ଦାରିଆ - ଦାରିଆ (daria) ଦୁଇଅଞ୍ଜ

ଶିକ୍ଷା ସଂକ୍ରାନ୍ତୀ

ହାଜିର - ହାଜିର (hajir) ହାଜିର
 ପାସଜାନ୍ତେ - ପାସଜାନ୍ତେ (pasjante) ହାକାକେଟେ
 ମାରାଗ୍ - ମାରାଗ୍ (maragg) ଇସ୍କୁଲ୍ (iskul)

କାଲମ - କାଲମ୍ (kalam) କାଲମ୍
 କାଲ - ସିହେଇ (sihei) ସିହେଇ
 କାହଫାଗା - କାହଫାଗା (bhitghari) କାହଫାଗା
 ଫାରୋଡ - ଫାରୋଡ (pharod) ଖାଣ, ଫାରୋଡ୍
 କାଫିନି - କାଫିନି (kafhini) କାଫିନି
 କୋହାନ୍/କୁହାନ୍ - କୋହାନ୍/କୁହାନ୍ (korahon/kuhohon) କାହାଲ୍ ଇଡ଼ା ଇଡ଼ା
 କୋହାଡେରା - କୋହାଡେରା (koradera) ହସ୍ତକେଲ୍
 ଜୋଙ୍ଗା - ଜୋଙ୍ଗା (jonga) ମୋଟାକାଲ୍
 ହୁରିଗ୍ଗଖାତା - ହୁରିଗ୍ଗଖାତା (huriggkhata) ନହ୍ବାହ
 ପାଗାର୍ - ପାଗାର୍ (pagar) ପାଗାର୍
 ରୋହ୍‌ୱାର୍ - ରୋହ୍‌ୱାର୍ (rokhwari) ପହ୍‌ୱାର୍
 ଇସ୍କୁଲ୍ - ଇସ୍କୁଲ୍ (iskul) ଇସ୍କୁଲ୍
 ଜାମନାଟ୍ - ଜାମନାଟ୍ (jamnat) ଜାମନାଟ୍
 କୁଗୁଲି - କୁଗୁଲି (cuguli) କାଲିଗ୍
 ରୁନିସାକାମ୍ - ରୁନିସାକାମ୍ (runisakam) ଲନ୍‌ଡ଼ା
 ପାଟା - ପାଟା (paťa) ପାଟା
 ହାକଡାର୍ - ହାକଡାର୍ (hakdar) ହାକଡାର୍
 ଜେଲ୍ - ଜେଲ୍ (jehel) ଜେଲ୍
 ଜାରିବାନା - ଜାରିବାନା (jaribana) ଜେଲ୍‌ବାନା
 କୋରା - କୋରା (corha) କୋରା
 ଠାକୁଆ - ଠାକୁଆ (thakua) ଠାକୁଆ
 ହୋଗୋ - ହୋଗୋ (horgoe) କାଲ୍‌ମାହୁଡ଼ୁ
 ହାକାକେଟେ - ହାକାକେଟେ (hakakete) ଶୁଖୁଣ୍ଡ
 ଗୁସ୍ - ଗୁସ୍ (ghus) ଗୁସ୍
 କାଲାସ୍ - କାଲାସ୍ (khalas) କୁହାଲ୍

ବାଣିଜ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟ

- ବାଣିଜ୍ୟ - ବେପାର୍ (bepar)
- ଲାଭ - ଲାଭ୍ (lab) ଲାଭ୍
- ଧାର - ଉଧାର୍ (udhar) ଉଧାର୍
- ବନ୍ଧୁ - ଅକ୍ରିଗ୍ (akrigg) ବେଚେକ୍
- କ୍ଷରଣ - କିରିଗ୍ (kirigg) କନେକ୍
- ଫାଟ - ପିଟ୍ (pit) ଫାଟ୍
- କର - କାର୍ (kar) କାର୍
- ଦରମା - ପାଗାର୍ (pagar) ଦାର୍ମା

ଡାକ ଓ ତାର

- ଡାକପତ୍ର - ଡାକ୍‌ଅଡ଼ା (dakarā) ଡାକପତ୍ର
- ଠିକଣା - ଠିକ୍‌ନା (thikna) ଠିକ୍‌ନା
- ତାର କଥାବାଣୀ - ଟେଲିଫନ୍ (teliphun) ଟେଲିଫନ୍
- ଡାକବାଣ - ଡାକ୍‌ଆ (dakwa) ଡାକ୍‌ଅନ୍

ରେଳବାହାଣ

- ଟିକେଟ୍ ପତ୍ର - ଟିକେଟ୍‌ଅଡ଼ା (tikaṭara) ଟିକେଟ୍‌ପାତ୍ର
- ଆକାଶପଥ - ଜୋମ୍‌ଅଡ଼ା (joramara) ଆକାଶପଥ
- ରେଳପାଥୀ - ରେଲ୍‌ପାଥୀ ହଡ଼ (relgari hara) ରେଲ୍‌ପାଥୀ
- ରେଳଧାରଣା - ରେଲ୍‌ପାହୁଆ (relpahia) ରେଲ୍‌ପାହୁଆ
- ଦ୍ୱିପଦ - ବିପଦ (bipod) ଦ୍ୱିପଦ

ଖଣି ଓ ଖଣିଜଦ୍ରବ୍ୟ

- ଖଣି - ଖାଣି (khaṇi) ଖାଧାନ୍
- ଲୁହା - ମେନେଗ୍ (menegg) ଲୁହା
- କାଷା - କାସା (kasa) କାଷା
- କୋଇଲା - କୁଇଲା (kuila) କୋଇଲା
- ପଥର - ଦିରୀ (diri) ପାଖାନ୍
- କାଚ - କାଚ୍ (kāc) କାଚ୍
- ଟାଟାଣା - ଟାଟାଆ (ṭasaā)
- ଗାଲ୍ - ଗିଟିଲ୍ (gitil) ଗାଲ୍
- ସିଲିକା - ସିଲିକା (siliet) ସିଲିକା

ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ଓ ହାତଦୁଇଆର

- ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର - ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର (astarsastar) ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର
- କାତୁ - କାତୁ (katu) କାତୁ
- ସୁଇ - ସୁଇ (sui) ସୁଇ
- ବାଣ୍ଟି - ବାଣ୍ଟି (baṅṭhi) ବାଣ୍ଟି
- ଜାନୁମ୍ - ଜାନୁମ୍ (janum) ଜାନୁମ୍
- କାଣ୍ଟି - କାଣ୍ଟି (kaṅṭi) କାଣ୍ଟି
- ଡାଟ୍ରମ୍ - ଡାଟ୍ରମ୍ (datrom) ଡାଟ୍ରମ୍
- ମାର୍‌ଟୁଲ୍ - ମାର୍‌ଟୁଲ୍ (martul) ମାର୍‌ଟୁଲ୍
- ହାକ୍ - ହାକ୍ (hake) ହାକ୍
- ଆରି - ଆରି (ari) ଆରି
- ବାସିଲା - ବାସିଲା (basila) ବାସିଲା
- ମାଗୁରା - ମାଗୁରା (magura) ମାଗୁରା

କକର୍ଣୀ - କକର୍ଣ୍ଣ (kokorni) କାର୍ବୁକ୍
 ଶର - ସାର୍ (sar) ଚରୁ
 ବୋମା - ବୋମା (bom) ବାମ୍,
 ଜାଲ - ଜାଲମ୍ (jalom) ଜାଲ୍
 ପାସ - ପାସି (phasi) ଡାଏସ

ଖେଳପଦ୍ମା ଓ ଖେଳ ସାମଗ୍ରୀ

ଖେଳ - ଏନେ (enē) ଖେଲ୍
 ଖେଳାଳୀ - ଏନେମାଲକ୍ (enēmalik) ଖେଳେଇଅ
 ଖେଳପଦ୍ମା - ଏନେପିଡ଼ି (enēpīṛi) ଖେଲ୍ ମାଏଦାନ
 ପେଣ୍ଡୁ - ଫୁଟ୍ ବଲ୍ (phutbol) ଫୁଟ୍ ବଲ୍
 ପେଣ୍ଡୁଖେଳ - ଫୁଟ୍ ବଲ୍ ଏନେ (phutbolenē) ଫୁଟ୍ ବଲ୍ -
 ଖେଲ୍
 ଦଲ - ଦଲ୍ (dol) ଦାଲ୍
 ଦୌଡ଼ - ନିନିର୍ (nimir) ରୁଡ଼
 ସିଟି - ସିଟି (siti) ସିଟି
 ଡେଗା - ଡେଗା (degao) ଡେଗା
 ଫେଟା - ଫେଟା (phetao) ଫେଟେ
 ହାଫିଗ୍ - ହାଫିଗ୍ (hafigg) ହାଫିଗ୍

କ୍ରିୟା

ଅନାଡ଼ିବା - ଉଦ (ud) ଉଦ୍ଧାର
 ଅହରା - ରାହା (raha) ଅହରା
 ଅନାଦିବା - ନିକିତାମ୍ (nikitam) ଉଦ୍ଧାର
 ଅପ୍ରାକ୍ଷା - କାପୁଫାବା (capufaba) ଅପ୍ରାକ୍ଷା

ଅନେରା - ଅନେରମ୍ (aurem) ଅନୁଆଦକ୍
 ଅନିବା - ଅୟମେବା (ayomeba) ଅନେକ
 ଅୟ - ଅୟମେ (ayome) ଅନ
 ଅସିବା - ଦେଲ (dela) ଅସିବା
 ଉତାଡ଼ିବା - ଉଲତାଦାଏ (ultadae)
 ଉନାଡ଼ିବା - ଉରୁତାମ୍ (urtam)
 ଉଠିବା - ବିରିଗ୍ନେ (birigne) ଉଠେକ୍
 ଉଡ଼ାଇବା - ବିରିଦେମ୍ (biridem) ଉଡ଼ାଏକ୍
 ଉପ୍ପିବା - ଉପ୍ପୁ (upugg)
 ଉଡ଼ିବା - ଅପିରିନାନେ (apirinane) ଉଡ଼େକ୍
 ଉଡ଼ାଇବା - ଅପିରିତାୟ (apirtaig) ଉଡ଼ାଏକ୍
 ଉଲ୍ଲୁକ୍ଷିତା - ଲିଲୋମ୍ (lolo am)
 ଉଦାଦିବା - ହାଡ଼ ଓ ସିହାୟାତାମ୍ (haruomisayatam)
 ଉନୁଡ଼ିବା - ଉତୁଡ଼ିତାମ୍ (uturtam) ଉନୁଡ଼େକ୍
 ଉଷାଦିବା - ହାୟୁତାମ୍ (hayu tam)
 ଉତ୍ତୁରୁବା - ଅଡ଼ଗୁନମେ (argunme) ଉତ୍ତରୁକ୍
 ଉପାଡ଼ିବା - ତୁତାମ୍ (tutam) ଉପାଡ଼ିବା
 ଉଦ୍ଧାରବା - ଉଦ୍ଧାନେ (ubhanane) ଉଦ୍ଧାରକ୍
 ଉଲ୍ଲୁକ୍ଷିତା - ରାସ୍କାତାନାୟ (raskatanaye) ଉଲ୍ଲୁକ୍ଷିତା
 ଏଡ଼ିବା - ଅଟମ୍ତେମ୍ (atomtem) ଏଡ଼ିବା
 ଓହାଳିବା - ହାଣ୍ଡେଇତାମ୍ (handeitam) ଓହାଳିବା
 ଓହାଳିବା - ଥାଇନେ (thainen) ଓହାଳିବା
 ଓଲେଇବା - ଜୋତାମ୍ (jotam) ଓଲେଇବା
 ଓଲିଟିବା - ଉଲ୍ଲୁତାମ୍ (ultatam) ଓଲିଟିବା
 ଓଡ଼ାଇବା - ଅଡ଼ଗୁନମେ (argunme) ଓଡ଼ାଇବା

ବର୍ଣ୍ଣିକା - ବାଲେଗେ (balege) ନରୁଲେକ୍
 ବର୍ଣ୍ଣିକାକା - ରୁଡ଼େଇନାମ୍ (rareitam) ନରୁଣାଏକ୍
 ବେଡ଼ିକା - ଆଉଆତାମ୍ (thauatam) ଶଝେକ୍
 ଫେନେଇବା - ଅରେତାମ୍ (thoretam) ଅହ୍‌ରାଏକ୍
 ଶେବା - ଶିକାୟାବୁ (rikayabu) ବାରେକ୍
 କସିବା - ଆଇତାମ୍ (thaitam) ବାସେକ୍
 କହୁବା - କାଜିତାମ୍ (kajitam) କାହେକ୍
 କଣ୍ଠିବା - ଉବାନାନାୟେ (ubanānaye)
 କାଟିବା - ହାତତାମ୍ (hatotam) କାହେକ୍
 କାଡ଼ିବା - ଅଡ଼ାତାମ୍ (arigtam) ବାହ୍‌ରାଏକ୍
 କାନେଇବା - ଅଇମେମ୍ (aimem) କାନାଏକ୍
 କାନ୍ଦିବା - ରାଗେମ୍ (ragem) କାହେକ୍
 କାଲେଇବା - ଗଏତେଇମ୍ (goeteim) ଖାଧୁଅକ୍
 କାମୁଡ଼ିବା - ହାବେମ୍ (habem) ବୁବେକ୍
 କାସିବା - କୁଇତାନାୟେ (kuitanaye) ଖେକ୍
 କାଶିବା - ଅଡ଼ାତାମ୍ (arigtam)
 କଣିବା - କିରୀମେ (kirigme) କନେକ୍
 କୁଦିବା - ପାଡ଼ିକାଏପେ (patkaepe) କୁଦେକ୍
 କେହୁବା - ସିପୁତାମ୍ (siputam) କାନା-ରାଏକ୍
 କୋଶିବା - ନାକିଗାମିଗ୍ (nakigtamigg)
 କଟିବା - ଖାଟାତାଲେ (khaṭatale) ଖାହେକ୍
 ଖରଡ଼ିବା - ଗାଣ୍ଡିତାମ୍ (gaṅṭitam) ଚଡ଼େକ୍
 କସିବା - ସିଡ଼ିଗିରାନାୟେ (sirgiranānaye) ବିକେକ୍
 ଖାଇବା - ଜମାୟାବୁ (jomaibu) ଶାଏକ୍
 କୁଅଇବା - ଅଜମ୍ (ajom) ଓଅକ୍

କ୍ଷେପିବା - ଖାଞ୍ଜାତାମ୍ (khañjatam) ଶିସେକ୍
 କେଇବା - ଖିଜିରାନାୟେ (khijranānaye)
 କେଲିବା - ଏନତାନାମ୍ (entanom) ଖେଲେକ୍
 କୋଳିବା - ଦାଫିମ୍ (dafim) ଖନେକ୍
 କୋଳିବା - ହଲଜେମ୍ (holjem) ଖେଲେକ୍
 କୋଲିବା - ହଲେଇତାମ୍ (holeigtam)
 କୋସିବା - ହରସ୍ତାନାମ୍ (horostam) ଶିସେକ୍
 ବାଇବା - ଦୁରାଗେବୁ (duragebu) ଶାଏକ୍
 ଗୋଧାଇବା - ଉମେନାବୁ (umenabu) ନାହାଏକ୍
 ଗଡ଼ାଇବା - ଅଟଗାନାୟେ (otogtanaye) ରୁହାଏକ୍
 ଗଞ୍ଜିବା - ଉଲ୍‌ତାନାନା (ultanana) ଗୁଡ଼୍
 ଗଢ଼ିବା - ବଇତାନାୟେ (boitanaye) ବାନାଏକ୍
 ଗଣିବା - ଲେକାଏକ୍ (lekaed) ଗାନେକ୍
 ଗଂଠାଇବା - ପଟାମ୍‌ତାମ୍ (paṭamtam) ପଟାଏକ୍
 ଗଦେଇବା - ଉଧାତାମ୍ (udhatam) ବୁଧାଏକ୍
 ଗରୁକିବା - ସାରୀନାନା (sarīnana) ଗାରକେକ୍
 ଗାଳିବା - ଜରୋତାନା (jorotana) ପାରୁଡ଼ିଏକ୍
 ଗାଲେଇ - କିରିନାନାୟେ (kirinanaye) ଖେଶିଆଏକ୍
 ଗାଳିବା - ଟେନ୍ଦାତାମ୍ (ṭendatam)
 ଡିକିବା - ଉତ୍ତାଜାୟେ (uttajaye) କିଲେକ୍
 ଗୁଡ଼େଇବା (ଗୁଡ଼ା) - ଗୁରିହାତାମ୍ (gurihatam)
 ଗୁଡ଼ିବା - ଗୁତୁତାମ୍ (gututam) ଗଡ଼େକ୍
 ଗୁରୁଗୁଡ଼ିବା - ଉଲ୍‌ତାନାନା (ultanana) ପୁଡ଼ୁ-ପୁଡ଼ାଏକ୍
 ଗୋଲେଇବା - କିନ୍ଦ୍ରୋତାମ୍ (kindrotam) ଗୁଲୁକାରେକ୍
 ଗହୁଡ଼ିବା - ଗହୋରାନାୟେ (ghobranānaye) ପୁଡ଼େକ୍
 ଗାଣ୍ଡିବା - ଗାଣ୍ଡିତାମ୍ (gaṅṭitam) ହୁଡ଼ାରେକ୍

ସୁମାକା - ସୁମାକାନାୟେ (ghumakanaye) ଝୁଝେକ୍,
ସୁରାକା - ରୁହାକ୍ମେ (ruhar̥me) ସୁରୁସ୍ବକ୍,
ସୁନ୍ତା - ସୁନ୍ତାକାୟେ (ghurantānaye)

ସୁମ୍ଭେକ୍

ସୋତେକା - ହାରୁମ୍ ତାମ୍ (harumtam) ତାପେକ୍

ରାକା - ରାକାଆମେ (rakaame) ରୁଡ଼େକ୍

କଲେକା - କାଲୟାମ୍ (calayame) କୁଲ୍ବକ୍

କାକା - କାକାୟାମ୍ (cakahyam) କାକେକ୍

କାପା - କାପାୟାମେ (capayame) କାପେକ୍

କାକା - କେନେମ୍ (senem) କିଠେକ୍

କୋତା - କୋତାତେଲେମ୍ (cotatelelem) କୋତେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (icataim) କୋକେକ୍

କେକା - କେକାୟାମ୍ (cecatam) କେକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (cinhalijam) କୋକେକ୍

କୋପା - କୋପାୟାମ୍ (cipatam) କୋପେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (ritam)

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (udhatam) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (sipurtam) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (comkananaye)

କୋକାୟାମ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (atigkanaye)

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (calayam) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (calantanaye) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (sirtanaye) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (sohantana)

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (catā) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (haptam) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (adnanaye) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (ciknatam) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (tagoigtanaye)

କୋକାୟାମ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (chandinanaye) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (ukukanaye) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (ukutaim) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (chutanana) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (chapalajeig)

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (ghartam) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (aculadaye) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (chitkanana) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (totanana) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (jutitajee) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (kojeitam) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (ubatam) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (leggrananaye)

କୋକାୟାମ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (horkadaye) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (otakijae) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (saritanae) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (jultan) କୋକେକ୍

କୋକା - କୋକାୟାମ୍ (jitananaye) କୋକେକ୍

ଶାଠିକା - ଜଅତାମ (jootam) ଶାଠିକେ
 ଶୁଣିବା - ତହନାନାୟେ (tohonanaye) ଠେଣାଏକ
 ହୁଲିବା - ହାକାତାମ (hakatam) ହୁଲିଏକ
 ଟିପିବା - ଜିତାନାନାୟେ (jitananaye) ଜଟେକ୍
 ଟଳିବା - ଉଇଉନାନାୟେ (uiunanaye) ଧାସେକ୍
 ଟହଲିବା - ଟହଲନ୍ତାନାୟେ (tpholontanaye) ଟାହୁଲେକ୍
 ଟାକିବା - ଦହକାଦାୟେ (dohokadaye)
 ଟାଣିବା - ଆଇତାମ୍ (thaitam) ଟାଣିକେ
 ଟାକିବା - ହାକାତାମ୍ (hakatam) ଟାକେକ୍
 ଟୁଙ୍ଗାଣିବା - ଡଡ଼ତାନାୟେ (dodotanaye) ମୁଣ୍ଡହଲିଏକ୍
 ଟିପଦେବା - ତୁନାତାମ୍ (tunatam) ଠେପାଦେକ୍
 ଟେକିବା - ଟିମେମ୍ (rimem) ଉଠାଏକ
 ଠକିବା - ଲଗଡ଼ଜାଏ (logotajae) ଠାକେକ୍
 ଠେଲିବା - ଇଲିଗାୟ (iligtaig) ଠେଲେକ୍
 ଠହୁରାଣିବା - ଠାରିଆନାୟେ (thariatajae) ଠାହୁରାଏକ୍
 ଠାଣିବା - ଏଲତ୍ (elat) ଠାଣେକ୍
 ଠେଦଦେବା - ଏମେମ୍ (emem) ଠେଦଦେକ୍
 ଠକାଇବା - ହାକାୟେ (hakaim) ଠକାଆଏକ୍
 ଠରବା - ଦିରକେଦେ (dirkedoe) ଠାରାଏକ୍
 ଠୁକିବା - ଲଡ଼ତାନାୟେ (ladatanaye) ଠୁକେକ୍
 ଠୁକିବା - ଠୁକନାନାୟେ (dub'nanaye) ଠୁକେକ୍
 ଠେଇବା - ଠେଗେମ୍ (degem) ଠେଗେକ୍
 ଠଳିବା - ଠଲନାନା (unlanana) ଠାଲିକେକ୍
 ଠାକିବା - ଠୁଲେମ୍ (dulem) ଠାକିକେକ୍

ଠୁକାଇବା - ଆଦେରାମ୍ (adertam) ଠୁକାଏକ୍
 ଠେଡ଼ିବା - ଆତମ୍ ଠାକାଏ (atomtatajae) ଠେଡ଼େକ୍
 ଠୋଲିବା - ଲଲତାନା (lolotana) ଠୋଲିଏକ୍
 ଠରଲିବା - ଠାର୍ଲାନାନାୟେ (tarlananaye) ଠାର୍ଲେକ୍
 ଠାତବା - ଲଲତାନା (lolotana) ଠାସେକ୍
 ଠାତୁଇବା - ଲୁମ୍ ଠାମ୍ (lumtam) ଲୁଣାଏକ୍
 ଠାନ୍ତୁବା - ଲୁମ୍ ଠାନା (lumnana) ଲୁଣେକ୍
 ଠୁଟିବା - ଠାଟାନାନା (tatanana) ଠୁଟାଏକ୍
 ଠୁନହେବା - ହାପାନମେ (hapanme) ଠୁପହୁଏକ୍
 ଠକିବା - ଆକାନାନାୟେ (thakananaye) ଆଡେକ୍
 ଠକିବା - ଠହୁଥହୁତାନାୟେ (thorthortanaye) ଆହୁଆହୁଏକ୍
 ଆପିବା - ଦହତାମ୍ (dohotam) ଆପେକ୍
 ଆଇବା - ଦହକାଦାୟେ (dohokadaye) ଆସେକ୍
 ଦହଡ଼ିବା - ଦାଡ଼କାଏମ୍ (datkaem) କୁଦେକ୍
 ଦଳିବା - ରିଡେମ୍ (ridem) ହୁଲେକ୍
 ଦରାଣିବା - ଉଡ଼ାଲାନାୟେ (undalatanaye)
 ଦାମ୍ ଟିବା - ଦାମ୍ ଟେମ୍ (damsem) ନାହୁଠାଏକ୍
 ଡିଟିବା - ଲେଲତାନା (lelotana) ଡିଟେକ୍
 ଡେଟିବା - ଲେଲେମ୍ (lelem) ଡେଟେକ୍
 ଡୋଡ଼ାଇବା - ଉଦୁଦାୟେ (ududaim) ଡୋଡ଼ାଏକ୍
 ଡେବା - ଏମେମ୍ (emem) ଡେକ୍
 ଦୁଲୁକିବା - ସୁସୁନାନାୟେ (susuntanaye) ଦୁଲୁକେକ୍
 ଦୁହିବା - ଆଇଜିମ୍ (thaijim) ଦୁହେକ୍
 ଦାହେଲିବା - ଦାହେଲିତାନେ (daheltane) ଦାହେକେକ୍
 ଧକାଇବା - ଧାକାତାକାଏ (dhakatajae)

ଧଣିକା - ସାବିମ୍ (sabim)
 ଧାନ୍ଦିକା - ବାତ୍କାଏମ୍ (batkaem) ବୁଦେକ୍
 ଧାଣିକା - ପାନ୍ଦିକାୟମ୍ (pañcaayom)
 ଧୋଇକା - ଆବୁଏମ୍ (abuem) ଧସ୍ତେକ୍
 ନନ୍ଦିକା - ଉଗୁଦେନମେ (uggudenme) ନିବୁରେକ୍
 ନମିକା - ସେଡ଼ିଆଇମ୍ (sewataim)
 ନିକାଲିକା - ଆତମତାନେ (atamtane) ନିକଲିଏକ୍
 ନିକାଡ଼ିକା - ଆତମତାମ୍ (atamtam) ପାସାଏକ୍
 ନିରୁକା - ଇରିଗନାନା (irignana) ନିରେକ୍
 ନେକା - ଇଦିକେମ୍ (idikem) ନେଏକ୍
 ପଦାଈକା - ଏଣ୍ଡାତାମ୍ (endatam) ସେରେକ୍
 ପସୁରିକା - କୁଲିମେ (kulime) ପୁରେକ୍
 ପଡ଼କା - ଉୟୁନାୟେ (uyunanaye) ପାରେକ୍
 ପସୁଇକା - ପସୁକାଟୋ (pocato) ପସୁଆଏକ୍
 ପଜାକା - ପାଜା (pajao) ପାଜାଏକ୍
 ପଠାକା - କୁଲିକେନ (kulten) କେରେକ୍
 ପଡ଼ିକା - ଉୟୁ (uyu?) ପଡ଼ାଏକ୍
 ପଢ଼ିକା - ପାଡ଼ା (parao) ପାଡ଼େକ୍
 ପଡ଼ାଈକା - ଟିଜିଲିଗ୍ (ti?jilig) ପାଡ଼ାୟାଏକ୍
 ପର୍କାକା - ପାର୍କାସ (parkhao) ପାର୍କେକ୍
 ପରଠିକା - ହାଟିଗ୍ (hatigg) ପରସ୍ତେକ୍
 ପରଠିକା - ପାର୍ଜାସ (parjhao)
 ପନେଇକା - ନିରତାନାୟେ (nirtanaye) ବୁରେକ୍
 ସେଟେରନାୟେ (seternanaye) ସିବୁରେକ୍

ପସିକା - ଆସୁଲ୍ (asul) ଉଦ୍ଦେକ୍
 ପଢ଼ିକା - ପାନ୍ଦିକାୟମ୍ (pañrao) ପିଣ୍ଡରେକ୍
 ପାଇକା - ନାମ୍ଲୟେ (namlaye) ନେରେକ୍
 ପାକୁମ୍ପାକା - ପାକୁମ୍ପାକୁମ୍ (pakumpokum) ପାକୁମ୍ପାକେକ୍
 ପାକୁଡ଼ିକା - ଗୁମ୍ (gum) ପଇରେକ୍
 ପାରିକା - ବିଲି (bili) ପାରେକ୍
 ପାରିଗୁଟିକା - ପାରଗାସ (parghao) ପାରଗେକ୍
 ପାଟିକା - ସେସନାନା (cecanana) ସୋରେକ୍
 ପାଡ଼କା - ଗାସି (grasi?) ପାରେକ୍
 ପାଡ଼ିକା - ଧାଡ଼ି (dharī) ପାରେକ୍
 ପାଲଟିକା - ଉଲ୍ଟାସ (ulṭao?) ପାଲଟେକ୍
 ପାଲଟିକା (ଲଲପାଲକ) ମାନାତି (manatig) ମାନେକ୍
 ପାଲିକା (ପୋଷା) ଆସୁଲ୍ (asul) ପୋସେକ୍
 ପାଲିକା (ବିଧିବ୍ୟାଧ) ନିୟାମ୍ରେ ସେସେନ (niyamre-sesen) ମାନେକ୍
 ପାସୋରାକା - ପାସୋ (phaelao) ପାସୋରେକ୍
 ପାସୁକା - ଆଗ୍ (agḡ) ପାସୁକ୍ରେକ୍
 ପିଲିକା - ନୁ (nu) ପିଲିକ୍
 ପିଠିକା - ଡେରା (dera)
 ମଢ଼ିକା - ଗହାସ (ghaṭao) ମାସେକ୍
 ପୁଜାକା - ପୁଜା (puja) ପୁଜେକ୍
 ପୋଟିକା - ଜଟ (jat) ପୋଟେକ୍
 ପୁରାକା - ପୁରା (pura) ପୁରେକ୍
 ପୋଟେଇକା - ପାଟାସ (paṭao) ପୋଟେକ୍
 ସେଡ଼ିକା - ଲା (la?)

ସେଲବା - ଉଦୁର (udur) ଚେକେଇ,
 ଘୋଡ଼ବା (ମଳ) - ରାପା (rapa) ଘାବାଏଇ,
 ଘୋଡ଼ବା (କାଠ) - ଜୁଲ (julo?) ଜାଲୀଏଇ,
 ଘୋଡ଼ିବା - ତପା (topa) ତପେଇ,
 ଫଟାଇବା - ରାପୁ (rapu?) ଫଟୁଆଏଇ,
 ଫସାଇବା - ପାସେ (pase) ଫାସାଏଇ,
 ଫାକବା - କାପା (kapa?) ଫାକେଇ,
 ଫାଟିବା - ରାପୁ (rapu) ଫାଟେଇ,
 ଫାଡ଼ିବା - ଚେସୁ (ceca?) ଚେବେଇ,
 ଫିଙ୍ଗିବା - ଦୁରିଗ (durigg) ଫେକେଇ,
 ଫିଟାଇବା - ଅଟା (ota?) ଉତ୍ତରାଏଇ,
 ଫିଟିବା - ନି (ni?) ଉତ୍ତରାଏଇ,
 ଫୁଲିବା - ଅଗ (ag) ଫୁଲେଇ,
 ଫୁଟେଇବା - ପୁରି (puri?) ଫାପାଏଇ,
 ଫୁଲିବା - ମୋ (mo?) ଫୁଲେଇ,
 ଫଳିବା - ଜୋ (jo?) ଫାଲେଇ,
 ଫାନ୍ଦିବା - ଫାନ୍ଦାସ (phanda) ଫାନ୍ଦେଇ,
 ଫେଣିବା - ଫେଣାସ (phenaa)
 ଫୋପାଡ଼ିବା - ହୁରିଗ (hurigg) ଫେକେଇ,
 ଫୋଡ଼ିବା - ହଟର (hotor) ଫଡେଇ,
 ବଳିବା - ସାରୋ (sare?) ଅଢ଼ରେଇ,
 ବଳିବା - ବହୁ ବହାସ (bharbharaa) ବାବେଇ,
 ବନ୍ଧାଇବା - ଲିରୁ (liru) ଲେବୁଆଏଇ,

ବଖାଣିବା - ଉଦୁ (udub) ବାବାଏଇ,
 ବସିବା - ଜି (ji?) ବାବେଇ,
 ବଳାଇବା - ସାଡ଼ି (sari) ବାଲୀଏଇ,
 ବଡ଼ାଇବା - ବାଡ଼ାସ (badhaa) ବାଡ଼ାଏଇ,
 ବଣାହେବା - ଅନ୍ଦ (and) ବଣାଏଇ,
 ବଢ଼ିବା - ହାରା (hara) ବାଡ଼େଇ,
 ବଗୁଣିବା - ଲଦ (lod) ଲୁକେଇ,
 ବଦଳିବା - ବାଦଲୀ (badlao) ବାଦୁଲେଇ,
 ବର୍ଣ୍ଣିବା - ଗାମା (gama) ବାବେଇ,
 ବଳିବା - ସାରୋ (sare?) ଅଢ଼ରେଇ,
 ବହୁଣିବା - ସେଟେର (seter)
 ବସିବା - ଜୁ (jub) ବେଠେଇ,
 ବସାଇବା - ଜୁରି (jubi?) ବେଠାଏଇ,
 ବୋହୁବା - ଗୋ (gaa?) ବୋହାଏଇ,
 ବାଇବା - ସାଡ଼ି (sari) ବାଲେଇ,
 ବାହୁରା - ହାଲଗ (halagg) ବେହେଇ,
 ବାଟିବା - ରି (rir) ପିଧେଇ,
 ବାଡ଼େଇବା - ବିରା (bira) ମାବେଇ,
 ବାଢ଼ିବା - ଲୁ (lu) ହେବେଇ,
 ବାଣ୍ଟିବା - ହାଟି (hatig) ବାଟେଇ,
 ବୁଜିବା - ତୁଇକା (tuika) ବୁଜେଇ,
 ବାତକା - ତୋ (tolo) ବାଟେଇ,
 ବାପିନା - ସୋସା (sowan) ବାସାଏଇ,
 ବାହୁଣିବା - ରୁଆ (ruar) ବୁବେଇ,

କକବା - ଅକ (ako) ବେତେକ୍
 କକସିବା - ହାରା (hara) ବାତେକ୍
 କହବା - ହେର (hero) ହେତେକ୍
 କସିଡ଼ିବା - ବାଗ୍ରାସ (bagrao) ହରାହେତେକ୍
 ବଗ୍ରାସବା - ବିଲ (bil) ହରାସକ୍
 ବିତବା - ବିତାସ (bitao) ହତେକ୍
 ବସାଣବା - ଫାଏଲୀସ (phaelao) ଫାଏଲୀକ୍
 ବୁଡ଼ିବା - ଡୁବୁଇ (dubui) ଡୁବେକ୍
 ବୁଣିବା - ତେଇକ୍ (teigg) ବନେକ୍
 ବୁଣିବା (ବିହନ) - ହେର (her) ବୁନେକ୍
 ବେଡ଼ିବା - ବିୟୁର (biyur) ବେରୁହେକ୍
 ବୋଲିବା - ପୋତାସ (potaao) ପୋତେକ୍
 ବୋଲିବା - ବାକାସ (bacao) ବାହେକ୍
 ବୋହୁବା - ଗୋ (gao?) ବହେକ୍
 ବ୍ୟାପିବା - ଫାଏଲୀସ (phaelao) ଫାଏଲେକ୍
 ବୁଜିବା - ଜାପିଇ (japii?) ଜୁମ୍ବେକ୍
 ବୁଝାଇବା - ବୁଝାସ (bujhao) ବୁଝାସକ୍
 ବୁଲାଇବା - ବିୟୁର (biyur) ବୁଲସକ୍
 ବୁଲିବା - ହନର (honor) ବୁଲେକ୍
 ବେଣ୍ଟିବା - ଗାଲଗ୍ (galagg) ମେରହେକ୍
 ବେଲିବା - ବେଲୀସ (bejaao) ବେଲେକ୍
 ବୋହାଇବା - ଲଦ (ladi) ଲଦେକ୍
 ବୋହାଇବା - ରାଆ (raa?) ବାହେକ୍
 ବଳିବା - ରିଗ୍ (rigg)

ବୁଝିବା - ରାପୁର (rapud) ହୁଡ଼େକ୍
 ବୁଝିବା - ଉପଲୁ (uplao) ଉପଲେକ୍
 ଭଜିବା - ଅତା (ata) ଭୁଁନେକ୍
 ଭଜିବା - ଲୁମ୍ (lum) ଭଜେକ୍
 ଭଡ଼ିବା - ଆମ୍ବୁଜ (ambuj) ସକ୍ତାସକ୍
 ଭୁଜିବା - ବୁହା (bubhao?) ଭୁଜେକ୍
 ଭୁଜେଇବା - ବରାଆ (bharaao?) ଭରୁଆସକ୍
 ଭୁଜିବା - ରିଗ୍ (rigg) ଭୁଜସକ୍
 ଭୁଞ୍ଜିବା - ପୋ (pao?) ଭୁଞ୍ଜେକ୍
 ଭୁଞ୍ଜିବା - ରୁଞ୍ଜ (rujugg) ଭୁଞ୍ଜେକ୍
 ଭେଟିବା - ଯୁପାମ୍ (yūpam) ଭେଟେକ୍
 ଭେଟିବା - ବେଗାସ (bhogao) ଭେଗେକ୍
 ମରୁଜିବା - ଗସ (gaso) କୁମ୍ବେକ୍
 ମରୁଜିବା - ଲାସକାସ (laokao) କୁମ୍ବେକ୍
 ମଜାଇବା - ଆରୁକା (aurika) ମାଜାସକ୍
 ମଣିବା - ପେଜେକ୍ (pejej)
 ମତେଇବା - ଅନୁକୁଲ (anukul) ମତୁଆସକ୍
 ମନୁଶିବା - ମାନ୍ତାରାସ (mantaraao) ମାନ୍ତାସକ୍
 ମରାବା - ଗୋ (gajao?) ମରେକ୍
 ମଳିବା - ଇତିର (itir) ମାଲେକ୍
 ମହକିବା - ସଠ୍ (sowan) ମାହକେକ୍
 ମାଡ଼ିବା - ଗୋ (gaso) ମାହେକ୍
 ମାରିବା - ଆସି (asi) ମାରେକ୍
 ଶାକିବା - ଗାସର (gasar)
 ମାଡ଼ିବା - ଦିକା (dika) ଡୁନେକ୍

ମାରିବା - ବିଡ଼ା (bira) ମାରିବେ,
 ମାରିବା - ବୁଲ୍ (bul) ମାରିବେ,
 ମାନବା - ମାନାତିଗ୍ (manatigg) ମାନେବେ,
 ମାରିବା (ନବନବେ) ବିଡ଼ାଗୋଏ (biragoe?) ମାରିବେ,
 ମିଳିବା - ମେସା (mesa) ମେସାହବେ,
 ମିଳିବା (ପାଇବା) ନାମ୍ (nam) କୋଟାଏବେ,
 ମିଳାଇବା - ଯୋଡ଼ାସ (jorao) ଯୋଡ଼େବେ,
 ମିଳାଇବା (ତରଳାଇବା) - ତାରଳାସ (tarlao) ତାରଳାଏବେ,
 ମିଳାଇବା (ଯୋଗ) ଯୋଡ଼ାସ (jorao) ଯୋଡ଼େବେ,
 ମୁକୁଳିବା - ଚୁଟାସ (chutao) ଚୁଟେବେ,
 ମୁଠାଇବା - ଚିପୁଦ୍ (cipud) ଚିପୁଦାଏବେ,
 ମୁଣ୍ଡାଇବା - ଦୁପିଲ୍ (dupil) ମୁଣ୍ଡାଏବେ,
 ମୁତ୍ତୁବା - ତୁବିଦ୍ (tubid) ମୁତ୍ତୁବେ,
 ମୁତ୍ତୁବା - ସାମ (sam) ସୁଭକ୍ତେବେ,
 ମେଟାଇବା - ମେଟାସ (metao) ମେଟାଏବେ,
 ମୁଣ୍ଡାଇବା - ସାମାଗ୍ (samagg) ମୁଣ୍ଡାଏବେ,
 ମୋଡ଼ିବା - ବିୟୁର୍ (biyur) ସୁମୁଆଏବେ,
 କାଟିବା - କୁଲି (kuli) ସୁକ୍ତେବେ,
 ହୁଣିବା - ଜୁଟାସ (jutao) ହୁଣିବେ,
 ଯୋଡ଼ିବା - ନାପ (nap) କୋଟେବେ,
 ଯୋଗାଇବା - ଜୋଗାଡ଼ (jogara) ସୁଆଏବେ,
 ଯୋଡ଼ିବା - ଯୋରାନ୍ (joran) କଟେବେ,
 ଘଣ୍ଟିବା - ମାଣ୍ଡାସ (mandao) ସୁକ୍ତେବେ,
 ଘଣ୍ଟିବା - ହସ୍କାଦ୍ (haskod) ସୁକ୍ତେବେ

ରଙ୍ଗାଇବା - ରାଗାସ (raggao) ରାଗେବେ,
 ରଞ୍ଜାଇବା - ସାବ୍ (sab) ରାଜୁଆଏବେ,
 ରଞ୍ଜିବା - ଜିଦ୍ଧା (jiddha) ରଞ୍ଜିବେ,
 ରଞ୍ଜିବା - ଗୁଲ୍ (gul) ଗୁଲ୍‌କାରିବେ,
 ରଞ୍ଜିତ୍ତୁବା - ଇଲି (ili?) ଖାଟେବେ,
 ରହୁବା - ତାଇ (tai) ରହେବେ,
 ବୁଝିବା - କ୍ଷିସ୍ (khis) ଶିଖାଏବେ,
 ବୁଝିବା - ଇସିନ୍ (isin) ବୁଝେବେ,
 ବୁଝିବା - ରାଆଁ (raai) ବୁଝେବେ,
 ବୁଝିତ୍ତୁବା - ଚିପୁଦ୍ (cipud) ନକ୍‌କେବେ,
 ବୁଝିତ୍ତୁବା - ହୁଣ୍ଡିନ୍ (hundin) ଚୁକ୍‌କେବେ,
 ବୁଝିବା - ସାଓ୍‌ଆନ୍ (saowan) ବୁଝେବେ,
 ବୁଝିବା - ପେଟିକାରୁଆର୍ (peticaruar) ବୁଝେବେ,
 ବୁଝିବା - ଅୟୁମ୍ (ayum) ବୁଝେବେ,
 ଶୋଭାବା - ଗିତି (giti) ବୁଝେବେ,
 ଶୋଭାବା - ସୋଭାସ (sobhao) ସୁକ୍ତେବେ,
 ଶୋଭିବା - ସୋକାସ (sokhao) ସୁକ୍ତେବେ,
 ସୁକ୍ତେବେ - ପାହାମ୍ (paham) ସୁକ୍ତେବେ,
 ସୁକ୍ତେବେ - କୋକ୍‌କୋର୍ (kokoarod)
 ସୁକ୍ତେବେ - ସୋଟା (sota?) ସାକାଏବେ,
 ସମ୍ଭାଷିବା - ସାମ୍ଭୋରାନ୍ (sambhoran) ସାମ୍ଭୋରାଏବେ,
 ସାମ୍ଭାଷିବା - ବାକାସ (bacao) ବାକାସ/ଠାଆଏବେ,
 ସାମ୍ଭାଷିବା - ସୋଟା (sota?) ଅଜାଏବେ,
 ସମ୍ଭାଷିବା - ସାମ୍ଭୋରାସ (sambhao) ସାମ୍ଭୋରାଏବେ

ସଜବା - ଛୁବା (chaba) ସିଦ୍ଧାଏକ୍
 ସହବା - ସାହାସ (saha) ସାହେକ୍
 ସାଧବା - ସାଧାସନ୍ (sadhao) ସାଧେକ୍
 ସାକବା - ସାକାସ (cabaa?) ସିଦ୍ଧାଏକ୍
 ସିଦ୍ଧବା - ରଥା (roa?)
 ସିଦ୍ଧିବା - ଇସିନ୍ (isin) ସିଦ୍ଧେକ୍
 ସିହବା - ପାଟାସ (pa) ପାଟାଏକ୍
 ସୁଜିବା - ଚୁଟାସ (chuta) ସୁଦ୍ଧାଏକ୍
 ସୁଧାକବା - ସୁଧାର (sudhar) ସୁଧାଏକ୍
 ହନାଇବା - ଅଦ୍ (ad) ହେନାଏକ୍
 ହନାଇବା - ହିଲାସ (hila) ହିଲାଏକ୍
 ହୁସିବା - ହାଣ୍ (han) ହୁସିଆଏକ୍
 ଚେକବା - ଚେକାଦ (chekad) ଚେକେକ୍
 ଜାକବା - ଜାକାଦ୍ (ja) ଜାକେକ୍
 ଜାପିବା - ଜାପ୍ରାୟ (japrai) ଜାପେକ୍
 ଜାଦବା - ଜାଦ (jadi) ଜାଦେକ୍
 ଜାସିବା - ଅରା (ora?) ଜାସେକ୍
 ଜାସିବା - ଜଲମ (jolum) ଜାସେକ୍
 ଜାକବା - ଜିନି (ini?) ଜାକେକ୍
 ଜାଦିବା - ଅଦା (ada) ଜାଦେକ୍
 ଜାମ୍ବିବା - ଜିଲିଗ୍ (jilig) ଜାମ୍ବୁକାଏକ୍
 କୁକୁରବା - କୁକୁ (uku) କୁକୁଏକ୍
 କୁଟିବା - ରୋଜ୍ (re) କୁଟେକ୍
 କେକଟିବା - ରୁଆ (rua) କେକେକ୍

କେକିବା - ଅସ୍କା (ol) କେକେକ୍
 କେସିବା - ଅସ୍କୋଦ୍ (oskod) କେସେକ୍
 କେଟିବା - ବାଟି (bati) କାକେକ୍
 କେଡ଼ବା - ଲାଗା (laga) କାକାକ୍
 କେକିବା - ଅକବାକାସ (akbako) କୁମ୍ଭେକ୍
 ଚୁଟିବା - ଚୁଟାସ (chuta)
 ଶସିବା - ସାର୍ପାସ (sarpa) ସାର୍ପେକ୍
 ଶାକିକବା - ହସ୍କୋଦ୍ (hoskod) ଶାକିକାଏକ୍
 ଶିଖିବା - ସିଖାସ (sikhao) ସିଖେକ୍
 ଶୀକୋଇବା - ରେୟାଡ୍ (reyar) ସିକାଏକ୍
 ଶୁଭାକବା - ରହୋଡ୍ (rohof) ଶୁଭାଏକ୍
 ହରାଇବା - ହାରାସ (hara) ହରୁଆଏକ୍
 ହସିବା - ଲାନ୍ଦା (landa) ହାସେକ୍
 ହରିବା - ଇବ୍ (ib) ହାରେକ୍
 ହଟିବା - ଜେନାନ୍ (genan) ହାଟେକ୍
 ହାଣିବା - ମାଆ (maa?) ହାଟେକ୍
 ହାକିବା - ହାରାସ (hara) ହାକେକ୍
 ହକିବା - ହିଲାସ (hila) ହକେକ୍
 ହାକ୍ତୁକା - ସାପାମ୍ (yapam)

ଦିଶିକିସା

ଅନଶନ କରବା - ବେଗାର୍‌ଜୁମ୍ (begarnujom)
 ଭରପାକିକେକ୍
 ଅନାହାରରେ ରହବା - ବେଗାର୍‌ଜମ୍ (begarjom)
 ଭଗାସେ ବୁଦ୍ଧେକ୍

ଘଟକଣିଦା - ଗାବନତନ୍ (garaboton) ଗାବୁଦାରେକ୍
 ଗପକଣିଦା - କାଥନି (kathni) କାଥନିକାରେକ୍
 ଗାଳଦେଦା - ଏଗେର (eger) ଗେଶଅକ୍
 ଗୋଳକଣିଦା - ଦୁଲାର୍ (dujar) ଲଳିକାରେକ୍
 ଗୋଳମାଳ କଣିଦା - ଦାଗଡ଼ାଅ (dagdao)

ଗଲ୍,ମାଲ୍,କାରେକ୍

ଗରକଣିଦା - ଦାଲ୍ (dal) ଗୁରେକ୍
 ଗାପ କାଟିଦା - ପସଜିର (pasajir) ଦୀର୍ଘକାଟେକ୍
 ଗାପକାଟିଦା - ହେଡେଦ୍ (heted) ନିକାଏକ୍
 ଗୁଣ କଣିଦା - ହିଲଗ୍ (hilag) ଦିନାଏକ୍
 ପୁଂଗୁଡ଼ ମାଣିଦା - ସାଏନ୍ (saend) ଫିକ୍ରେକ୍
 ଗୁଧ କଣିଦା - ସିୟୁ (siyu) ନଡେକ୍
 ଗ୍ରୋ କଣିଦା - ପାହାମ୍ (paham) ସଡେକ୍
 ଗୁମ୍ବୁନ କଣିଦା - ଚଅ (cao?) ଚୁମାକାରେକ୍
 କୋଷ୍ଠ କଣିଦା - କୋସିସ୍ (kosis) କସିସ୍‌କାରେକ୍
 କୁମ୍ବୁଦ କଣିଦା - କୁମ୍ବୁଦ୍ (kumbudu) ଚାଏକ୍
 କୁଳନା କଣିଦା - ବେଦାଃ (beda?) ଠାକେକ୍
 କୁଡ଼ାହେଦା - ଡିଗ୍ (tiggu) ଠାଡାଏକ୍
 କୁସ୍ତ ମାଣିଦା - ଚାକୁରୁଡ୍ (cakurudugg) କୁଶମାରେକ୍
 କ୍ଷେପ ପଦାଲିଦା - ବେଜ୍ (bej) ଥୁକେକ୍
 କନ୍ଦଦେଦା - ଅୟର୍ (ayor) ବେଦୁଦ୍‌ଏକ୍
 କାଳକଣିଦା - ଚାଲାଅ (cala) କାଲିକାରେକ୍
 କର୍ଣ୍ଣକଣିଦା - କାମଜର୍ (kamjar) କାମଜର୍‌କାରେକ୍
 କାକ୍‌କଣିଦା - କାପୁ (capu) ମୁଣ୍ଡକଣିଦା
 କୋଡ଼ କଣିଦା - କୋଜର୍ (khojar) କୋଜର୍‌କାରେକ୍

ଜର୍ଜ କଣିଦା - ଜାଗର୍ (jagar) ବାହାଦୁକାରେକ୍
 ଜାଳ ମାଣିଦା - ତାପ୍ପି (tapri) ଆପଡ଼ମାରେକ୍
 ଗୁଳନା କଣିଦା - ଜକାନ୍ (jokan) ଗୁଲ୍‌ନାକାରେକ୍
 ଜାଗ କଣିଦା - ବାଗି (bagi) ଛଡେକ୍
 ଅକା ମାଣିଦା - ଆରାନ୍ (aran) ସାଥାଏକ୍
 ଅକ୍ଷାକଣିଦା - ଲାନ୍ଦା (landa) ହାସେକ୍
 ଆଶ୍ରା କଣିଦା - ରେୟାର୍ (reyar)
 ଆପଡ଼େକ୍‌କା - ଆପଡ଼ (thapri) ଆପଡ଼ାଏକ୍
 ଦଖଲ କଣିଦା - ଦାଖାଲ୍ (dakhall) ଦାଖାଲ୍‌କାରେକ୍
 ଦଣ୍ଡଦେଦା - ସାକାଏମ୍ (sajaem) ସାକାଦେଦ୍‌ଏକ୍
 ଦସା କଣିଦା - ଦାୟ (dayo) ଦାୟାକାରେକ୍
 ଦରକଣିଦା - ବାହୋତାନ୍ (bhaotan) ବାହୋତାରେକ୍
 ଦକ୍ଷିଣଦେଦା - ଜାଉଦ୍ (jaud) ରଜୁଦେକ୍
 ଦାନକଣିଦା - ଦାନ୍ (dan) ଦାନ୍‌କାରେକ୍
 ଦଣ୍ଡବଡ଼ହେଦା - ଜୋହାର୍ (johar) ଜୋହାର୍‌କାରେକ୍/କହାର୍
 ଦାନ୍ତସିଦା - ହେଗ୍‌ଗା (hegga) ଦାନ୍ତକାରେକ୍
 ଦୁଃଖ କଣିଦା - ଦୁକୁମନ୍ (dukumon) ଦୁଃଖମାନେକ୍
 ଦେଖାକଣିଦା - ସାପମ୍ (yapom) ବେହୁଦ୍‌ଏକ୍
 ଧକାମାଣିଦା - ଧାମ୍‌କାଅ (dhamkao) ଧେକାଆଏକ୍
 ଧାରଦେଦା - ଉଧାର୍‌ଏମ୍ (udharem) ଉଧାର୍‌ଦେକ୍
 ଧାରକଣିଦା - ଉଧାର୍ (udhar) ଉଧାର୍‌ଏକ୍
 ନକଲକଣିଦା - ନାକାଲ୍ (nakal) ନାକାଲ୍‌କାରେକ୍
 ନଷ୍ଟକଣିଦା - ବାଗ୍ରାଅ (bagrao) ବାଗ୍ରାକାରେକ୍
 କିରୀୟ କଣିଦା - କିରୀୟା (kirya) କିରୀୟାକାରେକ୍
 କାପୁକଣିଦା - ପକ୍ତା (pokta) ଚିକ୍‌କାରେକ୍

ଦେଶମାନଙ୍କର - ଅବଦକର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ (okokowā) କେମାନାକ୍
 ଦେଶମାନଙ୍କର - ଅବଦକର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ (okokowā) କେମାନାକ୍
 ଦେଶଟି - ଅବନା (okona) କନ୍
 ଦେଶଟି - ଅବନା (okona) କନ୍
 ଦେଶଗୁଡ଼ିକ - ଅବନକ (okonoko) କନ୍ମାନ
 ଦେଶଗୁଡ଼ିକ - ଅବନକ (okonako) ଦେଶରକ୍
 ଦେଶଟିକୁ - ଅବନା (okona?) କନ୍କେ
 ଦେଶଟିକୁ - ଅବନା (okona?) କନ୍କେ
 ଯାହାକୁ - ଅକଏକେ (okoeke) ଦେଶେ
 କେଉଁଗୁଡ଼ିକୁ - ଅବନକକେ (okonokoke) କନ୍କେ
 ଦେଶଗୁଡ଼ିକୁ - ଅବନକକେ (okonokoke) କନ୍କେ
 ଚାଷ - କୋନା (cina?) କା
 କାହା - ଅକଏ (okoe) କେକ୍
 ଏହାଟି - ନେୟା (neya) ଏହେ
 କୌଣସି - ଜାନା (jana?) କନ୍
 କେତେକ - ସିମିନାଗ (ciminag) କେକ୍ନା
 ଗୋଟିଏ - ମିଆଡ୍ (miad) ଏକଠରୁ
 ଦେପର - ଚିଲକା (cilka) ଦେହେକ୍
 ଦେପର - ଏଲେକା (enleka) ଅହେଲେକେକ୍
 ମୁଁ କେ - ଇଗ୍ଖୁଡ୍ (igghud) ମହେଁ
 ତୁମେକେ - ଅମ୍ଖୁଡ୍ (amkhud) କହେଁ
 ଆମ୍ଭମାନଙ୍କେ - ଅଲେଖୁଡ୍ (alekhud) ନାମେହେଁ
 ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କେ - ଅପେଖୁଡ୍ (apekhud) କହ୍ରେହେଁ
 ସେକେ - ଅଏଖୁଡ୍ (aekhud) ଅପକେହେଁ

ସେମାନେକେ - ଆକୋଖୁଡ୍ (akokhud) ଅହେମାନ
 ସେ କେହ - ଅକଏହ୍ (okoeht) କେହ

ଦିଉକ୍ତି ସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ

କୁ - କେ (ke) କେ
 ଆଡ଼କୁ - ପାଡ୍ (par) ଆଡ୍
 ଦ୍ୱାରା, ଦେଇ - ତେ (te) ସେ
 ହେତୁ - ଲେ (lo) ସାଙ୍ଗେ
 ରୁ - ତେ (te) ସେ
 ଠାରୁ - ତାଏତେ (tae?te) ଠାନ୍ଲେକ୍
 ଠାରୁ - ତାଏତେ (tae?te) ଠାନ୍ଲେକ୍
 ର - ଆ (a?) କେରୁ
 କ - ଆ (a?) କେରୁ
 କର - ଆ (a?) କେରୁ
 ରେ - ରେ (re) ମେ
 ଭିତରେ - ଭିତାରରେ (bhitarre) କ୍ତରେ
 ମଧ୍ୟରେ - ତାରରେ (talare) ମାହେ
 ମଧ୍ୟରେ (ଦୁଇକଣ) - ବିତାରରେ (bitarre) ମାହେ
 ଠାରେ - ଠାରେ (tare) ଠାନ୍
 ନିମ୍ନରେ - କେତାନରେ (cetanre) କ୍ତରେ
 ତଳେ - ଲତାରରେ (latarre) କ୍ତରେ
 ଅଗରେ - ସାମାନ୍ୟରେ (samanaggre) ଆହେ
 ପଛରେ - ତାୟମ୍ରେ (tayomre) ପିକେ
 ପାଖରେ - ନାଡ଼ୋରେ (nare?re) ପାହେ
 ବ୍ୟାପ୍ତ - ବାଗିକେତେ (bagikete) କ୍ତା

ଛଡ଼ା - ବାଗିକେତେ (bagikete) ଛଡ଼ା
 ଗ୍ରାସ୍ - କମ୍‌ସେକାମ୍ (komsekam) କାମ୍‌ସେକାମ୍
 ସମ୍ବନ୍ଧରେ - ବିସାଏରେ (bisaere) ବାରେମେ
 ପରେ - ତାୟମ୍‌ତେ (tayamte) ପାରେ
 ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ - ନାଆସାନ୍ତେ (naa?sante) ଏକାନ୍ତାନ୍ତେ
 ବିନା - ବେଗାର୍ (begar) ବେଗାର୍
 ପାଇଁ - ଲାଇ (lai) ଲାଇ
 ବିରୁଦ୍ଧରେ - ବିରୁଧ୍ (birudh) ବିରୁଦ୍ଧରେ
 ସବୁଆଡ଼େ - ସବେନ୍‌ପାଡ଼ (sobenpad) ସବୁଆଡ଼

ସଂପ୍ରଦାୟିକ ଅବ୍ୟୟ

ଏବେ - ଏନେତେ (enete) ଆଜି
 ପୁଣି - ଆଡ଼ (arad) ଆଜିରେ
 କିନ୍ତୁ - ଲେକିନ୍ (lekin) କେତେ
 କମ୍ - କାହେ (cahe) କମ୍
 ଆଉ - ଆଡ଼ (arad) ଆଜିରେ
 ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ - ନାଆସାନ୍ତେ (naasante) ଏକାନ୍ତାନ୍ତେ
 ଏହପରି - ନେଲେଲ (nelela) ଏହେ ନେହେନ୍
 ଯଦି - ଜାଦି (jadi) ଯଦି
 ଯଦର୍ଥ - ଏଣ୍ଡେଆ (endeo?) ଯଦି ହିଁ
 ଯେହେତୁ - ଚିଆସି (ciaci)
 ଲାଭ - ଲେକା (leka) ଲେକେନ୍
 ଯୋଗୁଁ - ଲାଇ (lai) ଯୁକ୍ତ
 ଯେହେତୁ - ,, ଯେହେତୁ

ନିମନ୍ତେ - ,, ଲାଗିନ୍
 ପାଇଁ - ,,
 ଯେ - ଯେ (je)
 ଯେପରିକି - ଚିଲିକାନି (cilikani) ଯେଲେଖେନ୍
 ଯେତେବେଳେ - ଜିମିତାଗ୍ (jimitagg) ଯେକାନ୍ତେ
 ଯଦି କୁହେଁ - ଯାଦିନାହାଲେ (jadinahalae) ଯାଦିନାଲେ
 ଜାନହେଲେ - ଏନାକାତାନ୍ତେ (enakatainere)
 କାଲେ - ଜା (ja?)
 କେଲେହେଁ - ଏଣ୍ଡେଆ (endeo?) କେଲେହେଁ

ବିସ୍ମୟ ସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ

ଓ - ଓ (o) ଓ
 ହୋ - ହୋ (ho) ହୋ
 ଆ - ଆ (a?) ଆ
 ଆହା - ଆହା (aha) ଆହେ
 ହାୟ - ହାୟ (hae) ହାୟ
 ଛୁଛି - ଛୁଛି (chichi) ଛୁଛି
 କହୋ - ଆଲେ (ale) କାହୋ
 ବା - ବା (ba?)
 ହେ - ଏ (e)
 ଅହେ - ଅଲେ (ale)

ବିଶେଷଣ

ଅଲ - (ପାଣି) ହୁଣ୍ଡିଙ୍ଗ୍ (hundig)
 ଉଚ୍ଚ - (ଗଡ଼) ସାଲାଗି (salaggi)

ବେରା - (ବେରା) - ବେରେଲ୍ (berel)	ଶର୍କରା - ସୁରୁସାନ (surusan)
ବେରା (ବେରା) - ବେରେଲ୍ (berel)	ସୁରୁସା - ମାରି (mari)
କାଫା (କାଫା) - କାଫା (kafa)	ପ୍ରଜ୍ଵାଳ - ତେଜ (tejo)
କାଫିଲ (କାଫି) - ମାଣ୍ଡିତେ (man:te)	ପ୍ରକଳ - ମୁରୁକ୍ତି (murukgi)
ଖୁର୍ (ଖେର) - ମୁରୁଲ୍ (murul)	ପକଳା - ସାରତ (sarti)
ଖୁରା - ଖାଡ଼ା (gara)	ପକଳା - ପାତା (patla)
ଲୋମ - ଲଲ (lolo)	ପକତ - ବେକାର୍ (bekar)
ଘୁର - ଅଡ଼ା (ora)	ବଡ଼ - ମାରାଗ (marag)
ଘର - ଖର୍ (khob)	ବଧା - ଚଲ (tolo)
ଘରମ - ଖୁଣ୍ଡୁ (jhundu)	ବାଜେ - ବେକାର୍ (bekar)
ଘର (କାଳପାଣ୍ଡ) ସବେନହୁଲ୍ (sabenhulag)	ବିରାଟ - ମାରାଗ (marag)
ତମଜାର - ତାଜୁବ୍ (tajub)	ବିଶ୍ଵ - କାଜିଆଲୁମ୍ନି (kajialumni)
ହୁଡ଼ି (ଘର) - ହୁଡ଼ିଗ୍ (hudig)	ଭଲ - ଭୁଗିନ୍ (bugin)
କାଫିଲ - କାଫିନ୍ (kathin)	ଦାର୍ଦ୍ଦରାନ୍ - ଦାର୍ଦ୍ଦରାନ୍ (dardarwan)
କାଫିଲ (ଅଗ୍ନି) - କାଫିଲ (juitan)	ରାଗ - ମୁରୁକ୍ (muruk)
କାଫିଲ - କାଫିନ୍ (kathin)	ରାଗା - ରାପୁଡ଼ (rapud)
ଠିକା (ମୁଲିଆ) ଠିକା (thika)	ମନ୍ଦ - ଖରାପ (kharap)
ଥାପା - ରେସାଡ଼୍ (reyar)	ମଧୁର - ମାଧୁର (madhur)
ଥାପା - ଥାପାଗି (thimbagi)	ଜିଲିଗ୍ - ଜିଲିଗ୍ (jilig)
ପୁକ୍ତ - ପକ୍ତା (pokta)	ସାଫା - ସାଫା (sapha)
ଖୁବୁଗି - ଖୁବୁଗି (khubugi)	ସାଧା - ସାଧା (sidhasadha)
	ପାତା - ପାତା (patla)

